ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ»

ΑΡΙΘΜΟΣ 112 ΑΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2017

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΑΡΙΘΜΟΣ 112 ΑΝΟΙΞΗ-ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2014

ΑΡΙΘΜΟΣ 112 ΑΝΟΙΞΗ-ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2017

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
* * *
Διεύθυνση:
Τ.Κ. 25524 – 1310 Λευκωσία
* * *
www.orthodoximartyria.com
* * *
Οἱ συνεργάτες ἔχουν τήν εὐθύνη τῶν ἀπόψεών τους.
* * *
Ἐτήσια συνδρομή Κύπρου: 7 εὐρώ.
Τιμή τεύχους: 3 εὐρώ.
Ἐτήσια συνδρομή Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.
Ἐτήσια συνδρομή ἐξωτερικοῦ: $ 10.
Ὁ τραπεζικός λογαριασμός τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:
Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὄρους»,
173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνα Σταυρῆ, Ἡ εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου 1
2. Ἀπό τόν *«Εὐεργετινό»*, Γιά τό νόημα τῆς ξενιτείας Γ΄ 6
3. Γεώργιου Κάκκουρα, Οἱ Ἅγιοι Ἡλιόφωτοι 9
4. Ὁ κατάδικος καί ἡ χάρη τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου 13
5. Ὁ Ἅγιος Παΐσιος καί ἡ νηστεία 16
6. Εὐχαριστία εἰς τήν ἁγιασμένην μου Ἀθήνα 19
7. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου, Μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος 22
8. Γιά τήν ἔκτρωση καί τίς συνέπειές της 25
9. Ἀντώνιου Κουφέττα, Κατάλογος ἐκκλησιῶν τῆς ἐπαρχίας Κυρηνείας 27

Β΄ 500 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΥ, 1517-2017 (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

10. Συμεών Πηγαδουλιώτη, Προλογικό σημείωμα 34
11. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου, Ἡ προσωπικότητα τοῦ Λούθηρου 38
12. Χρίστου Δημητριάδη, Ἰωάννης Καλβίνος 41
13. Χρυστάλλας Στυλιανοῦ, Ὁ Καλβινισμός 44
14. Χριστάκη Εὐσταθίου, «Λουκάρειος ὁμολογία» καί Προτεσταντισμός 47
15. Δημήτρη Χ. Καππαῆ, Ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας Β΄ καί οἱ Προτεστάντες τῆς Τυβίγγης 51

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στή 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

16. Στέλιου Παπαντωνίου, Ἀγγλικανισμός 54
17. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Θεοτόκος καί Προτεσταντισμός 57
18. Δημήτριου Π. Ρίζου, Χριστιανική ὁμολογία; 60
19. Χριστόφορου Ε. Λιναρδάκη, Οἱ Προτεστάντες καί τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας ... 63
20. Φώτιου Σχοινᾶ, Ἁγία Γραφή καί σύγχρονος Προτεσταντισμός 68
21. Μάλαμας Βέργου – Στυλιανοῦ, Γυναικεία *«ἱερωσύνη»* στόν Προτεσταντισμό 72
22. Ἐλευθέριου Οἰκονομάκου, Προτεσταντισμός καί Φεμινισμός 76
23. Πρεσβύτερου Θεόδωρου Χέκμαν, Ἡ Ὀρθοδοξία καί τό Κίνημα τῶν Πεντηκοστιανῶν 80
24. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Ὁ κατακερματισμός τῶν Προτεσταντῶν 88
25. Βασίλειου Χαραλάμπους, Ὀρθόδοξοι, Προτεστάντες καί *«Δήλωση τοῦ Τορόντο»* 92
26. Πρωτοπρεσβύτερου Ἄγγελου Ἀγγελακόπουλου, Ἡ θετική ἐκτίμηση τῆς «Συνόδου» τῆς Κρήτης γιά τό Προτεσταντικό «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» 96
27. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Προτεσταντική προσκόλληση σέ παπικές αἱρέσεις καί καινοτομίες .. 101

28. Παναγιώτη Τελεβάντου, Ἐκκλησιαστικές εἰδήσεις 104
29. Βιβλιοπαρουσιάσεις – Βιβλία πού λάβαμε 108

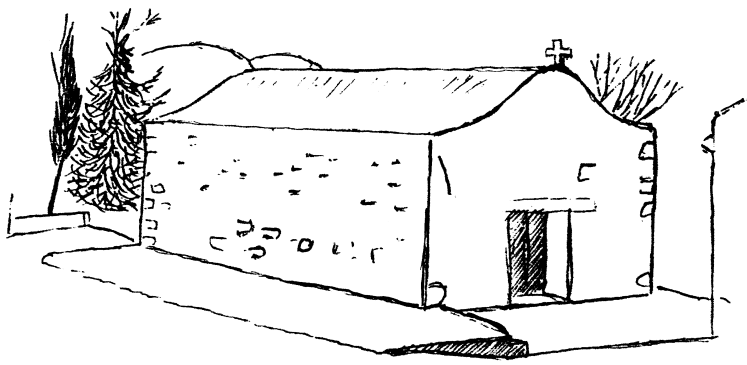

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Φωτογραφία τῆς τοιχογραφίας τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ἐκκλησία Τιμίου Σταυροῦ Κυπερούντας (ἐπαρχία Λεμεσοῦ). Ἔργο τοῦ 1521.

Εἰκόνα ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης πού βρίσκεται κοντά στή Σουσκιοῦ (ἐπαρχία Πάφου). Κτίσμα τοῦ 15ου αἰῶνος.

Πρωτοπρεσβύτερου Σπυρίδωνα Σταυρῆ

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Η θεία Μεταμόρφωση εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό μεγαλειώδη θαύματα μέσα στή ζωή τοῦ Κυρίου. Οἱ ἐκκλησιαστικοί πατέρες καί ὑμνογράφοι, ἑρμηνεύοντας τό θεολογικό βάθος τοῦ μεγάλου θαύματος, λέγουν πώς εἶναι μιά προαπόλαυση τῆς δόξας τοῦ ἀκτίστου φωτός τῆς θεότητας τοῦ Χριστοῦ, τῆς δεσποτείας Του, στόν κόσμο τῶν ζώντων καί τῶν νεκρῶν, καί μιά εἰκόνα τῆς θεώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅπως θά ἐμφανιστεῖ στό τέλος τῶν αἰώνων.

Ἡ γιορτή τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ γιορτάζεται κάθε χρόνο στίς 6 Αὐγούστου, 40 ἡμέρες ἀκριβῶς πρίν ἀπό τή γιορτή τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Εἶναι ἡ τελευταία ἀπό τίς δεσποτικές γιορτές τοῦ χρόνου καί σκόπιμα συνδέθηκε ἀπό τούς Πατέρες μέ τή γιορτή τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, γιά νά σημάνει τά προεόρτια τοῦ Σταυροῦ, ἀφοῦ πρό τοῦ πάθους ἔγινε ἡ Μεταμόρφωση, γιά νά δείξει στούς μαθητές καί σ' ὅλους τούς Χριστιανούς τή θεότητα τοῦ «μέλλοντος νά σταυρωθεῖ».

Ἡ γιορτή αὐτή γιορταζόταν κατ' ἀρχή στά Ἱεροσόλυμα. Στό Ἱεροσολυμητικό ἑορτολόγιο ἐμφανίζεται ρητῶς καθιερωμένη στίς ἀρχές τοῦ Ζ΄ αἰώνα. Στήν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄρχισε νά γιορτάζεται μετά τόν Θ΄ αἰώνα.

Πρίν ἀπό τή γιορτή «προηγεῖτο, κατά τόν Βαλσαμῶν, νηστεία ἀπό 1-5 Αὐγούστου, τῆς μετά ταῦτα νηστείας 7-14 Αὐγούστου θεωρουμένης ὡς νηστείας τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου μέχρις ὅτου ἐπεκράτησεν ἡ νηστεία τοῦ Αὐγούστου (1-14) νά θεωρῆται ὡς νηστεία τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου».

Οἱ ἱεροί ὕμνοι τῆς γιορτῆς τῆς θείας Μεταμορφώσεως εἶναι ἔργα τῶν πιό δοκίμων ὑμνογράφων, μεστοί ἀπό θεολογικά νοήματα μέ μουσική καί ποιητική εὐρυθμία μοναδική. Μαζί μέ τή λαμπρή τελεσιουργία δημιουργοῦν μιά ἀτμόσφαιρα ἀνάλογη μέ ἐκείνη τοῦ Θαβώρ. Οἱ ἱεροί ὕμνοι καλοῦν τούς πιστούς νά ἀνεβοῦν μαζί μέ τούς μαθητές στό ὄρος, γιά νά δοῦν τή θεία λαμπρότητα τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ: *«Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τό ὄρος Κυρίου καί εἰς τόν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καί θεασώμεθα τήν δόξαν τῆς Μεταμορφώσεως αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρά Πατρός..., φωτί προσλάβωμεν φῶς, καί μετάρσιοι γενόμενοι τῷ πνεύματι, Τριάδα ὁμοούσιον ὑμνήσωμεν εἰς τούς αἰῶνας».*

Δέν ὑπάρχει κανένα τροπάριο τῆς γιορτῆς πού νά μήν ἀντανακλᾶ

κατά κάποιο τρόπο τό ὑπερκόσμιο φῶς τῆς μορφῆς τοῦ Κυρίου. Ἀκόμα καί στό δογματικό τριαδικό ἐξαποστειλάριο τῆς ἡμέρας, ὄχι μόνο σέ μιά ἀλλά σέ ὅλες τίς λέξεις, ὑπάρχει ἕνας πάμφωτος ἥλιος πού μᾶς θαμπώνει. *«Φῶς ἀναλλοίωτον, Λόγε, φωτός Πατρός ἀγεννήτου, ἐν τῷ φανέντι φωτί σου, σήμερον ἐν Θαβωρίῳ, φῶς εἶδομεν τόν Πατέρα, φῶς καί το Πνεῦμα, φωταγωγοῦν πᾶσαν Κτίσιν»*.

Ἡ εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου εἶναι μιά ἀντανάκλαση τοῦ θαβωρείου φωτός. Καμιά εἰκόνα τοῦ δωδεκαόρτου δέν εἶναι τόσο φωτεινή ὅσο ἡ εἰκόνα αὐτή. Ὁλόφωτη ἡ μορφή τοῦ Χριστοῦ εἰκονίζεται μέσα σ' ἕνα φωτεινό ἀμυγδαλωτό σχῆμα. Οἱ δυνατές ἀκτίνες πού ξεκινοῦν ἀπ' αὐτό φωτίζουν τόν κτιστό κόσμο. Ἡ ἀντίδραση τῶν τριῶν παρευρισκομένων ἀποστόλων στό θεϊκό φῶς τῆς μορφῆς τοῦ Κυρίου εἶναι ἀποτυπωμένη μέ μεγάλη ἐπιτυχία. Παρατηρώντας ὁ προσκυνητής τόν Πέτρο, τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη γίνεται συμμέτοχος τῶν συναισθημάτων καί τοῦ ἱεροῦ θάμβους πού τούς κατέλαβε. Εἶναι τόσο δυνατή καί βίαιη ἡ κίνηση τῶν τριῶν ἀποστόλων, πού λές πώς τό φῶς πού τούς περιέλουσε θά ξεχειλίσει ἀπό τήν εἰκόνα καί θά πλημμυρίσει τόν κόσμο.

Ἄς περιγράψουμε ὅμως τήν εἰκόνα ἀναλυτικότερα.

Τό Θαβώρ εἰκονίζεται τρίκορφον. Πάνω στήν πιό ψηλή κορφή τοῦ ὄρους, στή μέση ἀκριβῶς, στέκεται ὁ Κύριος κοιτάζοντας πρός τά μπρός μέσα σέ φωτεινή δόξα. Τά ἱμάτιά του εἶναι λευκά μέ ἐλαφρές ἀποχρώσεις. Μέ τό δεξί του χέρι εὐλογεῖ καί μέ τό ἀριστερό του κρατεῖ «εἰλητάριον».

Στά δεξιά τοῦ Χριστοῦ εἰκονίζεται ὁ προφήτης Ἠλίας καί στ' ἀριστερά ὁ προφήτης Μωυσῆς. Στέκονται πάνω σέ δυό χαμηλότερες κορυφές καί, «προσκλίνοντες» μέ σεβασμό, ὁ Ἠλίας συνομιλεῖ μέ τό Χριστό καί ὁ Μωυσῆς κρατεῖ τίς πλάκες τοῦ Νόμου.

Κάτω ἀπ' αὐτούς, μέσα στά βράχια, βρίσκονται ριγμένοι στή γῆ οἱ τρεῖς μαθητές, Πέτρος, Ἰάκωβος καί Ἰωάννης, σέ βίαιες στάσεις. Ὁ Πέτρος καλύπτει τό πρόσωπο ἀπό τό θάμβος καί κάνει μιά κίνηση πού φανερώνει πώς μιλᾶ μέ τό Χριστό. Ὁ Ἰωάννης εἶναι πεσμένος προύμυτα, καί ὁ Ἰάκωβος, ἀνεστραμμένος, φαίνεται σάν νά ἔχει ἐκσφενδονισθεῖ ἀπό ὑπερφυσική δύναμη.

Μέ θέμα τή Μεταμόρφωση σώζεται στήν κόγχη τοῦ Ἱεροῦ τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, στήν ἁψίδα πάνω ἀπό τήν ἁγία Τράπεζα, ἕνα θαυμάσιο ψηφιδωτό, ἀληθινό ἀριστούργημα. Τό ψηφιδωτό αὐτό σώζεται ἄθικτο καί γι' αὐτό εἶναι σημαντικότερο ἀπό ἄλλα πού ἔχουν ὑποστεῖ ἐπιδιορθώσεις.

Τό θέμα τοῦ ψηφιδωτοῦ ἁρμόζει στό Σινᾶ, τόν τόπο ὅπου ὁ Μωυσῆς ἄκουσε τή φωνή τοῦ Θεοῦ χωρίς ποτέ ὅσο ζοῦσε νά δεῖ τό πρόσωπό Του, καί ὅπου ὁ Θεός ἐμφανίζεται στόν Ἠλίαν ὑπό τή μορφή «αὔρας λεπτῆς». Οὔτε ἐκεῖνος εἶδε ποτέ τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Μόνο μετά τήν

Μεταμόρφωση εἶδαν οἱ δυό προφῆτες κατά πρόσωπο τό Θεό.

Τή θεία φύση τοῦ Χριστοῦ πού, «χάριτι Θεοῦ», κατόρθωσαν νά δοῦν οἱ προφῆτες καί οἱ μαθητές στή Μεταμόρφωση, κατόρθωσε νά ἀναπαραστήσει ὁ καλλιτέχνης ἀντιπαραθέτοντας τό ἀνθρώπινο στό θεῖο. Ἡ μορφή τοῦ Χριστοῦ εἰκονίζεται ἐξαϋλωμένη, φορώντας ἕνα ἔνδυμα πού κρύβει τό βάρος τοῦ σώματος, ἐνῶ ἀντίθετα οἱ προφῆτες ἔχουν ἔκφραση ἀνθρώπινη. Πατοῦν στέρεα στό ἔδαφος ἀποκαλύπτοντας συγκινήσεις πού ἀποτυπώνονται καί στά ἐκφραστικά πρόσωπα τῶν ἀποστόλων.

Τό θέμα τῆς παραστάσεως περιστρέφεται γύρω ἀπό τό δόγμα τῶν δύο φύσεων πού ἀποκρυσταλλώθηκε στήν τέταρτη Οἰκουμενική Σύνοδό τό 451. Ὁ Χριστός, ἐνῶ ἦταν τέλειος ἄνθρωπος, θέλησε νά δείξει στούς μαθητές Του καί τή δόξα τῆς θεϊκῆς Του μορφῆς. *«Ἵνα θεωρήσαντες τά θαυμάσιά Του μή δειλιάσωσι τά παθήματά Του»*. Φανερώθηκε αὐτός πού ἦταν στήν πραγματικότητα· ὁ μόνος ἀληθινός Θεός πού *«ζώντων καί νεκρῶν κυριεύει»*.

Τό φῶς πού περιζώνει στήν εἰκόνα τήν ἀνθρώπινη μορφή τοῦ Χριστοῦ ἐκφράζει τή θεία του φύση. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναφέρει πώς τό φῶς τοῦτο εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός *«οὐ κατ' οὐσίαν ἀλλά κατ' ἐνέργειαν»*· εἶναι ὁ ὁρατός χαρακτήρας τῆς Θεότητας, ἐνέργειες πού μέσα σ' αὐτές ὁ Θεός μεταδίδεται καί ἀποκαλύπτεται σ' ἐκείνους πού καθάρισαν τίς καρδιές τους· *«εἶναι φῶς ἄϋλον καί οὐδέν τό αἰσθητόν ἔχει ἐν αὐτῷ»*.

Οἱ ἀπόστολοι πάνω στό ὄρος Θαβώρ, κατά κοινήν ὁμολογίαν τῶν Πατέρων, εἶδαν τό ἄκτιστο φῶς. Τό φῶς αὐτό εἶναι ἡ ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ καί ὄχι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, στή σύνοδο τοῦ 1341 τή συγκληθεῖσα στήν Κωνσταντινούπολη, στηριζόμενος στή Γραφή καί στήν παράδοση, ὑπεράσπισε τό φῶς αὐτό ἐναντίον τοῦ μοναχοῦ Βαρλαάμ πού ἔλεγε πώς τό φῶς πού εἶδαν οἱ ἀπόστολοι πάνω στό ὄρος Θαβώρ «δέν ἦτο τίποτε ἄλλο παρά ἕν κτιστόν φαινόμενον καθαρῆς ἀτμοσφαιρικῆς τάξεως, κατώτερον ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του ἀπό τήν ἀνθρωπίνην διάνοιαν».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναφέρει πώς τό φῶς τῆς Μεταμορφώσεως ἦταν φῶς *«ἀϊδιον, ἄπειρον, ὑπάρχον ἐκτός τοῦ χρόνου καί τοῦ χώρου»*. Κατά τήν ἐνσάρκωση τό θεῖο φῶς συγκεντρώθηκε στό Θεάνθρωπο Χριστό, στόν ὁποῖο κατοικοῦσε *«πᾶν τό πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς»* (Κολοσ. β΄ 9). Τοῦτο σημαίνει πώς ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ εἶχε θεωθεῖ μέ τήν ὑποστατική ἕνωσή της μέ τή θεία φύση· πώς ὁ Χριστός κατά τήν ἐπίγεια ζωή Του πάντοτε περιελάμπετο ἀπό τό θεῖο φῶς, τό ὁποῖον ὅμως ἔμενε ἀθέατο γιά τούς περισσοτέρους ἀνθρώπους. Ἡ Μεταμόρφωση δέν ὑπῆρξε ἕνα φαινόμενο περιορισμένο μέσα στό χρόνο καί τό χῶρο: οὐδεμία ἀλλαγή συνέβηκε στό Χριστό τή στιγμή ἐκείνη, ἀκόμα οὔτε καί τήν ἀνθρώπινή του φύση, ἀλλά ἔγινε μιά ἀλλαγή στή συνείδηση τῶν ἀποστόλων, οἱ ὁποῖοι ἔλαβαν γιά μιά

χρονική στιγμή τή δυνατότητα νά δοῦν τό Δάσκαλό τους ὅπως ἀκριβῶς ἦταν, καταυγαζόμενο ἀπό τό αἰώνιο φῶς τῆς Θεότητάς Του.

Στήν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως, τό φωτεινό ἀμυγδαλωτό σχῆμα μέ τίς δυνατές ἀκτίνες πού ξεκινοῦν ἀπ' αὐτό εἶναι μιά ἐξεικόνιση τοῦ ἀκτίστου θείου φωτός, πού ἐκπορεύεται ἀπό τήν ἀπαστράπτουσα μορφή τοῦ Κυρίου. Ἡ κοινωνία τῶν ἁγίων ἀποστόλων μέ τό ἄκτιστο φῶς παριστάνεται στήν εἰκόνα μέ τρεῖς ἀκτῖνες πού ξεκινοῦν ἀπό τό Χριστό καί κατευθύνονται ἡ κάθε μιά ξεχωριστά σ' ἕναν ἀπό τούς μαθητές. Οἱ φωτεινές αὐτές ἀκτῖνες εἶναι χαρακτηριστικό τῶς ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν, τίς ὁποῖες ἡ παλαμική θεολογία ἔχει διακρίνει ἀπό τήν θεία οὐσία. Τήν ἴδια διάκριση κάνει καί ὁ Μ. Βασίλειος. Λέγει χαρακτηριστικά ὁ ἱερός πατήρ: *«Αἱ μέν γάρ ἐνέργειαι αὐτοῦ πρός ἡμᾶς καταβαίνουσιν, ἡ δέ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος»*. Ἡ διάκριση αὐτή φύσεως καί ἐνεργείας δέ σημαίνει διαχωρισμό, οὔτε μοιράζει τό Θεό σέ δύο μέρη, στό μέρος πού μπορεῖ νά γίνει γνωστό καί σ' αὐτό πού δέν μπορεῖ νά γίνει γνωστό. Ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται, δίδεται ὁλόκληρος μέσα στίς ἐνέργειές Του, καί παραμένει ἀπόλυτα ἄγνωστος καί ἀκοινώνητος ὅσον ἀφορᾶ τήν οὐσία Του.

Οἱ ἀπόστολοι στό ὄρος Θαβώρ ἔγιναν *«κοινωνοί θείας φύσεως»*. Μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ ἔγιναν αὐτό πού εἶναι ὁ Θεός ἀπό τή φύση Του. «Ἡ φύσις τοῦ θεοῦ εἶναι μεθεκτή ἐν ταῖς ἐνεργείαις ἀλλ' οὐχί καθ' ἑαυτήν».

Ὅταν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καί γενικά ὅλοι οἱ Πατέρες μιλοῦν γιά τό Θεό, ἐννοοῦν πάντοτε τήν ἁγία Τριάδα. Οἱ θεῖες ἐνέργειες ἀνήκουν καί στά τρία Πρόσωπα. Οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι πάνω στό Θαβώρ εἶδαν ὄχι μόνο τόν Μεταμορφωμένον Υἱόν ἀλλά καί τόν Πατέρα καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τήν ὑπερούσιον καί βασιλικοτάτην Τριάδα· τόν μέν Πατέρα διά τῆς πατρικῆς φωνῆς, τό δέ Πνεῦμα τό Ἅγιον διά τῆς φωτεινῆς νεφέλης. Γι' αὐτό καί ἔγιναν κοινωνοί τῆς χάριτος τῆς Παναγίας Τριάδας.

Στήν εἰκόνα οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, μετά τή θέα τοῦ ἀκτίστου φωτός, παρίστανται νά προσπαθοῦν νά σκεπάσουν τά μάτια τους *«μή φέροντες»* τήν ἀκτίνα τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου καί τήν *«λαμπρότητα τῶν χιτώνων αὐτοῦ»*. Ἡ κίνηση αὐτή τῶν μαθητῶν ἐκφράζει τή δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νά δεῖ τό Θεό μέ τά σωματικά του μάτια. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος καί πολλοί ἄλλοι Πατέρες, θεολογοῦν πώς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά δεῖ τό Θεό μέ τά μάτια τοῦ σώματός· *«ἐφ' ὅσον ὁ Θεός εἶναι Θεός τῶν πνευμάτων καί πάσης σαρκός, εἶναι πλησίον καί εἰς τά νοητά ὄντα, ἀλλά καί εἰς τάς αἰσθήσεις»*. Στήν ὀρθόδοξη θεολογία δέν ὑπάρχει ἀντίθεση μεταξύ σώματος καί ψυχῆς. Ὁ ἀγώνας τῆς σάρκας ἐναντίον τοῦ πνεύματος καί τοῦ πνεύματος ἐναντίον τῆς σάρκας, γιά τόν ὁποῖο μιλᾶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας. Τό σῶμα καί τό πνεῦμα δέν εἶναι παρά δύο ὄψεις τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος. Προορισμός τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι μόνο μιά δια-

νοητική θεωρία τοῦ Θεοῦ ἀλλά ἡ ἀνάσταση τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, ψυχῆς καί σώματος, ἡ μακαριότης τῶν ἀνθρωπίνων ὄντων τά ὁποῖα θά δοῦν τό Θεό πρόσωπο πρός πρόσωπο ἐν τῇ πληρότητι τῆς κτιστῆς αὐτῶν φύσεως. *«Μακάριοι οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοί τόν Θεόν ὄψονται»*, εἶπεν ὁ Κύριος. Θά δοῦν τόν Κύριο ὄχι μέ τούς νοερούς ὀφθαλμούς ἀλλά μέ τούς σωματικούς. Γιά νά δεῖ κάποιος τό θεῖο φῶς μέ τούς σωματικούς ὀφθαλμούς, ὅπως τό εἶδαν οἱ μαθητές πάνω στό ὄρος Θαβώρ, θά πρέπει νά συμμετάσχει στό φῶς τοῦτο καί νά μεταμορφωθεῖ ἀπ᾽ αὐτό.

Ἀριστερά τοῦ Χριστοῦ εἰκονίζεται ὁ Μωυσῆς κρατώντας τίς πλάκες τοῦ Νόμου καί δεξιά ὁ Ἠλίας. Ὁ ἱερός ὑμνωδός βλέποντας τούς δύο ἐκπροσώπους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τό Μωυσῆ καί τόν Ἠλία, καί τούς τρεῖς μάρτυρες τῆς Καινῆς, τόν Πέτρο, τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη, βλέπει τή θεία Μεταμόρφωση σάν ἕνα προοίμιο τῆς δευτέρας παρουσίας. Ψάλλει σχετικά σ᾽ ἕνα τροπάριο τῆς ἡμέρας: *«Ἵνα Σοῦ δείξῃς ἐμφανῶς τήν ἀπόρρητον δευτέραν κατάβασιν ὅπως ὁ Ὕψιστος Θεός ὠφθήσῃ ἑστώς ἐν μέσῳ Θεῶν, τοῖς ἀποστόλοις ἐν Θαβώρ Μωσῆ σύν Ἠλίᾳ τε ἀρρήτως ἔλαμψας, διό πάντες Σε Χριστέ μεγαλύνομεν»*. Ὅπως δηλαδή στή Μεταμόρφωση, Κύριε, ἦσουν Θεός κατά φύση στή μέση τῶν *«κατά χάριν Θεῶν»*, τῶν προφητῶν δηλαδή καί ἀποστόλων, ἔτσι καί στή δεύτερη παρουσία, ὅταν θά ἔλθεις μέ ὅλη τήν δόξα Σου καί θά καθίσεις στή μέση τῶν ἀγγέλων καί τῶν ἀνθρώπων, τότε θά διακρίνεις αὐτούς πού γίνανε κατά χάριν Θεοί καί θά διαμοιράσεις σ᾽ αὐτούς τά ἀγαθά τῆς βασιλείας Σου.

Ἡ Μεταμόρφωση εἶναι γιορτή καί μυστήριο τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· *«ὥσπερ γάρ οἱ ἀπόστολοι ἑώρων τήν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Μεταμορφώσει οὕτω καί οἱ μακάριοι ἔχουν νά βλέπουν τήν αὐτήν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι»*. Γι᾽ αὐτό ἡ Ἐκκλησία διώρισε νά λέγεται καθημερινά στίς ὧρες τό κοντάκιο τῆς Μεταμορφώσεως: *«ἐπί τοῦ ὄρους μεταμορφώθης», «ἵνα διά τῆς συνεχοῦς ὑμνήσεως κινεῖ τούς Χριστιανούς εἰς πόθον τῆς μελλούσης δόξης»*.

«Ἐπί τοῦ ὄρους μετεμορφώθης, καί ὡς ἐχώρουν οἱ Μαθηταί σου τήν δόξαν σου, Χριστέ ὁ Θεός, ἐθεάσαντο· ἵνα ὅταν σέ ἴδωσι σταυρούμενον, τό μέν πάθος νοήσωσιν ἑκούσιον, τῷ δέ κόσμῳ κηρύξωσιν, ὅτι σύ ὑπάρχεις ἀληθῶς, τοῦ Πατρός τό ἀπαύγασμα».

Πρωτοπρεσβύτερος ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΣΤΑΥΡΗ
Θεολόγος

Ἀπό τόν «Εὐεργετινό»

ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ Γ΄

Α΄. ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

Ὑπῆρχε κάποτε στή Σκυθόπολη (πόλη τῆς Παλαιστίνης) κάποιος ἀριστοκράτης, ὁ ὁποῖος εἶχε διαπράξει πάρα πολλά ἁμαρτήματα καί μέ πολλούς τρόπους μόλυνε τό σῶμα του. Ἀφοῦ μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἔφτασε σέ συντριβή καί κατάνυξη, ἀπαρνήθηκε τόν κόσμο καί ἀφοῦ ἔκτισε σέ ἕνα ἔρημο μέρος ἕνα κελί γιά τόν ἑαυτό του, παρέμεινε φροντίζοντας γιά τήν ψυχή του. Ὅταν τό ἔμαθαν κάποιοι ἀπό τούς γνωστούς του, ἄρχισαν νά τοῦ στέλλουν συνεχῶς ψωμιά, φοινίκια καί ὅλα τά ἀπαραίτητα καί ἀναγκαῖα γιά αὐτόν. Μόλις ὅμως εἶδε τόν ἑαυτό του νά βρίσκεται σέ ἀνάπαυση, χωρίς νά τοῦ λείπει ὁτιδήποτε, λέγει στόν ἑαυτό του: «Πράγματι αὐτή ἡ ἀνάπαυση θά μᾶς ἐκδιώξει ἀπό τήν ἐκεῖ ἀνάπαυση (τῆς ψυχῆς), αὐτῆς δέ τῆς ἀναπαύσεως ἐγώ δέν εἶμαι ἄξιος». Καί ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τό κελί του, ἀναχώρησε λέγοντας: Ἄς ὁδηγηθοῦμε, ψυχή μου, στή θλίψη· διότι τό δικό μου ψωμί εἶναι ἡ τροφή τῶν ἀλόγων, δηλαδή τό χορτάρι μέ τό ὁποῖο τρέφονται τά ἄλογα ζῶα, ἀφοῦ καί ἐγώ ἔπραξα τά ἔργα τῶν ἀλόγων ζώων.

2. Μέ ποιόν τρόπο ὁ ἄνθρωπος ἀποκόπτει τήν πρώτη συνήθεια καί συνήθιζει τόν ἑαυτό του στή ζωή τῆς ἔνδειας καί τῆς ἄσκησης; Νά ζήσει τό σῶμα χωρίς τά στοιχειώδη καί ἀπαραίτητα εἶναι ἀδύνατο. Ὅσον ὅμως εἶναι δυνατό ὁ νοῦς συγκρατεῖ τό σῶμα ἀπό τήν ἀπόλαυση καί τή χαύνωση, ἐφόσον βέβαια ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται μακριά ἀπό αὐτά τά ὁποῖα προκαλοῦν τήν χαύνωση· διότι ὅταν βλέπει τά αἴτια τά ὁποῖα προκαλοῦν τήν τρυφή καί τή μαλθακότητα, ξυπνᾶ στόν ἑαυτό του ἔντονη καί φλογερή ἡ ἐπιθυμία πρός αὐτά καί ξαναεπιστρέφει σέ αὐτά τά αἴτια ἤ δέχεται ἀγῶνα δυνατῶν πολέμων. Γι᾽ αὐτό καί ὁ Λυτρωτής μας σέ αὐτόν πού θέλει νά Τόν ἀκολουθήσει ἔδωσε ἐντολή πρῶτα νά γυμνωθεῖ καί νά ἀπορρίψει ἀπό αὐτόν τά αἴτια τῆς μαλθακότητας καί μέ αὐτό τόν τρόπο νά Τόν ἀκολουθήσει. Ἐξάλλου καί Ἐκεῖνος, ὅταν ξεκίνησε νά πολεμᾶ ἐναντίον τοῦ διαβόλου, τόν ἐπολέμησε σέ ξερή ἔρημο.

Καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς συμβουλεύει νά ἐξέλθουμεν ἀπό τήν πόλη σηκώνοντας τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ, λέγοντάς μας: «Ἄς ἐξέλθουμε μαζί μέ τόν Χριστό καί νά λάβουμε τόν ὀνειδισμόν Αὐτοῦ, διότι καί αὐτός ἔξω ἀπό τήν πόλη ἔπαθε». Διότι ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἐκδιώξει καί ἀπορρίψει τόν ἑαυτό του ἀπό τόν κόσμο καί τίς κοσμικές συνήθει-

ες, πολύ γρήγορα λησμονεῖ τήν προηγούμενη του συνήθεια καί δέν κοπιάζει πολύ καιρό στήν ἀνάμνηση αὐτῶν. Στόν ἀγώνα αὐτό βοηθάει πάρα πολύ καί τό ὅτι τό κελί τοῦ Μοναχοῦ πρέπει νά βρίσκεται σέ κατάσταση φτώχειας καί στέρησης καί τό κελί του νά εἶναι ἄδειο καί ἀπαλλαγμένο ἀπό ὅλα αὐτά τά ὁποῖα τοῦ κινοῦν τήν ἐπιθυμία τῆς ἀνάπαυσης.

Εἶπε κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν· πρέπει νά ἀποφεύγουν τά σωματικά, δηλαδή τά ὑλικά τά ὁποῖα ἐρεθίζουν τά πάθη. Διότι ὅταν ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται κοντά στό σωματικό πόλεμο, μοιάζει μέ κάποιον ἄνδρα ὁ ὁποῖος στέκει πάνω ἀπό βαθύ λάκκο καί τόν ὁποῖο ὅποτε θελήσει ὁ ἐχθρός νά τόν πολεμήσει, πολύ εὔκολα τόν ρίχνει στό λάκκο. Ἄν ὅμως κάποιος βρίσκεται μακριά ἀπό τά σωματικά, μοιάζει μέ ἄνδρα ὁ ὁποῖος ἀπέχει πολύ ἀπό τό λάκκο καί ὁ ὁποῖος καί ἄν ἀκόμα συλληφθεῖ νά τραβιέται ἀπό τόν ἐχθρό πρός τόν λάκκο γιά νά ριχθεῖ μέσα, ἔχει τή δυνατότητα νά ἀντισταθεῖ καθώς σύρεται καί ταυτόχρονα νά ζητήσει καί τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία καί σύντομα θά καταφθάσει κοντά του καί ἀφαρπάζει τόν ἄνθρωπο ἀπό τά χέρια τοῦ ἐχθροῦ.

Διηγήθηκε κάποτε κάποιος τό ἑξῆς περιστατικό: Τρεῖς ἐργατικοί ἄνθρωποι ἔγιναν φίλοι μεταξύ τους καί ἐπέλεξαν διαφορετικούς τρόπους ζωῆς. Ὁ πρῶτος ἀπό αὐτούς προτίμησε νά εἰρηνεύει τούς μαχόμενους σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, *«μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί»*. Ὁ ἄλλος προτίμησε νά ἐπισκέπτεται τούς ἀσθενεῖς καί ὁ τρίτος ἀπῆλθε στήν ἔρημο γιά νά ἡσυχάζει καί νά ἀσκεῖται μαζί μέ τούς Πατέρες. Ὁ πρῶτος λοιπόν ἀφοῦ κοπίασε πάρα πολύ ἐξ αἰτίας τῶν συνεχῶν διαμαχῶν καί ἐρίδων τῶν ἀνθρώπων καί μή μπορώντας νά θεραπεύσει τά προβλήματά τους, ἀπογοητευμένος πῆγε πρός αὐτόν ὁ ὁποῖος ὑπηρετοῦσε τούς ἀσθενεῖς. Ὅταν ἔφτασε σέ αὐτόν, τόν βρῆκε λυπημένο καί χωρίς διάθεση νά τελειώσει τήν ἐντολή του. Ἀφοῦ λοιπόν συμφώνησαν καί οἱ δύο, πῆγαν πρός τόν ἀσκητή θέλοντας νά μάθουν τί βρῆκε καί ἐκεῖνος ἀπό τήν ἄσκηση τῆς ἡσυχίας. Καί ἀφοῦ τόν εἶδαν, πρῶτα τοῦ διηγήθηκαν τά δικά τους, πώς ὑπέστηκαν πάρα πολλές θλίψεις ὁ καθένας τους καί δέν κατάφεραν νά φέρουν εἰς τέλος τό ἔργο τό ὁποῖο ἀνέλαβαν· καί ἔπειτα τόν παρακάλεσαν καί ἐκεῖνο νά τούς πεῖ τί ἀποκόμισε ἀπό τήν ἡσυχία.

Αὐτός τότε βάζει νερό σέ ἕνα δοχεῖο καί τούς λέγει: «παρατηρῆστε στό νερό»· ἦταν τό νερό ταραγμένο. Μετά ἀπό διάστημα λίγης ὥρας λέγει ξανά σέ αὐτούς: «παρατηρῆστε καί τώρα στό νερό»· τό νερό εἶχε ἤδη ἠρεμήσει. Καθώς λοιπόν παρατήρησαν στό νερό, εἶδαν τά πρόσωπά τους σάν νά ἔβλεπαν σέ καθρέφτη· καί τούς λέγει τότε ὁ ἀσκητης: «Ἔτσι εἶναι καί αὐτός ὁ ὁποῖος βρίσκεται ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους. Ἀπό τήν ταραχή δέν βλέπει τίς ἁμαρτίες του. Ὅταν ὅμως φύγει μακριά ἀπό τόν κόσμο καί ἐγκατασταθεῖ σέ τόπο ἐρημικό καί ἡσυχάσει τίς αἰσθή-

σεις του, τότε βλέπει καί τά δικά του ἐλαττώματα καί διορθώνεται ἐάν θέλει μέ τή συνεργεία τῆς Χάρης τοῦ Θεοῦ.

Εἶπε κάποιος Γέροντας: «Ὅπως ἀκριβῶς σέ κάποιο πολυσύχναστο δρόμο, ὁ ὁποῖος εἶναι στρωμένος καί καταπατεῖται συνεχῶς, δέν ἀναπτύσσεται κανένα χόρτο, οὔτε βλαστᾶ ὁτιδήποτε, ἀκόμα καί ἄν σπείρεις παρά μόνο σέ γῆ πού εἶναι ἀπάτητη φυτρώνουν, ἔτσι ἀκριβῶς συμβαίνει καί μέ ἐμᾶς. Ὅσπου βρισκόμαστε ἀνάμεσα στά ὑλικά ἀγαθά τοῦ κόσμου καί ὁ νοῦς συνεχῶς ἐνοχλεῖται, θορυβεῖται καί καταπονεῖται ἀπό τίς ἐξωτερικές καί κοσμικές μέριμνες, δέν μπορεῖ νά γνωρίζει τά πάθη πού βρίσκονται κρυμμένα σέ αὐτόν. Ἐάν ὅμως πάει νά ἡσυχάσει μακριά ἀπό τίς φροντίδες καί τούς περισπασμούς τοῦ κόσμου, τότε βλέπει τά πάθη τά ὁποῖα φυτρώνουν μέσα του καί φαίνονται, τά ὁποῖα προηγουμένως ἐνῶ βρίσκονταν μέσα του διελάνθαναν τῆς προσοχῆς του καί ἄν ἀκόμη σέ αὐτά συνεχῶς περιπατοῦσε καί συναναστρεφόταν».

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ
Θεολόγος

Γεώργιου Κάκκουρα

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΗΛΙΟΦΩΤΟΙ

Μέ τό ὄνομα ἅγιοι Ἡλιόφωτοι τιμᾶται μιά σειρά ὁσίων ἀσκητῶν τῆς περιοχῆς Ἀχερά (πετρώδης περιοχή μεταξύ τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας Ἀγροκηπιά καί Κάτω Μονή) καί πιό συγκεκριμένα στό χωριό Κάτω Μονή.

Τά μέχρι προσφάτως (2004) στοιχεῖα γύρω ἀπό τήν ὕπαρξη καί τό βίο τῶν ἁγίων Ἡλιοφώτων ἦταν μᾶλλον συγκεχυμένα. Ἡ πρώτη γνωστή ἀναφορά γι' αὐτούς ἦταν καί πάλι τό *Χρονικόν* τοῦ Λεόντιου Μαχαιρᾶ: «*Εὑρίσκονται... εἰς τήν Ἀχεράν ὁ ἅγιος Ἡλιόφωτος, ἅγιος Αὐξουθένιος, ὁ ἅγιος Παμφοδίτης, ὁ ἅγιος Παμέγιστος καί ὁ ἅγιος Παφνούτιος*»[1]. Τό 1659 ὁ Κύπριος χρονογράφος Νεόφυτος Ροδινός σημείωνε καί χαρακτήριζε ὁμαδικά τούς ὡς ἄνω ἁγίους μέ τά ἑξῆς: *«εἰς τό μέρος τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τῆς ἀχερᾶς εὑρίσκεται μία ἱερά ἐκκλησία τῶν ἁγίων ἀληφότων καλουμένη, ἐν ταύτῃ καί πολλά τούτων Ἱερά λείψανα καί κρανία»*[2].

Ὁ κώδικας London British Library Add. 34554, φ. 186^{v} (16ος αἰώνας) τήν ἀναφορά τοῦ Μαχαιρᾶ καταγράφει ὡς ἑξῆς: *«Εἰς τήν Ἀχιράν ὁ ἅγιος Ἡλιόφωτος, ὁ ἅγιος Αὐξουθίνιος καί ὁ ἅγιος Ἐπαφρόδιτος καί ὁ ἅγιος Παφνούτιος»* διαγράφοντας δηλ. τόν Παμέγιστο, ὀρθῶς γιατί πρόκειται μᾶλλον ἁπλά γιά ἐπίθετο δηλ. π.χ. ὁ «Παμμέγιστος Ἡλιόφωτος». Ὁ Ἀρχιμ. Κυπριανός στήν *Ἱστορία* του ἀργότερα (1788) καταγράφει ὅτι *«εἰς ἀχεράν ἡλιόφωτος, ἐξουθένιος, ἐπαφρόδιτος, παμμέγιστος καί παφνούτιος»*[3], ὀνομάζοντας ἔτσι ὀρθά τόν «Παμφοδίτη» τοῦ Λεόντιου Μαχαιρᾶ Ἐπαφρόδιτο.

Τό 1836 ὁ γνωστός γραφέας καί ἀντιγραφέας «φυλλάδων», Ἀκολουθιῶν πρός χρήση ἑορτασμοῦ μνήμης ἁγίων τῆς Κύπρου, παπά Χριστόδουλος Μαλουνταῖος θά γράψει: *«τῷ αὐτῷ μηνί Ἰουλίῳ ΙΓ΄, Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, καί τῶν ἁγίων ἐνδόξων μεγάλων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Ἡλιοφώτου, Ἐπαφροδίτου, Ἀμμωνίου, Χουλελαίου καί Εὐσθενίου τῶν θαυματουργῶν»*. Ἔτσι λοιπόν βλέπουμε ὅτι ὁ παπά Χριστόδουλος ὑμνεῖ πέντε Ἁγίους κρατώντας ἀπό τήν προγενέστερή του τοπική παράδοση τά ὀνόματα τοῦ Ἡλιόφωτου καί Ἐπαφρόδιτου καί ἀφαιρώντας τόν Παφνούτιο ἐνῶ προσθέτει τούς Ἀμμώνιο, Εὐσθένιο καί Χουλέλαιο. Ἡ προηγούμενη τοπική παράδοση, τούς ἁγίους πού καταγράφει ὁ Λεόντιος Μαχαιράς καταρχάς καί ἀντιγράφουν οἱ μεταγενέστεροι, ντόπιοι καί ξένοι χρονογράφοι τῆς Κύπρου, μέχρι τόν Ἀρχιμ. Κυπριανό (1788), τούς θεωρεῖ ὡς ἀσκητές πού ἦρθαν ἀπ' ἔξω (Παλαιστίνη) καί μόνασαν ἐδῶ στό Νησί. Στό βουνό Κορώνη κοντά στό σημερινό χωριό Κάτω Μονή ὑπάρχουν δύο ἀσκητικά σπήλαια τῶν

ὁσίων Ἡλιοφώτων ὅπου καί ἐνταφιάστηκαν τά ἱερά τους λείψανα καί κτίστηκε δίπλα τους μικρή ἐκκλησία στή μνήμη τους. Ὁ παπά Χριστόδουλος ὁ Μαλουνταῖος στήν Ἀκολουθία του, πού ψαλλόταν στήν ἐκκλησία τους μέχρι καί τό 2004, τούς ὀνομάζει ὅμως καί τούς ὑμνεῖ καί ὡς «ἀλαμάνους» ὁσιομάρτυρες. Ὁ παπά Χριστόδουλος εἶχε προσκυνήσει τήν εἰκόνα τους στήν ἐκκλησία τους καί τήν περιέγραψε. (Χρονολογεῖται τόν 18ον περίπου αἰώνα). Ἀπεικόνιζε λοιπόν πέντε Μάρτυρες καί προφανῶς ποιμένες (βοσκούς). Σήμερα συντηρημένη ἀπό τή φθορά – διατηρεῖ τρεῖς μορφές καί ἴχνη τέταρτης χωρίς ὅμως κανένα ὄνομα. Πάντως προφανῶς ἀντίγραφο τοῦ 1874, στήν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ τοῦ παπά Χριστόδουλου στή Μαλούντα, 10 χρόνια μετά τή συγγραφή τῆς Ἀκολουθίας του, παριστάνει τούς Εὐσθένιο καί Χουλέλαιο ὡς βοσκούς, ὁ Ἡλιόφωτος βρίσκεται στό κέντρο ὡς ὁ ἡγούμενος καί δεξιά καί ἀριστερά αὐτοῦ μοναχικά ντυμένος ὁ Ἐπαφρόδιτος καί ὁ Ἀμμώνιος. Συνήθως σέ ἀκόμη μεταγενέστερες εἰκόνες ὁ Ἡλιόφωτος ἁγιογραφεῖται ὡς ἱερομόναχος.

Ὅλη ἡ χορεία τῶν ἁγίων, λοιπόν, αὐτῶν πού ὀνομάσθηκε «Ἡλιόφωτοι» ἤ «ἀληφότοι», ἀσκήτεψαν ὁσιακά κοντά στίς «Αἰγόμανδρες» τῆς Κάτω Μονῆς (διατηρώντας ὡς φαίνεται καί πρόβατα). Γύρω τους προσέρχονταν καί πιστοί γιά νά καθοδηγηθοῦν πνευματικά. Ἀργότερα ὑπῆρξε καί ὁ οἰκισμός μέ τό ὄνομα «Ἅγιοι Ἡλιόφωτοι» κοντά στά ἀσκητικά σπήλαια, τούς τάφους, τό θαυματουργό ἁγίασμά τους καί τήν ἐκκλησία μέ τά ἱερά καί ἐπίσης θαυματουργά λείψανα. Ἡ ὅλη τιμή καί σεβασμός πρός τούς Ὁσίους διατηρήθηκε μέχρι σήμερα ἀπό τούς κατοίκους στή γύρω περιοχή καί εἰδικότερα ἀπό τό χωριό Κάτω Μονή.

Τό 2004, ὁ Χαρίτων μοναχός Σταυροβουνιώτης, σύγχρονος μελετητής τῆς Κυπριακῆς Ἁγιολογίας πού ἀσχολεῖται μέ ἀγάπη καί σεβασμό τίς τελευταῖες δεκαετίες μέ αὐτή, μᾶς παρουσίασε νέα στοιχεῖα γιά τούς ἁγίους Ἡλιόφωτους. Συγκεκριμένα στόν τόμο ΞΣΤ΄ (2002) τῶν *Κυπριακῶν Σπουδῶν* (Λευκωσία 2004) δημοσίευσε ἐργασία μέ τίτλο «Οἱ ἐν Κύπρῳ ὅσιοι καί θεοφόροι ἀσκηταί Ἡλιόφωτος, Αὐξουθένιος, Ἐπαφρόδιτος καί Εὐθένιος: Ἡ βυζαντινή ἀσκητική ἀκολουθία καί ὁ ἀπωλεσθείς (;) Βίος αὐτῶν». Τά νέα στοιχεῖα πού παρουσίασε βασίστηκαν σέ Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων πού διασώθηκε στόν Σιναϊτικόν Ἑλληνικόν Κώδικα 627 πού χρονολογεῖται στόν 11ον αἰώνα. Ἡ Ἀκολουθία πού σίγουρα ψαλλόταν στό ἱερό προσκύνημα τῶν ἁγίων Ἡλιοφώτων στήν Κύπρο πιθανολογεῖται ὅτι ἀνάγεται – σύμφωνα μέ τό ποιητικό εἶδος τῶν Κανόνων της – στά τέλη τοῦ 9ου αἰώνα. Μέ βάση λοιπόν τήν ἀρχαία αὐτή Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων ὁ μοναχός Χαρίτων κατάληξε στά ἑξῆς: (παραθέτουμε αὐτούσιο τό κείμενό του ἀπό τήν πιό πάνω ἀναφερόμενη ἐργασία του στίς *Κυπριακές Σπουδές* (σ. 69–70) γιά νά ἀκριβολογοῦμε στίς ἀπόψεις τοῦ συγγραφέα καί πρός καλύτερο καταρτισμό τῶν ἀναγνωστῶν).

«Οἱ Ὅσιοι καί Θεοφόροι Πατέρες ἡμῶν Ἡλιόφωτος, Αὐξουθένιος,

Ἐπαφρόδιτος καί Εὐθένιος κατήγοντο ἐκ Φοινίκης τῆς Παλαιστίνης, ἦκμασαν δέ κατά τόν 5ον αἰῶνα. Ἰσχυροί καί ῥωμαλέοι τυγχάνοντες κατά τήν σωματικήν δύναμιν, ἀλλά καί ἀνδρεῖοι ὑπάρχοντες τό φρόνημα, κατετάγησαν εἰς τό στράτευμα τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β΄ τοῦ Μικροῦ (408–450), ἐγγονοῦ τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου (379–395). Ἡ ῥωμαϊκή αὐτοκρατορία διεξῆγε τότε μέγαν πόλεμον κατά τῶν Οὔννων, Περσῶν καί Βανδάλων, εἰς ὅν καί διέπρεψαν οἱ τέσσαρες οὗτοι ὁμόφρονες Ἅγιοι, ἐπιτυχόντες μεγάλας νίκας κατά τῶν πολεμίων. Διά τοῦτο καί, κληθέντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔτυχον παρά τοῦ βασιλέως μεγάλων τιμῶν, συνδιαιτώμενοι μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τά ἀνάκτορα. Ἀλλά, τῶν προσκαίρων τό ἄστατον βλέποντες, ὡς εὐλαβεῖς καί θεοφιλεῖς, ἐπόθησαν τά αἰώνια καί μένοντα ἀγαθά καί τήν λατρείαν τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως Χριστοῦ ὑπέρ τήν τοῦ ἐπιγείου ὑπηρεσίαν. Ὅθεν παρεκάλεσαν τόν βασιλέα, ὅπως ἐπιτρέψη εἰς αὐτούς νά ἀσπασθῶσι τόν μονήρη βίον. Βλέπων ὁ Θεοδόσιος τόν εἰλικρινῆ καί ἔνθεον πόθον αὐτῶν, ἔδωκεν εἰς αὐτούς τήν ἄδειαν, παρακαλέσας συνάμα νά τόν μνημονεύωσιν εἰς τάς προσευχάς των. Διένειμαν τότε οἱ Ἅγιοι τήν περιουσίαν των εἰς πτωχούς καί πένητας καί, ἐλεύθεροι πάντων τῶν βιοτικῶν, ἔδραμον εἰς Ἔφεσον, ἐπί τό ὄρος Μοχλός, εἰς προσκύνησιν τῶν λειψάνων τῶν Ἁγίων Ἑπτά Παίδων, τῶν νεωστί τότε (446) ἀναστάντων εἰς πίστωσιν τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως καί πάλιν κοιμηθέντων. Κατανυγέντες ἐκ τῆς θεωρίας τῶν ἀφθάρτων λειψάνων αὐτῶν, ἱκέτευον τόν Χριστόν, ὅπως καί αὐτοί τύχωσι τῆς ἀφθάρτου καί αἰωνίου δόξης. Ἀποχαιρετίσαντες δέ τούς Μάρτυρας, μετά τοῦ πόθου, ὅπως ἀκολουθήσωσι καί αὐτοί τόν βίον τῆς παρθενίας καί τοῦ ἀναιμάκτου τῆς συνειδήσεως μαρτυρίου, ἤτοι τόν μονήρη ἀσκητικόν βίον, ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον, γινώσκοντες τήν νῆσον κατάλληλον πρός ἐρημικήν ζωήν, καί ἔχοντες ἤδη πληροφορηθῆ περί τῆς ἐκεῖ ἀκμῆς τοῦ μοναχισμοῦ, μάλιστα ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ μοναχικοῦ ἡγέτου καί συμπατριώτου αὐτῶν ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἐπιφανίου τοῦ Μεγάλου (367–403). Μικρόν προσκυνήσαντες εἰς τούς ἱερούς ναούς τῆς φιλοχρίστου πόλεως τῶν Ταμασέων, ἐβάδισαν περί τά δέκα μίλια ἐξ αὐτῆς, καί ἦλθον εἰς τήν περιοχήν, ἔνθα σήμερον ὁ ἱερός αὐτῶν ναός. Ἰδόντες δέ τόν τόπον ἁρμόδιον πρός ἡσυχίαν, παρέμειναν, σχολάζοντες ἐν νηστείᾳ, ἀγρυπνίᾳ καί προσευχῇ, εἰς τά δύσβατα ἐκεῖσε ὄρη, Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καί Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου τόν βίον μιμούμενοι. Οὕτως ἐνθέως ἀσκούμενοι, ἔσβεσαν τῆς ἡδυπαθείας τήν φλόγα καί ἀνήφθησαν τῷ πυρί τῆς θείας ἀγάπης. Στενοχωρούμενοι δέ οἱ Ἅγιοι ἐκ τῆς ἐλλείψεως ποσίμου ὕδατος εἰς τόν ἄνυδρον ἐκεῖνον τόπον καί τόν Θεόπτην Μωυσῆν μιμούμενοι, παρεκάλεσαν τόν Θεόν, καί ἀνέβλυσεν, ὦ τοῦ θαύματος, πηγήν ὕδατος διειδεστάτου, τό μετέπειτα κατασταθέν περίπυστον καί θαυματουργόν ἁγίασμα αὐτῶν, τό μέχρι τῆς σήμερον διατηρούμενον. Πρῶτος δέ τῆς ἱερᾶς τῶν Ὁσίων τετράδος κατέστη ὁ μέγιστος Ἡλιόφωτος. Κατόπιν λοιπόν τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀσκητικῶν καμάτων, δι᾽ ὧν καί πολλῶν ἐπλήσθησαν χαρι-

σμάτων τοῦ Πνεύματος, ἐκοιμήθησαν ἐν εἰρήνῃ, καί ἐτάφησαν εἰς τά ἐκεῖ ἀσκητικά αὐτῶν σπήλαια, ἀνά δύο εἰς ἕκαστον σπήλαιον. Μετά δέ τήν ἐκταφήν τῶν ἱερῶν αὐτῶν λειψάνων, εὑρέθησαν ταῦτα ἄφθορα, καί οὕτω διετηρήθησαν ἐπί μακρόν. Διά τό πλῆθος τῶν ὑπό Θεοῦ δι' αὐτῶν ἐνεργουμένων θαυμάτων ἀνηγέρθη παρά τά σπήλαιά των ναός, ὅπου καί τό ἁγίασμά των, ἔνθα προσέτρεχον πλήθη εὐσεβῶν καί ἀσθενῶν, λαμβάνοντες ἕκαστος τήν ποθουμένην δωρεάν. Σύν τῷ χρόνῳ δέ, ἡ εὐρυτέρα περιοχή τοῦ προσκυνήματος τούτου κατέστη σπουδαῖον μοναστικόν κέντρον. Ἐκ τῶν πολλῶν θαυμάτων τῶν Ἁγίων μνημονευτέα (ὡς διασωθέντα εἰς τήν βυζαντινήν αὐτῶν Ἀκολουθίαν) ἡ θεραπεία τυφλῆς γυναικός, τοῦ δειχθέντος ὑπό ἐχίδνης, ὅστις κατεῖδε τούς Ἁγίους ἰωμένους αὐτόν, ἡ ἴασις ἀλάλου γυναικός καί νέου πάθει δεινοτάτῳ κρατουμένου καί παιδός ἐκ τῆς κώμης Λαπήθου, πάσχοντος ἐκ λιθιάσεως, καί ἄλλης γυναικός αἱμόῤῥου, ὡς καί ἑτέρας συγκυπτούσης. Συχνάκις δέ ἐφάνησαν ὀφθαλμοφανῶς οἱ Ἅγιοι, ὡς εἰς ἔμπορον κινδυνεύοντα ὑπό θαλασσίου κλύδωνος, διασώσαντες τοῦτον, εἰς τούς πειραθέντας νά συλήσωσι τά εἰς τόν ναόν αὐτῶν ἀφιερωθέντα θρέμματα ἀποτρέψαντες τούτους, ὡς καί εἰς νέον τινά, τόν ὁποῖον, προσελθόντα λούσασθαι εἰς τό ἁγίασμα αὐτῶν καί ὀλισθήσαντα εἰς τήν πηγήν τοῦ ὕδατος, ἁρπάσαντες, θαυμαστῶς διέσωσαν.

Ταῖς αὐτῶν ἁγίαις πρεσβείαις, Χριστέ ὁ Θεός ἐλέησον καί σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν».

Ὡς πρός τά ἄλλα ὀνόματα τῶν τεσσάρων ἁγίων Ἡλιοφώτων πού δέν συμπεριλαμβάνονται στήν ἀρχαία ἀκολουθία ὁ μοναχός Χαρίτων σημειώνει πώς οἱ Παμμέγιστος, Παφνούτιος, Ἀμμώνιος καί Χουλέλαιος (σημ. διορθωμένο σέ Θαλέλαιος) θά πρέπει νά εἶναι μεταγενέστεροι ὅσιοι ἀσκητές στό ἴδιο τό προσκύνημα τῶν ἁγίων Ἡλιοφώτων ἤ καί εὐρύτερα στήν περιοχή Ἀχερά.

Ἡ ἀρχαία Ἀκολουθία πού προαναφέραμε συμπεριλήφθηκε συμπληρωμένη γιά λειτουργική χρήση στή σειρά *Κύπρια Μηναῖα* (τ. Θ΄ (2005) ἔκδ. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, σ. 62-74). Τή συμπλήρωση ἔκανε ὁ ὑμνογράφος Δρ Χαράλαμπος Μπούσιας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Λεόντιου Μαχαιρᾶ, *Ἐξήγησις τῆς γλυκείας Χώρας Κύπρου ἡ ὁποία λέγεται Κρόνακα τουτέστιν Χρονικόν*, ἔκδ. Ἄντρου Παυλίδη, Λευκωσία 1995, 32.

2. Νεόφυτου Ῥοδινοῦ «Περί ἡρώων, στρατηγῶν, φιλοσόφων, ἁγίων καί ἄλλων ὀνομαστῶν ἀνθρώπων, ὁποῦ εὐγήκασιν ἀπό τό νησί τῆς Κύπρου, Ρώμη ¸αχνθ΄» Κυπριακά Χρονικά, Γ΄ (1925), σ. 43.

3. Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, *Ἱστορία Χρονολογική τῆς νήσου Κύπρου,* Ἐνετίησιν 1788, σ. 352.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΚΚΟΥΡΑΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΚΙ Η ΧΑΡΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Η κυρία Α. Σ. διηγεῖται ἕνα συγκλονιστικό γεγονός, πού συνέβη κοντά στήν περιοχή, ὅπου βρίσκεται τό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου:

«Τό χειμῶνα τοῦ 1999, κάποια μέρα εἶχα πάει νά προσκυνήσω στό κελλάκι τοῦ Γέροντα. Ὅπως ἐπέστρεφα, σ' ἕνα πολύ ἀνηφορικό δρόμο σταμάτησε τό αὐτοκίνητό μου καί δέν ἔπαιρνε μπρός. Πῆρα τόν ἄνδρα μου στό τηλέφωνο καί μοῦ ἔδωσε κάποιες συμβουλές. Παρόλα αὐτά δέν γινόταν τίποτε. Στήν ἀγωνία μου πάνω βλέπω ἕναν παράξενο, ἀγριεμένο ἄνθρωπο, νά ἔρχεται πρός τό μέρος μου. Ἔτσι μοῦ φάνηκε τήν πρώτη στιγμή, γιατί φοβήθηκα πολύ. Φθάνει στό αὐτοκίνητο, ἀνοίγει τήν πόρτα, μέ πιάνει ἀπ' τούς ὤμους καί ἄρχισε νά μέ ταράζη καί νά μέ ἀπειλῆ. Μοῦ εἶπε ὅτι δέν εἶχε νά φάη κι ἄλλα τέτοια. Μοῦ εἶπε μάλιστα ὅτι πρόσφατα εἶχε ἀποφυλακισθεῖ. Εἶπε τό ὄνομά του. Πολύ γνωστό ὄνομα! Εἶπε ἐπίσης ὅτι ὅπου πήγαινε, ζητοῦσε δουλειά, ἀλλά δέν τοῦ ἔδιναν. Ἔτσι, μοῦ ζήτησε ὅ,τι χρήματα εἶχα ἐπάνω μου. Οἱ διαθέσεις του ἦταν ἀπειλητικές.

Τήν περίοδο ἐκείνη εἶχα μαζί μου πολλά χρήματα, γιατί εἶχα περάσει καί ἀπό ἄλλα μέρη καί μοῦ εἶχαν δώσει πολλά χρήματα, γιά νά τά μοιράσω σέ διάφορες οἰκογένειες, πού εἶχαν ἄμεση ἀνάγκη. Ἦταν τότε ἡ μετά τό μεγάλο σεισμό τοῦ Σεπτεμβρίου περίοδος.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἀφοῦ μέ εἶδε σκεπτική, μοῦ λέει:

— Σοῦ κάνω κατάληψη στό αὐτοκίνητο. Δέν θά σέ ἀφήσω νά φύγης ἀπό 'δῶ.

— Εὐχαρίστως νά σοῦ τό δώσω, τοῦ λέω ἐγώ.

Ἀλλά σέ κάποια στιγμή δέν τοῦ μιλοῦσα. Σταμάτησα νά μιλῶ κι ἄρχισα νά ἐπικαλοῦμαι τόν Γέροντα καί νά τοῦ λέω:

— Γέροντα, φώτισέ με τί νά τοῦ πῶ τώρα.

Ἐν τῷ μεταξύ ἐκεῖνος θύμωσε, πού δέν τοῦ μιλοῦσα καί μοῦ λέει:

— Ἐγώ σοῦ μιλῶ καί ἐσύ ἀδιαφορεῖς; Καί μέ ταρακούνησε. Τότε ἐγώ τοῦ ἀπαντῶ:

— Νά σοῦ ὑποδείξω ἕναν τρόπο: νά πάρης μιά σκούπα κι ἕνα φαράσι, νά πᾶς ἀπέναντι σ' αὐτές τίς βίλες, τίς ὁποῖες βλέπεις ἐκεῖ πάνω, νά τούς ζητήσης δουλειά. Νά τούς σκουπίσης τό πεζοδρόμιο. Νά σέ πληρώνουν καί νά πᾶς νά φᾶς τή φασολάδα σου μέ τόν ἰδρῶτα τῶν κόπων σου. Αὐτό μέ ἐνδιαφέρει νά σέ βοηθήσω νά τό καταλάβης καλά. Πῶς, ὅμως, θά γίνη αὐτό:

Αὐτή τήν ὥρα φωτίσθηκε ὁ νοῦς μου· εἶχα βρεῖ τή λύση. Παίρνω ἀπ' τό ἀσφαλιστήριο τοῦ αὐτοκινήτου μιά φωτογραφία τοῦ Γέροντα Πορφυρίου καί τοῦ λέω:

— Θά σοῦ προσφέρω τόν Παππούλη αὐτό! Θά τόν βάλης στό τσεπάκι σου καί θά σέ φωτίση νά βρῆς τρόπους, μέ τούς ὁποίους θά πιάσης καί δουλειά. Καί θά ἐνταχθῆς ἔτσι στήν κοινωνία καί ὅλοι θά σέ ἀποδεχθοῦν. Θά γίνης ἕνας τίμιος ἄνθρωπος· θά ξεχασθῆ τό παρελθόν σου.

Ἄρχισα, λοιπόν, νά βρίσκω τρόπους καί νά τόν καθοδηγῶ. Αὐτή τή στιγμή ἔνοιωθα πώς μιλοῦσε μέσα μου ὁ ἴδιος ὁ Παππούλης...

Καί συνέχισα:

— Ὁ Γέροντας Πορφύριος, τόν ὁποῖο βλέπεις στήν εἰκόνα τήν ὁποία σοῦ ἔδωσα, εἶναι ἕνας Ἅγιος τῶν ἡμερῶν μας. Ἔχει πεθάνει, ὅμως, πρό ὀλίγων ἐτῶν. Ἐντούτοις, αὐτή τή στιγμή, τήν ὁποία μιλᾶμε, εἶναι κοντά μας, βρίσκεται ἐδῶ, καί θά μᾶς βοηθήση· θά βροῦμε πολλούς τρόπους, γιά νά ἀντιμετωπίσης τά προβλήματα πού σέ ἀπασχολοῦν.

Ἐκείνη τή στιγμή ὁ ἄνθρωπος αὐτός —ὁ ἐπιθετικός, ὁ τραχύς— γαλήνεψε καί συγκινήθηκε. Ἄρχισε νά κλαίη! Ἀλλά κι ἐγώ συγκινήθηκα, ἄρχισα νά κλαίω μαζί του, γιατί τόν λυπόμουν τόν καημένο.

Κάποια στιγμή μοῦ λέει:

— Αὐτά, τά ὁποῖα σοῦ διηγοῦμαι τώρα, δέν τά 'χω πεῖ οὔτε στό δικηγόρο μου.

Δηλαδή μιλοῦσε ἐξομολογητικά καί ξελάφρωσε ὁ ἄνθρωπος.

— Νά 'ταν ἕνας ἱερέας ἐδῶ, νά σοῦ ἔρριχνε τό πετραχήλι πάνω, νά σοῦ ἔπαιρνε ὅλες τίς ἁμαρτίες, τίς ὁποῖες ἔχεις κάνει, καί ἀπό αὔριο νά ἄρχιzες μιά ἄλλη zωή, μιά πολύ ὄμορφη zωή. Θά ἦταν μιά καινούργια μέρα!

Πέρασε πάρα πολλή ὥρα... Μοῦ λέει:

— Ἐσύ πηγαίνεις; Ἐξομολογεῖσαι; Νοιώθεις ἔτσι ξαλαφρωμένη, ὅπως ἐγώ τώρα;

— Ναί, τοῦ λέω, πηγαίνω, ἐξομολογοῦμαι καί νοιώθω περισσότερο ξαλαφρωμένη, γιατί ἐγώ δέν μπορῶ νά σοῦ συγχωρήσω τίς ἁμαρτίες. Ἀλλά εἶμαι βέβαιη πώς ἦταν ἐδῶ ὁ Παππούλης, ὁ Γέρων Πορφύριος, καί σέ ἄκουσε καί θά σέ φωτίση νά βρῆς ἕναν Πνευματικό.

Μοῦ λέει:

— Πῶς μπορῶ νά πάω νά βρῶ ἕναν Πνευματικό;

Τοῦ εἶπα τό ὄνομα τοῦ ἱερέα τῶν φυλακῶν, τό μικρό. Ἐκεῖνος ἤξερε καί τό ἐπίθετό του. Ἀλλά δέν τόν εἶχε ποτέ συναντήσει στίς φυλακές. Ὅταν ὁ ἱερέας τόν ἐπισκεπτόταν στό κελλί του γιά νά μιλήσουν, ἐκεῖνος τόν ἀπέφευγε.

— Δέν τά πήγαινα ποτέ καλά μέ τήν Ἐκκλησία, μοῦ εἶπε.

— Ἔλα ντέ, τοῦ λέω, πού ἐδῶ, μέσα στήν Ἐκκλησία, ὑπάρχουν τά μυστήρια, καί ἔτσι θά βοηθηθῆς.

Μετά ἀπ' αὐτά τά ὁποῖα εἴπαμε, τόν εἶδα ἀλλαγμένο. Ἄρχισε νά δέχεται. Ἤθελε νά πάη νά συναντήση ἐκεῖνο τόν ἱερέα τῶν φυλακῶν.

Μπαίνει στό αὐτοκίνητο. Ἐκείνη τή στιγμή κατάλαβα, γιατί μοῦ εἶχε χαλάσει τό αὐτοκίνητο! Τοῦ λέω:

— Τό αὐτοκίνητό μου ἔχει χαλάσει, δέν παίρνει μπρός.

— Δέν θέλω τίποτε, μοῦ λέει. Δέν θά μέ πᾶς ἐσύ. Θά πάω μόνος μου.

Τοῦ γράφω τή διεύθυνση τοῦ ἱερέα καί τοῦ λέω:

— Μισό λεπτό, θά σοῦ δώσω μερικά χρήματα γι' αὐτές τίς δύσκολες στιγμές.

Μοῦ λέει:

— Δέν θέλω τίποτε. Δέν θέλω δραχμή.

Ἐγώ ἐπιμένω:

— Τουλάχιστον τά εἰσιτήρια γιά τό λεωφορεῖο, τό ὁποῖο θά πάρης.

Καί τοῦ ὑπέδειξα ποιό λεωφορεῖο ἔπρεπε νά πάρη. Δέν δέχθηκε τίποτε. Μάλιστα, μοῦ εἶπε μιά φράση πού τή χρησιμοποιῶ ἔκτοτε κι ἐγώ:

— Θά χρησιμοποιήσω τό "πεζό τό δύο", θά πάω μέ τά πόδια...

Συμπληρώθηκε ἕνα χρονικό διάστημα ἕξι μηνῶν. Μιά μέρα, στή λεωφόρο Κηφισίας, σ' ἕνα φανάρι, πού εἶχε σταματήσει ἡ κόρη μου ἡ Μ., τήν πλησιάζει ἕνας καλοντυμένος καί εὐγενικός κύριος. Κρατᾶ ἕνα τελάρο μέ μικροαντικείμενα τά ὁποῖα πουλᾶ. Τῆς κάνει νόημα νά τῆς μιλήση. Ἐκείνη κατεβάζει τό τζάμι.

— Δέν θέλω κοπέλα μου νά ἀγοράσης κάτι ἀπ' τά πράγματά μου, τῆς λέει. Θέλω ἁπλῶς νά σοῦ πῶ πόσο χαίρομαι, πού ἔχεις αὐτό τόν Παππούλη στό αὐτοκίνητό σου καί σέ προστατεύει.

Καί ἔδειξε τό εἰκονάκι τοῦ Γέροντα Πορφυρίου, πού ἦταν στό παρμπρίζ τοῦ αὐτοκινήτου της. Καί συνεχίζει:

— Γιά μένα, προστάτης μου εἶναι αὐτός ὁ Γέροντας, τόν ὁποῖο μοῦ χάρισε μία κυρία καί μοῦ τόν γνώρισε. Αὐτός ὁ Γέροντας, ὁ π. Πορφύριος μέ ἔκανε ἄνθρωπο!

Τότε ἡ κοπέλα, συγκινημένη, τοῦ ζήτησε νά ἀγοράση ἕνα πακέτο χαρτομάντηλα.

Ὅταν τό μεσημέρι ἡ Μ. γύρισε στό σπίτι, μοῦ εἶπε:

— Μαμά, χαιρετίσματα ἀπ' τόν κύριο..., καί μοῦ διηγήθηκε ἐκείνη τή συγκλονιστική συνάντηση. Τῆς ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση ὁ τρόπος καί ἡ συμπεριφορά αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἦταν καλοσυνάτος, εὐγενής καί καλοντυμένος.

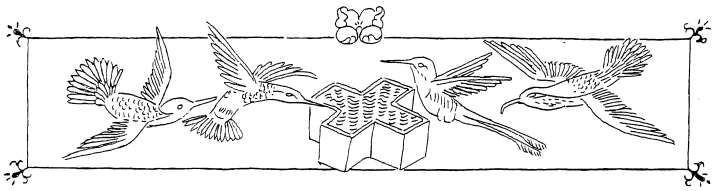

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΚΑΙ Η ΝΗΣΤΕΙΑ

Μοναχοί καί λαϊκοί ἀποκαλοῦσαν τόν Γέροντα «ἀσκητή». Ἡ ἐπωνυμία τοῦ δόθηκε γιά τά ἀσκητικά του κατορθώματα. Ὁ ἴδιος ἀπεποιεῖτο τόν χαρακτηρισμό.

Ἀλλά τά ἔργα του τόν ἀναδεικνύουν μεγάλο ἀσκητή. Θά σημειωθοῦν λίγα, ὅσα ἔγιναν ἀντιληπτά καί ὅσα φανέρωσε ὁ ἴδιος γιά πνευματική οἰκοδομή. Πολλές ἀσκήσεις του παρέμειναν κρυφές καί ἄγνωστες στούς ἀνθρώπους, ἀλλά γνωστές στόν Θεό, πού θά ἀνταμείψει τούς κόπους του. Μερικές δέν θά καταγραφοῦν, γιατί ξεπερνοῦν τά συνηθισμένα μέτρα καί δέν θά κατανοηθοῦν.

Ἀπό τή νεανική του ἡλικία ἀγωνιζόταν μέ ἐξαντλητικές νηστεῖες. Ὡς στρατιώτης συνέχισε νά νηστεύει αὐστηρά μέσα στίς κακουχίες, τά χιόνια καί τούς κινδύνους.

Στό Κοινόβιο δυσκολεύτηκε λίγο στήν ἀρχή ὁ ὀργανισμός του ἀπό τίς νηστεῖες, τά κοπιαστικά διακονήματα καί τήν ὀλιγοϋπνία, ἀλλά σύντομα συνήθισε.

Στό Στόμιο ἐργαζόταν σκληρά καί ἔτρωγε ἐλάχιστα. Τό στομάχι του εἶχε γίνει σάν τοῦ πουλιοῦ, ὅπως ἔλεγε. Ἕνα τσάι καί λίγο παξιμάδι ἀρκοῦσαν γιά τό νυχθήμερο.

Στό Σινᾶ ἔζησε ζωή ἀγγελική, σάν ἄσαρκος. Ἐλεύθερος ἀπό κάθε γήινη προσπάθεια, ὑπέταξε τήν σάρκα στό πνεῦμα. Τό σῶμα του λεπτύνθηκε, ἔγινε ἀνάλαφρο, ἀπέκτησε ἀσκητική χάρι, ἀλλά συγχρόνως εἶχε μιά ἀνδρεία, λεβεντιά καί εὐκαμψία ἀθλητοῦ. Στήν Σιναϊτική ἔρημο διῆλθε ὁλόκληρη Σαρακοστή ἀρκούμενος στήν θεία Μετάληψη, πίνοντας λίγο νεράκι καί τρώγοντας κάτι κάθε Κυριακή.

Στήν Σκήτη τῶν Ἰβήρων, ὅταν εἶδε ὅτι στό Κελλί του ὑπῆρχε μιά συκιά καί μιά κερασιά, εἶπε: «Δόξα τῷ Θεῷ, φθάνουν αὐτά γιά νά ζήσω ἐδῶ. Ὁ ἄνθρωπος λίγα θέλει γιά νά διατηρηθεῖ». Ἐκεῖ γιά τρεῖς μῆνες τρεφόταν μόνο μέ κουκουνάρια. Θά ἦταν δυό – τρεῖς κουταλιές ψίχα γιά κάθε μέρα; Αὐτό ἀρκοῦσε γιά νά τραφεῖ ἕνας πραγματικός ἀσκητής σάν τόν Γέροντα.

Καί ἐνῶ χαιρόταν ἀσκούμενος καί γευόμενος «τῆς ἐγκρατείας τήν

Ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο τοῦ ἱερομον. Ἰσαάκ *Βίος Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου* σελ. 418-420.

τρυφήν», διέκοψε τήν ἄσκησή του ἡ εἴσοδός του στό Νοσοκομεῖο καί ἡ ἐγχείρηση στούς πνεύμονες. Ἀπό ὑπακοή ἔτρωγε ὅ,τι τοῦ ἔδιναν, ἀκόμη καί κρέας.

Ἐπανερχόμενος ὅμως στό Ὄρος ἐπιδόθηκε πάλι σέ ἐξαντλητικές νηστεῖες. Εἶπε σέ κάποιον μαθητή του χάριν ὠφελείας: «Προσπαθοῦσα νά ἐφαρμόσω ὅ,τι γράφουν τά βιβλία. Καθόμουν ὁλόκληρες μέρες νηστικός, τόσο πού δέν μποροῦσα νά πάρω τά πόδια μου. Δέν εἶχα τό κουράγιο νά βγῶ ἔξω ἀπό τό μονοπάτι. Φοβόμουν μή μέ βρεῖ κανείς πεσμένο. Παρακαλοῦσα τότε τήν Παναγία νά μοῦ δώσει δύναμη. Πιανόμουν ἀπό τά κλαδιά καί συρόμουν γιά νά πάω πιό πέρα».

Ἔκανε συνεχεῖς ἐνάτες, καί ὅταν ἤθελε νά βοηθήσει κάποιους τριήμερα. Συνώδευε δηλαδή τήν προσευχή του γι' αὐτούς μέ τήν θυσία τῆς νηστείας. Προσπαθοῦσε τόν Δεκαπενταύγουστο νά περάσει ὅλες τίς ἡμέρες τῆς νηστείας χωρίς νά τρώγει τίποτε, πρός τιμήν τῆς Παναγίας. Ἐκτός τῶν καθιερωμένων Σαρακοστῶν ἔκανε καί ἄλλες γιά κάποιο μεγάλο αἴτημα πού ἀφοροῦσε ἕνα θέμα ἤ κάποιο πρόσωπο.

Ἡ τροφή του συνήθως ἦταν «ἄπυρος», δηλαδή ἔτρωγε ἀμαγείρευτα, πού δέν περνοῦν ἀπό τήν φωτιά. «Εὐτυχῶς πού τό μαγείρεμα δέν τό ἔχω στό πρόγραμμα», εἶπε. Ὅταν τά τελευταῖα ἔτη κάποιος ἀπό τούς πατέρες τοῦ πήγαινε κάποτε φαγητό μαγειρευμένο, ὁ Γέροντας χάριν τῆς ἀγάπης ἔτρωγε λίγο καί ἔλεγε: «Τό στομάχι θέλει κάπου-κάπου καί φαγητό μαγειρευμένο».

Ρωτήθηκε:

— Γέροντα, πῶς δέν χάλασε τό στόμάχι σας ἀπό τίς νηστεῖες;

— Τό στομάχι δέν χαλάει ἀπό τίς νηστεῖες. Ὅταν ὅμως κανείς στενοχωριέται πρέπει νά τρώει, διότι στάζει χολή συνέχεια, ἡ ὁποία πρέπει νά στάζει μόνον κατά τήν πέψη, καί ἔτσι καταστρέφονται τά τοιχώματα τοῦ στομάχου καί πονάει. Πρέπει νά τρώει κανείς ἀνάλογα μέ τήν κατάσταση πού βρίσκεται. Μπορεῖ νά ἐγκρατευθεῖ καί νά φάει λιγώτερο; Ἄς φάει λιγώτερο. Ὅταν κανείς προχωρήση, τρώει λίγο φαγητό καί διατηρεῖται σάν νά τρώει κανονικά, διότι τρέφεται πνευματικά καί ἡ λίγη τροφή τοῦ εἶναι ἀρκετή πρός συντήρηση. Ὁ ἴδιος ἔτρωγε σέ ἕνα μικρό πιατάκι πού χωροῦσε λίγο φαγητό.

Ἐπεδίωκε νά μήν γνωρίζει κανείς πῶς νηστεύει. Ὅταν πήγαινε κάπου, χαλοῦσε τήν ἐνάτη καί ἔτρωγε ὅ,τι τοῦ προσφέραν, ἄν δέν τόν ἔβλαπτε. Ἀπό τόν «Τίμιο Σταυρό» τόν κάλεσε γνωστός του ἀντιπρόσωπος στό κονάκι του στίς Καρυές γιά κάποιο θέμα. Στό τέλος παρέθεσε τράπεζα. Ὁ Γέροντας ἔφαγε ὅλο τό φαγητό καί σκούπισε τό πιάτο μέ ψωμί. Ὁ Θεός γνωρίζει πόσο νήστευσε κατόπιν στό Κελλί του.

Δέν ἤθελε νά δώσει τήν παραμικρή ὑποψία ὅτι νηστεύει αὐστηρά. Ἀλλά τό μόνο πού δέν κατώρθωνε νά κρύψει ἦταν τό λιπόσαρκο καί σκελετωμένο σῶμα του, πού πρόδιδε τίς μεγάλες του νηστεῖες. Τά δαι-

μόνια τόν ἀποκαλοῦσαν «κοκκαλιάρη», χωρίς νά ψεύδωνται. Σέ χωριό τῆς Κόνιτσας πού εἶχε πάει τά ἅγια Λείψανα τοῦ εἶπε κάποιος γέρος: «Κόκκαλα βλέπω ἐδῶ (Ἅγια Λείψανα), κόκκαλα καί ἐδῶ (τό πρόσωπο τοῦ Γέροντα)». Πιό νέος ἦταν σάν σκιά, σάν ἄσαρκος, σκελετωμένος, σάν νά μήν εἶχε στομάχι. Τίς σάρκες του, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος γιά τόν Χατζηγιώργη, τίς θυσίασε ἀπό φιλότιμο γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ καλή συνήθεια τῆς παντοτεινῆς νηστείας τόν βοήθησε νά φθάσει σέ μεγάλα μέτρα ἀσκήσεως, νά γίνει μεγάλος νηστευτής. Ἔλεγε: «Πολύ βοηθᾶ ἡ συνήθεια στήν ἄσκηση. Ἄν συνηθίσει κανείς ἀπό νέος, μετά δέν δυσκολεύεται». Ἀλλά πιό πολύ τόν βοηθοῦσε ἡ αὐτοκυριαρχία, ἡ ἐπιβολή στόν ἑαυτό του. Ὅταν μετά ἀπό παρατεταμένη νηστεία τό σῶμα του παραπονιόταν καί ζητοῦσε παρηγοριά, συζητοῦσε μαζί του. «Τί θέλεις; Νά, πιές ἕνα τσάι, σέ φθάνει αὐτό». Ἔπινε ἕνα τσάι χωρίς παξιμάδι καί προσφάγι. Ὅταν ζαλιζόταν ἀπό τήν νηστεία, δέν ἔτρωγε φαγητό, ἀλλά μέ νερό ξεγελοῦσε τήν πεῖνα του καί συνέχιζε.

Ὁ Γέροντας νήστευε αὐστηρά, καί ἐπί πλέον κάθε νύχτα ἀγρυπνοῦσε προσευχόμενος. «Νηστεία, ἀγρυπνία, προσευχή, οὐράνια χαρίσματα λαβών...».

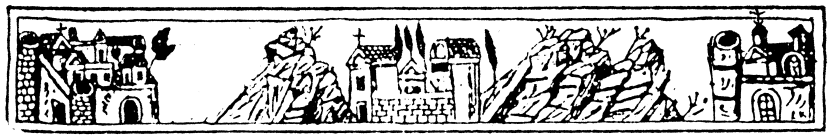

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΣΜΕΝΗΝ ΜΟΥ ΑΘΗΝΑ

Εὐχαριστοῦμε πού μᾶς φιλοξενεῖς τόσα χρόνια καί μᾶς κάνεις μετόχους τῆς ζωῆς τῶν Ἁγίων σου!

Ἀθήνα τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου! Ἐκεῖ στό Ἀρεταίειο εἶναι ἀκόμα τό κρεββάτι πού ἄφησε ἡ ἁγιασμένη ψυχή τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου τό πονεμένο σῶμα, γιά νά ἀνέβει στόν Βασιλέα τῶν Οὐρανῶν! Ἐκεῖ κάπου στό Κουκάκι ἦταν τό φτωχικό σπίτι πού ἔμενε κυνηγημένος ἀπό τούς συκοφάντες, μή ἔχοντας νά πληρώσει τό νοίκι.

Ἐκεῖ τόν εἶδε ἡ ἀγανακτισμένη ἀπλήρωτη σπιτονοικοκυρά, ὅταν ἄνοιξε ἀπότομα τό δωμάτιό του, καί ἔκπληκτη τόν εἶδε ἁρπαγμένο στήν προσευχή διάπυρο, μέ σηκωμένα τά χέρια στόν Θεό!

Ἐκεῖ στή λεωφόρο Βουλιαγμένης ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς λειτούργαγε καί μοίραζε «ζωήν αἰώνιον»!

Ἐκεῖ στό «Λοιμωδῶν Νόσων» στό Αἰγάλεω, δίπλα στήν Ἱερά Ὁδό ἕνας Λεπρός, ὁ Ὅσιος Νικηφόρος ἄφηνε μέ τό μαρτύριο τῆς λέπρας, «ὀσμήν εὐωδίας πνευματικῆς» καί διάδοχο μέγα τόν π. Εὐμένιο Σαριδάκη μέ τίς ἀτέλειωτες ἀκολουθίες καί τήν ἀτέρμονη μετάνοια.

Ἐκεῖ στόν τόπο τῆς ἀποφυγῆς μία μυστική ὁμάδα ἀνωνύμων λεπρῶν σέ ἁγίαζε καθημερινά Ἀθήνα μου!

Ἐνῷ ἔφευγε ὁ γέρων Εὐμένιος ἀπό τό Λοιμωδῶν Νόσων γιά τόν Εὐαγγελισμό γιά τήν τελευταία νοσηλεία του, στό δρόμο εὐλογοῦσε τήν Ἀθήνα κι ἔλεγε: «Ὡραία πού εἶναι ἡ Ἀθήνα! Εὐλογημένη Ἀθήνα!» Εὐλογοῦσε τούς δρόμους, τήν Ὁμόνοια, τήν Ἀγορά, τήν Μητρόπολη, τήν Βουλή, ὅλη τή πόλη! Τί ἄλλο ἆραγε νά ἔβλεπε ὁ Ἅγιος Γέροντας στήν Ἀθήνα, παρά τήν σφραγίδα τῆς ἁγιότητας πού ἄφησαν στήν πορεία τους τόσοι Ἅγιοί της, φανεροί καί κρυφοί, παλαιοί καί σύγχρονοι;

Στόν Ἐρυθρό Σταυρό, ἀκούραστος διάκονος πάντων ὁ θαυμαστός π. Ἐλπίδιος, ἀδελφός τοῦ Ἁγίου Φιλουμένου τοῦ Ἁγιοταφίτου, ἔδωσε τήν μαρτυρία του στούς ἀσθενεῖς καί στούς ἀνήμπορους! Θαμμένος, ἁγιάζει τήν Ροδόπολη τῆς Σταμάτας, μαζί μέ τόν πρόσφατα ἐκταφέντα ἅγιο Πατέρα Ἀθανάσιο Χαμακιώτη! Γέμισε ὁ ἀέρας τῆς Ἀθήνας εὐωδία τόν 20ό αἰώνα!

Καί νά, προβάλλει ἡ ρωμαλέα μορφή τοῦ ἁγιασμένου π. Σίμωνα τοῦ Ἀρβανίτη καί τοῦ διαδόχου του, καταξιωμένου λευίτη, τοῦ ἔμπρακτου

τηρητῆ τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ κήρυκα τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ταπεινοῦ, πράου καί μειλίχιου π. Μάρκου Μανώλη! Ποιός τόν ἐγνώρισε καί δέν ἔνοιωσε τήν ἁγιότητά του; Ἄνθρωπος ὀλονύκτιας καί διαρκοῦς μετανοίας καί προσευχῆς, διακονίας μυστικῆς ἀλλά καί ἔμπρακτης;

Ποιός ἄραγε γνώριζε τόν μυστικό ἅγιο πατέρα Ἀντώνιο Γκίκιζα, πού συκοφαντημένος καθαγίασε τή λεωφόρο Ἀλεξάνδρας, στήν καρδιά τῆς κίνησης στό ἡμιυπόγειο διαμέρισμα; Ποιός γνώριζε ὅτι αὐτός ἦταν ἡ ἀνάπαυση τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου; Ποιός θά φανταζόταν ὅτι στήν καρδιά τῆς Ἀθήνα, ὅπου τό ἐμπόριο, ἡ πορνεία, οἱ παράνομες συναλλαγές, τό χρηματιστήριο, ἡ κεντρική Ἀγορά, τό πάρε δῶσε καί τό σούρτα φέρτα, θά ἁγιαζότανε μία τεράστια μορφή ἁγιότητας, ἕνας ἀγράμματος παντογνώστης, ἕνας ἀκάματος Λειτουργός, σ' ἕνα μικρό ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ὁ Ἅγιος Πορφύριος;

Ὢ Ἀθήνα μου ἁγιασμένη! Ὢ πολύβουη Ἁγία ἔρημος Ἀθήνα!

Ὢ ἀρχοντική Ἀθήνα, ταπεινή, πού ἐνῷ ἔβγαλες τόσους μεγάλους σύγχρονους Ἁγίους πού συνέχισαν τήν ἁγιότητα τῆς Ἁγίας Φιλοθέης, ἔμεινες Ἄγνωστη σάν τόπος ἁγιασμοῦ τοῦ 20οῦ καί τοῦ 21ου αἰώνα!

Ὅλοι τρέχουν νά προσκυνήσουν! Ποῦ πάτε;

Πήγατε στό Ἀρεταίειο; Πήγατε στόν Ἅγιο Γεράσιμο στήν Πολυκλινική; Πήγατε στόν Ἅγιο Ἰωάννη στή Λεωφόρο Βουλιαγμένης; Πήγατε στό ναό τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων τοῦ Νοσοκομείου Λοιμωδῶν Νόσων στό Αἰγάλεω; Πήγατε στήν Ροδόπολη; Πήγατε στόν Διόνυσο στό ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στόν τάφο τοῦ π. Μάρκου;

Ἁγία ταπεινή ἀρχόντισσα Ἀθήνα!

Μυρίσατε τόν ἀέρα τόν εὐωδιαστό αὐτῶν καί πολλῶν ἀγνώστων Ἁγίων πού εἶναι θαμμένοι στά σπλάγχνα της; Πολλούς Ἁγίους ἀνέθρεψες Ἀθήνα μου καί ἔχεις στά σωθικά σου!

Ἡ Παράδοση συνεχίζεται. Ἄνοιξε τήν πόρτα τοῦ 20οῦ αἰώνα ὁ Ἅγιος Νεκτάριος, τήν περπάτησαν ὅλοι οἱ πιό πάνω καί ἀκόμη περισσότεροι μυστικοί. Τήν περπατοῦν καί σήμερα μυστικοί διάδοχοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Βουή, χαμός, κίνηση, πορεῖες, αὐτοκίνητα, πεζοί, φανάρια, τρόλεϋ καί λεωφορεῖα ὅλα κινοῦνται ἀσταμάτητα. Κι ὅμως ὑπάρχουν διαμερίσματα –κελιά κι ἡσυχαστήρια– σέ πολυκατοικίες πού γνέθουν μυστικά τίς νύχτες τό νῆμα τῆς Ζωῆς, ἀθέατοι ἡσυχαστές, ἄνδρες καί γυναῖκες, πού ἀναπαύουν τόν Θεό ὄντας «πτωχοί τῷ πνεύματι» καί ὑπήκοοι τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν!

Ὅλοι ἀγωνιοῦν γιά τήν Κρίση γιά τόν ἐπερχόμενο μεγάλο πόλεμο, πού θά ταράξει τό παγκόσμιο, ἐλάχιστοι ὅμως ξέρουν ὅτι τήν πορεία τοῦ κόσμου τήν καθορίζουν οἱ ἐλάχιστοι κρυμμένοι ἀσήμαντοι ἐργάτες τῆς Μετάνοιας, πού ἀλλάζουν μέ τά δάκρυα τῆς δικῆς τους μετανοίας τήν ὀργή τοῦ Θεοῦ γιά τήν ξέφρενη ἀκολασία, σέ ἔλεος καί πρόνοια γιά

ὅλο τόν κόσμο.

Ὅσο βλέπει ὁ Θεός τήν μετάνοια τῶν ἐλαχίστων, παραβλέπει τήν ἁμαρτία τῶν πολλῶν καί ἡ ζωή συνεχίζεται, ὁ πόλεμος ἀναβάλλεται, γιατί νέοι ἄνθρωποι μετανοοῦν καί μπαίνουν στήν Ἐκκλησία!

Παράτεινον τό ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί Σε!

Ἀθήνα μου περιφρονημένη, ἤσουν ἡ πιό ὄμορφη, ἀσκήμνες καί ταπεινώθηκες καί εἶσαι γεμάτη Ἁγίους παλιούς καί σύγχρονους!

Ἀθήνα μου, εὐχαριστῶ!

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἡ τοπική Ἐκκλησία, μέ ἐπικεφαλῆς τό σεπτό Ποιμενάρχη της κ. Χρυσόστομο καί συμμετέχοντες τούς εὐλαβεστάτους ἱερεῖς, τούς ἀξιότιμους ἄρχοντες καί τόν εὐσεβῆ λαό, ἐπιτελεῖ τό μνημόσυνο τοῦ μακαριστοῦ Γέροντά μας, Μητροπολίτου Νικοπόλεως καί Πρεβέζης Μελετίου. Συνεπιτελοῦμε ἕνα χρέος τιμῆς, ἀγάπης καί εὐγνωμοσύνης στό πρόσωπο ἑνός ἐξαίρετου καί διακεκριμένου Ἱεράρχη πού ἔζησε, περπάτησε καί μεγαλούργησε πάνω στά ἴχνη τοῦ Χριστοῦ καί τῶν μεγάλων Πατέρων καί Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τό νά τολμήσει κανείς νά μιλήσει σέ μιά τέτοια εὐκαιρία δέν εἶναι καθόλου εὔκολο ἐγχείρημα. Θεωρῶ προσωπικά τόν ἑαυτό μου πολύ μικρό καί ἀδύναμο πνευματικά γι᾽ αὐτό τό ἔργο, αἰσθάνομαι δέος καί ντροπή πού τό κάνω, ζήτησα ἀπαλλαγή, (εἶπα: *«παρελθέτω τό ποτήριον τοῦτο»*, ὑπάρχουν ἄλλοι ἱκανότεροι), ἀλλά ὁ Σεβασμιώτατος μοῦ εἶπε: «Θέλουμε νά μᾶς μιλήσεις γιά τά βιώματά σου». Ἀναγκάστηκα, «μή θελούσης τῆς καρδίας», νά ὑπακούσω, διότι ἡ βάση τῆς πνευματικῆς ζωῆς δέν εἶναι ἡ ἀνταρσία, τό «καπετανᾶτο», ἡ ἀνυπακοή καί τό συνταίριασμα θελήματος καί δικαιώματος, ἀλλά ἡ ὑπακοή καί ἡ ταπείνωση. Ὅταν κάποιος ἐνεργεῖ αὐτόβουλα, αὐθαίρετα καί ἀνυπότακτα στήν πνευματική ζωή, τά λόγια του ἔχουν τόση ἀξία ὅση ἔχουν τά ψεύτικα πράγματα. Καί τά ἔργα του εἶναι σπορά στόν διάβολο. Μέ τήν εὐχή τοῦ Σεβασμιωτάτου θά σᾶς πῶ μερικά «ψελλίσματα», τίς ἐμπειρίες 35 χρόνων πού ἔζησα κοντά στόν μακαριστό Γέροντα, 4 χρόνια στήν Ἀθήνα ὡς φοιτητής καί 31 χρόνια στήν Πρέβεζα ὡς ἱερομόναχος.

Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικοπόλεως καί Πρεβέζης, κυρός Μελέτιος, ὑπῆρξε κληρικός πού συνδύαζε σοφία, ἀρετή καί ἁγιότητα. Τόν διέκρινε, παντοῦ καί πάντοτε, ἡ σεμνότητα, ἡ ἱεροπρέπεια καί ἡ ἀρχοντιά. Ἐκινεῖτο μέσα σ᾽ ἕνα κλῖμα ἁπλότητας, σύνεσης, ἐλευθερίας, ἀλήθειας καί ἀγάπης.

Εἶχε ἕνα πλοῦτο πνευματικό, ἕνα θησαυρό πνευματικό, ἕνα πνευματικό ὕψος, πλάτος καί βάθος καί σέ συνέπαιρνε μέ τή διακριτική εὐστροφία του, τά χαριτωμένα λογοπαίγνιά του καί τό πηγαῖο χιοῦμορ του, πού συνδύαζε σοβαρότητα, ἔλεγχο καί μετάδοση οἰκοδομητικοῦ μηνύματος. Ὅλες οἱ συζητήσεις του εἶχαν βάση τά βιβλικά καί πατερικά κείμενα καί σκοπό τήν πνευματική ἀφύπνιση.

Ὁ πλήρης τίτλος ἔχει ὡς ἀκολούθως: *Λόγος στό τετραετές μνημόσυνο τοῦ μακαριστοῦ μητροπολίτου Νικοπόλεως καί Πρεβέζης Μελετίου Καλαμαρᾶ στόν Ἅγ. Κωνσταντῖνο Πρέβεζας* (11.6.2016).

Δέν ἔμενε ποτέ στά φαινόμενα καί στήν ἐπιφάνεια, ἀλλά προχωροῦσε πάντοτε στό βάθος. Δέν ἔμενε ποτέ στό «γράμμα πού σκοτώνει», ἀλλά προχωροῦσε στό «πνεῦμα πού ζωοποιεῖ». Δέ νοιαζόταν γιά τά «ἔξω», ἀλλά γιά τά «μέσα». Δέ νοιαζόταν γιά τό «ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καί τῆς παροψῖδος» (γιά τό ἀπ᾽ ἔξω τοῦ ποτηριοῦ καί τοῦ πιάτου), ἀλλά γιά τό «ἐντός», γιά τό ἐσωτερικό περιεχόμενο. Δέ νοιαζόταν γιά τό «θεαθῆναι», γιά τίς ἐντυπώσεις, γιά τά μάτια τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά ἐργαζόταν «ἐν τῷ κρυπτῷ».

Ἀγαποῦσε τή μελέτη καί τήν προσευχή. Δίδασκε ὅτι χωρίς αὐτά τά δύο δέν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά προοδεύσει καί νά προκόψει πνευματικά. Ἔδινε προτεραιότητα στή μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τονίζοντας ὅτι εἶναι ἡ καλύτερη ἀξιοποίηση καί ὁ ἀνώτερος ἐξαγιασμός τοῦ χρόνου, γιατί μελετώντας παρακινεῖσαι καί στήν προσευχή. Ὁ ἴδιος ἦταν «Μελέτιος», ὄνομα καί πρᾶγμα. Σπάνια τόν ἔβλεπες χωρίς νά ἔχει κάποιο βιβλίο στά χέρια του καί νά μελετᾶ. Ἦταν πολύ φιλακόλουθος, ἐπικαλεῖτο τήν Παναγία καί καλλιεργοῦσε τή νοερά προσευχή.

Ἦταν λιτοδίαιτος καί ἀσκητικός. Τηροῦσε ὑπερβολικά αὐστηρά ὅλες τίς νηστεῖες. Δίδασκε ὅτι «ἄν δέν κακοπαθήσουμε, δέν πρόκειται νά κάνουμε πνευματική προκοπή. Ἄν δέν ἐπιβάλουμε ἑκούσιους περιορισμούς στίς ἀπαιτήσεις τοῦ σώματος, δέν πρόκειται νά δείξουμε κατανόηση καί ἀγάπη γιά κανένα ἄνθρωπο». Ἦταν πρότυπο ἀσκητικοῦ Ἱεράρχη μέ ἀπαράμιλλο ἦθος.

Διακρίθηκε ὡς χαρισματικός ἱεροκήρυκας. Ἦταν πρύτανις τοῦ λόγου καί χειριζόταν τό λόγο ἀριστοτεχνικά. Χρησιμοποιοῦσε ἐκφράσεις καί νοήματα ὑψηλοῦ ἐπιπέδου μ᾽ ἕναν ξεκάθαρο, ἁπλό, βαθύ καί κατανοητό τρόπο. Δίδασκε ὅτι «τά λόγια τοῦ Εὐαγγελίου μᾶς ἀφοροῦν ὅλους, μᾶς ἀποκαλύπτουν ἀδυναμίες μικρές ἤ μεγάλες καί ἔχουν τή δύναμη νά μεταμορφώσουν τή ζωή μας». Καί σέ κάποια ἄλλη εὐκαιρία δίδασκε ὅτι «ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι καθρέφτης, φάρμακο καί τροφή τῆς ψυχῆς μας· εἶναι φῶς, ἁγιασμός καί αἰώνια ἀπόλαυση».

Ὑπῆρξε *«πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη»*, δηλαδή πόλη κτισμένη στήν κορφή ἑνός βουνοῦ. Ἀπό ποῦ νά περάσεις καί νά μήν τήν προσέξεις; Καί δέν ὀφειλόταν στό ἀξίωμά του καί στή θέση του, ἀλλά στό πρόσωπο, στήν ποιότητα καί στό περιεχόμενο τῆς ζωῆς του. Ὑπῆρξε μαγνήτης πνευματικός πού εἶχε κάτι γνήσιο καί αὐθεντικό.

Ἦταν πρῶτα καί πάνω ἀπ᾽ ὅλα παπάς, ἐπίσκοπος. Ἡ μεγαλύτερη χαρά του ἦταν νά συναντιέται καί νά κοινωνεῖ μέ τό Χριστό, μέσα στή Θεία Λειτουργία. Αὐτή ἦταν ἡ πρώτη καί μεγαλύτερη πηγή δύναμης, ἁγιασμοῦ, φωτισμοῦ καί ὑπομονῆς γιά νά μπορεῖ νά σταθεῖ ὄρθιος. Κοινωνώντας τόν Χριστό καταλάβαινε τί ἀξία καί ἱερότητα ἔχει τό σῶμα του καί ἔπαιρνε δύναμη νά τό χρησιμοποιεῖ γιά τή δόξα τοῦ Θεοῦ καί γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ὑπῆρξε γλωσσομαθέστατος. Γνώριζε πολύ καλά Ἑλληνικά, Ρωσι-

κά, Λατινικά, Ἀγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ἰταλικά, Βουλγαρικά, Σερβικά καί Ρουμανικά.

Ἦταν συγγραφέας πολλῶν ἀξιόλογων βιβλίων. Ἀπό αὐτά ξεχωρίζουμε, χωρίς βέβαια νά ὑποτιμοῦμε τά ἄλλα, τό κλασσικό ἔργο *«Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος»*, πού βραβεύτηκε ἀπό τήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Ἄλλα ἔργα του εἶναι: *«Εἶναι οἱ ρασοφόροι συμφορά τοῦ Ἔθνους;», «Τί εἶναι ὁ Χριστός;»,* πού τιμήθηκε τό 2000 ὡς ἕνα ἀπό τά καλύτερα βιβλία πού γράφτηκε γιά τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, καί τό βιβλίο *«Ἁγιολογία»*. Μετέφρασε στή νεοελληνική τά Εὐαγγέλια *«κατά Ματθαῖον»* καί *«κατά Ἰωάννην»*, κείμενα Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, (τούς θεολογικούς λόγους τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καί τοῦ Διδύμου τοῦ Τυφλοῦ) καί Μεγάλων Ρώσων Θεολόγων τῆς Διασπορᾶς (Φλωρόφσκι καί Λόσκι). Μετέφρασε ἐπίσης στά ἑλληνικά βίους καί νουθεσίες μεγάλων Ρώσων πνευματικῶν πατέρων (στάρετς).

Ὁ μακαριστός Γέροντάς μας, Μητροπολίτης Νικοπόλεως καί Πρεβέζης Μελέτιος Καλαμαρᾶς, γεννήθηκε τό 1933 στό χωριό Ἀλαγονία τῆς Μεσσηνίας. Ἔμεινε ἐκεῖ μέχρι 13 χρόνων. Στήν Ἀθήνα τελείωσε τό Γυμνάσιο καί τό Λύκειο. Σπούδασε Θεολογία καί Φιλοσοφία στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Ἔγινε κληρικός, τό 1954 διάκονος καί τό 1958 ἱερέας. Ὑπηρέτησε 12 χρόνια ὡς ἱεροκήρυκας Μητροπόλεως Μεσσηνίας. Τά ἑπόμενα 12 χρόνια ὑπηρέτησε στήν Ἱερά Σύνοδο ὡς ὑπεύθυνος τῶν Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καί ἀπό τό 1980–2012 ἦταν Μητροπολίτης Νικοπόλεως καί Πρεβέζης.

Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κυρός Μελέτιος, ἐπιτέλεσε τά ἑξῆς σημαντικά ἔργα: Ὑπῆρξε κτήτορας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Προφήτου Ἠλιού καί Τιμίου Προδρόμου στά Φλάμπουρα καί ἀνακαινιστής τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Δημητρίου Ζαλόγγου, μοναστηριῶν πού ἐπάνδρωσε μέ ἐκλεκτές συνοδεῖες πνευματικῶν του παιδιῶν. Ὑπῆρξε δημιουργός τῶν Πνευματικῶν Κέντρων στήν Πρέβεζα, Φιλιππιάδα, Θεσπρωτικό καί Νεοχώρι Ἄρτας, κτήτορας καί ἀνακαινιστής πολλῶν ἐκκλησιῶν καί τοῦ Γηροκομείου Πρέβεζας. Σπουδαῖο ἦταν τό πλουσιότατο συγγραφικό του ἔργο, ἡ μεγάλη κοινωνική προσφορά του, ἡ ἐξύψωση τοῦ κύρους τοῦ κλήρου τῆς Μητροπόλεως, καθώς ἐπίσης καί ἡ οὐσιαστική συμβολή του σέ διάφορες διακονίες καί ἀποστολές τῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν αὐτά, καί δέν ἦταν μόνο αὐτά, ἦταν καί πολλά ἄλλα.

Ἡ σημαντικότερη προσφορά του ἦταν ὁ Ἴδιος ὁ Ἑαυτός του, γιατί ἦταν κήρυκας τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ζωντανή παρουσία καί μαρτυρία τοῦ Φωτός καί τῆς Ἀλήθειας, πού ἔδειχνε τήν οὐσία τῆς πίστης καί τῆς ἀληθινῆς ζωῆς.

Νά ἔχουμε τήν εὐχή του. Νά προσεύχεται καί γιά μᾶς. Καί νά ἑτοιμάζει τόπο νά βρεθοῦμε καί πάλι κοντά του.

Ἀρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ

Τήν ἐποχή πού ἔκανα ἔκτρωση δέν πίστευα ὅτι τό ἔμβρυο εἶναι ἄνθρωπος ἀλλά ἕνας ἰστός. Μάλιστα πίστευα ὅτι ἐμψυχώνεται στόν τρίτο μῆνα τῆς ζωῆς του, γιατί ἔτσι δίδασκε ἡ Ἔλενα Μπλαβάτσκυ τῆς Θεοσοφίας κι ἐγώ τήν εἶχα σέ μεγάλη ἐκτίμηση τότε. (Ἡ Ἔλενα Μπλαβάτσκυ εἶναι γνωστή πνευματίστρια – ἀποκρυφίστρια καί ἱδρύτρια τῆς «Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας»). Βιαζόμουν λοιπόν νά κάνω ἔκτρωση πρίν τόν τρίτο μῆνα γιατί δέν ἤθελα νά σκοτώσω ἕνα μικρό ἀνθρωπάκι μέ ψυχή.

Οἱ λόγοι ἦταν ὅτι ὁ πατέρας του δέν τό ἤθελε, δέν αἰσθανόταν ἕτοιμος νά γίνει πατέρας, οὔτε σύζυγος. Οὔτε κι ἐγώ αἰσθανόμουν ἕτοιμη, ἡ μητρότητα δέν ταίριαζε στά σχέδια πού εἶχα. Ἀκόμα δέν εἴχαμε σταθερή δουλειά, οὔτε αὐτός οὔτε ἐγώ. Ἄν μιλοῦσα στήν μητέρα μου, ἔκτρωση θά μοῦ πρότεινε κι αὐτή καί δέν τῆς εἶπα τίποτα. Προφανῶς θά ὑπῆρχαν κάποιοι πού νά δίνουν βοήθεια σέ τέτοιες περιπτώσεις, ὅμως ἐγώ οὔτε τούς ἤξερα, οὔτε ἔψαξα νά τούς μάθω. Νομίζω ὅτι καμιά γυναῖκα πού βρίσκει πιό λογικό νά κάνει ἔκτρωση δέν ψάχνει νά βρεῖ τέτοιους φορεῖς. Αὐτή θά πρέπει νά τούς δεῖ μπροστά της γιά νά προβληματιστεῖ. Μόνο αὐτές πού εἶναι ἀποφασισμένες νά κρατήσουν τό παιδί τους ψάχνουν.

Πῆγα στόν γιατρό γιά ὑπερηχογράφημα μή γνωρίζοντας ὅτι εἶμαι ἔγκυος, γιατί τά τέστ τοῦ φαρμακείου εἶχαν βγεῖ ἀρνητικά καί νόμιζα ὅτι ἔχω κάποιο γυναικολογικό πρόβλημα. Μόλις ὁ γιατρός εἶδε στόν ὑπερηχογράφο τό μωρό, εἶπε ὅτι πρέπει νά βιασθοῦμε μή μεγαλώσει ἄλλο. Τό ἴδιο βιαστικός ἦταν ὁ φίλος μου καί οἱ φίλοι οἱ δικοί του, γιατί φοβόντουσαν ὅτι ἄν μεγαλώσει ἄλλο θά κινδύνευε ἡ ζωή μου. Τό ἴδιο βιαζόμουν κι ἐγώ, γιά νά μήν προλάβει τό ἔμβρυο νά ἐμψυχωθεῖ, κατά τή λανθασμένη ἄποψη πού εἶχα τότε. Εἴχαμε βέβαια καί κάτι στιγμές ὅπου καθόμασταν κι ἀκούγαμε χτύπους στήν κοιλιά μου κι ἀναρωτιόμασταν ἄν εἶναι ἡ καρδιά του, καί μᾶς ἔπιανε συγκίνηση, ὅμως δέν ἀλλάζαμε γνώμη. Κλείσαμε ραντεβοῦ στά γρήγορα σέ γνωστή ἰδιωτική κλινική ὅπου ἦταν αὐτός ὁ γιατρός. Μετά τήν ἔκτρωση ὅμως, μᾶς εἶπε ὅτι τό ἔμβρυο ἦταν μεγαλύτερο ἀπό τριῶν μηνῶν κι ζητοῦσε περισσότερα λεφτά.

Ἡ ψυχική μου κατάσταση καί πρίν καί μετά τήν ἔκτρωση φαινόταν πολύ καλή. Ὅπως ὅμως κατάλαβα ἀργότερα, στήν πραγματικότητα εἶχα νεκρώσει κάποιες ψυχικές λειτουργίες γιά νά μήν αἰσθάνομαι πόνο.

Χρησιμοποίησα τήν ἐκλογίκευση γιά νά πείσω τόν ἑαυτό μου ὅτι δέν ὑπῆρχε τίποτα ἄλλο πού νά μπορῶ νά κάνω, κι ἔπρεπε νά φανῶ ψύχραιμη. Μετά σκεφτόμουν ὅτι δέν ἔφταιγα ἐγώ ἄν τό μωρό εἶχε προλάβει νά ἐμψυχωθεῖ, ἀφοῦ νόμιζα ὅτι ἦταν μικρότερο ὅταν τό ἔκανα. Μάλιστα συμβούλεψα κι ἄλλη μιά γνωστή μου νά κάνει ἔκτρωση, ἀφοῦ ὁ πατέρας δέν ἤθελε τό παιδί καί ἀφοῦ κι ἐγώ εἶχα κάνει χωρίς νά πάθω τίποτα.

Ἀργότερα τά πράγματα στή ζωή μου μέ ἔκαναν νά σταθῶ λίγο καί νά παρατηρήσω τόν ἑαυτό μου. Κατάλαβα ὅτι ἀπό τότε πού ἔκανα τήν ἔκτρωση εἶχα ἀλλάξει τρομερά. Εἶχα γίνει σκληρή καί κυνική. Δέν εἶχα ἐμπιστοσύνη στούς ἄνδρες, οὔτε κἄν στόν ἑαυτό μου. Ἡ σχέση μου μέ τόν φίλο μου εἶχε διαλυθεῖ κι ἐμεῖς δέν καταλάβαμε καλά – καλά πῶς συνέβη αὐτό. Παρουσίασα καί διάφορα ἄλλα συμπτώματα καί ἔχασα τήν ἄνεση πού εἶχα μέ τά παιδιά, πού κάποτε λάτρευα καί μέ λάτρευαν. Ἀπέφευγα νά κάθομαι κοντά τους, γιατί πιά δέν ἤξερα τί νά τούς πῶ, φοβόμουν νά κρατήσω μωρά στά χέρια μου, μήπως πάθουν κάτι.

Τελικά, μπῆκα στήν Ἐκκλησία γιά ἄλλους λόγους, ἀλλά στήν ἐξομολόγησή μοῦ εἶπαν καί γιά τήν ἔκτρωση. Σιγά – σιγά ἄρχισα νά μαλακώνω καί νά μετανοιώνω πραγματικά γιά τό γεγονός. Βλέπετε πάντα τό ἤξερα ὅτι ἦταν ἀφύσικο, ὅτι ἦταν κάτι κακό, ἁπλά δέν ἤθελα τότε νά τό παραδεχτῶ, γιά νά μήν καταρρεύσει ὁ ψεύτικος κόσμος ὅπου ζοῦσα. Ἔχω κλάψει πολύ γιά τό παιδάκι μου... Κάθε φορά πού βλέπω μιά ἀνύπαντρη μάνα νά μεγαλώνει τό παιδί της ξέρω ὅτι καί ἐγώ θά μποροῦσα νά τό κάνω. Τό μόνο πού χρειαζόταν ἦταν νά στρέψω τίς προσπάθειές μου σ' αὐτή τήν κατεύθυνση.

Τώρα μπορῶ νά μιλάω μέ ἄνεση γιά τό γεγονός, χωρίς νά εἶναι καί τό ἀγαπημένο μου θέμα. Καμμιά φορά ὅταν μιλάω γι' αὐτό δακρύζω, ἀλλά μοῦ φαίνεται πολύ φυσικό. Ἀξίζει νά δακρύζει κανείς γιά ἕνα ἀδικοχαμένο παιδάκι. Μάλιστα ἡ συγκίνηση πού ὑπάρχει, δέν μέ ἐμποδίζει νά συνεχίσω τήν κουβέντα, ἤ νά λειτουργῶ στή ζωή μου, οὔτε ἔχει κάποια σχέση μέ κατάθλιψη καί τέτοια πράγματα. Ξεπέρασα ὅλα τά προβλήματα μόνο μέ τήν ἐξομολόγηση, χωρίς καμμιά ψυχοθεραπεία. Ἀντίθετα, φίλες μου πού ἔχουν κάνει ἔκτρωση καί ἐπιμένουν ὅτι καλά ἔκαναν, ἔχουν πάθει κατάθλιψη καί παίρνουν φάρμακα. Στήν πραγματικότητα δέν ἔχουν συγχωρήσει τόν ἑαυτό τους, γιατί γιά νά συγχωρήσεις τόν ἑαυτό σου πρέπει νά παραδεχθεῖς ὅτι ἔχεις κάνει κάτι λάθος κι αὐτές δέν τολμᾶνε νά τό παραδεχτοῦν. Οὔτε καί ζητᾶνε συγχώρεση ἀπό τό Θεό. Πιστεύουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία θά τίς καταδικάσει, ἄν πᾶνε νά ἐξομολογηθοῦν καί ἔχουν γίνει πολύ ἐχθρικές μέ τήν Ἐκκλησία, ἐνῶ πρῶτα δέν ἦταν. Δέν καταλαβαίνουν ὅτι ἡ παραδοχή τοῦ σφάλματος δέν σημαίνει καταδίκη κι ὅτι ἡ παραδοχή τοῦ σφάλματος εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιά νά ἐλευθερωθοῦμε ἀπό τίς συνέπειές του.

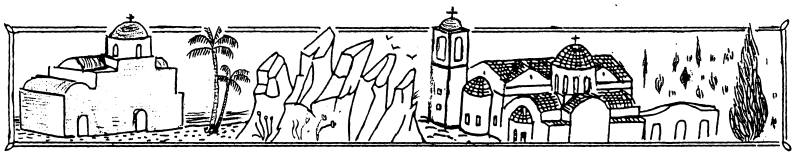

Ἀντώνιου Κουφέττα

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ

Εἰσαγωγή

παρών κατάλογος τῶν κατεχομένων ἐκκλησιῶν τῆς Ἐπαρχίας Κυρηνείας εἶναι ἀποτέλεσμα πολυχρόνιας καί ἐπίπονης, ὅπως καί ἐπίμονης ἔρευνας τοῦ συγγραφέα καί τμῆμα εὐρύτερης μελέτης του γιά τίς κατεχόμενες ἀπό τούς Τούρκους ἐκκλησίες τῆς Κύπρου. Ἡ ἔρευνα αὐτή μᾶς ἀποκαλύπτει τίς πραγματικές διαστάσεις τῆς φοβερῆς λεπλασίας, τῶν δηώσεων καί τῆς χωρίς προηγούμενο καταστροφῆς τήν ὁποία ὑπέστη ἡ Νῆσος ἀπό τοῦ 1974 ἄχρι τοῦ νῦν.

1. *ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ*
   1. Ἁγία Εἰρήνη
   2. Ἀρχάγγελος Μιχαήλ
   3. Προφήτης Ἠλίας

2. *ΑΓΙΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ*
   1. Ἅγιος Ἀμβρόσιος
   2. Ἅγιος Γεώργιος
   3. Ἅγιος Ἀμβρόσιος
   4. Ἁγιος Δημητριανός
   5. Ἱ. Μονή Παν. Μελανδρίνας
   6. Παναγία Ὑπάτης (Ἅπατης)
   7. Ἁγία Αἰκατερίνη
   8. Ἅγιος Γεώργιος
   9. Ἅγιος Γεώργιος ὁ Πλατυμάτης

3. *ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ*
   1. Ἅγιος Γεώργιος
   2. Ἅγιος Φανούριος

4. *ΑΓΙΟΣ ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ*
   1. Ἅγιος Ἐπίκτητος
   2. Ἁγία Στεφάνη
   3. Ἅγιος Νικόλαος
   4. Ἅγιος Γεώργιος
   5. Ἀπόστολος Παῦλος
   6. Ἅγιος Ἠλίας
   7. Ἅγιος Γεώργιος
   8. Ἅγιος Ἀνδρέας
   9. Ἅγιος Θεόδωρος
   10. Ἅγιος Γεώργιος

5. *ΑΓΙΟΣ ΕΡΜΟΛΑΟΣ*
   1. Ἅγιος Ἑρμόλαος
   2. Ἅγιος Ἑρμόλαος

6. *ΑΓΙΡΤΑ*

7. *ΑΓΡΙΔΑΚΙ*
   1. Ἅγιος Χαράλαμπος
   2. Ἅγιος Χαράλαμπος
   3. Ἅγιος Γορδιανός (Γόρδιος)

8. *ΑΣΩΜΑΤΟΣ*
   1. Ἀρχάγγελος
   2. Ἅγιος Γεώργιος

9. *ΒΑΣΙΛΕΙΑ*
   1. Ἅγιος Κωνσταντίνος
   2. Ἅγιος Γεώργιος
   3. Ἅγιος Ἰωάννης
   4. Ἅγιος Φώτιος
   5. Ἅγιος Γεώργιος
   6. Παναγία Ἄχραντος
   7. Παναγία Κρινιώτισσα
   8. Ἁγία Μαρίνα
   9. Ἁγία Αἰκατερίνη

10. *ΒΟΥΝΟ*
    1. Ἅγιος Γεώργιος
    2. Ἅγιος Ρωμανός

11. *ΔΙΚΩΜΟΝ ΚΑΤΩ*
    1. Ἅγιος Γεώργιος
    2. Παναγία τῶν Περβολιῶν
    3. Ἅγιος Δημήτριος
    4. Ἅγιος Κωνσταντίνος
    5. Ἅγιος Γεώργιος;
    6. Ἅγιος Δημητριανός;

12. *ΔΙΚΩΜΟΝ ΠΑΝΩ*
    1. Προφήτης Ζαχαρίας
    2. Ἁγία Μαρίνα
    3. Ἅγιος Γεώργιος
    4. Προφήτης Ἠλίας
    5. Παναγία Φανερωμένη
    6. Προφήτης Ζαχαρίας

13. *ΔΙΟΡΙΟΣ*
    1. Ἁγία Μαρίνα
    2. Ἅγιος Γεώργιος
    3. Ἁγία Μαύρη

14. *ΕΛΗΑ*
    1. Ἅγιος Νικόλαος
    2. Ἅγιος Γεώργιος

15. *ΘΕΡΜΕΙΑ*
    1. Παναγία Θερμιώτισσα

16. *ΚΑΖΑΦΑΝΙ*
    1. Ἀρχάγγελος Μιχαήλ
    2. Παναγία Ποταμίτισσα
    3. Ἅγιος Ἀντώνιος
    4. Ἅγιος Ἀνδρόνικος
    5. Ἅγιος Γεώργιος
    6. Ἅγιος Ἐπιφάνιος

17. *ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ*
    1. Ἅγιος Μάμας
    2. Ἅγιος Νικόλαος
    3. Ἱ. Μονή Ἀντιφωνητοῦ

18. *ΚΑΜΠΥΛΗ*
    1. Παναγία
    2. Ἱ. Μονή Παναγίας Μαρκί

19. *ΚΑΡΑΒΑΣ*
    1. Ἁγία Εἰρήνη
    2. Ἅγιος Γεώργιος
    3. Ἀρχάγγελος Μιχαήλ
    4. Ἁγία Μαρίνα
    5. Ἅγιος Ἀνδρόνικος
    6. Ἅγιος Παντελεήμων
    7. Ἀπόστολος Παῦλος
    8. Παναγία Γαλατερούσα
    9. Ἅγιος Ἀντώνιος
    10. Παναγία Εὐαγγελίστρια
    11. Παναγία Εὐαγγελίστρια
    12. Ἀπόστολος Πέτρος
    13. Ἱ. Μονή Ἀχειροποιήτου
    14. Ἅγιος Εὐλάμπιος
    15. Ἅγιος Εὐλάλιος
    16. Ἀπόστολος Ἀνδρέας
    17. Ἅγιος Γεώργιος
    18. Ἀρχάγγελος

20. *ΚΑΡΑΚΟΥΜΙ*
    1. Ἅγιος Βασίλειος

21. *ΚΑΡΜΙ*
    1. Παναγία
    2. Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος
    3. Προφήτης Ἠλίας
    4. Ἅγιος Γεώργιος
    5. Ἅγιος Εὐστράτιος
    6. Ἅγιος Παντελήμων

7. Ἁγία Μαρίνα 8. Ἅγιος Ἱλαρίων

22. *ΚΑΡΠΑΣΕΙΑ*
1. Τίμιος Σταυρός

23. *ΚΙΟΜΟΥΡΤΣΙΟΥ*

24. *ΚΛΕΠΙΝΗ*
1. Ἅγιος Λουκᾶς 2. Παναγία
3. Παναγία Καρκώτισσα 4. Παναγία

25. *ΚΟΝΤΕΜΕΝΟΣ*
1. Ἀρχάγγελος

26. *ΚΟΡΜΑΚΙΤΗΣ*
1. Ἅγιος Γεώργιος 2. Ἅγιος Γεώργιος
3. Ἅγιος Γεώργιος 4. Ἱ. Μονή Παναγίας
5. Ἁγία Μάρθα 6. Ἅγιος Γεώργιος
7. Προφήτης Ἠλίας 8. Ἅγιος Γεώργιος
9. Τίμιος Πρόδρομος

27. *ΚΟΥΤΣΟΒΕΝΤΗΣ*
1. Ἱ. Μ. Ἁγ. Ἰω. Χρυσοστόμου 2. Ἁγία Φωτεινή
3. Ἅγιος Γεώργιος 4. Τίμιος Πρόδρομος
5. Χριστός καί Παναγία Ἀφέντρικα

28. *ΚΡΗΝΙ*

29. *ΛΑΠΗΘΟΣ*
1. Ἅγιος Λουκᾶς 2. Παναγία Αἱματούσα
3. Ἅγιος Γεώργιος 4. Ἁγία Βαρβάρα
5. Ἅγιος Θεόδωρος Στρατ. 6. Ἁγία Μαρίνα
7. Ἁγία Βαρβάρα 8. Ἀηρκώτισσα
9. Ἁγία Παρασκευή 10. Ἅγιος Ἀνδρόνικος
11. Ἀρχάγγελος 12. Τίμιος Πρόδρομος
13. Ἁγία Ἀναστασία 14. Ἁγία Εὐδοκία

15. Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος 16. Ἅγιος Μηνᾶς
17. Ἅγιος Κορνοῦτος 18. Ἅγιος Μάμας
19. Ἁγία Μαύρη

30. *ΛΑΡΝΑΚΑΣ ΤΗΣ ΛΑΠΗΘΟΥ*
1. Ἅγιος Δημητριανός 2. Ἁγία Μαρίνα
3. Ἅγιος Γεώργιος 4. Ἱ. Μ. Παναγίας τῶν Καθάρων

31. *ΛΙΒΕΡΑ*
1. Ἅγιος Κωνσταντίνος-Ἑλένη 2. Ἅγιος Γεώργιος
3. Ἀπόστολοι Μάρκος καί Βαρνάβας

32. *ΜΟΤΙΔΕΣ*

33. *ΜΥΡΤΟΥ*
1. Ἱ. Μ. Ἁγίου Παντελεήμονος 2. Ἅγιος Νεκτάριος

34. *ΟΡΚΑ*
1. Ἅγιος Γεώργιος

35. *ΠΑΛΑΙΟΣΟΦΟΣ*
1. Ἁγία Παρασκευή

36. *ΠΑΝΑΓΡΑ*
1. Ἀπόστολος Ἀνδρέας

37. *ΠΕΛΛΑ ΠΑΪΣ*
1. Παναγία Ἀσπροφορούσα 2. Ἅγιος Γεώργιος
3. Ἅγιος Φώτιος 4. Ἁγία Μαρίνα
5. Τίμιος Σταυρός 6. Ἅγιος Μάμας
7. Ἅγιος Γρηγόριος

38. *ΠΥΛΕΡΙ*

39. *ΣΥΓΧΑΡΙ*
1. Ἅγιος Μάμας 2. Ἅγιος Νικόλαος

3. Ἱ. Μ. Παναγίας Ἀψιθιωτίσσης 4. Ἅγιος Σάββας
5. Προφήτης Ἠλίας

40. *ΣΥΣΚΛΗΠΟΣ*
1. Ἅγιος Κωνσταντίνος 2. Ἁγία Εὐδοκία
3. Παναγία Χρυσελεούσα 4. Παναγία Χρυσελεούσα
5. Ἅγιος Γεώργιος

41. *ΤΕΜΠΛΟΣ*

42. *ΤΡΑΠΕΖΑ*
1. Ἅγιος Βασίλειος

43. *ΤΡΙΜΙΘΙ*
1. Ἅγιος Χαράλαμπος 3. Παναγία Χρυσοτριμιθιώτισσα

44. *ΦΤΕΡΥΧΑ*
1. Ἀπόστολοι Πέτρος καί Παύλος

45. *ΦΩΤΤΑ*

46. *ΧΑΡΤΖΙΑ*
1. Ἅγιος Μάμας 2. Ἀρχάγγελος
3. Ἀρχάγγελος Μιχαήλ 4. Ἅγιος Γεώργιος
5. Προφήτης Ἠλίας 6. Ἁγία Παρασκευή
7. Ἁγία Μαύρη 8. Ἅγιος Μακάριος (Ἀλεξανδρείας) – Ἀρμενομονάστηρο

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΟΥΦΕΤΤΑΣ

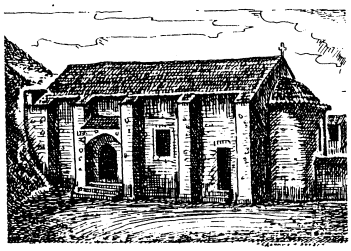

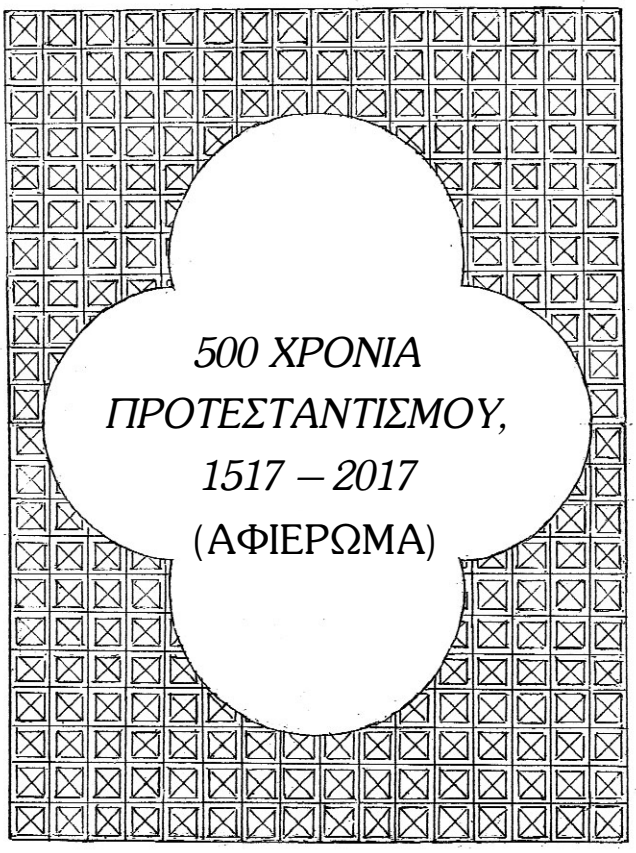
500 ΧΡΟΝΙΑ
ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΥ,
1517 – 2017
(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

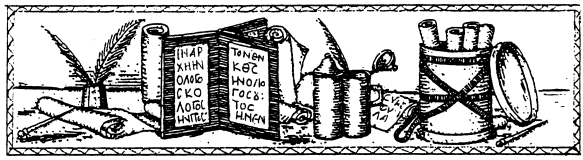

Συμεών Πηγαδουλιώτη

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ξένον ἄκουσμα, ξένον θέαμα, ἀποτελεῖ στίς μέρες μας τό πολυκέφαλο, πολύβουο, ἀντιφατικό καί ἀείποτε τροποποιούμενο θρησκευτικό μόρφωμα πού ἀκούει στό ὄνομα Προτεσταντισμός, πού μόνο μέ τό μυθικό Πρωτέα μπορεῖ νά παραβληθεῖ. Εἶναι πασιφανές καί ἀναντίλεκτο ὅτι τό μόνο στό ὁποῖο συμφωνοῦν οἱ προτεσταντικές ὁμάδες εἶναι τό ὅτι διαφωνοῦν μεταξύ τους. Ἀπό τά μικρά μέχρι τά μεγάλα καί σοβαρά θέματα. Μήπως δέν συνέβη αὐτό ἀπό τότε πού ξεκίνησε ἡ «Μεταρρύθμιση»; Ἄλλα πρέσβευε καί δίδασκε ὁ Μαρτίνος Λούθηρος, διαφορετικά ὁ Καλβίνος. Ὁ τελευταῖος σιχαινόταν ἀκόμη καί τόν Τίμιο Σταυρό καί συμβούλευε τούς Ἑλβετούς χρυσοχούς ἀντί νά φτιάχνουν σταυρούς νά ἐπιδοθοῦν στήν κατασκευή ὡρολογίων. Μέχρι καί σήμερα στά κωδωνοστάσια τῶν καλβινιστικῶν ναῶν δεσπόζει κάποιο σχῆμα πού θυμίζει... γαϊδουράγκαθο. Ποιός μπορεί νά ἰσχυριστεῖ ὅτι διαπράττει λάθος ἐκεῖνος πού κατατάσσει τούς Καλβινιστές στούς *«ἐχθρούς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ»* (Φιλιπ. γ΄ 18); Ὁ «ἀπόλυτος προορισμός», τόν ὁποῖο ἔχει ἀναγάγει σέ βασική διδασκαλία τῶν ὀπαδῶν του ὁ Καλβίνος σέ τί διαφέρει κατ᾽ οὐσίαν ἀπό τό μωαμεθανικό κισμέτ;

Ἄλλως φρονοῦσε ὁ Σβίγγλιος ὁ ὁποῖος σημειωθήτω σκοτώθηκε σέ μάχη κατά τῶν θρησκευτικῶν του ἀντιπάλων στό Κάσσελ στά 1532. Ὁρισμένες προτεσταντικές ὁμάδες ἔφτασαν νά πρεσβεύουν ὅτι ὁ Χριστός δέν εἶναι κἄν Θεός ἀληθινός, ὅπως οἱ Σωκινιανοί, ἀκολουθώντας κατά γράμμα τόν ἀρχαῖο Ἀρειανισμό. Ὑπάρχουν προτεσταντικές παραφυάδες, ὅπως οἱ Οὐνιτάριοι καί οἱ Ἀντιτραδικοί, πού δέν ἀποδέχονται ἐπ᾽ οὐδενί τήν τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ.

Τί νά πεῖ κανείς γιά τούς Μορμόνους τῆς Ἀμερικῆς, πού θεωροῦν ἱερό βιβλίο, ἰσάξιο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, κάποιο μυθιστόρημα πού ἔγραψε ὁ Τζόζεφ Σμίθ στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ὁ Χριστός ταξίδεψε στήν... Ἀμερική γιά νά διδάξει τούς Ἰνδιάνους!!! Ἡ προτεσταντική ὁμάδα τῶν Ἄμις, πού κατάγεται ἀπό τούς ὀπαδούς τοῦ Σβίγγλιου, γραφική στήν ἁπλοϊκότητά της, διατείνεται ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἔχει νά κάνει μέ τόν τρόπο ζωῆς πού ζοῦσαν τό... 16ο αἰώνα. Ἔτσι τά μέλη της ντύνονται, καλλιεργοῦν τή γῆ, κτίζουν τά σπίτια τους ὅπως ἀκριβῶς συνέβαινε τό 16ο αἰώνα κι ἀπό τήν ἄλλη ἀρνοῦνται τή χρήση τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ ραδιοφώνου, τοῦ τηλεφώνου, τοῦ αὐτοκι-

νήτου καί τοῦ διαδικτύου! Κι ὅλα αὐτά συμβαίνουν στήν Πενσυλβανία, στήν Ἀμερική τοῦ 21ου αἰῶνος!

Ἄν θελήσουμε νά σταθοῦμε στό τί φρονοῦν οἱ Προτεστάντες σχετικά μέ τήν Ἁγία Γραφή, ἡ πρώτη μας διαπίστωση εἶναι ὅτι τήν τιμοῦν ὑπερβαλλόντως. Τελικά ὅμως τί συμβαίνει; Ἄν ἐπιχειρήσουμε νά δοῦμε τίς ἀπόψεις τοῦ πρωτεργάτη τῆς «Μεταρρύθμισης» δηλαδή τοῦ Λούθηρου, θά διαπιστώσουμε ὅτι ὁ τελευταῖος, γιά λόγους καθαρά φιλολογικούς, δέν ἀποδεχόταν ἐν σχέσει μέ τήν Παλαιά Διαθήκη τή μετάφραση τῶν Ο΄, πού χρησιμοποιοῦσε ἡ Ἐκκλησία καί στήν ὁποία βασιζόταν ἡ Βουλγάτα (λατινική μετάφραση) καί προτίμησε τό ἑβραϊκό κείμενο τό λεγόμενο μασωριτικό, ἀπό τό ὁποῖο μετέφρασε τήν Παλαιά Διαθήκη στά γερμανικά. Δέκα ὁλόκληρα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τά ὁποῖα δέν ὑπάρχουν στό ἑβραϊκό κείμενο, τά ὀνόμασε περιφρονητικά ἀπόκρυφα καί τά τοποθέτησε σέ παράρτημα τῆς Γερμανικῆς Βίβλου. Ἀπό τήν ἄλλη ὁ Καλβίνος καί οἱ Πουριτανοί τῆς Σκωτίας τά ἀπέρριψαν τελείως καί σήμερα ἀπουσιάζουν τελείως ἀπό τήν προτεσταντική Βίβλο. Σχετικά τώρα μέ τήν Καινή Διαθήκη, ὁ Λούθηρος δεχόταν μόνο 23 ἀπό τά 27 βιβλία της ἐνῶ δέν δεχόταν τήν πρός Ἑβραίους Ἐπιστολή, τήν Καθολική Ἐπιστολή Ἰακώβου, τήν Ἐπιστολή Ἰούδα καί τήν Ἀποκάλυψη. Τελικῶς, κατά τό 18ο αἰώνα, ἡ προτεσταντική Βιβλική Ἑταιρεία συμπεριέλαβε στίς ἐκδόσεις της ὁλόκληρη τήν Καινή Διαθήκη. Φυσικά τό μεῖζον θέμα εἶναι πῶς ἑρμηνεύουν τήν Ἁγία Γραφή. Ἐδῶ ποιεῖ ὁ καθένας *«τό εὐθές ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ»* (Κριτ. ιζ΄ 6). Ὁ κάθε προτεστάντης ἑρμηνεύει τήν Ἁγία Γραφή ὅπως θέλει, σύμφωνα μέ τήν προσωπική του ἐκτίμηση. Αὐτό ὁδήγησε τόν Προτεσταντισμό σέ ἕνα ἀτέρμονα πολυτεμαχισμό, πού μπορεῖ νά ἔχει ἀρχή ἀλλά δέν ἔχει τελειωμό. Ἡ ἑρμηνευτική αὐτή αὐθαιρεσία ὁδήγησε μέχρι τήν λεγόμενη «ἀπομυθοποίηση», κατά τήν ὁποία τό βιβλικό κείμενο ἀπογυμνώθηκε τελείως ἀπό ὁτιδήποτε τό ὑπερβατικό. Λ.χ. τά θαύματα τοῦ Χριστοῦ δέν γίνονται μέ τίποτε ἀποδεκτά, οἱ θεραπεῖες ἑρμηνεύονται σάν ἀποτέλεσμα ἰατρικῆς θεραπείας καί ἡ ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖται ψεῦδος! Δέν μιλᾶμε πλέον γιά αἱρετικούς, μά γιά ἕνα ὄντως μεταχριστιανικό μόρφωμα. Ἔτσι δέν κάνει ἐντύπωση τό γεγονός ὅτι πρό ἐτῶν ὁ Ἀγγλικανός «ἀρχιεπίσκοπος» τοῦ Γιόρκ Τζέκιγκς, δήλωνε ἀπ᾽ ἄμβωνος ὅτι δέν πιστεύει στήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ!

Ὅπως καταλαβαίνετε, ὁ 19ος αἰώνας, ἀλλά κυρίως ὁ 20ος, ἔκαναν νά σείεται ἐκ θεμελίων τό προτεσταντικό οἰκοδόμημα. Τό Sola Scriptura δέν ἰσχύει πλέον, ὁ προτεσταντικός κόσμος, μέ ἁπλά λόγια, ἔχει ἀποδεσμευθεῖ πλήρως ἀπό τή Γραφή. Οἱ φωνές τῶν συντηρητικῶν προτεσταντῶν ἔχουν χαθεῖ μέ τήν ἐπέλαση τοῦ σύγχρονου προτεσταντισμοῦ. Ὁ ὀρυμαγδός τοῦ σήμερα τίς κάνει στήν καλύτερη περίπτωση, νά φαντάζουν σάν γραφικές ἀπόμακρες νότες καί τίποτ᾽ ἄλλο.

Τό πρῶτο πού ἔχουμε νά ποῦμε πρός ἐπίρρωση τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας αὐτοῦ εἶναι ἡ λεγόμενη γυναικεία «ἱερωσύνη» τῶν Προτεσταντῶν. Ἡ

«Μεταρρύθμιση» τοῦ 16ου αἰῶνος οὐδέν λέγει περί τοῦ θέματος. Τουναντίον καταργεῖ καί αὐτήν ταύτην τήν ἀνδρική ἱερωσύνη. Οἱ Προτεστάντες πάστορες, «ἐπίσκοποι», «πρεσβύτεροι» κ.τ.ὅ. εἶναι ἁπλῶς τίτλοι χωρίς ἴχνος μυστηριακῆς ἱερωσύνης. Κι αὐτό εἶναι φυσικό ἐπακόλουθο τοῦ ὅτι ἀποτελοῦν πρώην ὀπαδούς τοῦ ἐκπεσόντος τῆς ἀληθείας Παπισμοῦ. Εἶναι πασιφανές ὅτι ὁ Παπισμός ἐξέπεσε τῆς ἀληθείας ἀπό αἰώνων καί στερεῖται ἀποστολικῆς διαδοχῆς. Ὅμως ὁ σύγχρονος Προτεσταντισμός, πού ἄγεται καί φέρεται ἀπό ἐξωχριστιανικά κινήματα, ὅπως λ.χ. ὁ Φεμινισμός, καταπατώντας τή Γραφή ἔφερε στό προσκήνιο τή γυναικεία «ἱερωσύνη». Ἔτσι, ἀπό τό 1958, στούς Λουθηρανούς τῆς Σουηδίας ἔχουμε «ἱέρειες». Σήμερα στή Σουηδία τό 45% τοῦ λουθηρανικοῦ «κλήρου» ἀποτελεῖται ἀπό γυναῖκες, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ «ἀρχιεπίσκοπος» τῆς Οὐψάλας. Ἡ κυρία Κάριν Μπούρστραντ, «ἱέρεια» στό Γκαίτεμποργκ, εἶναι Ἀντιπρόεδρος τοῦ «Σ.Ε.Ε.» (παραρτήματος τοῦ «Π.Σ.Ε.» στήν Εὐρώπη). Στό Ἑλσίνκι τῆς Φινλανδίας, τῆς ἐκεῖ λουθηρανικῆς «ἐπισκοπῆς» προΐσταται ἡ κυρία Ἴργια Ἄσκολα. Ἡ ἐν λόγω κυρία βρέθηκε στά 2015, ὡς «ἐπίσκοπος» στό ἱερό βῆμα τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῶν Ὀρθοδόξων τῇ προτροπῇ τοῦ ἐπισκόπου Ἑλσιγκίου κ. Ἀμβροσίου! Ἡ ἐν λόγω σκανδαλώδης ἐνέργεια τοῦ ἀνωτέρω ἱεράρχου οὐδεμία συνέπεια εἶχε γι' αὐτόν! Στόν Ἀγγλικανισμό ἡ γυναικεία «ἱερωσύνη» ξεκίνησε δειλά – δειλά ἀπό τό Χόνγκ Κόνγκ στά 1971 κι ἐπεκτάθηκε μέ γεωμετρική πρόοδο. Ὅμως προσφάτως ἡ «Γενική Σύνοδος» τῶν Ἀγγλικανῶν ἔδωσε τήν ἔγκρισή της γιά τή «χειροτονία» γυναικῶν. Ἤδη στόν Ἀγγλικανισμό ἔχουμε τή «χειροτονία» γυναικῶν στό βαθμό τοῦ «ἐπισκόπου» στήν Ἀγγλία, τόν Καναδᾶ, τίς ΗΠΑ, τήν Αὐστραλία ἀλλά καί τή Νέα Ζηλανδία.

Τό κίνημα τῆς ὁμοφυλοφιλίας εἰσέβαλε μέ τή σειρά του στόν Προτεσταντικό κόσμο μέ πολλές ἀξιώσεις. Τί κι ἄν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡ Ἁγία Γραφή, Παλαιά τε καί Καινή, μιλᾶνε ξεκάθαρα γιά τό θέμα; Ἄς λέει ὅ,τι θέλει ἡ Γένεσις γιά τίς ἁμαρτίες τῶν Σοδομιτῶν καί τήν τιμωρία τους ἀπό τό Θεό (Κεφ. ιη΄ – ιθ΄)! Ἄς διακηρύττει ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅτι *«ἀρσενοκοῖται... βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται»* (Α΄ Κορ. ς΄ 9).

Οἱ σύγχρονοι Προτεστάντες ὄχι μόνο ποδοπατοῦν σκαιότατα τό λόγο τοῦ Θεοῦ ἀλλά κι ἐπικροτοῦν πολλοί ἐξ αὐτῶν ἀδιστάκτως τήν ὁμοφυλοφιλία, τήν ὁποίαν εἰσάγουν μάλιστα στίς τάξεις τοῦ «κλήρου» τους! Προσφάτως ὁ Ἀγγλικανός «ἐπίσκοπος» Νίκολας Τσάμπερλαιν δήλωσε στήν ἐφημερίδα «Γκάρντιαν» ὅτι εἶναι ὁμοφυλόφιλος. Ὅταν ρωτήθηκε γιά τό θέμα ὁ Τζάστιν Γουέλμπυ, «ἀρχιεπίσκοπος» Καντερβουρίας, ἀπάντησε ὅτι αὐτή ἡ ἰδιότητα τοῦ Τσάμπερλαιν ἦταν ἐν γνώσει του πρίν προβεῖ στή «χειροτονία» του! Ἤδη ἀπό τό 2003 ὑφίσταται στούς Ἐπισκοπελιανούς (Ἀγγλικανούς τῶν ΗΠΑ) δεδηλωμένος ὁμοφυλόφιλος «ἐπίσκοπος» στό Νιοῦ Χάμσαϊαρ. Ἀπό τήν ἄλλη οὐκ ὀλίγες προτεσταντικές παραφυάδες «ἀγκάλιασαν» τούς ὁμοφυλικούς

«γάμους». Τελευταία ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας σταμάτησε τό διάλογο πού εἶχε μέ μιά προτεσταντική «Ὁμολογία» τῆς Γαλλίας, ἀφοῦ ἡ τελευταία εἶχε ἐπισημοποιήσει τούς «γάμους» ὁμοφυλοφίλων.

Αὐτή εἶναι ἐν ὀλίγοις, ἡ κατάσταση, τοῦ σύγχρονου Προτεσταντισμοῦ. Τό δυστύχημα ἐν προκειμένῳ εἶναι ὅτι ἡ χιονοστοιβάδα αὐτή τῶν ἐκπτώσεων σέ θέματα πίστεως ἐκ μέρους τῶν Προτεσταντῶν κι ἡ ἀπροσχημάτιστή τους ἐκκοσμίκευση, δέν προβλημάτισε στό βαθμό πού ἔπρεπε. Οἱ Διάλογοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τόν ἐσμό τῶν ψευδοευαγγελικῶν Προτεσταντῶν συνεχίζονται, λές καί δέν συμβαίνει τίποτε. Δέν πρέπει νά δοθεῖ ἕνα τέλος στόν ἄκαρπο αὐτό, ἀλλά καί ἐπιζήμιο στό τέλος – τέλος, θεσμό αὐτοῦ τοῦ Διαλόγου; Μετά ἀπό τόσες δεκαετίες ἀτέρμονων συνομιλιῶν, συνεδρίων συνδιασκέψεων, ἐπισκέψεων, οἱ Προτεστάντες ἀπό τήν μία ἀποδεδειγμένα δέν ἔχουν τήν παραμικρή διάθεση νά ἀποπτύσουν τίς ἀπό πεντακοσίων ἐτῶν πλάνες τους κι ἀπό τήν ἄλλη τόν 20ο καί 21ο αἰώνα ἀγωνίζονται συστηματικά νά ἐξαφανίσουν κι ὅ,τι χριστιανικό ἀπέμεινε στίς παραφυάδες τους. Ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ἠχεῖ εἰς τούς *«διά τήν ἕξιν τά αἰσθητήρια γεγυμνασμένα»,* ἔχοντας (Ἑβρ. ε΄ 14), ὡς φωνή *«ὑδάτων πολλῶν» (Ψαλμ. ϟβ΄ 4)*: *«Αἱρετικόν ἄνθρωπον μετά μιάν καί δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδώς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καί ἁμαρτάνει, ὢν αὐτοκατάκριτος»* (Τιτ. γ΄ 10). Αὐτό δέν ἰσχύει, φυσικῷ τῷ λόγῳ, μόνο γιά τόν ἀπόστολο Τίτο, οὔτε ἀφορᾶ μόνο τούς ἐν Κρήτῃ χριστιανούς τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Εἶναι πρόσταγμα διαρκές, διαχρονικό, πάντα ἐπίκαιρο κι ἀγκαλιάζει ἅπαξ ἅπαντας.

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

Ο Μαρτίνος Λούθηρος γεννήθηκε τό Νοέμβριο τοῦ 1483 στό Αἰσλέμπεν τῆς Σαξονίας ἀπό φτωχή οἰκογένεια. Ὁ πατέρας του ἐργαζόταν στά μεταλλεῖα. Ἀνατράφηκε μέσα σέ ἕνα εὐσεβές καί αὐστηρό οἰκογενειακό περιβάλλον. Ἡ ἴδια αὐστηρότητα ἐπικρατοῦσε καί στό λατινικό σχολεῖο, στό ὁποῖο φοιτοῦσε. Τίς βασικές του σπουδές τίς ἔκανε στό Μαγδεμβούργο καί στό Αἰζεναχ, ὅπου μιά πλούσια ἀστική οἰκογένεια τόν πῆρε στό σπίτι της. Διδάχθηκε ἀνώτερα λατινικά, φιλολογία καί ρητορική, ἐνῶ ταυτόχρονα δούλευε ὡς πλανόδιος τραγουδιστής. Τό 1501, γράφτηκε στό πανεπιστήμιο τῆς Ἐρφούρτης καί σπούδασε φιλοσοφία. Ἄρχισε νά σπουδάζει νομικά, ἀλλά δυό μῆνες ἀργότερα, τόν Ἰούλιο τοῦ 1505, ἀπαρνήθηκε τόν κόσμο κι ἔγινε παπικός μοναχός στό μοναστήρι τῶν Αὐγουστινιανῶν ἐρημιτῶν, στήν Ἐρφούρτη. Ἐκεῖ παρακολούθησε θεολογικά μαθήματα καί τό 1507 χειροτονήθηκε ἱερέας. Τίς θεολογικές σπουδές του συνέχισε στό πανεπιστήμιο τῆς Βιττεμβέργης. Τό 1512, ἔγινε διδάκτορας τῆς Θεολογίας καί ἀνέλαβε στό ἴδιο πανεπιστήμιο τήν ἕδρα τῆς Βιβλικῆς φιλολογίας.

Ὁ Λούθηρος ἀγανάκτησε βλέποντας τόν Πάπα νά θησαυρίζει, πουλώντας συγχωροχάρτια γιά τή συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν τῶν νεκρῶν. Ὕστερα ἀπό μελέτη τῆς πρός Ρωμαίους Ἐπιστολῆς, πείστηκε πώς ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἦταν ἀποτέλεσμα μόνο τῆς Θείας Χάρης καί τῆς πίστης, κι ὄχι τῶν ἀγαθῶν ἤ μή ἔργων. Γιά τό λόγο αὐτό ἦρθε σέ σύγκρουση μέ τό θεσμό τῶν συγχωροχαρτιῶν, πού ἔδινε τότε ἡ Λατινική «Ἐκκλησία» καί μέ τόν τρόπο αὐτό δινόταν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν. Διαφώνησε ἀνοικτά μέ τόν Πάπα, καί ἡ διαφωνία του αὐτή βρῆκε ὑποστήριξη ἀπό τόν καταπιεσμένο λαό τῆς χώρας του. Σάν ἀστραπή, ἡ νέα αὐτή πίστη, ἁπλώθηκε σέ ὅλη τήν Δυτική Εὐρώπη. Ἡ Ἱερά Ἐξέταση δέν πρόλαβε νά ἀντιδράσει ἀποτελεσματικά.

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Στίς 31 Ὀκτωβρίου 1517, καί ἐνῶ εἶχε ἤδη ἐκφράσει τήν ἀντίθεσή του σέ κάθε σχέση μέ τίς πρακτικές τῆς Λατινικῆς «Ἐκκλησίας» στούς φοιτητές του, θυροκόλλησε στήν ἐξώπορτα τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Βιττεμβέργης τίς 95 «Θέσεις» του, πού ἀποτέλεσαν μιά ἀνοικτή πλέον ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Παπισμοῦ. Οἱ 95 «Θέσεις», μεταφράστηκαν στά γερμανικά καί διαδόθηκαν ἀπό τούς φίλους του. Σύντομα ὁ

Λούθηρος κλήθηκε σέ ἀπολογία στήν πόλη Αὐγούστα, στή Γερμανία.

Ἐκεῖ ἀρνήθηκε νά ἀνακαλέσει καί φυγαδεύτηκε νύχτα ἀπό φίλους του. Οἱ ἀντιΘέσεις πού κυκλοφόρησε ὁ Γιόχαν Τέτσελ δέν εἶχαν καμιά ἀπήχηση, καί μάλιστα οἱ φοιτητές τίς ἔκαιγαν δημόσια. Μέ τά ἑπόμενα ἔργα του ὁ Λούθηρος μεγάλωσε τό χάσμα πού τόν χώριζε ἀπό τήν Λατινική «Ἐκκλησία», ἐνῶ βρῆκε ἰδιαίτερη ἀπήχηση στή Γερμανία, ἀλλά καί σέ ἄλλες χῶρες τῆς βόρειας, κυρίως, Εὐρώπης. Τό 1520, ὁ πάπας Λέων Ι΄ ἐξέδωσε τή Βούλα Exsurge Domine, καταδικάζοντας ὡς αἱρετικές 41 ἀπό τίς 95 «Θέσεις» τοῦ Λούθηρου, τόν ὁποῖο κάλεσε νά ἀποκηρύξει δημόσια τίς «Θέσεις» του μέσα σέ 60 μέρες, ἐνῶ οἱ ἀπανταχοῦ πιστοί τοῦ Παπισμοῦ διατάχθηκαν νά κάψουν τά βιβλία του, ὥστε νά μήν ἀφοριστοῦν, συλληφθοῦν, καί τιμωρηθοῦν ὡς ἀμετανόητοι αἱρετικοί. Ἀντιδρώντας στήν εἴδηση, πώς στά πανεπιστήμια τοῦ Παρισιοῦ καί τῆς Κολωνίας κάηκαν τά βιβλία του, στίς 10 Δεκεμβρίου ὁ Λούθηρος ἔκαψε δημόσια τήν παπική Βούλα καί ἀπάντησε γράφοντας τό βιβλίο *Ἐνάντια στή Βλάσφημη Βούλα τοῦ Ἀντίχριστου*. Στίς 3 Ἰανουαρίου 1521, ὁ Λέων Ι΄ ἐξέδωσε δεύτερη Βούλα, μέ τήν ὁποία ἀφόριζε τό Λούθηρο.

Ὁ Λούθηρος κλήθηκε σέ ἀπολογία ἐνώπιον τῆς Δίαιτας τῆς Βόρμς, τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1521. Ἐκεῖ, ἀρνήθηκε νά ἀνακαλέσει τίς θέσεις του. Ἡ ἀπολογία του τελείωσε μέ τά ἑξῆς λόγια: *«Ἐάν δέ μέ πείσουν, μέ ἐπιχειρήματα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή ἤ μέ ἀδιάσειστη λογική, δέν μπορῶ νά ἀναιρέσω τίς θέσεις μου, γιατί δέν πιστεύω στό ἀλάθητο τοῦ πάπα, οὔτε στό ἀλάθητο τῶν συνόδων, γιατί ὅλοι γνωρίζουν ὅτι πολλές φορές καί οἱ πάπες καί οἱ σύνοδοι ἔχουν σφάλει καί ἔχουν πέσει σέ ἀντιφάσεις. Ἐγώ ἔχω πειστεῖ ἀπό τά βιβλικά ἐπιχειρήματα πού ἔχω ἤδη ἀναφέρει, καί εἶμαι ἀπόλυτα ἑνωμένος μέ τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Δέν μπορῶ καί δέ θέλω νά ἀνακαλέσω τίποτα, γιατί δέν εἶναι ὀρθό, καί ἀντίθετα εἶναι ἐπικίνδυνο νά πράττει κανείς ἀντίθετα μέ τή φωνή τῆς συνείδησής του. Ὁ Θεός ἄς μέ βοηθήσει. Ἀμήν»*.

Ὁ Λούθηρος φυγαδεύτηκε μέ τήν βοήθεια τοῦ Ἐκλέκτορα τῆς Σαξονίας, καί μεταφέρθηκε στόν πύργο τοῦ Βάρτμπουργκ, ὅπου καί παρέμεινε ὡς πρίγκιπας Γεώργιος. Ἐκεῖ ἔγραψε ἀρκετά κείμενα καί μετέφρασε στά γερμανικά τήν Ἁγία Γραφή.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Λούθηρου κηρύττεται ἀπό ἀρκετές Γερμανικές ἐκκλησίες. Μοναχοί ἐγκαταλείπουν τίς μονές τους, προκειμένου να κηρύξουν τίς ἀρχές τῆς Μεταρρύθμισης. Φοιτητές, ἀλλά καί μεγάλος ἀριθμός πανεπιστημιακῶν τῆς Γερμανίας τάσσεται, σχεδόν στό σύνολό του, ὑπέρ τῆς Μεταρρύθμισης.

Ἐξ αἰτίας διαφόρων γεγονότων ὁ Λούθηρος γράφει τήν *Προτροπή πρός Εἰρήνευση* (Μάιος 1525), καί τό φυλλάδιο *Κατά τῶν ληστρικῶν καί δολοφονικῶν ὀρδῶν τῶν χωρικῶν*.

13 Ἰουνίου 1525, ὁ Λούθηρος νυμφεύεται τήν πρώην παπική μονα-

χή Καταρίνα φόν Μπόρα, μέ τήν ὁποία ἀποκτᾶ ἕξι παιδιά.

20 Ἰουνίου 1530, ὁ Κάρολος Ε΄ συγκαλεῖ νέα Δίαιτα στήν Αὐγούστα, ζητώντας νά κατατεθοῦν Ὁμολογίες Πίστεως ἀπό τούς Παπικούς καί τούς ἐκπροσώπους τῆς Μεταρρύθμισης. Ὁ Λούθηρος πέθανε στίς 17 Φεβρουαρίου τοῦ 1546 στήν πατρίδα του. Ἐννιά χρόνια ἀργότερα δόθηκε σχετική ἐλευθερία γιά τήν ἄσκηση τῆς Ἀναμορφωμένης πίστης, δηλαδή τοῦ Προτεσταντισμοῦ.

Ἡ διδασκαλία του καί εἰδικότερα ἡ μετάφραση τῆς Ἁγίας Γραφῆς στή γερμανική, τόνωσε τό πατριωτικό αἴσθημα τῶν Γερμανῶν, πού ἤθελαν νά κόψουν κάθε ἐξάρτηση μέ τήν «Ἐκκλησία» τῆς Ρώμης καί τούς συχνούς φόρους της, καί πιστεύεται ὅτι σ᾽ αὐτό ὀφείλεται, κατά ἕνα μέρος, ἡ τεράστια ἀνάπτυξη τοῦ Λουθηρανισμοῦ στή Γερμανία. Δημοσίευσε πολλά ἔργα θεολογικοῦ περιεχόμενου καί –ὅπως εἴπαμε– μετέφρασε στά γερμανικά τήν Ἁγία Γραφή, συμβάλλοντας στήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῆς γερμανικῆς γλώσσας καί τῆς τέχνης τῆς μετάφρασης. Συνέθεσε διάφορους χριστιανικούς ὕμνους μέ πιό γνωστό τόν ὕμνο *Θεός τό Φρούριον ἡμῶν.*

Η ΣΩΤΗΡΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

Στή σχολαστική θεολογία ἡ Σωτηρία γίνεται ἀντιληπτή σύμφωνα μέ τήν Αὐγουστίνεια ἀντίληψη: ἡ περί προπατορικοῦ ἁμαρτήματος διδασκαλία του βασίζεται στήν ἔννοια τῆς κληρονομικῆς ἐνοχῆς γιά τό ἁμάρτημα τοῦ Ἀδάμ. Ἡ massa damnata τῆς πεσμένης ἀνθρωπότητας ἀποτελεῖ τό ἀντικείμενο τῆς θείας ὀργῆς, γιατί εἶναι ἔνοχη. Μπορεῖ νά δικαιωθεῖ μέ τή χάρη πού ἀρχικά συγχωρεῖ καί ἀποκαθιστᾶ τή θέα τῆς θείας οὐσίας ἀπό τήν ἀνθρώπινη ψυχή. Αὐτό μπορεῖ νά συμβεῖ μόνο μεταθανάτια. Σέ συνδυασμό μέ τή διδασκαλία τοῦ Ἄνσελμου Καντερβουρίας γιά τή Θεία ἱκανοποίηση, πού γνώριζε εὐρεία διάδοση, ἡ λυτρωτική θυσία τοῦ Χριστοῦ ἑρμηνεύτηκε μέ τρόπο διαφορετικό: μέσα ἀπό αὐτήν εἴμαστε ὅλοι δικαιωμένοι μπροστά στό Θεό. Οἱ καρποί τῆς θυσίας ἀπονέμονται μέσα ἀπό τή χάρη, ἡ ὁποία πρῶτα μᾶς δικαιώνει κι ἔπειτα δημιουργεῖ μιά κατάσταση μέσα μας ὥστε οἱ πράξεις μας νά ἀποκτοῦν χαρακτήρα ἀξιῶν. Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ μόνη διαθέτουσα τή δωρεά τῆς χάρης μέσα στόν κόσμο ἔχει τήν ἰσχύ νά ἀπονέμει τόν χαρακτήρα ἀξιῶν στίς πράξεις αὐτές. Ἔτσι προκύπτουν οἱ ἐξουσίες της ἀναφορικά μέ τήν τέλεση τῶν μυστηρίων καί τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν.

Γιά τόν Λούθηρο σημασία ἔχει ἡ σωτηρία πρώτιστα sola Fide καί sola Gratia χωρίς ὁτιδήποτε ἄλλο παρά μόνο τήν ἄμεση ἐξουσία τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί τῆς ἀνθρώπινης πίστης πού δέχεται τή χάρη του, χωρίς ὁποιαδήποτε ἀξιέπαινα ἔργα.

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Θεολόγος, Νομικός

Χρίστου Δημητριάδη

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΒΙΝΟΣ

Ἰωάννης Καλβίνος (Jehan Cauvin) γεννήθηκε τό 1506 στή Νουαγιόν τῆς Πικαρδίας στή Γαλλία καί πέθανε στή Γενεύη τό 1564. Θεωροῦνται μαζί μέ τό Λούθηρο, ὡς οἱ κυριώτεροι ἐκπρόσωποι τῆς ἀμφισβήτησης τοῦ Πάπα καί τῆς λεγόμενης θρησκευτικῆς μεταρρύθμισης. Σπούδασε Θεολογία στά Κολλέγια Λά Μάρς καί Μόν Αἰγκιοῦ στό Παρίσι, ἀλλά ὁ πατέρας του ἄλλαξε γνώμη καί τόν ἔστειλε ἀργότερα σέ Νομική Σχολή στήν Ὀρλεάνη. Μετά τό θάνατο τοῦ πατέρα του ἐπέστρεψε πάλι στή Θεολογική ἐπιστήμη.

Τό 1531 ἐγκαταστάθηκε στό Παρίσι καί μέχρι τότε δέν εἶχε ἐκδηλώσει διαφωνία μέ τόν Παπισμό. Στή συνέχεια, κατά τόν ἴδιο, εἶχε μιά ἐσωτερική μεταστροφή: «ὁ Θεός μέ μιά ξαφνική μετατροπή δάμασε τό νοῦ μου καί τόν ἔφερε σέ μιά πιό διδάξιμη κατάσταση, πού ἦταν πιό αὐστηρή σέ τέτοια θέματα ἀπό ὅσο μπορεῖ νά ἀναμενόταν ἡ πρωτύτερη ζωή μου».

Μετά ἦρθε ἡ ρήξη μέ τήν Καθολική «Ἐκκλησία» καί μετεῖχε ἐνεργά στό κίνημα τῆς μεταρρύθμισης. Τό 1536 ἐξέδωσε στή Βασιλεία τῆς Ἑλβετίας τόν πρῶτο τόμο τοῦ κριτικοῦ δογματικοῦ ἔργου του «Θεσμοί τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας» (Institutiones Religionis Christianae) πού συνέχιζε νά ἐπεκτείνει καί νά ἀνανεώνει μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του. Οἱ διδασκαλίες τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ καθώς καί αὐτή στή Academie Publica εἶναι γνωστές μέ τό ὄνομα καλβινισμοί. Οἱ Παπικοί ὀνόμασαν τό σύγγραμμα τοῦ Καλβίνου «τό Κοράνιο καί τό Ταλμούδ τῶν αἱρετικῶν» καί οἱ Προτεστάντες ὡς τό κορυφαῖο ἔργο δογματικῆς ἀπό τήν ἐποχή τῶν Ἀποστόλων. Βέβαια ἔργο χωρίς τίς πνευματικές ρίζες τῆς νήψης καί τῆς κάθαρσης τοῦ νοῦ πού ἀγνοεῖ τήν πατερική παράδοση, εἶναι προϊόν ὀρθολογισμοῦ καί δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ δογματικό ἔργο.

Τό 1533 ἐρχόμενος σέ ἐπαφή μέ τό δόγμα τοῦ Λουθήρου αἰσθάνεται «τήν πνευματική ἀναγέννηση». Ἐξαιτίας τῶν ἀντιπαπικῶν θέσεών του φεύγει ἀπό τό Παρίσι.

Τό 1536 μεταβαίνει στή Γενεύη, ὅπου παραμένει, μετά ἀπό προτροπή τοῦ φίλου του Προτεστάντη ἱερέα Φαρέλ. Στή Γενεύη ἔμεινε δύο χρόνια καί ὕστερα ἀπό διαφωνίες μέ τό ἐκκλησιαστικό συμβούλιο ἐγκατέλειψε τήν πόλη. Αἰτία τῆς διαφωνίας ἦταν ἡ ἐπανεισαγωγή τῆς ποινῆς τοῦ ἀφορισμοῦ. Τό 1540 παντρεύτηκε μιά χήρα τήν Ἰντελέτ ντέ Μπύρ, μέ τήν

ὁποία ἀπέκτησε ἕνα γιό, πού ἔζησε μόνο μερικές ἑβδομάδες. Τό 1541 τό δημοτικό συμβούλιο τόν κάλεσε νά γυρίσει στή Γενεύη. Ἔζησε ἐκεῖ μέχρι τό 1564 καί στά 23 χρόνια πού ἔδρασε στήν πόλη αὐτή ἐφάρμοσε ἕνα σύστημα πού πολλοί ὀνόμασαν θεοκρατική δικτατορία. Ἐφάρμοσε ἕνα αὐστηρό, ἠθικιστικό τρόπο ζωῆς πού ἔτυχε ἐπιδοκιμασίας ἀπό πολλούς. Ἡ ἐκκλησιαστική «ἀναμόρφωση» περιλαμβανόταν στούς «Ἐκκλησιαστικούς Κανονισμούς» τοῦ 1541 οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦσαν αὐστηρή πειθαρχία. Οἱ Κανονισμοί ἐπέβαλαν τρόπο ζωῆς γιά τούς κληρικούς, τούς ἐπέτρεπαν τό γάμο καί τήν τεκνοποιία, ἀλλά ἔπρεπε νά ἀπέχουν ἀπό τή χαρτοπαιξία, τά συμπόσια, τό ἐμπόριο καί τίς κοσμικές διασκεδάσεις. Ἀνάλογο τρόπο ζωῆς ἐπέβαλε καί στούς λαϊκούς. Στά παιδιά δίνονταν ὀνόματα ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη ἀντί ὀνόματα ἁγίων.

Ἡ μή τήρηση τῶν Κανονισμῶν ἐπέφερε ποινές ἀνάλογες μέ τήν Καθολική «Ἐκκλησία». Γιά παράδειγμα, ἕνας πατέρας φυλακίστηκε γιατί ὀνόμασε τό γιό του Κλαύδιο ἀντί Ἀβραάμ. Ἡ ἐπίκριση τοῦ ἔργου τοῦ Καλβίνου θεωρεῖτο ἔγκλημα καί ἡ μοιχεία, ἡ βλασφημία καί ἡ εἰδωλολατρία τιμωροῦντο μέ θάνατο. Ἕνα παιδί ἀποκεφαλίσθηκε γιατί κτύπησε τούς γονεῖς του. Ὅπως ὅλοι οἱ Προτεστάντες ἀπογύμνωσε τή λατρεία ἀπό τίς εἰκόνες, τά ἅγια λείψανα, τά κανδήλια, τίς λαμπάδες, τίς ψαλμωδίες ἀκόμη καί τό σύμβολο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ὅλα αὐτά κατά τό «μεταρρυθμιστή» Καλβίνο ἦταν εἰδωλολατρία.

Ἡ αἱρετική διδασκαλία του εἶχε ὡς κυρίαρχο σημεῖο τό Δόγμα τοῦ «Ἀπόλυτου προορισμοῦ» ὅπου ὁ Θεός ἔχει προαιώνιο σχέδιο γιά κάθε ἄνθρωπο. Ἄλλους τούς προορίζει γιά τήν αἰώνια ζωή καί ἄλλους γιά τήν αἰώνια καταδίκη. Κανείς ἀπό αὐτούς πού προορίζονται γιά τήν αἰώνια καταδίκη δέν μπορεῖ νά σωθεῖ. Αὐτό τό ἔχει κρίνει ἡ κρυφή καί ἀνεξιχνίαστη δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ (*Χριστιανική Διδασκαλία* VII). Ὁ μόνος τρόπος γιά νά γνωρίσει κάποιος τό Θεό εἶναι ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί ἀπορρίπτει, ὅπως ὅλοι οἱ Προτεστάντες, τήν Ἱερά Παράδοση. Ἄλλη αἱρετική δοξασία του εἶναι ὅτι ὁ Θεός ἔστειλε τό Χριστό γιά νά σώσει αὐτούς γιά τούς ὁποίους ἀποφάσισε νά σωθοῦν.

Στή Γενεύη συνέταξε «Κατήχηση» καί «Ὁμολογία Πίστεως» καί τόν ὀργανισμό λειτουργίας τῆς «Ἐκκλησίας» τῆς Γενεύης. Οἱ ἀρχές τοῦ καντονίου ἐξέδωσαν διατάγματα γιά ἐφαρμογή αὐστηροῦ καί λιτοῦ βίου πού τελικά ὁδήγησαν σέ ἀντίδραση τοῦ λαοῦ καί τήν ἀρχική ἐκδίωξή του ἀπό τή Γενεύη.

Τήν περίοδο 1533–1541 δρᾶ στό Στρασβοῦργο καί ἐπηρεάζει τήν ὀργάνωση τῶν Προτεσταντῶν στήν Ἑλβετία, τή Γαλλία καί τή Σκωτία. Ἀντιστάθηκε κατά τῶν Παπικῶν στό διάλογο γιά συμβιβασμό καί οἱ Προτεστάντες τόν θεώρησαν ὡς «τόν κατ᾽ ἐξοχήν θεολόγο», μιά ἔννοια πού δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τούς ἁγίους πού πῆραν τόν τίτλο τοῦ Θεολόγου στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπό τόν ταπεινό καί ἀσκητικό βίο τους. Χωρίς νήψη καί ταπείνωση

δέν γίνεται ἕνας θεολόγος.

Ὁ Καλβίνος, υἱοθετώντας τήν θέση γιά «ἰσότητα» τοῦ κλήρου, ἐπέβαλε τόν «πρεσβυτερισμό», δηλαδή νά ὑπάρχει μιά βαθμίδα κλήρου, οἱ πρεσβύτεροι καί ὑποστήριξε τήν ἐνεργό συμμετοχή τοῦ λαοῦ στά θέματα τῆς Ἐκκλησίας. Ὅσον ἀφορᾶ τήν Πολιτεία ὑποστήριζε τή μή ἀνάμειξή της στήν Ἐκκλησία.

Παρά τίς διαφωνίες του μέ τόν Παπισμό ἐπέβαλλε τίς ἴδιες ποινές ὅπως γιά παράδειγμα ἐπιδοκίμασε τόν διά πυρός θάνατον τοῦ Μιχαήλ Σερβέττου, πού κρίθηκε βλάσφημος.

Ὁ Ἰωάννης Καλβίνος ἦταν ἀναμφίβολα ἡγετική φυσιογνωμία στό κίνημα διαμαρτυρίας κατά τοῦ Πάπα. Ἡ «θεολογία» του, ὅμως, εἶναι ἀπόλυτα ταυτισμένη στή βάση της μέ τήν παπική «θεολογία» καί δίδυμη τῶν θέσεων τῶν ἀνεικονικῶν μουσουλμάνων. Εἶναι ἀποκομμένη ἀπό τή μακρά νηπτική παράδοση τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Χωρίς ἄσκηση, ταπείνωση καί πνευματική ἐμπειρία διατυπώνει θέσεις αἱρετικές, ἐντελῶς ἀντίθετες μέ τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καί οὐσιαστικά ὑπηρέτησε τό διάβολο. Ὅπως ὅλοι οἱ ἡγέτες τῆς λεγόμενης μεταρρύθμισης, ἀντί νά στραφοῦν στήν Ἐκκλησία τῆς πρώτης χιλιετίας καί νά ἀναζητήσουν τούς λόγους πού ἡ Παπική ἀποστασία ὁδήγησε τούς χριστιανούς τῆς Δύσης σέ ἕνα πνευματικό ἀδιέξοδο, ἀκολούθησαν τόν ἴδιο ἐωσφορικό τρόπο σκέψης καί τούς ὁδήγησαν στήν ἀθεΐα καί στόν ἀγνωστικισμό. Κατακρίνει τόν Πάπα, ἀλλά γίνεται ὁ ἴδιος πάπας καί μετατρέπει κάθε προτεστάντη σέ πάπα. Ἡ ἄρνηση τῆς Ἱερᾶς Παράδοσης δίδει τό δικαίωμα σέ κάθε Προτεστάντη νά εἶναι «αὐθεντικός ἑρμηνευτής τῆς Ἁγίας Γραφῆς». Καρπός τῆς ἀποστασίας τῶν Προτεσταντῶν εἶναι ἡ πολυδιάσπαση σέ ἑκατοντάδες «ἐκκλησίες».

Στήν ἐποχή μας οἱ Προτεστάντες ἐπιτίθενται κατά τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ μέσω τῶν σχολείων καί ἄλλων φορέων πού ἵδρυσαν σέ ὀρθόδοξες χῶρες, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Κύπρου καί ὅπου μέ δόλιο καί πονηρό τρόπο δηλητηριάζουν τούς νέους μέ τίς αἱρετικές δοξασίες τους. Ὁ Καλβίνος καί οἱ σύγχρονοι Προτεστάντες εἶναι αἱρετικοί καί ἀπαιτεῖται ἡ προστασία ἀπό τίς πλάνες τους καί ἡ ἀποφυγή ἐνεργειῶν, ὅπως ἡ συμπροσευχή, πού δίδουν τήν ἐντύπωση ὅτι εἶναι μέρος τῆς ὅλης Ἐκκλησίας.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
Οἰκονομολόγος

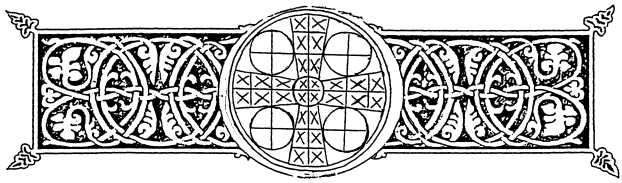

Χρυστάλλας Στυλιανοῦ

Ο ΚΑΛΒΙΝΙΣΜΟΣ

Ο Καλβινισμός εἶναι σύστημα θρησκευτικό καί πολιτειακό, πού ἀφορᾶ τή δογματική τοῦ χριστιανισμοῦ, τή λατρεία ἀλλά καί τό κοινωνικοπολιτικό σύστημα, ὅπως αὐτό διαμορφώθηκε ἀπό τή διδασκαλία τοῦ Γάλλου θεολόγου Ἰωάννη Καλβίνου, ὁ ὁποῖος ἦταν μαθητής καί συνεργάτης τοῦ Λούθηρου.

Κάνοντας μιά σύντομη ἱστορική ἀναδρομή, πρέπει νά ἀναφερθεῖ, ὅτι ὁ Καλβίνος γύρω στά 1530 διέρρηξε τίς σχέσεις του μέ τό Ρωμαιοκαθολισμό καί ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος αὐτοῦ μετακόμισε στή Γενεύη τῆς Ἑλβετίας ἀποφασισμένος νά βρεῖ τό φάρμακο τῆς σωτηρίας τοῦ καινούργιου ἀναγεννησιακοῦ ἀνθρώπου.

Τό βασικό δόγμα τοῦ Καλβινισμοῦ εἶναι τό ἀπό «θεία χάρη ἐπιλογή» (ἀπόλυτος προορισμός) δηλαδή ὁ ἄνθρωπος μετά τήν πτώση του ἔχασε κάθε δυνατότητα θέλησης γιά κάθε ἀγαθό. Ἀποφασιστικό ρόλο στή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου παίζει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός ἀποφασίζει ὥστε μερικοί ἄνθρωποι νά προορίζονται γιά τήν αἰώνια ζωή καί ἄλλοι γιά τόν αἰώνιο θάνατο.

Ἐκεῖνοι πού προορίζονται γιά τήν αἰώνια ζωή, τούς διάλεξε ὁ Χριστός ἀπό ἐντελῶς ἐλεύθερη χάρη καί ἀγάπη, δίχως καμία προϋπόθεση πίστης, ἤ καλῶν ἔργων ἤ ἐγκαρτέρησης σέ μιά ἀπ' αὐτές. Ὅσον ἀφορᾶ τούς κακούς ἤ τούς ἄθεους ἀνθρώπους, ὁ Θεός δέν τούς προσφέρει τή χάρη του μέ τήν ὁποία θά μποροῦσαν νά φωτιστοῦν καί νά συγκινηθεῖ ἡ καρδιά τους, ἀλλά ἀντιθέτως, τούς παραδίνει στίς ἡδονές τους, στούς πειρασμούς τοῦ κόσμου καί στή δύναμη τοῦ σατανᾶ.

Συνεπῶς τό ἐνδιαφέρον τοῦ Καλβινισμοῦ στρέφεται πρός τόν Θεό καί ὄχι στόν ἄνθρωπο. Ὁ Θεός δέν ὑπάρχει γιά τούς ἀνθρώπους ἀλλά οἱ ἄνθρωποι γιά τό Θεό. Κάθε πλάσμα ἔχει κάποιο νόημα μόνο ὡς μέσο δόξας τοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεός στήν Καινή Διαθήκη εἶναι ἕνα ὑπερβατικό ὄν, πέρα ἀπό τήν ἀνθρώπινη κατανόηση, πού μέ τίς ἀκατανόητες βουλές του, καθόρισε καί ρύθμισε τά πάντα στόν κόσμο.

Ὅσον ἀφορᾶ τόν ἄνθρωπο, ἀναφέρθηκε στήν ἀρχή ὅτι μόνο ἕνα τμῆμα τῶν ἀνθρώπων θά σωθεῖ καί τό ἄλλο εἶναι καταδικασμένο. Ἄρα οἱ ἀνθρώπινες ἀρετές καί τά ἁμαρτήματα δέν παίζουν κανένα ρόλο στή μοίρα τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν ἔπαιζαν, αὐτό θά σήμαινε ὅτι οἱ ἐλεύθερες βουλές τοῦ Θεοῦ θά μεταβάλλονταν ἀπό ἀνθρώπινη ἐπίδραση.

Αὐτή ἡ ἄποψη ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο σέ μιά ἀνήκουστη μοναξιά. Γιά νά κερδίσει τήν αἰώνια ζωή, πρέπει νά ἀκολουθήσει ἕνα μοναχικό δρόμο χωρίς νά μπορεῖ νά τόν βοηθήσει κανένας. Δέν μπορεῖ νά τόν βοηθήσει κανένας ἱερέας, γιατί μόνο ὁ ἐκλεκτός ἀντιλαμβάνεται τό λόγο τοῦ Θεοῦ στήν καρδιά του. Δέν μπορεῖ νά τόν βοηθήσει κανένα μυστήριο, γιατί δέν ὑπάρχει κανένα μέσο γιά τήν ἐπίτευξη τῆς χάρης τοῦ Θεοῦ. Ἐξάλλου τά μυστήρια ὁ Καλβινισμός τά θεωρεῖ τελετές πού πραγματοποιοῦνται γιά νά ἐμφαίνεται ἡ πίστη καί ἡ εὐσέβεια τῶν πιστῶν πρός τό Θεό. Δέν μπορεῖ νά τόν βοηθήσει καμμιά Ἐκκλησία γιατί σ' αὐτή ἀνήκουν καί οἱ καταδικασμένοι πού δέν θά σωθοῦν.

Ἀκόμα καί ἡ χριστιανική «ἀγάπη γιά τόν πλησίον» ἐδῶ παίρνει ἕνα ἄλλο νόημα κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς ἐσωτερικῆς μόνωσης τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἐκλεκτός χριστιανός ὑπάρχει στόν κόσμο γιά νά αὐξάνει ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἐκπληρώνοντας τίς ἐπιταγές του. Ὁ Θεός ὅμως ἀπαιτεῖ κοινωνική προσφορά τοῦ χριστιανοῦ, γιατί θέλει ἡ κοινωνική ζωή νά ὀργανωθεῖ σύμφωνα μέ τίς ἐπιταγές του. Ἄρα ἡ ἀγάπη πρός τόν πλησίον τῶν Καλβινιστῶν ἔχει σκοπό τή μέγιστη δόξα τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τό πραγματικό καί οὐσιαστικό ἐνδιαφέρον γιά τόν συνάνθρωπό τους, πού θά τούς ὁδηγήσει στήν αἰώνια ζωή.

Ἐπίσης, λόγω τῆς ἄποψης γιά τή θεία χάρη τοῦ ἐκλεκτοῦ, διαμορφώθηκε μιά στάση ἀρνητική ἀπέναντι στήν ἁμαρτία τοῦ πλησίον. Δέν θά συναντήσουμε μιά συμπαθητική κατανόηση γιά τίς ἀδυναμίες τῶν ἄλλων, ἀλλά μῖσος καί περιφρόνηση γιά τόν ἁμαρτωλό ἐχθρό τοῦ Θεοῦ, πού ἔχει τά σημάδια τῆς αἰώνιας καταδίκης.

Ἕνα ἐρώτημα πού ἐπιβάλλεται νά ἀπαντηθεῖ εἶναι: «Πῶς μπορῶ νά εἶμαι σίγουρος γιά τήν ἐπιλογή ὡς ἐκλεκτοῦ;» Βέβαια τόν ἴδιο τόν Καλβίνο δέν τόν ἀπασχόλησε αὐτό τό πρόβλημα, γιατί θεωροῦσε ὅτι ἦταν «σκεῦος τοῦ Θεοῦ» καί ἦταν σίγουρος γιά τήν σωτηρία του!

Ὅσον ἀφορᾶ στούς ὀπαδούς του τέθηκε ἕνα ἄλλο ἐρώτημα, ἄν ὑπῆρχαν ἀσφαλῆ κριτήρια μέ τά ὁποῖα θά μποροῦσε κάποιος νά μάθει ἄν εἶναι ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ. Τότε ἐμφανίστηκαν δύο τύποι ποιμαντικῆς συμβουλῆς. Ἀφενός ὅτι οἱ ἐκλεκτοί πρέπει νά καταπολεμοῦν ὅλες τίς ἀμφιβολίες γιατί εἶναι πειρασμοί ἀπό τό διάβολο καί ἔλλειψη δυνατῆς πίστης. Ἀφετέρου γιά νά φτάσουν στήν αὐτοπεποίθηση, χρειάζεται ἔντονη ἐπαγγελματική δραστηριότητα ἄρα αὐτό διασκορπίζει τή θρησκευτική ἀμφιβολία καί δίνει βεβαιότητα χάρης.

Σύμφωνα μέ τή δεύτερη ἐπιλογή, ἡ πολυπόθητη θεία χάρη εἶχε πολλές πιθανότητες νά ἀπονεμηθεῖ σέ αὐτούς πού τιμοῦσαν τήν ἐργασία μέ αὐταπάρνηση καί τιμιότητα καί ὅτι μιά ἁπλή ἔνδειξη ὅτι εἶχε ἐπιτέλους ἀπονεμηθεῖ στόν τυχερό, ἦταν τό βιός του πού αὐγάτιζε. Ὁ δουλευταράς, πού μέ τόν τίμιο μόχθο του εἶχε κατορθώσει νά πλουτίσει εἶχε στήν πραγματικότητα λάβει μιά «κλήση» θεϊκή γιά τήν ἐκπλήρωση αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς.

῾Ο Καλβινισμός παραδέχεται μόνο τήν ῾Αγία Γραφή, πού τή θεωρεῖ αὐθεντία, καί ἀπορρίπτει τήν Παράδοση, τίς Οἰκουμενικές Συνόδους καί τόν Πάπα. Οἱ τελετές πού δέχεται εἶναι τό Βάπτισμα καί ἡ Θεία Εὐχαριστία. ῾Υποστηρίζει πώς ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἐπιτυγχάνεται μόνο μέ τήν πίστη, ἐνῶ ὅλα τά ἄλλα, ἀγαθοεργίες, ἀσκητισμός, ἐπικλήσεις ἁγίων, προσκύνημα εἰκόνων κλπ., εἶναι ἀπορριπτέα.

Συμπερασματικά μποροῦμε νά ἀναφέρουμε ὅτι στό κέντρο τῆς καλβινιστικῆς θεολογίας βρίσκεται ἡ παντοδύναμη κυριαρχία τοῦ Θεοῦ καί ἡ δυνατότητά του νά προγνωρίζει τήν πορεία τῶν ἀνθρώπων εἴτε πρός τή σωτηρία, εἴτε πρός τήν ἀπώλεια. Βασικό στοιχεῖο της εἶναι τό δόγμα τοῦ προορισμοῦ, στό ὁποῖο τονίζεται ἡ παντοδύναμη κυριαρχία τοῦ Θεοῦ, καί ἡ ἄποψη πώς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι ὡς πρός τήν ἀνικανότητά τους νά ἀποκτήσουν τήν σωτηρία τους μέ τά δικά τους ἔργα καί δυνάμεις.

ΧΡΥΣΤΑΛΛΑ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
Θεολόγος, ῾Εκπαιδευτικός

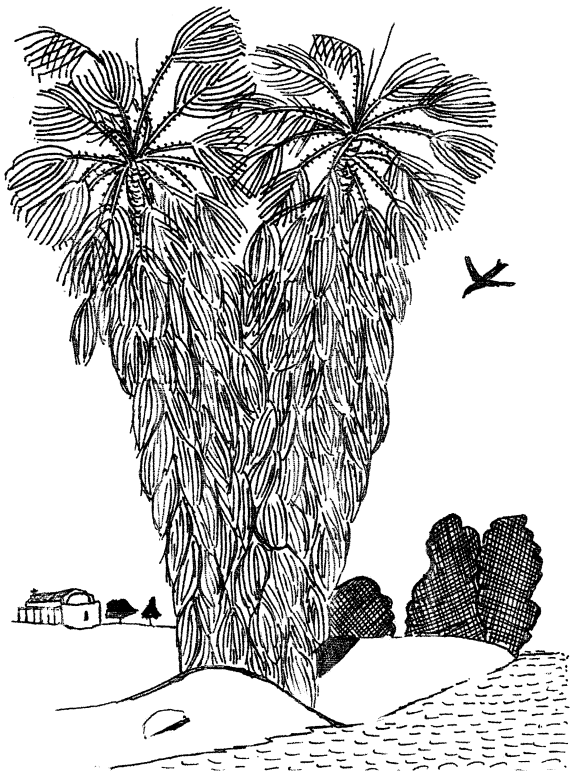

Χριστάκη Εὐσταθίου

«ΛΟΥΚΑΡΕΙΟΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑ» ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Μία ἐξέχουσα πνευματική φυσιογνωμία στή ζωῆ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Κύριλλος Α΄ Λούκαρις (1572–1638), τό πρόσωπο τοῦ ὁποίου συνδέεται μέ τήν πολυσυζητημένη «Λουκάρειο Ὁμολογία». Γεννήθηκε στό Ἡράκλειο τῆς Κρήτης καί τίς σπουδές του τίς πραγματοποίησε καί ὁλοκλήρωσε στή Βενετία. Τό 1593 ἔγινε διάκονος κι ἀκολούθως ἱερέας στήν Ἀλεξάνδρεια ἀπό τόν φημισμένο Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Μελέτιο Πηγᾶ. Μετά τόν θάνατο τοῦ Μελέτιου Πηγᾶ. Ἀπό τό 1601 μέχρι τό 1620 διετέλεσε Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, μέ τόν χαρακτηρισμό «διαβόητος ἐπ' ἀρετῇ καί σοφίᾳ». Οἱ ἱστορικές μαρτυρίες τόν φέρνουν μάλιστα νά ἐπισκέπτεται τήν Κύπρο, σέ μία ταραχώδη ἐποχή ὡς πρός τά ἐκκλησιαστικά πράγματα τοῦ νησιοῦ. Τό 1620 ἀναρριχήθηκε στόν Πατριαρχικό Θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἀπό τότε ἀποδύθηκε σ' ἕνα πολύ σκληρό ἀγώνα κατά τῶν Καθολικῶν, οἱ ὁποῖοι μετῆλθαν τεχνασμάτων προσηλυτισμοῦ ἐναντίον τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας καί τοῦ ποιμνίου της. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Πάπα μέ ὅλους τούς προσφερόμενους μηχανισμούς καί μέσα πού διέθεταν (χρήματα, διπλωματία, ὕπουλα σχέδια) πολέμησαν μέ φοβερό πάθος τόν Λούκαρη. Πέντε φορές τόν κατέβασαν ἀπό τόν Πατριαρχικό Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί μέ συκοφαντίες τους πρός τούς Τούρκους τόν ὁδήγησαν μάλιστα σέ μαρτυρικό θάνατο, στίς 27 Ἰουνίου τοῦ 1638.

Προκλήθηκε πραγματικά μεγάλος σάλος ὅταν οἱ Καλβινιστές τῆς Γενεύης κυκλοφόρησαν τό 1629 σέ λατινική ἔκδοση τήν ψευδεπίγραφη «Λουκάρειο Ὁμολογία». Ἐμφανιζόταν συγκεκριμένα στόν χριστιανικό κόσμο ὅτι ὁ τότε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως δέχεται τή διδασκαλία τῶν Καλβινιστῶν καί συμβιβάζει τήν Ὀρθόδοξη πίστη μέ προτεσταντικές θέσεις καί ἀπόψεις. Συγκεκριμένα, ὁ τίτλος τῆς ἐπίμαχης Ὁμολογίας ἦταν: «Confessio fidei reverendissimi domini Cyrilli Patriarchae Constantinopolitani nominee et consensus Patriarcharum Alexandrini et Hierosolymitani, aliarumque Ecclesiarum orientalium Antistitum, scripta Constantinopoli mense Martio 1629». Τό 1633 δημοσιεύθηκε στή Γενεύη ἡ Ὁμολογία ἑλληνιστί ὑπό τόν τίτλο: «Ἀνατολική ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως», συνοδευόμενη μέ λατινικό κείμενο καί μέ πρόλογο τῶν Diodati καί Le Cler. (A. Pichler, μν. σ. σ. 181 ε.). Ἀπό τό 1629 μέχρι τό 1633 ἡ «Ἀνατολική ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως» εἶχε κυκλοφορήσει μέ τό ὄνομα τοῦ Κυρίλλου Λού-

καρη στή λατινική, τήν ἑλληνική, τή γαλλική, τή γερμανική καί τήν ἀγγλική γλώσσα. Γιά τό σάλο πού προσκλήθηκε, εἶναι χαρακτηριστικά τά ὅσα σημειώνει ὁ καθηγητής Ἰωάννης Καρμίρης: «Ἡ κακόζηλος αὕτη Ὁμολογία διήγειρε πανταχοῦ εἰς τάς ἐκκλησίας μέγιστον θόρυβον καί δυσπερίγραπτον ταραχήν, ἀπασχολήσασα οὐ μόνον ἐκκλησιαστικούς παράγοντας, πάντες δέ σχεδόν ἐθεώρησαν ἐν ἀρχῇ αὐτήν ὡς ψευδεπίγραφον καί οὐχί ὡς γνήσιον τοῦ πατριάρχου ἔργον». Ἡ Ὁμολογία ἀποτελεῖται ἀπό 18 ἄρθρα. Ὅσο κι ἄν διαπραγματεύεται μέ ἕνα καμουφλαρισμένο τρόπο ἐπί μέρους ζητήματα, ἀκυρώνει οὐσιαστικά τό σύνολο Ὀρθόδοξο δόγμα καί κατ᾽ ἐπέκταση τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως. Εἰδικότερα, μεταξύ πολλῶν ἄλλων, διαστρεβλώνεται ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας γιά τό ἱερατεῖο καί τά ἅγια τάγματα, ἐνῶ ἀμφισβητεῖται καί ἡ τιμή τῶν εἰκόνων, ἡ ὁποία ἑρμηνεύεται ὡς πράξη λατρείας, καθώς ἐπίσης καί ἡ ἐπίκληση τῶν ἁγίων, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς μορφή εἰδωλολατρίας. Εἰδικότερα, τό δεύτερο ἄρθρο τῆς Ὁμολογίας ἀναφέρει ὅτι οἱ Γραφές ἐμπεριέχουν τό στοιχεῖο τῆς ἀπόλυτης θεοπνευστίας κατά τρόπο πού ἡ ἐξουσία τους ὑπερβαίνει τήν ὁποιαδήποτε ἐξουσία τῆς ἐκκλησίας. «Πιστεύουμε ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή δόθηκε ἀπό τόν Θεό... Πιστεύουμε ὅτι ἡ ἐξουσία της εἶναι πάνω ἀπό τήν ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας. Τό νά διδασκόμαστε ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι πολύ διαφορετικό ἀπό τό νά διδασκόμαστε ἀπό ἀνθρώπους». Τό περιεχόμενο παραπέμπει μάλιστα στή Β΄ πρός Τιμόθεο ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Β΄ Τιμ. γ΄ 16).

Ὁ πραγματικός συγγραφέας τοῦ κειμένου τῆς «Λουκάρειας Ὁμολογίας» εἶναι ἄγνωστος καί οἱ διάφορες ἐκδοχές πού κατά καιρούς διατυπώνονται δέν φαίνεται νά φωτίζουν τό τοπίο. Ἡ πιό πιθανή ἐκδοχή εἶναι νά τήν ἔχουν συγγράψει Καλβινιστές τῶν Κάτω Χωρῶν. Τό ὕφος τοῦ κειμένου εἶναι τέτοιο πού μέ διαλλακτικές διαθέσεις ἐπιχειρεῖται μιά μεθοδευμένη διάβρωση τοῦ ὀρθόδοξου φρονήματος, μέ τήν παρείσφρηση καθαρά προτεσταντικῶν θέσεων στό δόγμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Πρίν τήν ἔκδοση τῆς «Λουκαρείου Ὁμολογίας» εἶχε ἐκδηλωθεῖ μεγάλο παρασκήνιο ἀλλά καί μετά τή δημοσιοποίησή της στάθηκε ἀφορμή γιά τό ξέσπασμα μιᾶς χαώδους κατάστασης, μέ ὅλες τίς ἀρνητικές συνέπειες, σέ συνδυασμό καί μέ τίς ἰδιαίτερες συνθῆκες τῆς ἐποχῆς. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τόν Κύριλλο Λούκαρη τόν κατέβασαν ἀπό τόν Πατριαρχικό θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης πέντε φορές καί μέ τήν ψῆφο κλήρου καί λαοῦ ἄλλες τόσες φορές ἀποκαταστάθηκε στήν θέση του. Ὅπως ἐκτιμᾶται, μέσα σ᾽ αὐτή τή δίνη τῶν θρησκευτικοπολιτικῶν βλέψεων καί ἐπιδιώξεων, ἀλλά καί ἀνταγωνισμῶν καί γενικότερα τό κλίμα ἔντασης ἀλλά καί σύγχυσης πού εἶχε ἐπικρατήσει, ὁ Κύριλλος Λούκαρης πολιτευόταν κατά τρόπο πού θεωροῦσε ὅτι ἐξυπηρετοῦσε καλύτερα τήν Ὀρθόδοξη πίστη. Εἶχε πλήρη συναίσθηση τῆς κρισιμότητας τῶν καιρῶν καί τοῦ δόλιου ἔργου τῶν Ἰησουϊτῶν. «Γυρεύουσι (οἱ Ἰησουΐτες) τόν χαλασμόν μας καί τόν ἀφανισμόν τοῦ Πατριαρχείου καί

ὅλης τῆς ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν». Οἱ Ἰησουΐτες σαφῶς ἔψαχναν εὐκαιρία νά ἐξοντώσουν τόν Κύριλλο. Ἤθελαν νά ἐκμεταλλευθοῦν τό γεγονός καί ἐπεχείρησαν πραξικοπηματικά νά καθαιρέσουν τόν Κύριλλο καί νά ἀναδείξουν Πατριάρχη τόν Μητροπολίτη Χαλκηδόνας Ἰσαάκ. Ὡστόσο, ἀπέτυχαν στίς ὑποχθόνιες μεθοδεύσεις τους. Εἶναι σημαντικό νά ἀναφερθεῖ ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς στάθηκαν στό πλευρό τοῦ Πατριάρχη. Ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης ἀποκρούοντας τίς πλάνες τῶν Ἰησουιτῶν διακήρυξε τήν Ὀρθοδοξία καί τήν ἁγιότητα τοῦ Κυρίλλου καί ἀπάντησε πειστικά στίς κατηγορίες γιά τίς σχέσεις μέ τούς Προτεστάντες, ἐπισημαίνοντας, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς: «Ἁπλῶς εἰπεῖν μήτε Πατριάρχῃ μήτε ἄλλῳ τινί τῶν γραικῶν κοινωνία πίστεως λουθήροις ἢ καλβίνοις πεφανέρωται, καίπερ πολλάκις τοῖς ἐνταῦθα πρέσβεσιν, οἵα καί ἄλλοις πολλοῖς χρώμεθα φίλοις, τοῦ καιροῦ οὕτως ἀπαιτοῦντος». (Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Θεοφάνους Ἱεροσολύμων, Ἐγκύκλιος κατά Λατίνων Ἐπιστολή).

Οἱ Καλβινιστές ἀπό τήν ἄλλη μετέρχονταν πολιτικές μεθοδεύσεις, χρησιμοποιώντας διπλωματία καί χρήματα, ἀλλά καί κάθε ἄλλο μέσο γιά νά μετακινήσουν τό Πατριαρχεῖο καί τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πρός τίς δικές τους θέσεις. Ἰδιαίτερα ὁ πρεσβευτής τῆς Ὁλλανδίας Κορνήλιος Haga δραστηριοποιήθηκε ἔντονα ἐναντίον τοῦ Λούκαρη συνεπικουρούμενος ἀπό τόν Καλβινιστή θεολόγο Ἀντώνιο Leger, ὁ ὁποῖος μέ φλογερά κηρύγματα, θεολογικές συζητήσεις καί μέ ἄλλες μεθοδεύσεις, κατάφερε νά ἐπηρεάσει ἀκόμα καί τό στενό περιβάλλον τοῦ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Προσωπικότητες ὅπως ὁ Ναθαναήλ Κωνώπιος, ὁ Μελέτιος Ποντόγαλος, ὁ Θεόφιλος ὁ Κορυδαλλεύς, ὁ Ἰωάννης ὁ Καρυοφύλλης ἦταν οἱ συνεργάτες του. Ἐκείνη ἀκριβῶς τήν ἐποχή καί λίγο πρίν ἔλθει στήν ἐπιφάνεια ἡ «Λουκάρειος Ὁμολογία» οἱ Καλβινιστές τῆς Γενεύης φρόντισαν νά ἐκδοθεῖ καί νά κυκλόφορήσει ἡ Ἁγία Γραφή σέ ἑλληνική ἁπλῆ μετάφραση, ἡ ὁποία ἔγινε ἀπό τόν Μάξιμο τόν Καλλιπολίτη. Ὕστερα ἀπό ἀφόρητες πιέσεις ὁ Κύριλλος ἀναγκάσθηκε νά τήν ἐγκρίνει παρά τό γεγονός ὅτι οἱ Καλβινιστές μέσω τῆς μετάφρασης αὐτῆς διέδιδαν θέσεις τους κυρίως ἀνάμεσα στά λαϊκά στρώματα τοῦ λαοῦ, προκαλώντας μεγάλη σύγχυση.

Σέ ἕνα τέτοιο, λοιπόν, κλίμα ὑποχθόνιων σχεδίων καί ἀλλότριων μεθοδεύσεων, μέ ἀποκορύφωμα τήν ἔκδοση τῆς ψευδεπίγραφης Ὁμολογίας, ὅπως εὔστοχα τήν χαρακτηρίζει ὁ Καρμίρης καί ἄλλες διαπρεπεῖς θεολογικές φυσιογνωμίες, ὁ Κύριλλος Λούκαρης ἀναδεικνύονταν σέ μία προσωπικότητα πού χαρακτηριζόταν ἀπό ἀδιάκοπη δραστηριότητα καί τόν διακατεῖχε μεγάλη ἀγωνία γιά τή διαφύλαξη τῆς Ὀρθόδοξης πίστης.

Ὅλο αὐτό τό διάστημα ἀπό τήν ἔκδοση τῆς «Λουκαρείου Ὁμολογίας» μέχρι σήμερα καί τήν παρέλευση τόσων χρόνων διαπρεπεῖς ἱστορικοί, θεολόγοι, ἐρευνητές προσπάθησαν νά διαλευκάνουν τό σκοτεινό σημεῖο, κατά πόσο δηλαδή πραγματικά ὁ Λούκαρης ἦταν ἤ ὄχι ὁ

συντάκτης τῆς ἀποδιδόμενης σέ αὐτόν ἀπό τούς Καλβινιστές, Ὁμολογίας. Ὁ ἴδιος πάντως ἀρνήθηκε ἐπανειλημμένα ὅτι συμβιβάσθηκε μέ ὁποιαδήποτε θέση πού δέν συνάδει μέ τήν Ὀρθόδοξη πίστη καί ζωή. Παρόλο πού μέχρι τόν θάνατό του δέν ἀποκήρυξε τήν Ὁμολογία μέ ὁποιοδήποτε γραπτό κείμενο. Ἡ Ἐκκλησία πάντως μέ ἀρκετές Συνοδικές πράξεις της (1638, 1642, 1643, 1672, 1691 κ.α.) καταδίκασε τήν Ὁμολογία ὡς αἱρετική καί ξένη πρός τήν Ὀρθόδοξη πίστη τῶν Πατέρων. Ὅσο γιά τόν Κύριλλο Λούκαρη, ἡ ἐπίσημη ἐκκλησιαστική πράξη τῆς ἐκλογῆς του σέ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, μέ τόν χαρακτηρισμό «ἐπ᾽ ἀρετῇ καί σοφίᾳ διαβόητον», ἀποτυπώνει τό πνευματικό ἀνάστημα τοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος, ἄλλωστε, ἔχει συμπεριληφθεῖ καί στό μακρύ κατάλογο τῶν ἱερομαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Δημήτρη Χ. Καππαῆ

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ Β΄ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΕΣ ΤΗΣ ΤΥΒΙΓΓΗΣ

Ἀνάμεσα στίς μεγάλες μορφές τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ξεχωριστή θέση κατέχει ὁ ἐξ Ἀγχιάλου καταγόμενος Ἱερεμίας Β΄, ὁ ὁποῖος ἀνῆκε στή βυζαντινή οἰκογένεια τῶν Τρανῶν πού κατέφυγε μετά τήν Ἅλωση στήν Ἀγχίαλο. Γεννήθηκε τό 1536 καί ἐκπαιδεύτηκε κοντά στούς μητροπολίτες Μονεμβασίας Ἱερόθεο, Τορνόβου Ἀρσένιο καί Ναυπάκτου Δαμασκηνό, καθώς ἐπίσης καί κοντά σέ ἄλλους σπουδαίους διδασκάλους[1]. Μετά τήν ἔνταξή του στίς τάξεις τοῦ κλήρου προχειρίστηκε τό 1568, μητροπολίτης Λαρίσης. Στή συνέχεια ἐξελέγη Οἰκουμενικός Πατριάρχης, στή θέση τοῦ Μητροφάνη Γ΄. Οἱ ὑποστηρικτές ὅμως τοῦ Μητροφάνη τόν ἐκθρόνισαν τό 1579, γιά νά ἐπανεκλεγεῖ τόν Αὔγουστο τοῦ 1580. Στά τέλη Φεβρουαρίου τοῦ 1584, ὁ Ἱερεμίας Β΄ ἐκθρονίζεται καί πάλι καί ἐξορίζεται στή Ρόδο. Ἀργότερα, τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1587, ἐπανεκλέγεται γιά τρίτη φορά Οἰκουμενικός Πατριάρχης, θέση πού κατεῖχε μέχρι τό θάνατό του, τό 1595[2].

Ὡς Οἰκουμενικός Πατριάρχης ὑπῆρξε δίκαιος, ἄμεμπτος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἐλεήμονας, ὅσιος, ἄκακος καί ἀμίαντος, σύμφωνα μέ τούς μελετητές τοῦ βίου του. Ἦταν ἄνθρωπος τῆς μελέτης, τῶν λόγων ἀλλά καί τῶν ἔργων. Ὁ χρονογράφος Μανουήλ Μαλαξός γράφει ἀνάμεσα στά ἄλλα γιά τό πρόσωπό του: *«νύκτα καί ἡμέραν ἐσπούδαζε καί σπουδάζει θεολογικά, φιλοσοφικά καί ἄλλα πολλά μαθήματα καί ἐκκλησιαστικά καί ὡς Οἰκουμενικός πατήρ καί διδάσκαλος δέν ἔπαυσεν οὐδέ παύει νά διδάσκῃ καί νά κηρύττῃ τόν λόγον τοῦ Θεοῦ πρός πάντας καί τούς εὐσεβεῖς διά τήν σωτηρίαν αὐτῶν, καθώς ἔκαμνον οἱ σοφώτατοι πατριάρχαι»*[3]. Ἐργάστηκε μέ σθένος γιά τήν τήρηση τῶν κανόνων στήν Ἐκκλησία μέ συνοδική ἀπόφαση. Ἀπαγόρευσε διά ποινῆς καθαιρέσεως τίς πληρωμένες χειροτονίες. Εὐτρέπισε καί ἀνακαίνισε τό Πατριαρχεῖο μέ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα κ.ἄ. Σύμφωνα μέ τά πιό πάνω φαίνεται ξεκάθαρα ποῖος ἦταν ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας Β΄, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς μεγαλύτερους Οἰκουμενικούς Πατριάρχες μετά τήν ἅλωση τῆς Κωνσταντινούπολης τοῦ ὁποίου ἡ προσφορά στό ὑπόδουλο Γένος ἦταν τεράστια.

Εἶναι πολύ σημαντικό ἐπίσης τό ὅτι ὁ Ἱερεμίας Β΄ ἦρθε σέ ἐπαφή μέ τόν πάπα Ρώμης Γρηγόριο ΙΓ΄ ἀλλά καί μέ τούς Διαμαρτυρόμενους, ἐκπροσωπώντας ἐπάξια τήν Ὀρθόδοξη Καθολική Ἐκκλησία[4]. Μέσα ἀπό τίς ἐπαφές αὐτές πρέπει νά τονιστεῖ ὅτι ἀνέδειξε τίς Ὀρθόδοξες θέσεις καθώς ἐπίσης καί τίς διαφορές Ὀρθοδόξων καί Διαμαρτυρομένων.

Στά χρόνια πού διετέλεσε Πατριάρχης ἀναγνωρίστηκε μέ ἀπόφαση εἰδικῆς Συνόδου τό νέο Πατριαχεῖο τῆς Ρωσίας τό 1593 καί κατατάχθη-

κε στά Δίπτυχα τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας ὡς πέμπτο «τῇ τάξει».

Τήν ἐποχή τῆς πατριαρχίας τοῦ Ἱερεμία Β΄, μία ὁμάδα θεολόγων καθηγητῶν τῆς Τυβίγγης (Tuebingen) τῆς Γερμανίας, μέ πρωτεργάτη τόν διάσημο τότε φιλόλογο καί θεολόγο Μαρτίνο Κρούσιο (Crucious), ἔστειλαν τρεῖς ἐπιστολές πρός τόν Πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ μέ τίς θέσεις τους περιμένοντας τίς δικές του ἀπαντήσεις. Στίς ἐπιστολές αὐτές οἱ Λουθηρανοί θεολόγοι, τόνιζαν τήν μοναδική σημασία τῆς Ἁγίας Γραφῆς γιά τόν καθορισμό τῆς πίστεως. Δέν δέχονταν ὅμως τήν Ἱερά Παράδοση, τό αὐτεξούσιο, τήν τιμή τῶν ἁγίων εἰκόνων, τούς Ἁγίους, τά Ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας στό σύνολό τους καί ἄλλα πολλά.

Ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας μέ τή βοήθεια λογίων πιστῶν τῆς Πόλης καθώς καί ἐπισκόπων συνέταξε συνολικά τρεῖς *Ἀποκρίσεις*, ἰδιαίτερα φροντισμένες, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν μέχρι καί σήμερα φωτεινό παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας γιά τό πῶς πρέπει νά προσπαθοῦμε νά νουθετοῦμε τούς αἱρετικούς καί πότε πρέπει νά σταματοῦμε αὐτήν τήν προσπάθεια[5]. Ἡ πρώτη ἀπό αὐτές, ἐστάλη ἀπό τόν Πατριάρχη στίς 18 Ἰουνίου τοῦ 1576. Σ' αὐτήν ὁ Ἱερεμίας Β΄ ἄσκησε κριτική σέ κάθε ἄρθρο τῆς *Αὐγουσταίας Ὁμολογίας*, ὑποδεικνύοντας τά σημεῖα στά ὁποῖα *«οἱ Ὀρθόδοξοι καί Διαμαρτυρόμενοι συμπίπτωσι καί σ' αὐτά πού διίστανται ἀπ' ἀλλήλων καί ἀναιρών τάς μή συμφωνοῦσας πρός τήν Ὀρθόδοξον πίστιν προτεσταντικάς διδασκαλίας»*[6]. Ἀναλύει βασικά μέ 21 κεφάλαια, τό Ὀρθόδοξο δόγμα καί συνοψίζει τίς διαφορές μεταξύ Ὀρθοδόξων καί Προτεσταντῶν μέ βάση τήν Ἁγία Γραφή, τίς ἀποφάσεις τῶν ἑπτά Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τά κείμενα τῶν Πατέρων. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἀπάντησαν σ' αὐτά πού τούς ἔγραψε μέ νέα ἐπιστολή. Ὁ Πατριάρχης ἀνταπέστειλε τό 1578 τήν δεύτερη *Ἀπόκρισή του* στήν ὁποία τώρα ἐπικεντρώθηκε στίς δογματικές διαφορές μεταξύ Ὀρθοδόξων καί Διαμαρτυρομένων. Ἐδῶ παραθέτει πλῆθος πατερικῶν χωρίων, ἰδίως τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Βρυέννιου. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἔστειλαν καί πάλι νέα ἐπιστολή. Ὁ Ἱερεμίας ἀπέστειλε τό 1581, τήν τρίτη καί τελευταία *Ἀπόκρισή του*, ἡ ὁποία ἦταν σύντομη σέ σχέση μέ τίς ἄλλες δύο. Χρησιμοποίησε καί πάλι πλῆθος πατερικῶν κειμένων[7] καί ξεκαθάρισε ὅτι ὁ διάλογος εἶναι ἄγονος καί δέν ἔχει πιά νόημα, μιᾶς καί οἱ Προτεστάντες δέν φαίνονταν ἕτοιμοι νά ἀποκηρύξουν τίς κακοδοξίες τους. Ἔτσι ἔβαλε τέλος στή συζήτηση αὐτή ἐφόσον διαπίστωσε τό ἀδύνατο τῆς συνεννοήσεως καί συμφωνίας πάνω σέ δογματικά ζητήματα. Χαρακτηριστικά ἀναφέρει *«τήν ὑμετέραν οὖν πορευόμενοι, μηκέτι μέν περί δογμάτων, φιλίας δέ μόνης ἕνεκα, εἰ βουλητόν, γράφετε»*. Μέ αὐτό τόν τρόπο ναυάγησε ἡ πρώτη ἐπίσημη ἀπόπειρα πρός συνεννόηση καί προσέγγιση Ὀρθοδοξίας καί Προτεσταντισμοῦ μέσω τῆς θεολογικῆς ἀλληλογραφίας.

Ἡ διεξαχθεῖσα μεταξύ Κωνσταντινουπόλεως καί Τυβίγγης ἀλληλογραφία πέρα ἀπό τό ὅτι ἔθιξε τά περισσότερα καί σπουδαιότερα ἄρθρα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐπισήμανε τίς περισσότερες δογματικές διαφορές οἱ ὁποῖες ὑπῆρχαν στά μέσα τοῦ 16ου αἰώνα μεταξύ Ὀρθοδο-

ξίας καί Προτεσταντισμοῦ. Ἔφερε ἀκόμη στό φῶς τά σπουδαιότερα σημεῖα, στά ὁποῖα συμφωνοῦσαν ἀλλά καί διαφωνοῦσαν οἱ Ὀρθόδοξοι καί οἱ Διαμαρτυρόμενοι.

Ἀνάμεσα σ᾽ αὐτά πού φαίνεται νά συμφωνοῦσαν εἶναι στό κύρος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, στή θεοπνευστία της, στή μετάφρασή της στή γλώσσα κάθε λαοῦ, στήν τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ, στό προπατορικό ἁμάρτημα, στόν αἴτιο τοῦ κακοῦ πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος καί ὄχι ὁ Θεός, στίς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, στή Δευτέρα παρουσία, στό θέμα τοῦ καθαρτηρίου πυρός, στήν καταναγκαστική ἀγαμία τοῦ κλήρου κ.ἄ.[8]

Διαφωνίες ὑπῆρξαν στό θέμα τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, στό Filioque, στό αὐτεξούσιο, στόν θεῖο προορισμό, στήν δικαίωση, στόν ἀριθμό τῶν μυστηρίων, στήν διά ραντισμοῦ ἤ ἐπιχύσεως τέλεση τοῦ βαπτίσματος, περί τοῦ χρόνου τελέσεως τοῦ χρίσματος καί τῆς παροχῆς τῆς θείας εὐχαριστίας στούς βαπτισθέντες, στήν ἔννοια τῆς μεταβολῆς στήν Θεία Εὐχαριστία καί τῆς δι᾽ ἀζύμων τελέσεως αὐτῆς, στό ἀλάθητο τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, στίς ἑορτές, στίς ἐπικλήσεις τῶν Ἁγίων, τῶν εἰκόνων καί τῶν λειψάνων αὐτῶν, στήν τήρηση τῶν νηστειῶν καθώς ἐπίσης καί τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων καί ἐθίμων[9].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Μόσχου Κούκου - Εὐαγγελίας Τσιακίρη, *Ἡ προσφορά τῶν Θρακῶν ἐκπαιδευτικῶν στά γράμματα καί στό Ἔθνος,* Ἑταιρεία Μελετῶν Ἐπιστημῶν Κομοτηνῆς, Κομοτηνή 1997, σ. 29.

2. Ἐκείνη τήν περίοδο μάλιστα, ἡ τούρκικη αὐλή ἐκμεταλλεύτηκε τήν εὐκαιρία μετατρέποντας σέ τζαμί τόν ναό τῆς Παμμακαρίστου, ἕδρα τοῦ Πατριαρχείου ἀπό τό 1454.

3. Βλ. *Πατριαρχική Ἱστορία,* ἔκδ. Βόννης, σ. 197, Βλ. καί Ἰ. Καρμίρη, ὅ.π.

4. *Μέ τόν πάπα συνῆψε ἀλληλογραφία, περιστραφεῖσα περί τό Γρηγοριανόν ἡμερολόγιον, ὅπερ ἐπανειλημμένως ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας κατεδίκασεν... μετά δέ τῶν Βυρτεμβεργίων Λουθηρανῶν θεολόγων συνῆψε σπουδαιοτάτην δογματικήν ἀλληλογραφίαν.* Περισσ. βλ. Ἰωάννη Ν. Καρμίρη, «Ἱερεμίας Β΄ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐπικληθείς Τρανός (1536-1595)», Θ..Η.Ε., τ. 6ος, Ἀθῆναι 1965, στ. 780.

5. Περισσ. βλ. στό ἄρθρο τοῦ φιλόλογου ἱστορικοῦ Ἀδαμάντου Τσακίρογλου, «Ὅταν οἱ Πατριάρχες καί ἐπίσκοποι ἀκολουθοῦσαν πραγματικά τούς ἁγίους Πατέρες», http://aktines.blogspot.com.cy/2016/12/blog-post_9.html, ἡμ. ἀνάκτησης 30/01/2017.

6. Βλ. Ζαχαρία Τσιρπανλή, «Ἡ μεταρρύθμιση καί ὁ Ὀρθόδοξος κόσμος», *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους,* τ. Ι, σ. 119-120.

7. «Ὁ Ἱερεμίας χρησιμοποίησε τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὅπως τό μάρτυρα Ἰουστίνο, τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, τόν ἅγιο Ἰωάννη τό Δαμασκηνό, τόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη, τόν Ἰωσήφ Βρυέννιο κ.ἄ.» Περισσ. βλ. Χρήστου Γιανναρᾶ, *Ὀρθοδοξία καί Δύση στή Νεώτερη Ἑλλάδα,* Ἀθήνα 1992, σ. 112-115.

8. Βλ. Ἰωάννη Ν. Καρμίρη, «Ἱερεμίας Β΄ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐπικληθείς Τρανός (1536-1595)», *Η.Θ.Ε.,* στ. 783.

9. Βλ. Ἰωάννη Ν. Καρμίρη, *ὅ.π.,* στ. 783.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

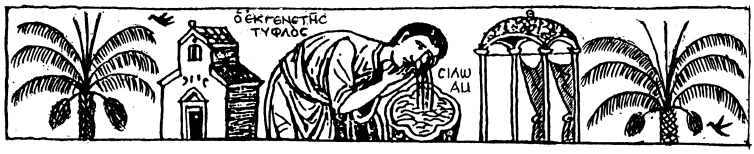

Στέλιου Παπαντωνίου

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Ἡ Ἀγγλία εἶχε ἀρχικά ἐκχριστιανιστεῖ ἀπό τόν καιρό τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Ἅγιος Ἀριστόβουλος, ἀδελφός τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ἔγινε ἐπίσκοπος τῆς Βρετανίας. Ὅπως γράφει ὁ ἀρχιμανδρίτης Κυπριανός στήν «Ἱστορία χρονολογική τῆς νήσου Κύπρου: Ἀριστόβουλος μαθητής τῶν Ἀποστόλων ἀπό τούς ἑβδομήκοντα. Κύπριος ἀδελφός Βαρνάβα τοῦ Ἀποστόλου. Αὐτός ἀκολουθῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Βρετανίας, τῆς νῦν Ἐγκλιτέρας, Σκοτίας καί Ἰβερνίας».

Ὁ Ἅγιος Ἄλμπαν (Ἀλβανός) ἦταν ὁ πρῶτος μάρτυρας στήν Ἀγγλία, κατά τή διάρκεια τοῦ διωγμοῦ τοῦ αὐτοκράτορα Διοκλητιανοῦ τό ἔτος 303 μ.Χ.

Ὅταν ἀποχώρησαν οἱ Ρωμαῖοι τό 410 μ.Χ., οἱ εἰσβολές τῶν Ἀγγλοσαξόνων ἐξαφάνισαν οὐσιαστικά τόν Χριστιανισμό. Οἱ παγανιστές Ἀγγλοσάξονες γνώρισαν τή χριστιανική πίστη μέ προσπάθειες τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου (Διαλόγου). Αὐτός ἔστειλε στά 597 τόν Ἅγιο Αὐγουστίνο καί 40 μοναχούς ἀπό τή Ρώμη γιά νά κηρύξουν ἐκεῖ τό εὐαγγέλιο. Αὐτοί ἐγκαταστάθηκαν στήν Κανταβρυγία (Κάντερμπουρυ) ἀλλά τό κήρυγμά τους περιορίστηκε μόνο στήν περιοχή τοῦ Κέντ. Ἀπό τήν ἄλλη τό βάρος τῆς μεταστροφῆς τῶν Ἀγγλοσαξόνων ἔπεσε οὐσιαστικά στούς ὤμους τῶν ἀκατάβλητων Ἰρλανδῶν μοναχῶν. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά τόν Ἅγιο Κολούμπα ἤ Κολουμκάιλ, πού στά 563 ἀπό τό μοναστήρι του στό νησί Ἀϊόνα, κατήχησε τούς Σκώτους καί τούς κατοίκους τῆς Βόρειας Ἀγγλίας. Στό ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν Ἀγγλοσαξόνων συνεισέφεραν μεγάλως κι οἱ Ἰρλανδοί Ἅγιοι Κάθμπερτ καί Ἄϊνταν, ἐπίσκοπος Λίντισφαρν. Ὁλόκληρη ἡ Ἀγγλία βρέθηκε ὑπό τήν ἐπίδραση τῶν φλογερῶν αὐτῶν κηρύκων τοῦ εὐαγγελίου κι ἀπό παγανιστική ἔγινε σταδιακά χριστιανική. Δέν μποροῦμε νά παραβλέψουμε, φυσικά, τήν συνεισφορά τοῦ Ἕλληνος Ἁγίου Θεοδώρου ἀπό τήν Ταρσό, ὄγδοου ἀρχιεπισκόπου Κανταβρυγίας.

Πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι οἱ Ἄγγλοι κράτησαν ἀνόθευτη τήν πίστη πού τούς παρέδωσαν οἱ Ἰρλανδοί μοναχοί, διότι ἡ χώρα τους, ἡ Ἰρλανδία, ὑπῆρξε προπύργιο τῆς Δυτικῆς Ὀρθοδοξίας μέχρι τό 12ο αἰώνα. Ὅμως ἡ Ἀγγλική Ὀρθοδοξία κράτησε μέχρι τό 1066 μ.Χ. Τότε εἰσέβαλε στήν Ἀγγλία ὁ δούκας τῆς Νορμανδίας Γουλιέλμος ὁ Κατακτητής, πού νίκη-

σε στή μάχη τοῦ Χέιστιγκς τόν Ἀγγλοσάξονα βασιλιά Χάρολντ κι ἔγινε κυρίαρχος τῆς χώρας. Ὁ Γουλιέλμος ὁ Κατακτητής, παρά τό ὅτι δέν ἔβλεπε μέ καλό μάτι γιά πολιτικούς λόγους τήν ἐξάρτηση ἀπό τή Ρώμη, σέ συνεννόηση μέ τούς πάπες Ἀλέξανδρο Β΄ καί Γρηγόριο Ζ΄ ἐπέβαλε τόν Παπισμό, στόν ὁποῖο πίστευε κι ὁ ἴδιος, στούς Ἀγγλοσάξονες. Ἔδιωξε τόν Ἄγγλο ἀρχιεπίσκοπο Κανταβρυγίας κι ἔβαλε στή θέση του τόν εὐνοούμενό του Λάνφρανκ ἀπό τή Νορμανδία. Αὐτό ἔγινε μέ ὅλους τούς ἐπισκόπους τῆς Ἀγγλίας πού ἀντικαταστάθηκαν ἀπό Παπικούς. Ἀπό τήν ἄλλη Παπικοί μοναχοί ἵδρυσαν μοναστήρια στήν Ἀγγλία πού, τοιουτοτρόπως, σταδιακά ὑποτάχθηκε στόν Παπισμό, μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται. Ἡ Ἀγγλοσαξονική Ὀρθοδοξία ἀνῆκε πλέον ἀμετάκλητα στό παρελθόν.

Ἀπόπειρες μεταρρύθμισης ἔγιναν τόν 14ον αἰώνα ἀπό τόν Τζών Γουίκλιφ, φιλόσοφο καί θεολόγο, ὁ ὁποῖος ἀμφισβήτησε τήν αὐθεντία τοῦ Πάπα, μετέφρασε τήν Βουλγάτα (λατινική μετάφραση τῆς Ἁγίας Γραφῆς) στή λαϊκή ἀγγλική γλώσσα. Ὁ Γουίκλιφ ἦταν ἄνθρωπος μέ πολλούς ὀπαδούς, οἱ ὁποῖοι, μετά τόν θάνατό του, ὑπέστησαν διωγμούς.

Ὁ Ἑρρίκος Η΄ (1509–1547) στίς ἀρχές τῆς βασιλείας του κατεπίεσε τή Μεταρρύθμιση, ἔδειξε σεβασμό στή Ρωμαιοκαθολική πίστη καί μάλιστα τό 1521 ἔγραψε ἐναντίον τοῦ Λουθήρου τήν Ὁμολογία τῶν Ἑπτά Μυστηρίων (Assertio septem sacramentorum), ἔργο γιά τό ὁποῖο ὁ Πάπας τοῦ ἀπένειμε τόν τίτλο τοῦ «ἀμύντορα τῆς πίστης» (defensor fidei).

Ὁ Βασιλιάς ὅμως εἶχε ἀνάγκη ἀπό διάδοχο, ἐνῶ ἡ γυναίκα του, Αἰκατερίνη τῆς Ἀραγωνίας, (πρώην γυναίκα τοῦ θανόντος ἀδελφοῦ του) λόγω ἡλικίας, ἀδυνατοῦσε νά τοῦ δώσει. Ὁ Βασιλιάς ζήτησε ἀπό τόν Πάπα νά ἀκυρώσει τό γάμο του, γιά νά μπορέσει νά πάρει γυναίκα του τήν Ἄννα Μπόλεϋν, ἀλλά ὁ Πάπας, γιά πολιτικούς λόγους, ἀρνήθηκε. Ὁ Ἑρρίκος προχώρησε στό νέο του γάμου καί ὁ Πάπας Κλήμης Ζ΄ τόν κατεδίκασε καί τόν ἀφόρισε.

Ἔτσι ἀρχίζει στήν Ἀγγλία ὁ Ἀγγλικανισμός μέ τήν ἀπόσχιση τῆς χώρας ἀπό τόν Ρωμαιοκαθολικισμό, πού ἀνακοινώθηκε ἀπό τόν βασιλιά Ἑρρίκο Η΄ καί τό ἀγγλικό κοινοβούλιο. Τό Κοινοβούλιο ἀποδέχτηκε διάταγμα πού εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ὁ Τόμας Κρόμγουελ καί πού μέ τόν τίτλο Πράξη τῆς Πρωτοκαθεδρίας (Act of supremacy) διακήρυττε ὅτι «ὁ Βασιλιάς ἔπρεπε νά εἶναι ἀποδεκτός, σεβαστός, καί ἀναγνωρισμένος ὡς ὁ μοναδικός καί ἀνώτατος ἐπί γῆς ἄρχων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας».

Ἔκτοτε, κοσμικοί καί ἐκκλησιαστικοί ἄρχοντες ὁρκίζονται στό βασιλιά τῆς Ἀγγλίας. Ἀκολούθησε ἡ διάλυση τῶν μοναστηριῶν καί ἡ διακοπή κάθε σχέσης μέ τόν Πάπα, χωρίς ὅμως ὁ Βασιλιάς νά εἶναι μεταρρυθμιστής. Ἀντίθετα μέ ἕξι ἄρθρα του, γνωστά ὡς τό «αἱμοσταγές

διάταγμα» ὑποστήριζε βασικές θέσεις τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Ὅμως στά 1545 μέ τό Kings Prymer (Κατήχηση τοῦ Βασιλιᾶ) υἱοθετεῖ πλέον προτεσταντικές θέσεις κηρύττοντας κατά τῶν ἁγίων εἰκόνων, τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων, τῶν θαυμάτων καί τῶν προσκυνημάτων.

Τήν ἐκκλησιαστική πολιτική τοῦ Ἑρρίκου Η΄ συνέχισαν οἱ διάδοχοί του Ἐδουάρδος ΣΤ΄ καί Ἐλισάβετ Α΄, ἐνῶ ἡ κόρη του Μαρία Τυδόρ ἀγωνίστηκε ἀνεπιτυχῶς νά ἐπαναφέρει τόν Παπισμό στή χώρα.

Ἀπό τό 1559 ἰσχύει ἡ πρωτοκαθεδρία τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ὑπέρτατος ἄρχων τοῦ κράτους στά ἐκκλησιαστικά καί πολιτικά πράγματα. Μόνο τό κήρυγμα καί ἡ τέλεση μυστηρίων εἶναι ἔξω ἀπό τή δικαιοδοσία του.

Τελετουργικό καί λειτουργικό βιβλίο χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀγγλικανισμός τό Common Prayer Book, ἐνῶ τά βασικά γνωρίσματα τῆς πίστεώς του περιέχονται στά λεγόμενα 39 ἄρθρα πού ψηφίστηκαν ἀπό τίς Βουλές καί ἀπετέλεσαν νόμο τοῦ κράτους ἀπό τό 1571.

Στόν Ἀγγλικανισμό ὑπάρχουν τρεῖς τάσεις:

Α. Ἡ «Ὑψηλή Ἐκκλησία» (High Church), μέ στοιχεῖα τῆς παράδοσης τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ.

Β. Ἡ «Χαμηλή Ἐκκλησία» (Low Church), μέ προτεσταντικά στοιχεῖα καί

Γ. Ἡ «Φιλελεύθερη» (Liberal Church), μέ νεοτερικά καί ἀκραῖα στοιχεῖα τῆς λεγόμενης ἀπελευθερωμένης θεολογίας.

Σήμερα οἱ Ἀγγλικανοί ἀνέρχονται γύρω στά 150 ἑκατομμύρια ἀνά τόν κόσμο (κυρίως σέ ἀγγλοσαξονικές χῶρες καί πρώην ἀγγλικές ἀποικίες) καί ἔχουν ἐπικεφαλῆς τους τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κανταβρυγίας (Κάντερμπουρυ) πού σήμερα εἶναι ὁ Τζάστιν Γουέλμπυ.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Φιλόλογος

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, διά μέσου τῶν αἰώνων, παρέμεινε ἡ κιβωτός τῆς σωτηρίας, ἐκτός τῆς ὁποίας δέν ὑπάρχει σωτηρία[1]. Μπορεῖ διά μέσου τῶν αἰώνων νά ἀποσχίστηκαν πολλοί αἱρετικοί, ἀλλά ὁ Κύριος εἶπε στούς μαθητές Του στό ὄρος τῆς Γαλιλαίας: *«καί ἰδού ἐγώ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τάς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»*[2]. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἡ κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας ἔδωσε ὑπόσχεση ὅτι θά εἶναι πάντοτε μέσα στήν Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας κεφαλή εἶναι ὁ ἴδιος καί μέλη οἱ πιστοί.

Πολλοί αἱρετικοί ἀνά τούς αἰῶνες ἀποσχίστηκαν ἀπό τήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία. Τό 1054 μ.Χ. ἀποσχίζονται ὁριστικά οἱ Παπικοί ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Τόν 16ο αἰώνα στήν Γερμανία ὁ Μαρτίνος Λούθηρος ἱδρύει τόν Προτεσταντισμό, ὡς ἀντίδραση πρός τήν Παπική αἵρεση. Θέση τοῦ Λούθηρου ἦταν ὅτι ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀποτέλεσμα μόνο τῆς Θείας Χάρης καί τῆς πίστης καί ὄχι τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Γι' αὐτό ἀντέδρασε στό θεσμό τῶν συγχωροχαρτιῶν, πού ἔδινε τότε ἡ Παπική αἵρεση, γιά τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν. Κύρια πίστη τῶν Προτεσταντῶν ἦταν ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ μόνος μεσολαβητής μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων, μόνη αὐθεντία εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή, μόνο ἡ πίστη στόν Ἰησοῦ Χριστό εἶναι ἀρκετή γιά τή σωτηρία καί ὅτι ἡ δόξα ὀφείλεται ἀποκλειστικά στόν Θεό καί ὄχι στούς ἁγίους ἤ σέ ἀνθρώπους.

Ὅσον ἀφορᾶ τό θεομητορικό δόγμα, οἱ Προτεστάντες, ἔχοντας σάν βάση τους τή λογική, ἀρνοῦνται τήν παρθενική γέννηση τοῦ Κυρίου. Μιά φυσιολογική γέννηση καταστρέφει τήν παρθενία τῆς μητέρας. Ἔτσι δέν μποροῦν νά ἀποδεχτοῦν τό ἀειπάρθενο τῆς Θεοτόκου, ὅτι δηλαδή ἡ Παναγία ἦταν παρθένος πρό τόκου, ἐν τόκῳ καί μετά τόκον[3]. Ὅμως στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο ἔχουν νικηθεῖ οἱ ὅροι τῆς φύσεως: *«Νενίκηνται τῆς φύσεως οἱ ὅροι, ἐν σοί Παρθένε ἄχραντε· παρθενεύει γάρ τόκος, καί ζωήν προμνηστεύεται θάνατος· ἡ μετά τόκον Παρθένος, καί μετά θάνατον ζῶσα, σώζοις ἀεί, Θεοτόκε τήν κληρονομίαν σου»*[4]. Στό πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἔχουν νικηθεῖ οἱ νόμοι τῆς φύσεως, διότι ἐνῷ γέννησε τόν Κύριό μας, ταυτόχρονα παραμένει παρθένος.

Σύμφωνα, λοιπόν, μέ τούς Προτεστάντες, μετά τή γέννηση τοῦ Κυρίου, ἡ Παναγία ἦλθε σέ σχέση μέ τόν Ἰωσήφ, μέ τόν ὁποῖο ἀπέκτησε

παιδιά, τά ὁποῖα ὀνομάζονται στήν Ἁγία Γραφή σάν ἀδελφοί τοῦ Κυρίου. Ὅμως ἀδελφοί τοῦ Κυρίου μπορεῖ νά εἶναι καί στενά συγγενικά Του πρόσωπα, προερχόμενα εἴτε ἀπό τόν προηγούμενο γάμο τοῦ Ἰωσήφ, εἴτε ἀπό τήν οἰκογένεια τῆς Θεοτόκου. Στήν Ἁγία Γραφή ἔχουμε πολλά χωρία, στά ὁποῖα ἀναφέρεται ὁ ὅρος «ἀδελφός», μέ τήν ἔννοια τοῦ ἐξαδέλφου[5].

Οἱ Προτεστάντες ἀκόμη στηρίζουν τήν πλάνη τους αὐτή στό εὐαγγελικό χωρίο, πού λέγεται ὅτι *«καί οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν ἕως οὗ ἔτεκε τόν υἱόν αὐτῆς τόν πρωτότοκον»*[6]. Σύμφωνα μέ τήν ἑρμηνεία πού δίνουν οἱ Προτεστάντες σέ αὐτό τό χωρίο, ἡ Παναγία δέν ἦλθε σέ συζυγική σχέση, μέχρις ὅτου γέννησε τόν Ἰησοῦ. Ἀφοῦ τόν γέννησε, τότε ἦλθε σέ σχέση μέ τόν Ἰωσήφ. Ὅμως ἐδῶ ἡ ἑρμηνεία πού δίνουν τῆς φράσης *«ἕως οὗ»* εἶναι λανθασμένη. Ἡ φράση αὐτή δέν σημαίνει «μέχρις ὅτου», ἀλλά «οὔτε καί ὅταν ἀκόμη». Ὁ χρονικός προσδιορισμός «ἕως οὗ» ἀναφέρεται σέ ἕνα ὁρισμένο χρονικό σημεῖο, ἀλλά ἡ συνέχεια δέν καθορίζεται.

Ἀπόδειξη τῆς θέσεως αὐτῆς βλέπουμε σέ διάφορα παραδείγματα τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Στό βιβλίο τῆς Γενέσεως ἀναφέρεται ὅτι ὁ Νῶε μετά τίς σαράντα μέρες τοῦ κατακλυσμοῦ ἄνοιξε τήν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ, τήν ὁποία εἶχε κατασκευάσει καί ἀπέστειλε τόν κόρακα γιά νά δῇ ἄν σταμάτησε νά ὑπάρχῃ νερό στή ξηρά. Ὁ κόρακας ἀφοῦ βγῆκε ἀπό τήν κιβωτό δέν ἐπέστρεψε πλέον, οὔτε καί ὅταν ξεράθηκε ἐντελῶς τό νερό ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. *«Καί ἐγένετο μετά τεσσαράκοντα ἡμέρας ἠνέῳξε Νῶε τήν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε, καί ἀπέστειλε τόν κόρακα τοῦ ἰδεῖν, εἰ κεκοπίακε τό ὕδωρ· καί ἐξελθών, οὐκ ἀνέστρεψεν ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τό ὕδωρ ἀπό τῆς γῆς»*[7]. Στό χωρίο αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ὁ κόρακας ἐπέστρεψε πίσω στήν κιβωτό, ὅταν ξεράθηκε τό νερό.

Παρόμοια καί στό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν ἀναφέρεται *«ἰδού ὡς ὀφθαλμοί δούλων εἰς χείρας τῶν κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοί παιδίσκης εἰς χείρας τῆς κυρίας αὐτῆς, οὕτως οἱ ὀφθαλμοί ἡμῶν πρός Κύριον τόν Θεόν ἡμῶν, ἕως οὗ οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς»*[8]. Δηλαδή ὅπως τά μάτια τῶν δούλων εἶναι προσηλωμένα στά χέρια τῶν κυρίων τους, καί τά μάτια τῆς δούλης στά χέρια τῆς κυρίας της, γιά νά πάρουν ἀπό αὐτούς κάθε ἐντολή, ἀλλά καί κάθε ἀγαθό, ἔτσι καί τά δικά μας μάτια εἶναι στραμμένα μέ ἐμπιστοσύνη καί εὐλαβική ἐγκαρτέρηση στόν Κύριο καί Θεό μας, μέχρι νά μᾶς σπλαχνισθῇ καί μᾶς ἐλεήσῃ. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ὅταν μᾶς ἐλεήσῃ ὁ Κύριος θά σταματήσουμε νά ἔχουμε στραμμένα τά μάτια μας στόν Κύριο καί Θεό μας.

Παρόμοια καί ἡ λέξη *«πρωτότοκος»*[9] δέν σημαίνει κατ᾽ ἀνάγκη τόν πρῶτο μεταξύ πολλῶν ἀδελφῶν, ἀλλά αὐτόν, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε πρῶτος, ἄσχετα ἄν ἀκολουθοῦν ἤ ὄχι ἄλλοι ἀδελφοί. Ἡ συνέχεια παραμένει πάλιν ἀκαθόριστη. Στό βιβλίο τῆς Ἐξόδου, ὅπου ἀναφέρεται ἡ ἀνανέωση τῆς Διαθήκης, ἀναφέρεται ὅτι *«πᾶν διανοῖγον μήτραν ἐμοί, τά ἀρ-*

σενικά, πᾶν πρωτότοκον μόσχου καί πρωτότοκον προβάτου», δηλαδή κάθε πρωτότοκο ἀρσενικό παιδί ἀνήκει σέ μένα, ὅπως καί κάθε πρωτογέννητο προβάτου καί μόσχου. Ἐδῶ πάλι δέν καθορίζεται ἄν ἀκολουθοῦν ἤ ὄχι ἄλλα παιδιά ἤ πρόβατα καί μόσχοι.

Ἡ Θεοτόκος ἀφοῦ γέννησε τόν Ἰησοῦ καί βίωσε ἕνα τέτοιο θαῦμα, πῶς θά μποροῦσε νά ἔχει σκέψη ἤ ἐπιθυμία γιά νά ἔλθῃ σέ γαμική σχέση μέ τόν Ἰωσήφ; Πῶς θά καταδεχόταν (ἡ Θεοτόκος) τή συνένωση μέ ἄνδρα, ἐνῷ γέννησε τό Θεό καί γνώρισε τό θαῦμα μέ τήν πείρα τῶν σημείων, πού ἔχουν ἀκολουθήσει; Μή βλασφημεῖς· ὄχι μόνο δέν εἶναι γνώρισμα συνετῆς σκέψεως νά σκέφτεται τέτοια, πόσο μᾶλλον καί νά τά κάνῃ»[10].

Ὁ Μαρτίνος Λούθηρος τέλος, οὐδέποτε ἀμφισβήτησε τίς ἰδιότητες τῆς Θεοτόκου σάν Θεοτόκος καί Ἀειπάρθενος. Ὅμως ἀπέρριψε τίς πρεσβεῖες καί τή μεσιτεία τῆς Θεοτόκου πρός τόν Θεό. Παρόμοια καί ὁ Σβίγγλιος καί ὁ Καλβίνος ἀπέρριπταν τήν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τῆς Θεοτόκου. Ὁ Καλβίνος ἀπέρριψε κάθε τιμή πρός τή Θεοτόκο, χαρακτηρίζοντας αὐτή τήν τιμή σάν εἰδωλολατρία, σέ ἀντίθεση πρός τούς Παπικούς, οἱ ὁποῖοι ὑπερτιμοῦσαν τήν Θεοτόκο, ἐκφράζοντας αὐτή τήν ὑπερβολική τιμή μέ τό δόγμα τῆς «ἀσπίλου συλλήψεως».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Extra ecclesiam nulla salus.

2. Ματθ. κη΄ 20.

3. Βλ. καί τά τρία ἀστέρια, πού ζωγραφίζονται στό πέπλο τῆς Θεοτόκου, πού συμβολίζουν τό ἀειπάρθενο τῆς Θεοτόκου.

4. Εἱρμός τῆς Θ΄ ᾠδῆς τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

5. Βλ. *Γέν.* ιβ΄ 5: «καί ἔλαβεν Ἄβραμ Σάραν τήν γυναῖκα αὐτοῦ καί τόν Λώτ υἱόν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ...». *Γέν.* ιγ΄ 8: «εἶπε δέ Ἀβραάμ τῷ Λώτ μή ἔστω μάχη ἀνά μέσον ἐμοῦ καί σοῦ καί ἀνά μέσον τῶν ποιμένων μου καί ἀνά μέσον τῶν ποιμένων σου, ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοί ἐσμεν ἡμεῖς». Γεν. κθ΄ 15: «Εἶπε δέ Λάβαν τῷ Ἰακώβ ὅτι γάρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις δωρεάν».

6. Ματθ. α΄ 25.

7. Γέν. η΄ 6-7.

8. Ψαλμ. ρκβ΄ 2.

9. Ματθ. α΄ 25: «καί οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν ἕως οὗ ἔτεκε τόν υἱόν αὐτῆς τόν πρωτότοκον». Δηλαδή δέν ἦλθε σέ σχέση συζυγική μαζί της, ἄρα καί ἕως ὅτου γέννησε τόν πρῶτο καί μονάκριβο υἱό της.

10. Βλ. Χρ. Ἀνδρούτσου, *Δογματική, Ἰωάννης Δαμασκηνός*, σ. 173. Βλ. ἐπίσης Ἀνδρέου Θεοδώρου, *Ἀπαντήσεις σέ ἐρωτήματα συμβολικά*, ἔκδ. Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 2016, σσ. 115-117.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας
Μουσικολόγος

Δημήτριου Π. Ρίζου

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑ;

Δίγουρα δέν πρέπει νά λέγωνται ὄχι χριστιανική ἐκκλησία ἀλλά οὔτε χριστιανική ὁμολογία, διότι ἁπλούστατα δέν ὁμολογοῦν Χριστόν, ἀλλά κηρύττουν τελείως ὑποκειμενικά προσωπικές θέσεις καί ἐκτιμήσεις γιά θέματα πού ἀναφέρονται στήν ἀποκαλυμμένη ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἀναφέρομαι σαφῶς στούς Προτεστάντες.

Δέν θά ἀνατρέξω στίς ἀρχές τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰώνα γιά νά δῶ τήν ἐμφάνιση τῶν Προτεσταντῶν. Ἐάν πιστεύομε στά λόγια τοῦ Χριστοῦ, μέ τά ὁποῖα κατακλείεται τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο, δέν χωρᾶνε πουθενά οἱ Προτεστάντες, ἀλλά καί ὁποιαδήποτε ἄλλη κίνησις, νά οἰκειοποιοῦνται τόν ὅρο Ἐκκλησία πού νά διασφαλίζει τήν λύτρωση καί σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτή εἶναι ἡ μία, ἡ μόνη, πού ξεκίνησε τήν πορεία της πάνω στήν γῆ τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Σέ αὐτήν ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος τήν ἀδιάλειπτη παρουσία του *«πάσας τάς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»*. Πῶς μπορεῖ νά νοηθεῖ ἄλλη ἐκκλησία, πού ἀρχίζει τήν παρουσία της τό 1517 μ.Χ.; Μήπως ὁ Χριστός ἀθέτησε τόν λόγο του, ἐγκατέλειψε τήν Ἐκκλησία του, τό σῶμα του, καί ἵδρυσε μία καινούργια; Μπορεῖ αὐτό νά τό δεχθεῖ ὄχι ὁ πιστός, ἀλλά καί ὁ λογοκρατούμενος ἄνθρωπος; Ἐφ' ὅσον εἶναι *«πιστός ὁ λόγος»*, κατά τόν Παῦλο, ὁ Χριστός δέν ἀπουσιάζει ἀπό τήν Ἐκκλησία του, οὔτε ἀπουσίασε ποτέ, καί ἄρα δέν μπορεῖ νά φυτρώσει ποτέ ἄλλη Ἐκκλησία πέρα ἀπό τήν «Μία, ἁγία, καθολική καί ἀποστολική Ἐκκλησία». Καί ὅσοι εἴμαστε μέσα σέ αὐτήν τήν Ἐκκλησία ἐνθουσιαστικά αἰνοῦμε τήν δόξα τοῦ Χριστοῦ μέσα στό ἀναστάσιμο κλῖμα μέ τόν ὕμνο: «Ὦ θείας! ὦ φίλης! ὦ γλυκυτάτης σου φωνῆς· μεθ' ἡμῶν ἀψευδῶς γάρ, ἐπηγγείλω ἔσεσθαι, μέχρι τερμάτων αἰῶνος Χριστέ· ἣν οἱ πιστοί ἄγκυραν ἐλπίδος, κατέχοντες ἀγαλλόμεθα». Ὄχι μόνον δέν μπορεῖ νά ἐμφανίζεται κάθε τόσο καί μία ἐκκλησία, δίπλα στήν Μία, ἀλλά καί εἶναι τελείως ἄχρηστη. Ἄν χρειάζεται νά ὑπάρχει καί ἄλλη ἐκκλησία, ἤ ἄλλες, γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, τότε πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι ὁ Χριστός ἵδρυσε καί ἐξαγίασε μέ τό αἷμα του, μία ἀδύναμη καί ἀτελῆ ἐκκλησία, πού μέ τόν καιρό χρειάσθηκε καί κάποιες ἄλλες νεωτερικές καί ἴσως τελειότερες γιά νά ἐνισχύσουν τήν Μία, γιά τήν ὁποία προανήγγειλε ὅτι *«βασιλεύσει ἐπί τόν οἶκον Ἰακώβ εἰς τούς αἰῶνας, καί τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος»*. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μᾶς βεβαίωσε γιά τήν ἀλήθεια καί βεβαιότητα καί αἰωνιότητα τῶν λόγων του λέγοντας: *«Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἕως ἄν*

παρέλθῃ ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ, ἰῶτα ἕν ἤ μία κεραία οὐ μή παρέλθῃ ἀπό τοῦ νόμου ἕως ἄν πάντα γένηται». Καί μέ τά λόγια του: *«Ὅς ἐάν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καί διδάξῃ οὕτω τούς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν»*, δέν μᾶς ἀφήνει κανένα περιθώριο νά διορθώσουμε, νά προσθέσουμε ἤ νά ἀφαιρέσουμε ἕνα ἰῶτα ἀπό τόν λόγο του. Πῶς λοιπόν μπορεῖ νά ὑπάρξῃ καί ἄλλη ἐκκλησία; Ἀπό ποιόν Χριστό πῆραν τήν ἀρχή οἱ Προτεστάντες;

Οἱ Προτεστάντες δέν εἶναι ἐκκλησία. Διαμαρτυρήθηκαν γιά τίς ἀμέτρητες παπικές αὐθαιρεσίες σέ πάμπολλα θέματα δόγματος, ἤθους, τάξεως, λατρείας, κτλ. καί ἀντί νά προστρέξουν στήν ρίζα, στίς ἀρχές γιά νά βροῦνε τήν ἀλήθεια, κατασκεύασαν δική τους. Γκρέμισαν, ἀπέκοψαν, διέγραψαν τόν ἕνα πυλώνα τῆς πίστεως, τήν Ἱερά Παράδοση καί κράτησαν μόνον τήν Ἁγία Γραφή, καί αὐτήν λειψή, διότι ἀκύρωσαν δέκα βιβλία ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη. Καί βεβαίως χωρίς τήν Παράδοσι κήρυξαν τήν πλήρη ἐλευθερία, κατά τήν νοητική ἤ καταληπτική ἱκανότητα τοῦ καθενός στήν ἑρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος τοῦ πολυκερματισμοῦ τοῦ ἀρχικοῦ προτεσταντικοῦ κινήματος, ὥστε σήμερα οἱ προτεσταντικές «ἐκκλησίες» νά εἶναι μερικές ἑκατοντάδες. Ὁ πλουραλισμός αὐτός δέν εἶναι μόνον στά ὀνόματα, ἀλλά καί στό δόγμα, στήν πίστη. Ἡ πολυδιάσπασις αὐτή δέν εἶναι πολυφωνία μόνον, ἀλλά καί ἀγεφύρωτα μεταξύ τους χάσματα. Τά χάσματα δέν εἶναι μόνον μεταξύ τους, ἀλλά τό μέγιστο χάσμα εἶναι μέ τόν Χριστό. Νά ἀναφέρω τό ἐρώτημα τοῦ ἀποστόλου Παύλου· *«Μεμέρισται ὁ Χριστός;»* Μέ ποιά ἀπό τίς ἑκατοντάδες παρατάξεις εἶναι ὁ Χριστός; Ἀπαντῶ· Μέ καμμία. Οἱ ἄνθρωποι στίς ἀρχές τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰώνα συγκρούσθηκαν μέ τόν Χριστό καί ὑπέστησαν τήν προφητευμένη συνέπεια: *«Τί οὖν ἐστι τό γεγραμμένον τοῦτο, λίθον ὅν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλήν γωνίας; πᾶς ὁ πεσῶν ἐπ' ἐκεῖνον τόν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὅν δ' ἄν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν».* Πολυκομμάτιασμα καί ὁ ἄκρατος κατακερματισμός εἶναι ἡ συνέπεια τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπό τόν Χριστό. Ἀντί νά τόν ἀποδεχθοῦν ὅπως ἀποκαλύφθηκε καί φανερώθηκε ὁ Χριστός, τόν διαμορφώνει ἡ κάθε ὁμάδα μέ τόν δικό της τρόπο. Καί τοῦτο διότι ἀπέρριψαν τόν χειραγωγό, δηλαδή τήν Ἱερά Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἔχασαν τήν συνέχεια, τό βασικό καί οὐσιαστικό στοιχεῖο τῆς γνησιότητος τῆς Ἐκκλησίας, αὐτό πού ὀνομάζομε Διαδοχή, τήν ἀδιάσπαστη ἁλυσίδα πού μᾶς ἀνάγει καί μᾶς συνδέει μέ τούς ἁγίους Ἀποστόλους καί τόν Ἰησοῦ Χριστό.

Χωρίς τήν Παράδοση δέν ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια. Χρειάζεται ἐδῶ νά τονισθεῖ ὅτι ὅταν λέμε Παράδοση δέν ἐννοοῦμε τά ἔθιμα, οὔτε τίς κατά τόπους συνήθειες τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς ἐφιστᾶ τήν προσοχή, ὅταν λέγει: *«Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διά τῆς φιλοσοφίας καί κενῆς ἀπάτης, κατά τήν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατά τά στοιχεῖα τοῦ κόσμου καί οὐ κατά Χριστόν».* Παράδοση κυρίως

εἶναι ὄχι μόνον ἡ προφορική διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων ἀλλά ἡ ζωή καί ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας μέσα ἀπό τά Μυστήρια, ὅπου ἐκφράζεται καί ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Προτεστάντες κατήργησαν καί τά Μυστήρια, ἑπομένως διέσπασαν τήν ἑνότητα. Χωρίς Μυστήρια δέν ἔχουν οὔτε ἱερωσύνη. Οἱ λεγόμενοι πάστορες εἶναι περισσότερο διδάσκαλοι καί κήρυκες. Σέ μᾶς τούς ὀρθοδόξους φαίνεται παράξενο καί παράλογο, ἀλλά γιά τούς Προτεστάντες εἶναι φυσιολογικό, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει ἡ ἱερωσύνη, νά γίνωνται καί «παστόρισσες», γυναῖκες δηλαδή νά ἀναλαμβάνουν τήν διδασκαλία στήν θέση τοῦ πάστορα.

Θά κλείσω τό σημείωμα αὐτό μέ δύο ἀναφορές.

Ὁ πολυκερματισμός δίνει τό δικαίωμα καί στήν αὐτονόμιση τῆς κάθε διαφορετικῆς ὁμάδος. Σέ σημεῖο πού δικαιοῦται ὁ ὁποιοσδήποτε νά ἱδρύσει μία «ἐκκλησία» στό ὄνομά του, σχετικῶς ἀνεξάρτητη καί αὐτόνομη χωρίς νά ὑπάγεται πουθενά. Μπορεῖ κάποιος νά ὀργανώσει ἕναν χῶρο σέ τόπο λατρείας, νά τόν εὐπρεπίσει σέ ναό, νά βάλει μία πινακίδα πάνω ἀπό τήν πόρτα μέ τό ὄνομά του, καί ἐκεῖ νά συγκεντρώνει τούς ὀπαδούς του. Μήν σᾶς φανεῖ παράξενο ἄν δεῖτε ταμπέλα, γιά παράδειγμα: «Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλη», θά εἶναι μία ἀκόμα προτεσταντική παραφυάδα.

Στό διαδίκτυο, ἄν δέν εἶναι τρολιά, καί δέν εἶναι ἀφοῦ ὑπάρχει καί ὄνομα καί φωτογραφία, πρόσφατα ἀναφέρεται περίπτωσις γυναίκας πού ὑπῆρξε ἀμειβόμενη καί πρωταγωνίστρια παρόμοιων ταινιῶν. Ὅλα αὐτά ὡστόσο ἀποτελοῦν πλέον παρελθόν γιά τήν 33χρονη γυναίκα, ἡ ὁποία πρίν μερικά χρόνια ἔκανε στροφή 180 μοιρῶν καί ἀναζήτησε μία καινούργια καριέρα, αὐτή τήν φορά στήν ὑπηρεσία... τοῦ Θεοῦ. Σήμερα ἡ γοητευτική γυναίκα ἔχει ἀπαρνηθεῖ γιά πάντα τό παρατσούκλι της καί ἔχει ἀποκτήσει τό κανονικό της ὄνομα. Ἔχει παντρευτεῖ ἕναν ἱερωμένο, ἀλλά ἔχει χειροτονηθεῖ καί ἡ ἴδια πάστορας, καί μάλιστα καθοδηγεῖ τό ποίμνιό της στήν δική της ἐκκλησία στήν Νέα Ὑόρκη. Νά μία γυναίκα πάστορας πού ἔχει δική της ἐκκλησία.

Καί ἀκόμα ἀναρωτιέμαι: Περιλαμβάνεται καί αὐτή ἡ περίπτωσις στίς «ἑτερόδοξες Ἐκκλησίες;»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Δρ Θεολογίας – Φιλόλογος

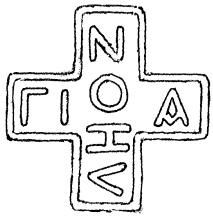

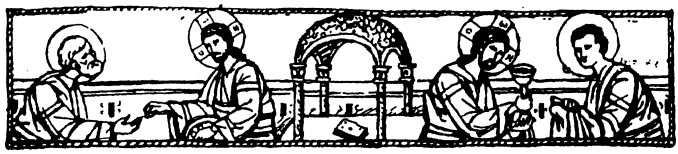

Χριστόφορου Ε. Λιναρδάκη

ΟΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Οἱ Προτεστάντες ἤ Διαμαρτυρόμενοι ἤ Εὐαγγελικοί μέ ἀρχηγό τόν Μαρτίνο Λούθηρο (1483–1546), τό 1517 ἀντιδρώντας στίς κακοδοξίες, τίς αὐθαιρεσίες καί στήν ἐκκοσμίκευση τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, δημιούργησαν τή δική τους λεγόμενη Ἐκκλησία. Ἡ δικαιολογημένη ὅμως αὐτή ἀντίδρασή τους κατά τοῦ Παπισμοῦ, τούς ὁδήγησε στό ἄλλο ἄκρο. Καί ἐνῶ ὑπῆρχαν τά κρυστάλλινα καί καθαρά νερά τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀπό τά ὁποῖα μποροῦσε νά ξεδιψάσει ὁ ἴδιος καί οἱ ὀπαδοί του, ξέκοψε ἀπό τήν ἀλήθεια, κατήργησε τήν Ἱερά Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας καί ἀπό τόν διαβολικό ἐγωϊσμό πού εἶχε, ἀπέρριψε 10 βιβλία ἀπό τήν Ἁγία Γραφή τῶν Ὀρθοδόξων. Ἔφθασε μάλιστα στό σημεῖο νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό του ὡς τόν μόνο ἱκανό νά εἰσχωρεῖ στό ἀληθινό νόημα τῶν Γραφῶν, περισσότερο ἀπό τούς Πατέρες καί ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς, περισσότερο καί ἀπό αὐτές τίς Οἰκουμενικές Συνόδους, μέ ἀποτέλεσμα νά θεωρεῖ τήν Ἱερά Παράδοση ὡς ἕνα ἀμφίβολο κατασκεύασμα, στό ὁποῖο δέν πρέπει νά ἔχουμε ἐμπιστοσύνη.

Ἐνῶ ἀναγνώριζε τήν Ἀνατολική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς ἀρχαιότερη τῆς Ρωμαϊκῆς, ὡς Ἐκκλησία τῶν Μαρτύρων, τῶν Ἁγίων καί τῶν μεγάλων Θεολόγων, πού διεφύλαξε ἀνόθευτη τήν Ἀποστολική Παράδοση, παρ' ὅλα αὐτά δέν θέλησε νά δεχθεῖ τήν ἀλήθειά της. Ἐπηρεασμένος καί αὐτός ἀπό τόν ἐγωϊσμό του, ὅπως καί τόσοι ἄλλοι αἱρετικοί μέ ταραγμένη συνείδηση καί κλονισμένη τήν πίστη του, λόγῳ τῶν προσωπικῶν του παρεκτροπῶν, περιφρόνησε τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, τήν ὁποία ἀργότερα ἐπολέμησε, δημιούργησε τή δική του «Ἐκκλησία», ὁδηγώντας τούς ὀπαδούς του καί πολλούς ἄλλους πού ἀντιδροῦσαν στίς κακοδοξίες τοῦ Πάπα, στήν σύγχυση, στό χάος καί στήν ψυχική ἀπώλεια. Μέ τά αἱρετικά του κηρύγματα ἐκλόνισε τήν πίστη τῶν ἀνθρώπων, ὑποβάθμισε τήν ἠθική τους ζωή καί τούς ὁδήγησε σέ φοβερές παρεκτροπές, σέ μιά διεφθαρμένη καί ὑλόφρονη ζωή, ὥστε καί αὐτός, ὁ ἐπιστήθιος φίλος καί στενός συνεργάτης τοῦ Λουθήρου, ὁ Μελάγχθων, μέ πολλή πικρία νά σημειώνει: «Οὔτε ὅλα τά ὕδατα τοῦ Ἔλβα δέν θά ἦσαν ἀρκετά, διά νά κλαύσει κανείς τό κακόν πού ἔφερε ἡ Μεταρρύθμισις»!

Ὁ ἴδιος ὁ Λούθηρος ἀπογοητευμένος καί μέ τήν συνείδηση νά τόν

τύπτει βιαίως ἔλεγε: «Δέν ὑπάρχει κανείς ἀπό τούς Εὐαγγελικούς μας – τούς ὀπαδούς του – ὁ ὁποῖος νά μήν εἶναι σήμερα χειρότερος ἀπό ὅ,τι ἦταν προηγουμένως». Οἱ ὀπαδοί του, ὅταν προσπαθοῦσε νά τούς νουθετήσει, ὥστε νά ζοῦν σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ ἀπαντοῦσαν εἰρωνικά: «Δέν μᾶς δίδαξες ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνίκανος νά πράξει τό καλό καί νά δικαιωθεῖ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;»

Τό τραγικό ἀποτέλεσμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Λουθήρου τό βλέπουμε σήμερα στίς 450 καί πλέον λεγόμενες «Ἐκκλησίες» τῶν «Εὐαγγελικῶν», πού ἀντιμάχονται μεταξύ τους, περί «ἀληθείας καί πίστεως» παρ' ὅλο πού ὁ Χριστός ἵδρυσε μία μόνο Ἐκκλησία, ἐκτός τῆς ὁποίας δέν ὑπάρχει σωτηρία. Διαφορετική θά ἦταν ἡ θέση του στήν ἱστορία καί τήν αἰωνιότητα, ἐάν ὑποτασσόμενος στήν φωνή τῆς ἀληθείας προσέρχονταν στήν Ὀρθοδοξία. Θά ἀναδεικνύονταν πράγματι μεγάλος θρησκευτικός ἀναμορφωτής γιά τήν Εὐρώπη καί οἱ λαοί της δέν θά εἶχαν φθάσει σήμερα σ' αὐτήν τήν ἠθική κατάπτωση.

Ἀπό τό πλῆθος τῶν κακοδοξιῶν τους θά ἀναφέρουμε στή συνέχεια τί διδάσκουν γιά τό ἱερό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Οἱ «Εὐαγγελικοί» (Προτεστάντες) θεωροῦν τό Μέγα τοῦτο καί θειότατο Μυστήριο ἁπλῶς σάν μία τελετή, κατά τήν ὁποία ἐνθυμούμαστε τόν Χριστό. Δέν πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει Σῶμα καί Αἷμα Κυρίου κατά τήν ὥρα τῆς τελετῆς αὐτῆς, ἀλλά ἁπλῶς σύμβολα. Καί τοῦτο μόνον κατά τήν διάρκεια τῆς τελετῆς. Μόλις δέ τελειώσει αὐτή ἡ τελετή, πού κάνουν, δέν εἶναι οὔτε σύμβολα, ἀλλά ἁπλό ψωμί καί κρασί. Ὅ,τι δέ περισσεύσει ἀπό τήν τελετή τους, ἀφοῦ πιοῦν ὅλοι, κάποτε καί μέ πλαστικά ποτηράκια μιᾶς χρήσεως, τό πετοῦν στόν κάλαθο τῶν ἀχρήστων! Δικαιολογημένα νά φθάνουν σ' αὐτό τό σημεῖο ἀφοῦ, οὔτε ἀποστολική διαδοχή ἔχουν, οὔτε τήν ἁγιαστική χάρη τῆς Ἱερωσύνης, ἐπειδή τήν ἔχουν ἀπορρίψει.

Συγκεκριμένα, ὁ Λούθηρος δέν παραδεχόταν τήν μεταβολή τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Δέν πίστευε ὅτι κατά τήν ὥρα τοῦ καθαγιασμοῦ γινόταν θαῦμα. Πιεζόμενος ὅμως ἀπό τούς σαφέστατους λόγους τοῦ Κυρίου: *«Ἡ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καί τό αἷμα μου ἀληθῶς ἐστι πόσις»* (Ἰωάν. στ΄ 55), καί τό: *«λάβετε φάγετε τοῦτο ἐστι τό σῶμά μου... πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τό αἷμά μου τό τῆς καινῆς διαθήκης...»* (Ματθ. κστ΄ 26–28), καί ἀπό τίς σαφέστατες μαρτυρίες τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Α΄ Κορ. ι΄ 16, ια΄ 23–25) ἀναγκάσθηκε νά ὑποχωρήσει. Εἶπε ὅτι στήν τελετή αὐτή ὑπάρχει τό σῶμα καί τό αἷμα τοῦ Κυρίου. Δέν μεταβάλλεται ὅμως ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος σέ σῶμα καί αἷμα Κυρίου, ἀλλ' ὅτι «στόν ἄρτο, μαζί μέ τόν ἄρτο, ὑπό τόν ἄρτον» εἶναι τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό ὅμως ἀποτελεῖ μιά ἀντίφαση στή διδασκαλία τοῦ Λουθήρου. Λέγεται δέ ὅτι τόσο πολύ τόν συνετάραξαν οἱ συζητήσεις γιά τήν Θεία Εὐχαριστία, ὥστε τοῦ δημιούργησαν ἰσχυρό ἐκνευρισμό καί συνταρακτικό ἔλεγχο τῆς συνειδήσεως μέ ἀποτέλεσμα νά κλονισθεῖ ἡ ὑγεία του καί νά ὁδηγηθεῖ νωρίτερα στόν τάφο.

Ἐκεῖνος ὅμως πού ἀπέρριψε πλήρως τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι ὁ Σβίγγλιος καί ἔπειτα ἀπ' αὐτόν ὁ Καλβίνος, ὀπαδοί καί οἱ δύο τοῦ Λουθήρου. Ὁ Καλβίνος ἔλεγε ὅτι: «ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος εἶναι ὁρατά σημεῖα, τά ὁποῖα παριστάνουν, συμβολίζουν τό σῶμα καί τό αἷμα». Μάλιστα δέ προχώρησε σέ βλάσφημες φράσεις, λέγοντας πώς εἶναι διαβολική πλάνη ἡ πίστη ὅτι ὕστερα ἀπό τήν εὐλογία ὁ ἄρτος μεταβάλλεται σέ σῶμα Χριστοῦ καί ὁ οἶνος σέ αἷμα.

Ἀλλά καί ὁ Σβίγγλιος ἐκφραζόταν μέ τόν ἴδιο τρόπο κατά τῆς Θείας Εὐχαριστίας. «Εἶναι διαβολική ἀπάτη καί κατάχρησις» ἡ διδασκαλία «περί τῆς σωματικῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου» στήν Θεία Εὐχαριστία. Εἶναι βδελυρή εἰδωλολατρία». Αὐτά τά φοβερά καί βλάσφημα, αὐτήν τή «σατανική διδασκαλία» δέχονται σήμερα οἱ ἀποκαλούμενοι «Εὐαγγελικοί» καί οἱ ἄλλες παραφυάδες τῶν Διαμαρτυρομένων, οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν στό «Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν», προσπαθοῦν νά ἐπιβάλλουν τίς αἱρετικές τους διδασκαλίες, ἀρνούμενοι πεισματικά νά ἐπιστρέψουν στήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, γιά νά σωθοῦν.

Ὁ Κύριος ὅμως ρητῶς μᾶς ἐδίδαξε ὅτι: *«Ὁ τρώγων μου τήν σάρκα καί πίνων μου τό αἷμα ἔχει ζωήν αἰώνιον...»* καί συμπλήρωσε: *«ὁ τρώγων μου τήν σάρκα καί πίνων μου τό αἷμα ἐν ἐμοί μένει, κἀγώ ἐν αὐτῷ»* (Ἰωάν. στ΄ 54, 56). Χρησιμοποίησε δυό φορές τίς λέξεις *«τρώγων»* – *«πίνων»* καί *«σάρκα – αἷμα»*, γιά νά τονίσει ἀκόμη καλύτερα αὐτό πού ἔλεγε. Οἱ δέ μετοχές *«τρώγων»* καί *«πίνων»* εἶναι χρόνου ἐνεστῶτος, πού σημαίνει κάτι πού γίνεται διαρκῶς, συνέχεια καί πραγματικά καί ὄχι κάτι τό στιγμιαῖο καί συμβολικό.

Ὅταν δέ τό βράδυ τῆς Μεγάλης Πέμπτης παρέδωσε ἐπίσημα τό ὑπερφυές Μυστήριο στούς Μαθητές Του, ἔδειξε τόν ἄρτο καί τόν οἶνο, πού ἦσαν στό τραπέζι, καί, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τό οὐράνιο Πατέρα, εἶπε: *«Τοῦτο ἐστι τό σῶμα μου»* καί *«τοῦτό ἐστι τό αἷμά μου»* (Ματθ΄κστ΄ 26-28, Μάρκ 22-24). Δέν εἶπε αὐτό συμβολίζει τό σῶμα μου καί τό αἷμα μου, ἀλλ' *αὐτό εἶναι τό σῶμα μου καί αὐτό εἶναι τό αἷμα μου.*

Ἔδωσε μάλιστα ἐντολή νά ἐπαναλαμβάνουμε τό Μυστήριο τοῦτο, γιά νά θυμόμαστε τήν θυσία του μέ εὐγνωμοσύνη. *«Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τήν ἐμήν ἀνάμνησιν»* εἶπε (Λουκ. κβ΄ 19). Ἡ ἀνάμνηση ὅμως δέν εἶναι μιά ἁπλῆ ὑπενθύμιση, ὅπως νομίζουν οἱ «Εὐαγγελικοί». Καί ὅπως πολύ ὡραῖα σημειώνει ὁ λέων τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀείμνηστος Καθηγητής Παναγιώτης Τρεμπέλας: «Μέ τήν ἀνάμνηση αὐτή ὁ Κύριος παρίσταται καί πάλι πάνω στό θυσιαστήριο γιά μᾶς, πού ζοῦμε αἰῶνες ὁλόκληρους μετά τό γεγονός καί προσφέρει μπροστά στά μάτια μας εἰδικά καί ὀνομαστικά καί γιά μᾶς τή σωτήρια καί ἐξιλαστήρια θυσία του.

Παρίσταται καί πάλι πάνω στό θυσιαστήριο. Ναί· διότι μέ τή μεταβολή τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου σέ *πραγματικό Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, μεταβολή πού θά συντελεσθεῖ σίγουρα καί ἀληθινά μέ τήν ἐπιφοίτηση*

τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θά ἔχουμε ἐνώπιόν μας τόν Χριστό. Ὄχι μόνο σάν ἰδέα στή σκέψη μας καί νοερά, ἀλλά καί πραγματικά. Θά ἔχομε ἐνώπιόν μας τόν Χριστό πού θυσιάζεται καί ἀνασταίνεται καί ἀναλαμβάνεται στούς οὐρανούς. Μυστήριο στ' ἀλήθεια! Ἀλλά ὅπου τό ἴδιο τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐπεμβαίνει καί ὅπου ἡ χάρη καί ἡ δύναμή Του ἐνεργεῖ, ποιό γεγονός ἀνθρωπίνως ἀδύνατο δέν γίνεται δυνατόν; Καί τί ἐκ τοῦ μή ὄντος δέν γίνεται πραγματικότητα καί ἀλήθεια;». Τό ὅτι δέν χωρεῖ τοῦτο στό μικρό μυαλό μας, διότι εἶναι ἀλήθεια ὑπέρλογος, ξεπερνᾶ δηλαδή τά ὅρια τοῦ περιωρισμένου λογικοῦ μας, δέν σημαίνει ὅτι δέν εἶναι πραγματικότητα, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ «Εὐαγγελικοί», πού βασίζονται μόνο στό λογικό τους.

Ἐπίσης ἡ παράδοση τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας εἶναι ὁμόφωνη σχετικά μέ τό μέγα τοῦτο Μυστήριο. Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, καταδικάζει τούς αἱρετικούς, οἱ ὁποῖοι δέν δέχονται «τήν Εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ὁ δέ ἅγιος Ἰουστῖνος, ὁ φιλόσοφος καί μάρτυς, γράφει: «Ἐμεῖς οἱ χριστιανοί δέν λαμβάνουμε ὡς κοινό ψωμί καί ὡς κοινό κρασί τά δῶρα τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀλλά διδαχθήκαμε ὅτι αὐτά εἶναι σάρκα καί αἷμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Χριστοῦ» (Ἀπολογ. ι΄ 66). Αὐτά τά Τίμια Δῶρα, τό Ζωοποιόν καί Πανάγιον Σῶμα καί τό Πάντιμον καί Πανακήρατον Αἷμα τοῦ Κυρίου μας, τά φυλάσσει ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καί δέν τά προσφέρει σέ κανένα, πού δέν εἶναι Ὀρθόδοξος. Εἶναι, λοιπόν, τελείως ἀδικαιολόγητοι καί ἀνιστόρητοι οἱ «Εὐαγγελικοί», πού διέστρεψαν τά λόγια τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἀποστόλων καί ἀπέρριψαν τό Μέγα τοῦτο Μυστήριον.

Τό χρέος, λοιπόν, τῶν Ὀρθοδόξων, πού συμμετέχουν στό «Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν», πρός τούς ποικιλώνυμους αἱρετικούς Προτεστάντες, ὁρισμένοι τῶν ὁποίων ἀρνοῦνται καί αὐτήν τήν Ἁγία Τριάδα, ἀλλά καί πρός τούς Παπικούς, πού ἐμμένουν στίς κακοδοξίες τους, εἶναι νά τούς ἐπισημάνουν ἀπερίφραστα ὅτι, γιά νά σωθοῦν πρέπει νά ἀπορρίψουν τίς πλάνες τους καί ἐν μετανοίᾳ νά ἐπιστρέψουν στήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, πού ἵδρυσε ὁ Κύριος. Μόνο ἔτσι θά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἑνότητα τῆς πίστεως καί τότε μόνο θά πραγματοποιηθεῖ τό αἴτημα τοῦ Κυρίου μας: *«ἵνα πάντες ἕν ὦσιν»* (Ἰωάν. ιζ΄, 21). Σέ ὅλους δέ, ἄς ἀντηχεῖ πάντοτε στά βάθη τῆς ψυχῆς μας ὁ λόγος τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ: «Γι' αὐτό, ἀδελφοί, στῶμεν ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως καί τῇ παραδόσει τῆς Ἐκκλησίας, μή μεταίροντες ὅρια, ἅ ἔθεντο οἱ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν· μή διδόντες τόπον τοῖς βουλομένοις καινοτομεῖν καί καταλύειν τήν οἰκοδομήν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς (=Ὀρθοδόξου) καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας». Διότι ἐάν δοθεῖ ἄδεια σέ ὁποιον θέλει νά καινοτομεῖ, τότε σιγά – σιγά «ὅλον τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας» θά καταλυθεῖ.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, «Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων καί παραχριστιανικῶν ὁμάδων», Ἀθήνα 1991.

2. Κολιτσάρα Ἰωάννου, «Οἱ Διαμαρτυρόμενοι» ἔκδ. «Ζωή». Ἀθήνα 1960.

3. Τρεμπέλα Ν. Παναγιώτου, «Δογματική», τόμ. Γ΄, ἔκδ. «Ὁ Σωτήρ», Ἀθῆναι 1979.

4. Τοῦ ἰδίου «Ἀπό τήν Ὀρθόδοξη Λατρεία μας» ἔκδ. «Ὁ Σωτήρ», Ἀθήνα 2016.

5. Ἀρχιμ. Γερβασίου Ραπτοπούλου, «Αἱρέσεις στήν Ἑλλάδα» ἔκδ. «Ἀποστολική Διακονία», Ἀθήνα 1996.

6. Γεωργίου Γ. Ψαλτάκη, «Ἀπειλή γιά τήν Ὀρθοδοξία μας» ἔκδ. «Ὁ Σωτήρ», Ἀθήνα 1997.

7. Νικολάου Π. Βασιλειάδη, «Ἡ Ὀρθοδοξία ἐλπίς τοῦ Κόσμου, Α΄ Σῶμα Χριστοῦ», ἔκδ. «Ὁ Σωτήρ» Ἀθήνα 2009.

8. Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, «Σύγχρονες αἱρέσεις – Θρησκευτικά κινήματα – Νέα Ἐποχή». Θεσσαλονίκη 1996.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Ε. ΛΙΝΑΡΔΑΚΗΣ
Φιλόλογος – Θεολόγος

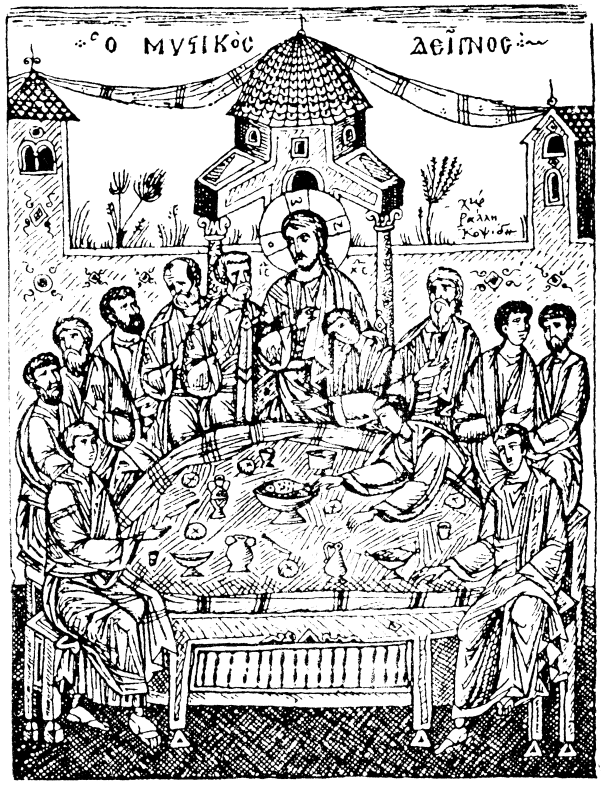

Φώτιου Σχοινᾶ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Προτεσταντισμός ἀνεφύη τόν 16ο μ.Χ. αἰώνα στήν Δυτική Εὐρώπη καί κυρίως στή Γερμανία ὡς ἀντίδραση στίς ὑπερβολές, στήν καταπίεση καί τό πνιγηρό νομικό καί δικανικό πνεῦμα τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Ἦταν στήν βαθύτερη οὐσία του ἕνα κίνημα Μεταρρυθμίσεως τῆς ὑφισταμένης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως. Οἱ πρῶτοι μεταρρυθμιστές ἴσως δέν εἶχαν πρόθεση νά δημιουργήσουν μία ἄλλη, ἀνεξάρτητη καί αὐτόνομη «Ἐκκλησία», ἀλλά δέν μποροῦσε νά γίνει ἀλλιῶς. Βέβαια στήν πορεία τῶν αἰώνων ἀνεφύησαν πολλές παραφυάδες, ὁμάδες καί ὑποομάδες στόν κόλπο τοῦ Προτεσταντισμοῦ.

Μία βασική ἀρχή τῆς πληθώρας τῶν προτεσταντικῶν κινημάτων ἀνά τούς νεωτερικούς αἰῶνες ἦταν ἡ ἀπολυτοποίηση τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὡς βασικῆς καί μοναδικῆς πηγῆς τῆς ἀληθείας. Τά γραπτά κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς (sola Scriptura) θεωρήθηκαν ὡς ἡ μόνη αὐθεντική πηγή τῆς Ἀποκαλύψεως. Μόνη ἡ Ἁγία Γραφή μπορεῖ ἀλαθήτως νά ἐγγυηθεῖ τό αἰώνιο καί ἀπαρασάλευτο περιεχόμενο τῆς Ἀποκαλύψεως. Δημιουργήθηκε ἔτσι ἕνας «χάρτινος πάπας» στή θέση τοῦ ρωμαίου ποντίφηκος. Ὅπως ἔχει γραφεῖ, «Ἔτσι ἡ Ἁγία Γραφή γίνεται ὁ "χάρτινος πάπας", ἡ μοναδική αὐθεντία, πού εἶναι γραμμένη, καί ὄχι μόνο ζωντανή καί βιουμένη»[1].

Ἡ ρωμαιοκαθολική «Ἐκκλησία» ἀντέδρασε στήν Μεταρρύθμιση μέ τή Σύνοδο τοῦ Τριδέντου (1545–1563). Σ' αὐτήν ὡς ἀντίδραση στήν Προτεσταντική ἀπολυτοποίηση τῆς Ἁγίας Γραφῆς θεσπίστηκαν δύο πηγές τῆς Ἀποκαλύψεως, ἰσότιμες καί ἰσόκυρες, ἡ Ἁγία Γραφή καί ἡ Παράδοση. Τοῦτο εἰσήχθη καί στήν δεινῶς χειμαζομένη τότε Ὀρθοδοξία. Στήν πατερική παράδοση δέν γίνεται καμμία διάκριση μεταξύ Ἁγίας Γραφῆς καί Παραδόσεως. Ἡ Ἁγία Γραφή θεωρεῖται μέρος τῆς εὐρυτέρας Παραδόσεως, τῆς ὁποίας θεματοφύλακας καί ἐγγυητής εἶναι ἡ Καθολική, Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Ὁ μακαριστός καθηγητής Ν. Ματσούκας γράφει σχετικά: «Στήν πατερική παράδοση τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας δέν γίνεται καμία διάκριση Ἁγίας Γραφῆς καί Παραδόσεως, ὡς δύο μερῶν. Αὐτός ὁ διαχωρισμός, πού εἶναι μιά κακή κληρονομιά τῆς Μεταρρυθμίσεως καί τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως, ἔχει ἀναγκάσει τούς ὀρθόδοξους δογματολόγους νά κάνουν λόγο γιά δυό πηγές τῆς πίστεως, ἰσότιμες καί ἰσόκυρες, τήν Ἁγία Γραφή καί τήν Παράδοση.

Μιά τέτοια ὅμως προβληματική δέν χρειάζεται, γιατί προέκυψε ἀπό τήν ἔνταση καί τή διάσπαση τῆς ὀργανικῆς ἑνότητας τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῆς Παραδόσεως πού εἶχε δημιουργήσει ἡ Μεταρρύθμιση. Κατά ὀρθόδοξη θεώρηση τῶν πραγμάτων ἡ Ἁγία Γραφή ἀνήκει στό ἴδιο ἐνιαῖο σῶμα τῆς Παραδόσεως. Γι' αὐτό ἡ πατερική θεολογία ποτέ δέ συζητεῖ καί τήν προτεραιότητα ἤ τή μεγαλύτερη ἀξία τῆς μιᾶς ἀπό τίς δυό πηγές πίστεως»[2]. Ἔτσι ὅταν αἴφνης ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας γράφει *«παραδεκτόν δέ οὐδαμῶς εἰς πίστιν ὅ μή ταῖς θεοπνεύστοις εἴρηται γραφαῖς»* (PG 73, 893 B) ἡ ρήση του αὐτή οὐδόλως ἀποπνέει ὑποψία Προτεσταντισμοῦ, ἀλλά εἶναι ὀρθοδοξότατη, ἐπειδή μέ τή λέξη *γραφαῖς* συνυπονοεῖ σύμπασα τήν Ἁγία Γραφή καί τήν ἱερά Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

Ποιόν θεωρεῖ ὁ Προτεσταντισμός ὡς αὐθεντικό ἑρμηνευτή τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀφοῦ ἐξοβελίστηκε ἡ Παράδοση καί κατ' ἐπέκτασιν ἡ πατερική αὐθεντία; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἡ ἀτομική διάνοια τοῦ κάθε πιστοῦ, τοῦ κάθε μελετητοῦ τῶν Γραφῶν θεωρεῖται ὡς ἱκανή μέ τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νά κατανοήσει τόν λόγο αὐτῶν. Ὁ λόγος τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀπευθύνεται στόν κάθε πιστό ξεχωριστά, ἡ διάνοια τοῦ ὁποίου μπορεῖ νά συλλάβει τήν ἀλήθεια πού ἐμπεριέχεται στίς θεῖες Γραφές ἀνεξαρτήτως κάθε ἐξωτερικῆς καί ἀντικειμενικῆς ἑρμηνείας αὐτῶν. Ἡ ἄμεση συνέπεια αὐτοῦ εἶναι νά ἀναφυεῖ μία ἄκρατη καί ριζική ἀτομοκρατία καί ὑποκειμενισμός. Τό κάθε ἐπί μέρους ἄτομο εἶναι δυνητικά ἕνας αὐθεντικός ἑρμηνευτής τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τό γεγονός τοῦτο σέ συνδυασμό μέ μία ἔντονη λογοκρατία πού ἀνεφύη καί ἐπεκράτησε τά χρόνια τοῦ Δυτικοευρωπαϊκοῦ Διαφωτισμοῦ ὁδήγησε σέ ριζικές διαστρεβλώσεις καί παρερμηνεῖες τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἰδιαιτέρως τῶν ὑπερφυσικῶν διηγήσεων αὐτῆς. Αἴφνης στίς βιογραφίες τοῦ Ἰησοῦ ἀποψιλώνεται τό πρόσωπο καί οἱ πράξεις τοῦ Σωτῆρος ἀπό κάθε ὑπερφυσική διάσταση. Ἔτσι τά θαύματα τοῦ Χριστοῦ ἑρμηνεύονται μέ φυσιοκρατικούς τρόπους πού ἐνίοτε ἀγγίζουν τά ὅρια καί αὐτοῦ τοῦ γελοίου. Ἔτσι μερικοί Προτεστάντες θεολόγοι ὑπεστήριξαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς περιπατοῦσε πάνω σέ σανίδες στήν τρικυμισμένη θάλασσα, ὅτι τά θαύματά του ἦσαν σκηνοθετημένα, ὅτι θεράπευε τούς ἀρρώστους καί τούς τυφλούς δυνάμει τῆς ἰατρικῆς τέχνης πού εἶχε διδαχθεῖ στήν Περσία. Ἐπίσης ὁ θάνατος καί ἡ ἀνάσταση του θεωροῦνται ἀπάτες καί φενάκη[3].

Μία ἄλλη βασική ἀρχή τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἶναι ἡ συνεχής Μεταρρύθμιση τῆς «Ἐκκλησίας» (Ecclesia semper reformanda). Ἡ «Ἐκκλησία» εἶναι ἕνας συνεχῶς αὐτορρυθμιζόμενος ὀργανισμός, ἐν ἀντιθέσει πρός τήν στατικότητα καί μονολιθικότητα τοῦ ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Ἡ «Ἐκκλησία» πρέπει συνεχῶς νά μεταρρυθμίζει ὥστε νά ἀποκρούει τίς ἐπιβουλές τοῦ πονηροῦ καί νά προσαρμόζεται στίς συνεχῶς μεταβαλλόμενες συνθῆκες τοῦ κόσμου, ὥστε νά ἐπικαιροποιεῖ τό σωτηριῶδες μήνυμά της.

Συνεπείᾳ αὐτῆς τῆς διαχρονικῆς ἀρχῆς καί παράλληλα μέ τήν ἀτομο-

κρατία, τόν ὑποκειμενισμό, τή λογοκρατία καί τήν ἀπομύθευση ἐπεκράτησε ἕνας ἐλευθεριάζων τρόπος ἑρμηνείας, βιώσεως καί κηρύγματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος πού ὁδήγησε τήν σύγχρονη ἐποχή στήν «θεολογία τῆς ἐπαναστάσεως», στήν «θεολογία τῆς ἀπελευθερώσεως», στήν «θεολογία τοῦ φεμινισμοῦ» κ.ἄ. Ἐπίσης ἐπεκράτησαν τερατώδεις διαστρεβλώσεις τοῦ πνεύματος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως ἡ ἱερωσύνη τῶν γυναικῶν καί ἡ νομιμοποίηση τῆς ὁμοφυλοφιλίας μέ τήν ἀποδοχή καί θέσπιση τοῦ γάμου τῶν ὁμοφυλοφίλων ἀπό μερικές Προτεσταντικές ὁμάδες. Ἡ ἀποδοχή τέτοιου εἴδους ἐλευθεριαζουσῶν ἀπόψεων εἶναι ἡ μοιραία κατάληξη τοῦ ὅλου πνεύματος πού διέπει τόν διαχρονικό Προτεσταντισμό, ἀπό τόν ἀρχέγονο μέχρι τόν σύγχρονο.

Βέβαια τόν 20 αἰώνα ἀνεφύησαν στόν χῶρο τοῦ Προτεσταντισμοῦ καί ὁρισμένοι ἀξιόλογοι ἀκαδημαϊκοί θεολόγοι, ὅπως ὁ K. Barsh, ὁ Fr. Gogatten, ὁ D. Bonhöffer, ὁ R. Bultman, ὁ E. Brunner, ὁ P. Tillich, ὁ J. Motlmann καί ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νά παράγουν πρωτότυπη θεολογία καί αἴρουν τίς ὑπερβολές τῆς σχεδόν ἀθέου λογοκρατικῆς καί φυσιοκρατικῆς, θεολογικῆς παραγωγῆς τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἐγκαταλείπεται ἡ κατά γράμμα θεοπνευστία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί μετριάζεται ἡ ἀπολυτοποίηση τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὡς μοναδικῆς πηγῆς τῆς Ἀποκαλύψεως καί γίνονται ἀνοίγματα πρός τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας[4]. Ἐπίσης δημιουργεῖται ἀξιόλογη καινοδιαθηκική θεολογία καί εἰσάγεται ἡ ἱστορικο-κριτική μέθοδος στήν ἔρευνα καί ἑρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὅπως ἔχει γραφεῖ, «Τό ἔργο τῆς καινοδιαθηκικῆς θεολογίας, νά παρουσιάσει δηλ. συστηματικά τίς ἰδέες τῶν καινοδιαθηκικῶν βιβλίων, μπορεῖ νά φτάσει στό σκοπό του μόνο, ἄν δοθεῖ ἡ δέουσα προσοχή στήν ἰδιομορφία αὐτῶν τῶν βιβλίων. Ἡ Καινή Διαθήκη δέν προσφέρει καμιά ἄχρονα ἰσχύουσα διδασκαλία, ἀλλά τό πρωτοχριστιανικό κήρυγμα καί μήνυμα, πού ἀπευθυνόταν πάντοτε σέ μιά συγκεκριμένη κατάσταση. Γι' αὐτό πρέπει, ἄν θέλομε νά καταλάβομε ὅ,τι μᾶς λένε, πρέπει νά λαβαίνομε ὑπόψη τίς προϋποθέσεις καί ἀφορμές, πού ὁδήγησαν στή γένεση τῶν πρωτοχριστιανικῶν βιβλίων. Πρέπει λοιπόν ἡ καινοδιαθηκική θεολογία νά ξεκινήσει ἀπό τήν ἱστορικο-κριτική ἑρμηνεία τῶν καινοδιαθηκικῶν βιβλίων»[5].

Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἐκκλησιολογία συνεπείᾳ τῆς κατατμήσεως καί τοῦ τεμαχισμοῦ τοῦ Προτεσταντισμοῦ σέ πολυάριθμες παραφυάδες καί ὁμολογίες ἀναπτύχθηκε ἡ λεγόμενη «θεωρία τῶν κλάδων» (branch theory). Ὅπως κατά τούς Προτεστάντες ὑπάρχει ἡ μία ἀόρατη «Ἐκκλησία» καί οἱ πολλές ὁρατές, ἔτσι καί στόν Χριστιανισμό ὑπάρχουν οἱ ἐπί μέρους «Ἐκκλησίες» - ὁμολογίες ὡς κλάδοι τῆς μίας ἐνιαίας «Ἐκκλησίας» πού εἶναι ὁ κορμός. Θεωροῦμε περιττό νά σημειώσουμε ὅτι μία τέτοια ἐκκλησιολογία εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτη ἀπό Ὀρθοδόξου ἀπόψεως.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Νίκου Ἀθ. Ματσούκα, *Ὁ Προτεσταντισμός*, ἐκδόσεις Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη χ.χ., σ. 101.

2. Νίκου Ἀθ. Ματσούκα, ἔνθ. ἀν., σελ. 87–88.

3. Νίκου Ἀθ. Ματσούκα, ἔνθ. ἀν., σελ. 132–153.

4. Βλ. Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Ἡ κατανόηση τοῦ «sola Scriptura» στόν σύγχρονο Προτεσταντισμό https://blogs.auth.gr/moschosg/2017/02/13

5. Eduard Lohse, *Ἐπίτομη Θεολογία τῆς Καινῆς Διαθήκης*, μετάφραση Σάββας Ἀγουρίδης, Ε΄ ἔκδοση, Ἄρτος Ζωῆς, Ἀθήνα 2010, σελ. 13.

ΦΩΤΙΟΣ ΣΧΟΙΝΑΣ
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Μάλαμας Βέργου - Στυλιανοῦ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΙΕΡΟΣΥΝΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟ

Φεμινισμός ἐμφανίζεται τόν 19ο αἰώνα ὡς ὀργανωμένο κίνημα, μέ συλλογή κοινωνικῶν θεωριῶν, πολιτικῶν κινήσεων καί ἠθικῶν φιλοσοφιῶν, πού ἑστιάζεται στόν περιορισμό ἤ ἐξάλειψη τῆς φυλετικῆς ἀνισότητας καί ταυτόχρονα ἀποσκοπεῖ στήν προώθηση τῶν δικαιωμάτων τῶν γυναικῶν στήν κοινωνία. Οἱ χριστιανικές ὁμολογίες καί κοινότητες τῆς Δύσης, ζώντας στόν ρυθμό ἀνάπτυξης τῶν κοινωνιῶν τους καί ἔντονα ἐπηρεασμένες ἀπ' αὐτόν, δέν ἄργησαν νά μεταφέρουν τά κοινωνικά προβλήματα στήν ἴδια τήν ἐκκλησιαστική ζωή. Ἡ φεμινιστική θεολογία καί τό ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν γεννήθηκαν καί ἀναπτύχθηκαν μέσα στό κλίμα μιᾶς ἔντονης ἐπίδρασης τοῦ ἐκκοσμικευμένου φεμινιστικοῦ κινήματος στίς δυτικές κοινωνίες.

Ὅλα ξεκίνησαν τό 1950 στήν Σουηδία, ὅταν ἡ Λουθηρανική «Ἐκκλησία» τῆς Χώρας, μέ ἔντονη τήν κρατική ἐπέμβαση καί τίς πιέσεις πολλῶν γυναικείων ὀργανώσεων, ὁδηγήθηκε κατ' ἀνάγκη στή συζήτηση καί προώθηση τοῦ ζητήματος τῆς «χειροτονίας» τῶν γυναικῶν. Ἡ πρώτη «χειροτονία» στή Σουηδία ἔγινε τό 1958. Τό σκανδιναβικό παράδειγμα ἀκολούθησαν καί οἱ ἄλλες προτεσταντικές ὁμολογίες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς. Τό 1971 ἕνας Ἀγγλικανός ἐπίσκοπος τοῦ Χόνγκ Κόνγκ προέβη στή «χειροτονία» τριῶν γυναικῶν, ἔχοντας αὐτή τή φορά τήν ἔγκριση τῆς συνόδου του καί χωρίς νά συναντήσει ἀντιδράσεις. Τό 1975 οἱ Ἀγγλικανοί τοῦ Καναδᾶ ἀποδέχτηκε τή «χειροτονία» τῶν γυναικῶν. Ἡ ἄνοδος τῶν γυναικῶν σέ «ἐπισκοπικούς» θρόνους μεγάλωσε τήν ἀπόσταση πού χωρίζει τούς συντηρητικούς Ἀγγλικανούς ἀπό τούς λεγόμενους προοδευτικούς. Ἔτσι, ἕνα τμῆμα τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ ὄχι μόνο δέν ἀναγνωρίζει τίς «χειροτονίες» αὐτές ἀλλά ἀσφαλῶς οὔτε καί τίς «χειροτονίες» ἀνδρῶν ἀπό τίς γυναῖκες «ἐπισκόπους». Σήμερα οἱ γυναῖκες – πάστορες ἀποτελοῦν τό 15% στίς προτεσταντικές ὁμολογίες καί τό γεγονός αὐτό ἔχει ἀποτελέσει τήν αἰτία δεκάδων σχισμάτων.

Ὁ Προτεσταντισμός ἔφερε στό προσκήνιο μιά νέα θεολογία περί ἱεροσύνης, πού στηρίζεται στήν βιβλική θεολογία καί ἑρμηνευτική καί ὄχι στήν Παράδοση, ἀφοῦ ἡ χειροτονία σταμάτησε νά θεωρεῖται μυστήριο, ἡ θεολογία τῆς εἰδικῆς ἱεροσύνης ἀντικαταστάθηκε ἀπό ἐκείνη τῆς ἱεροσύνης ὅλων τῶν πιστῶν καί ὁ ἀνεξίτηλος χαρακτήρας τῆς χειροτο-

νίας ἀντικαταστάθηκε ἀπό ἕνα πιό ἁπλό μοντέλο ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας. Ταυτόχρονα σήμανε τό τέλος τοῦ Μοναχισμοῦ καί οἱ Διαμαρτυρόμενες γυναῖκες ἔχασαν τή μοναδική ἐπίσημη θέση διακονίας πού μποροῦσαν ἕως τότε νά κατέχουν, αὐτή τῆς μοναχῆς.

Στόν Ὀρθόδοξο χῶρο διατυπώθηκαν καίριες θέσεις τόσο γιά τό μυστήριο τῆς ἱεροσύνης ἀπό διάφορους Θεολόγους ὅσο καί γιά τή θέση τῶν γυναικῶν στήν ἐκκλησιαστική διακονία. Ἐνδεικτικά, σύμφωνα μέ τόν Πάβελ Εὐδοκίμωφ ὁ ἄνδρας συνδεδεμένος οὐσιαστικά μέ τόν Χριστό–Ἀρχιερέα, τόν ἄνδρα – ἐπίσκοπο στό μέσο τῶν ἱερατικῶν του λειτουργιῶν, διεισδύει μυστηριακά στά στοιχεῖα τοῦ κόσμου, γιά νά τά ἁγιάσει καί νά τά μεταβάλει σέ ζωή τῆς Βασιλείας. Ἡ γυναίκα σχετίζεται στήν οὐσία της μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα, τόν Παράκλητο, γίνεται Εὔα-Ζωή πού προφυλάσσει, ζωοποιεῖ καί προστατεύει κάθε μέρος τῆς ἀνδρικῆς δημιουργίας. Ἄν ἡ Παρθένος, εἶναι τό γυναικεῖο ἀρχέτυπο καί ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής τό ἀνδρικό, σύμφωνα μέ τήν εἰκόνα τῆς Δεήσεως, ὁ Χριστός συνιστᾶ τήν ἀρχετυπική ὁλοκλήρωση τοῦ ἀνδρικοῦ καί τοῦ γυναικείου στοιχείου.

Ὁ ἐπίσκοπος βεβαιώνει τήν σωτηριολογική ἐγκυρότητα τῶν μυστηρίων καί κατέχει τήν ἐξουσία νά τά ἱερουργεῖ, κατέχει τό χάρισμα νά ἐποπτεύει τή γνησιότητα τῆς παρακαταθήκης τῆς πίστεως καί ἀσκεῖ τήν ποιμαντική αὐθεντία. Τό λειτούργημα τῆς γυναίκας ἀνήκει στό βασίλειο ἱεράτευμα. Ἡ ἱεροσύνη δέν ἀνήκει στά χαρίσματα τῆς γυναίκας, γιατί κάτι τέτοιο θά πρόδιδε τό εἶναι της. Ἄλλωστε ἡ Ὀρθόδοξη παράδοση τῆς Ἀνατολῆς δέν συνέδεσε ποτέ τήν γυναίκα, οὔτε ἀκόμη καί τήν Θεοτόκο, μέ τό ἀξίωμα τῆς ἱεροσύνης.

Μποροῦμε νά κατανοήσουμε τή διάκριση τῶν δύο φύλων τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης μέσα ἀπό τή θεωρία τῆς ὕπαρξης καί ἐνέργειας τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδας. Ὅπως ὁ τρόπος ὑπάρξεως τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἀσύγχυτος στά πλαίσια τῆς κοινῆς θείας φύσης, ἔτσι τό ἀνδρικό καί τό θηλυκό φύλο δέν πρέπει νά ταυτίζονται, οὔτε νά συγχέονται ὅσον ἀφορᾶ τόν ἰδιαίτερο τρόπο ὑπάρξεως, σέ ἄνδρα καί γυναίκα, τῆς κοινῆς – ὁμοούσιας ἀνθρώπινης φύσης. Ὁ Χριστός (Νυμφίος) εἶναι πρότυπο γιά τούς ἄνδρες, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία (Νύμφη) πού ἀπεικονίζεται ἀπό τήν Παναγία εἶναι πρότυπο γιά τίς γυναῖκες. Ὁ Χριστός, λοιπόν, καί ἡ Παναγία εἶναι πρότυπα τελειότητας τοῦ ἀνδρικοῦ καί τοῦ γυναικείου φύλου. Ὁ ἄνδρας ποιεῖ τά μυστήρια τῆς ἐκκλησίας καί ἡ γυναίκα τό ἐπίσης μέγα μυστήριο τῆς δημιουργίας τῆς ζωῆς. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού στήν Ὀρθόδοξη ἁγιογραφία εἰκονίζεται ἡ Παναγία ἡ βρεφοκρατοῦσα σέ θρόνο Θεότητας μέ ἀποτέλεσμα ὁ Ὀρθόδοξος πιστός νά τήν βλέπει ὡς τήν ἱερουργό τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου.

Καί ἄν ὁ φορέας, ἡ εἰκόνα τῆς μοναδικῆς ἱεροσύνης εἶναι ἄνδρας καί ὄχι γυναίκα, εἶναι γιατί ὁ Χριστός εἶναι ἄνδρας καί ὄχι γυναίκα. Τό για-

τί, συμπεραίνει ὁ Ἀλεξάντερ Σμέμαν, δέν ἐπιδέχεται ἀπάντηση ἀπό καμιά «κουλτούρα», «κοινωνιολογία», «ἱστορία» ἤ «ἑρμηνεία» ἀλλά μόνον ἀπό τήν Θεολογία ὡς θεωρία καί μέθεξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν Χριστῷ ἐμπειρίας.

Ἐπειδή, ὅμως, ἡ Ὀρθοδοξία διεξάγει διάλογο μέ Προτεσταντικές κοινότητες, πού προχώρησαν ἤδη σέ παρόμοιες «χειροτονίες», τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο συνεκάλεσε γιά τό θέμα αὐτό Διορθόδοξο θεολογικό συνέδριο στή Ρόδο τό φθινόπωρο τοῦ 1988, ἔτσι ὥστε νά καταστεῖ δυνατή ἡ μαρτυρία καί ἀπάντηση τῆς Ὀρθόδοξης θεολογικῆς παράδοσης στήν πρόκληση τῆς φεμινιστικῆς θεολογίας καί τῆς «χειροτονίας» τῶν γυναικῶν. Τά πορίσματα τοῦ Συνεδρίου κρίνονται οὐσιώδη καί γιά αὐτό τό λόγο θά περιοριστοῦμε σέ αὐτά. Ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, τονίζεται, μετέχοντας στή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, μετέχουν ταυτόχρονα καί στό προφητικό, ἀρχιερατικό καί βασιλικό ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ρόλος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν Ἐκκλησία ἐνώνει ἄρρηκτα τούς πιστούς, ὑπερβαίνοντας ἐσχατολογικά τίς ὅποιες ἀνθρώπινες διαιρέσεις. Ὁ Χριστός ὡς Μέγας Ἀρχιερεύς παραμένει πάντοτε ὁ μόνος λειτουργός τῶν μυστηρίων. Ἡ μυστηριακή ἤ εἰδική ἱεροσύνη εἰκονίζει τόν Χριστό ἀπό τόν ὁποῖο χορηγεῖται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι στούς ἀποστόλους καί τούς διαδόχους τους. Ἡ συνείδηση τῆς πρώτης Ἐκκλησίας ἀπέκλεισε ἐξαρχῆς τή συμμετοχή τῶν γυναικῶν στήν εἰδική ἱεροσύνη, μιμούμενη τό παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἀποστόλων.

Ἐνῶ οἱ γυναῖκες μετέχουν ἐξίσου μέ τούς ἄνδρες στήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, οἱ ρόλοι τους στήν Ἐκκλησία δέν συγχέονται. Ὁ ἰδιαίτερος ρόλος τῆς γυναίκας ἐκφράζεται ἀπό τήν τυπολογία τῆς «Εὔας-Μαρίας», ἐνῶ τοῦ ἄνδρα ἀπό τήν τυπολογική σχέση «Ἀδάμ-Χριστοῦ». Τό πρότυπο τῆς Θεοτόκου φωτίζει τό λειτούργημα τῆς γυναίκας ὡς ἐπιφάνεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατά τήν ἐνσάρκωση τοῦ νέου Ἀδάμ. Ἡ σχέση τοῦ εἰδικοῦ ἔργου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τῆς Θεοτόκου ἀπό τή μία, καί ἡ τυπολογική σχέση τοῦ παλαιοῦ μέ τόν νέο Ἀδάμ ἀπό τήν ἄλλη, ἀποτελοῦν γιά τήν Ἐκκλησία σημεῖα μέ τά ὁποῖα προσεγγίζει τήν ἀναφορά τῶν ἀνδρῶν καί τῶν γυναικῶν στήν χειροτονημένη ἱεροσύνη.

Ἔτσι, ἐνῶ ἡ Θεοτόκος ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συμβολίζει τήν μητρότητα τῆς Ἐκκλησίας, δέν μετέχει, ἐντούτοις, στή χριστοκεντρική μυστηριακή ἱεροσύνη. Τό συνέδριο τῆς Ρόδου τονίζει μέ ἔμφαση πώς ἡ χειροτονία τῶν γυναικῶν ἀποδυναμώνει τήν ἰσόρροπη σχέση Χριστολογίας καί Πνευματολογίας στήν ἐκκλησιολογία. Ἀκολούθως, ἀπαριθμεῖ τίς παρακάτω θέσεις γιά τό ἀδύνατο τῆς εἰδικῆς ἱεροσύνης τῶν γυναικῶν: α) τό παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ πού δέν ἐπέλεξε καμία γυναίκα μεταξύ τῶν ἀποστόλων, β) τό παράδειγμα τῆς Θεοτόκου πού δέν ἄσκησε ἱερατικό λειτούργημα, γ) τήν ἀποστολική παράδοση πού ποτέ δέν χειροτόνησε γυναῖκες καί δ) τίς θέσεις τοῦ Παύλου γιά τήν γυναίκα.

Ἡ Θεοτόκος κατά τήν ἐνανθρώπηση ἐκπροσωπεῖ ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα ἄρα καί τό γυναικεῖο καί ἀνδρικό γένος. Τό γυναικεῖο της πρόσωπο πού τυπολογικά συμβολίζει ὅλο τόν λαό τοῦ Θεοῦ, μεσιτεύει, σύμφωνα μέ τήν λειτουργική παράσταση τῆς Πλατυτέρας, στό θεανδρικό πρόσωπο τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως.

Στή Χριστιανική Ἐκκλησία ἡ γυναικεία παρουσία ἐνδυναμώνεται μέσα ἀπό τήν πλειάδα τῶν Ἁγίων Γυναικῶν, Ὁσίων, Ἰσαποστόλων, Μαρτύρων, Ὁσιομαρτύρων, Μεγαλομαρτύρων, οἱ ὁποῖες, μέ κορυφή τήν Παναγία, ἔχουν ἰδιαίτερη θέση στήν Ἁγιογραφία καί Ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί ἄφησαν τό δικό τους στίγμα στή Θεολογία.

Εἶναι ἀνάγκη νά ἐνθαρρυνθεῖ ἡ πληρέστερη συμμετοχή τῶν γυναικῶν στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, στό κατηχητικό καί ποιμαντικό πλαίσιο, στήν ἐκκλησιαστική διοίκηση καί τά σώματα λήψης ἀποφάσεων. Ἄλλοι τομεῖς δραστηριοποίησης τῶν γυναικῶν θά μποροῦσε νά εἶναι ἡ ἁγιογραφία, ἡ διακονία στή νεολαία, ὁ ἐκκλησιαστικός τύπος κ.ἄ.. Ἡ κλήση στήν ἁγιότητα ἀφορᾶ, ἀνεξαρτήτως φύλου, ὅλους τούς πιστούς πού ἔχουν γιά τό σκοπό αὐτό ὡς πρότυπα τούς βίους τῶν ἀνδρῶν καί τῶν γυναικῶν ἁγίων.

ΜΑΛΑΜΑ ΒΕΡΓΟΥ – ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
Θεολόγος – Ἐκπαιδευτικός

Ἐλευθέριου Χ. Οἰκονομάκου

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

τό ἐρώτημα ποιά ἡ σχέση Προτεσταντισμοῦ – Φεμινισμοῦ, θά ἔλεγα: σχέση στενῆς συγγένειας, σχεδόν ἀδελφική. Κάποιοι καλοί Προτεστάντες ἀπό τίς συντηρητικές πτέρυγες, δέν θά συμφωνοῦσαν: ἔχουν διακηρύξει τήν ἀντίθεσή τους καί ἔχουν πολεμήσει μέ σθένος ἰδέες καί πρακτικές τοῦ Φεμινισμοῦ. Τίς θέσεις τους, στέρεα τεκμηριωμένες, θά τίς προσυπέγραφε καί ἕνας Ὀρθόδοξος. Ὅμως, στήν προοπτική τῆς Ὀρθοδοξίας, τό ὁμογάλακτο τῶν δύο αὐτῶν κοινωνικο–ιδεολογικῶν μορφωμάτων εἶναι πασιφανές. Συνοπτικά μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ὁ Προτεσταντισμός πρῶτος καί μετά δύο αἰῶνες, ὁ Φεμινισμός βγῆκαν ἀπό τήν ἴδια μήτρα: ἐκείνη τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Ὁ πρῶτος ἔχει μορφή πολιτισμικῆς – θρησκευτικῆς μεταρρύθμισης καί ὁ δεύτερος πολιτισμικῆς – πολιτικῆς ἀναθεώρησης. Μέ τό πρῶτο σκέλος καί τῶν δύο προσδιορισμῶν, «πολιτισμικῆς», θέλω νά ὑποδηλώσω ὅτι καί οἱ δύο φύτρωσαν στό ἴδιο ἔδαφος: ἐκεῖνο πού καλλιεργήθηκε στή Δύση μέσα ἀπό ἀνθρωπολογικές διεργασίες κατά τή δεύτερη μετά Χριστόν χιλιετία, ὅταν συγκροτήθηκε ἡ νεότερη δυτικοευρωπαϊκή ταυτότητα. Ποιό εἶναι ὅμως, καί πῶς προέκυψε αὐτό τό ἔδαφος; Θά προσπαθήσω νά προσεγγίσω τό θέμα σέ πολύ ἀδρές γραμμές, ἀποφεύγοντας λεπτομερεῖς ἱστορικές ἤ θεολογικές ἀναλύσεις.

Ἡ Ἐκκλησία, ὁ σαρκωμένος Χριστιανισμός, πού δρᾶ μέσα στήν ἱστορία, ἔχει ἀδήριτο μέλημά Της νά διεισδύει στόν κόσμο προκειμένου, προσεγγίζοντας τόν ἄνθρωπο, νά τόν σώσει. Πάντως ἀνεξάρτητα ἀπό τή σωτηρία αὐτή κάθ' ἑαυτήν, ἡ διείσδυση τῆς Ἐκκλησίας στόν κόσμο ἔχει ἀναπόφευκτη συνέπεια τήν πρόκληση κοινωνικῶν ζυμώσεων καί ἀλλαγῶν. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία δημιούργησε τόν Χριστιανικό Κόσμο καί Πολιτισμό. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι κατ' ἀνάγκη πρέπει νά Τήν συγχέουμε μέ κάθε τί, πού ὀνομάζεται χριστιανικό. Ὄχι ὅτι «νίπτει τάς χεῖρας Της» ὡς πρός τά πράγματα τοῦ κόσμου, ὅτι δέν ἔχει λόγο νά πεῖ, ἀλλά, ὅπως κάθε πολιτισμός, ἐνσωματώνει ποικίλα ἀνθρωπολογικά στοιχεῖα, κάποτε ἑτερόκλητα μεταξύ τους, ἔτσι καί ὁ καλούμενος «Χριστιανικός Πολιτισμός» κουβαλάει στίς πλάτες του προϋπάρχουσες ἀντιλήψεις τῶν λαῶν καί νεόκοπες νοοτροπίες τους μή ἐκκλησιαστικῆς προελεύσεως. Ἄς τόν δεχθοῦμε λοιπόν ὡς τόν πολιτισμό, πού ἀναπτύχθηκε στούς γεωγραφικούς χώρους ὅπου κυρίαρχη θρησκεία ὑπῆρξε κάποια μορφή Χριστιανισμοῦ, καί ἄς μή τόν θεωροῦμε

ὡς φορέα μοναδικῶν σωτήριων προοπτικῶν. Αὐτές ἀνήκουν στήν Ἐκκλησία.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεανθρώπινο γεγονός. Ἔλκει τή σύστασή Της ἀπό τήν κεφαλή της, τόν Θεάνθρωπο Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Στήν ἀνθρώπινη διάστασή Της καλεῖ τόν φθαρμένο, μεταπτωτικό ἄνθρωπο νά μπεῖ καί νά δεῖ τά τεκταινόμενα στό χῶρο Της, ἴσως καί ὁδηγηθεῖ ἑκούσια στή σωτηρία: *«ἔρχου καί ἴδε»*. Κάτω ὅμως ἀπό αὐτές τίς συνθῆκες, πῶς νά ἀποφύγει τήν εἴσοδο στούς κόλπους Της καί τοῦ «ἀρχαίου κακοῦ», πού μπῆκε ἀπρόσκλητο ἀκόμα καί στόν πρῶτο Παράδεισο; Τό «κακό» ἀναπτύσσεται σά ζιζάνιο στόν ἀγρό τῆς Ἐκκλησίας κάνοντας ἀκριβῶς τήν ἴδια δουλειά μέ τόν «ἀρχαῖον ὄφιν»: μέ τερτίπια καί τεχνάσματα ἀμφισβητεῖ τήν αὐθεντία καί ἀξιοπιστία τοῦ Θεοῦ, διαβάλλει τήν ἀγαθότητά Του καί προωθεῖ ὑπογείως τήν ὑποκατάστασή Του ἀπό τόν ἄνθρωπο, ὡς δῆθεν πιό ἄξιο, πιό ἀποτελεσματικό καί «καθ' ὕλην ἁρμόδιο» νά χειρισθεῖ τά ἀνθρώπινα. Μέγας ὁ πειρασμός γιά τήν Ἐκκλησία νά πάψει νά εἶναι «θεανθρώπινη» καί νά γίνει «ἀνθρωποθεϊκή», ἐξορίζοντας τόν Θεάνθρωπο στόν Οὐρανό καί θέτοντας στή θέση του τόν μεταπτωτικό ἄνθρωπο. Φυσικά μιά Ἐκκλησία, πού θά ἐνδώσει στόν «Πειρασμό», κατεβαίνει στό στίβο τοῦ ἀνταγωνισμοῦ μαζί μέ τίς ἄλλες δυνάμεις τοῦ κόσμου, γίνεται «ἐπίκαιρη», ἀποκτᾶ αἴγλη, ἴσως καί δύναμη, ἀλλ' ὅλα αὐτά μέ τίμημα τήν ἀπώλεια τῆς γνησιότητάς της. Δέν εἶναι πιά ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ...

Ὁ ἀρχαῖος «Πειρασμός» χτυπάει ὅλο τό Χριστιανικό Κόσμο, σέ Ἀνατολή καί Δύση. Ὅμως, ἡ Δύση τῆς β΄ χιλιετίας, καθώς ὡρίμαζε, ἀνέπτυξε ἀρχές καί νοοτροπία, ἀπέκτησε δική της ταυτότητα καί καθιέρωσε τούς κοινωνικούς καί θρησκευτικούς θεσμούς της, σύμφωνα μέ αὐτές τίς ὑποδείξεις τοῦ «Πειρασμοῦ». Ἡ Ἀνατολή ἀντίθετα, ἄν καί πειράστηκε, ταρακουνήθηκε μέν (καί ταρακουνιέται ἀκόμα), ἀλλά καθημαγμένη ἀπό τίς ἐξ ἀνατολῶν ἐπιδρομές τοῦ Ἰσλάμ καί τίς ἀποικιοκρατικές ἐπελάσεις τῶν Δυτικῶν, διατήρησε τήν ἀρχαία Παράδοσή της. Πῶς καί γιατί ἔγινε αὐτό δέν εἶναι τοῦ παρόντος. Ἔχουν γραφεῖ πολλά, πού ἐπιχειροῦν νά δώσουν ἀπάντηση στό θέμα, κυρίως ἀπό τά μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα καί μετά, ὅταν ἡ χιλιόχρονη βυζαντινή Ἀνατολή ἄρχισε νά προσελκύει τήν προσοχή διανοουμένων καί ἐρευνητῶν.

Ἡ χριστιανική Δύση ἀποθώντας τόν Θεάνθρωπο στόν οὐρανό, ἔτεινε «εὐήκοον οὖς» στόν «Πειρασμό» καί ἐπινόησε ὡς πρότυπό της ἕνα δῆθεν ἐκπρόσωπό Του, τόν «Ἀνθρωπόθεο». Καί ἀνέδειξε ἕναν ἄνθρωπο, μέτοχο καί αὐτόν τῆς μεταπτωτικῆς φθορᾶς, καί τόν περιέβαλε μέ φαντασιακές ex officio ἔκτακτες ἰδιότητες καί ἐξουσίες, γήινες καί οὐράνιες: τόν Ἐπίσκοπο τῆς Ρώμης, τόν Πάπα. Τό πειρασμικῆς ὅμως ἐμπνεύσεως δυτικό ἴνδαλμα τοῦ «Ἀνθρωποθέου» δέν ἡσύχασε: μέ ἀφορμή τίς παπικές αὐθαιρεσίες, πού τό ἴδιο ὑποκίνησε, ἀναμόχλευσε τό δυναμικό τῶν νορδικῶν φύλων τῆς Εὐρώπης καί τό ἔστρεψε κατά τοῦ Πάπα καί τοῦ πιστοῦ σ' αὐτόν λατινικοῦ νότου. Καί γεννήθηκε ὁ Προ-

τεσταντισμός, ὁ ὁποῖος ἀνακήρυξε κάθε πιστό ὀπαδό του σέ «ἀνθρωπόθεο». Συνέπεια αὐτοῦ, ἡ Εὐρώπη πνίγηκε στό αἷμα ἀπό ἐνδοχριστιανικούς ἐμφυλίους πολέμους γιά ἑνάμισι αἰῶνα, μέ διακύβευμα τό εἶδος τοῦ «᾽Ανθρωποθέου», πού θά ἐπικρατοῦσε. Οἱ ἀντίπαλες παρατάξεις βρῆκαν τελικά ἕνα συμβιβασμό πολιτικῆς συνύπαρξης «χωρίς νικητές καί ἡττημένους». Στή συνέχεια ἀναδύθηκαν εὔρωστα τά εὐρωπαϊκά ἔθνη καί ἡ Εὐρώπη ἔγινε παγκόσμια δύναμη. Μέσα ὅμως στήν ἀλαζονεία της ἀγνόησε τόν «ἐξόριστο» Θεάνθρωπο καί «οὐκ ἀπετάξατο» τόν «Πειρασμό».

῾Ο «Πειρασμός» οὔτε ἐδῶ ἠρέμησε. Πρότεινε: *«᾽Αφοῦ διώξατε, καί καλά, κάνατε, τό Θεό ἀπό τά γήινα, δέν ἐνδιαφέρει πιά ἄν ὑπάρχει στόν Οὐρανό ἤ ὄχι. Δέν Τόν χρειάζεσθε. Μπορεῖτε νά Τόν σκοτώσετε καί σάν ἰδέα. ᾽Εδῶ στή γῆ μπορεῖ καί πρέπει νά τά καταφέρει θαυμάσια ὁ "῾Άνθρωπος", δηλαδή ὁ καθένας ἀπό σᾶς. Νά κάνετε αὐτό πού σκέπτεσθε, αὐτό πού νομίζετε, αὐτό πού σᾶς εὐχαριστεῖ, ὅ,τι προωθεῖ τήν ἰδιωτική σας καταξίωση καί ἀπόλαυση».* Καί ὁ νεωτερικός Εὐρωπαῖος εἶπε ναί. Ἔτσι κάνει τήν ἐμφάνισή του ὁ κατά βάση ἄθεος Διαφωτισμός, ἕνα κίνημα πολιτισμικό – πολιτικό, ρωμαλέο καί δυναμικό, πού ταρακούνησε τή γῆ. ᾽Από τήν ἀριστερή («προοδευτική») ἐκδοχή του ξεπήδησε ὁ Φεμινισμός, ὡς διεκδικητική συσπείρωση τῶν γυναικῶν γιά τήν «ἰσότητα» τῶν φύλων. Τοῦτο δέ ἀνακηρύχθηκε σέ ὕπατη ἀνάγκη διότι, κατά τά κηρύγματα τοῦ Διαφωτισμοῦ – Φεμινισμοῦ, οἱ γυναῖκες ὑπῆρξαν ἀνά τούς αἰῶνες μόνιμα θύματα στίς πάγια ἀνδροκρατούμενες κοινωνίες. (Βέβαια ἡ ἄδικη μεταχείριση τῆς γυναίκας, ὅποτε καί στό βαθμό πού συνέβη ἀνά τούς αἰῶνες, πολεμήθηκε ἀπό τούς Πατέρες τῆς ᾽Εκκλησίας ὡς κατάσταση παρά φύση, ὡς ἀποτρόπαιο ἔργο τοῦ ἴδιου τοῦ «᾽Ανθρώπου» τῆς φθορᾶς).

῾Η ἀριστερά, διακηρύσσει ὡς ὑπέρτατο ἀγαθό τήν ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά μέ ἔννοια ἰσοπέδωσης. Ὄχι μέ τήν ἔννοια τῆς ἰσοτιμίας, τῆς ἴσης ἀξίας, ὅπως ὁ Χριστιανισμός. Γιά τήν ἀριστερά ἕνα εἶναι τό βασικό «κακό» στόν κόσμο, ἡ διαφορά στήν κατοχή καί διαχείριση τοῦ παραγόμενου πλούτου. Κάθε τί ἄλλο, πού κάνει τούς ἀνθρώπους νά διαφέρουν μεταξύ τους, ὅπως ἔθνος, θρησκεία, κουλτούρα, φύλο, κτλ, εἶναι «ἐποικοδόμημα» αὐτῆς τῆς βασικῆς διαφορᾶς, ὁδηγεῖ στίς συρράξεις τοῦ ταξικοῦ κόσμου καί πρέπει νά ἐξοβελιστεῖ, γιά νά ἔλθει στή γῆ ὁ ἀταξικός «παράδεισος»!

῾Ο Προτεσταντισμός ἐξ ἄλλου, θεωρεῖται μέντορας τοῦ καπιταλισμοῦ, διότι στό ἠθικό περιβάλλον, τό ὁποῖο καλλιέργησε ὁ πρῶτος, ἀναπτύχθηκε ὁ δεύτερος. Παρά ταῦτα, ὁ Φεμινισμός, ἄν καί ἀριστερῆς προελεύσεως, τά βρῆκε μιά χαρά μέ τόν Προτεσταντισμό, ὅταν θέλησε νά προωθήσει τήν ἀτζέντα του στό χῶρο τῆς θρησκείας. Καί τό πρῶτο βῆμα ἔγινε μέ τήν εἴσοδο τῶν γυναικῶν στόν κλῆρο σέ ἀρκετές προτεσταντικές ὁμολογίες. Αὐτό ἦταν θέμα ταμπού γιά τό Φεμινισμό, μιά καί ὁ κλῆρος ἦταν τό μόνο δημόσιο λειτούργημα στό ὁποῖο δέν εἶχαν πρό-

σβαση οἱ γυναῖκες λόγῳ φύλου. Μέσα στό ἴδιο κλίμα ἀναπτύχθηκε ἡ λεγόμενη «φεμινιστική θεολογία», στόχος τῆς ὁποίας ἦταν ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ὀρθότητας τῶν «σεξιστικῶν» προσδιορισμῶν, ἀκόμα καί γιά τά Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἔτσι προτάθηκε ἡ ἀντικατάσταση τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» στήν Κυριακή προσευχή μέ τό ἄφυλο «Γονεῦ ἡμῶν». Μέ βάση δέ τά κείμενα τῆς Π. Διαθήκης Σοφία Σολομῶντος καί Σοφία Σειράχ, ὅπου ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ χαρακτηρίζεται ὡς ἡ Ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ ἀμφισβητήθηκε τό φύλο τοῦ ἴδιου τοῦ «Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου», τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σέ κάποια διαδήλωση φεμινιστριῶν γιά τά δικαιώματα τῆς γυναίκας πρό ἐτῶν στήν Ἀμερική, ἡ «χριστιανική» πτέρυγα αὐτῶν περιέφερε ἕνα σταυρό ἐπί τοῦ ὁποίου ἦταν καρφωμένη μιά φιγούρα μέ γυναικεία κατατομή. Τό μήνυμα ἦταν βέβαια ἀσαφές, ἀλλά ἐνδεικτικό: εἴτε ἀμφισβήτηση ὡς πρός τό φύλο τοῦ Κυρίου, εἴτε ἀνάδειξη τοῦ «μαρτυρίου» τῆς γυναίκας στούς αἰῶνες τῆς πατριαρχικῆς κοινωνίας, εἴτε καί τά δύο μαζί. Ἀκόμα, μέσα στό πνεῦμα τῆς ἰσότητας τῶν φύλων καί ἐπειδή ὁ ἄνδρας εἶναι από τή φύση ἀπαλλαγμένος ἀπό τό βάρος ἐγκυμοσυνῶν, τοκετῶν, λοχείας, θηλασμῶν, κτλ., ὁ Φεμινισμός διεκδικεῖ γιά τή γυναίκα τό δικαίωμα χειρισμοῦ τοῦ σώματός της ἔτσι ὥστε νά μπορεῖ νά ἐπιλέξει, ὅποτε θελήσει, νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τά βάρη αὐτά προκειμένου νά ἀνταγωνισθεῖ ἐπί ἴσοις ὅροις τόν ἄνδρα στό στίβο τῆς ζωῆς. Δηλαδή δικαίωμα στήν ἔκτρωση. Αὐτές οἱ «ἰσοτικές» διεκδικήσεις τοῦ Φεμινισμοῦ, πού φτάνουν μέχρι τήν ἀποκήρυξη τῶν «ἔμφυλων στερεοτύπων» δράσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τεχνητῶν τάχα καί μή ἐκ φύσεως καθορισμένων, βρίσκουν σήμερα ἔνθερμη στήριξη στούς κύκλους τοῦ προτεσταντικοῦ γυναικείου «κλήρου».

Βέβαια, ὁ Θεάνθρωπος Κύριος δέν εἶπε τόν τελευταῖο λόγο Του. Ἀγνοεῖ «Ἀνθρωποθέους» καί νεωτερικούς «Ἀνθρώπους», τά ἐωσφορικῆς σπορᾶς αὐτά ἀποκυήματα τῆς φθαρμένης ἀνθρώπινης φαντασίας. Συγκαταβαίνει καί κρούει τή θύρα κάθε ταλαιπωρημένης ψυχῆς μέ ἄπειρη θυσιαστική ἀγάπη καί σεβασμό πρός τήν ἐλευθερία τοῦ πλάσματός Του καί περιμένει τή συνέργειά του γιά τή μεγάλη ἀλλαγή. Πολλοί δυτικοί, Ρωμαιοκαθολικοί καί Προτεστάντες, (ἀλλά καί ἀνατολικοί Ὀρθόδοξοι) χριστιανοί, φαρμακωμένοι ἀπό τήν μετανεωτερική παρακμή καί ἀποσάθρωση τοῦ κόσμου, ὅπως τήν βιώνουμε σήμερα, στρέφονται καί ἀναζητοῦν τήν ἀρχαία ἱστορική Ἐκκλησία. Καί Τήν ἀνακαλύπτουν γνήσια στόν πυρήνα τῆς Ὀρθοδοξίας. Καί τότε ἀκούγεται θριαμβική ἡ κραυγή τους: «Γυρίζουμε σπίτι μας»!...

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΣ

Πρεσβύτερου Θεόδωρου Χέκμαν

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΙΑΝΩΝ

1. ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ.

Ἡ Ἀμερική ἦταν πάντα εὔφορο ἔδαφος γιά τήν ἀνάπτυξη πολλῶν αἱρέσεων καί λατρευτικῶν ὁμάδων. Φαίνεται δέ ὅτι ὅσο πιό ἀνορθόδοξες καί παράξενες μέθοδοι χρησιμοποιοῦνται τόσο αὐξάνονται οἱ πιθανότητες «ἐπιτυχίας» τους. Χαρακτηριστικό ὅλων αὐτῶν τῶν αἱρέσεων εἶναι τό ὅτι ὑπερτονίζουν κάποια πλευρά τοῦ χριστιανισμοῦ ξεχνώντας συχνά πλήρως ὅλες τίς ἄλλες.

Ἕνα τέτοιο παράδειγμα εἶναι αὐτό πού ἔχει ἐπίκεντρο τό Ἅγιο Πνεῦμα - τό κίνημα πού ὀνομάζεται Πεντηκοστιανό ἤ χαρισματικό. Τά φαινόμενα πού τό συνοδεύουν: «τό βάπτισμα τοῦ πυρός», τό δῶρο τῆς γλωσσολαλιᾶς, οἱ προφητεῖες, ἐκστατικές συνάξεις προσευχῆς, πνευματικές θεραπεῖες καί μαρτυρίες - ὅλα πολύ ἐντυπωσιακά.

Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ περισσότερες ὁμολογίες τῆς Δύσης παραγνώρισαν τό τρίτο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ συνέχεια ἦταν ἀναπόφευκτη: Μιά λατρεία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Τό κίνημα ξεκίνησε συγκεκριμένα ἀπό τούς Μεθοδιστές, ἀπό ὁμάδες πιστῶν πού ἤθελαν νά ἐπαναφερθεῖ ὁ ζῆλος γιά προσωπική ἁγιότητα. Στά τέλη τοῦ 19ου καί ἀρχές τοῦ 20ου αἰῶνα οἱ πλεῖστες ὁμολογίες δέν δέχθηκαν νά μοιραστοῦν τόν ἐνθουσιασμό τῶν ζηλωτῶν κι ἔτσι δημιουργήθηκε ἕνα καινούργιο σχίσμα ἀντί νά συνεχιστεῖ ἡ προσπάθεια γιά ἀνανέωση τοῦ κατεστημένου.

Ὁ Πεντηκοστιανός J.S. Tinney ὑποστηρίζει πώς ὅλα ἄρχισαν σέ μιά ἐκκλησία στήν ὁδό Azusa τοῦ Λός Ἄντζελες τό 1906. Ὁ νέγρος πάστορας W. J. Seymour καί οἱ ὀπαδοί του προσευχήθηκαν γιά σημεῖα καί θαύματα ἀπό τά οὐράνια. Πῆραν ὅ,τι ζήτησαν καί τό χειρότερο - γεννήθηκε τό κίνημα τῶν Πεντηκοστιανῶν. Γρήγορα ἐπεκτάθηκε σέ συνοικίες τῶν λευκῶν καί πρίν περάσει πολύς καιρός δημιουργήθηκαν μεταξύ τους νέες ὁμάδες: τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, τῆς Συνάξεως τοῦ Θεοῦ, τῆς Πεντηκοστιανῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγιότητας, τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐν Χριστῷ Θεοῦ καί πολλές ἄλλες.

Ὁ ρυθμός ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἦταν πολύ πιό γρήγορος ἀπό ἄλλες Προτεσταντικές ὁμάδες, ἀναμφίβολα λόγω τῶν ἐμπειριῶν πού πρόσφεραν στούς ὀπαδούς τους. Στή δεκαετία τοῦ 1960-1970 τό κίνημα ἔκανε ἐντυπωσιακή εἰσβολή σ' ὅλες τίς Προτεσταντικές ὁμά-

δες οἱ ὁποῖες τό ὑποδέχθηκαν κάποτε μέ ἐνθουσιασμό καί κάποτε μέ κάποιες ὑποψίες. Ἀκόμη πιό ἐκπληκτική ἦταν ἡ ἐπιτυχία τοῦ κινήματος νά μπεῖ σέ Ρωμαιοκαθολικές ἐνορίες καί φοιτητικούς κύκλους σ' ὅλη τή χώρα: ἀκόμη καί ἱερεῖς καί μοναχές μιλοῦσαν γλῶσσες.

2. ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΕΙΣΒΑΛΛΕΙ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ.

Τό 1971 οἱ Ὀρθόδοξες ἐνορίες εἶχαν μέλη τους πού πήγαιναν σέ πεντηκοστιανές συνάξεις. Διακήρυτταν μάλιστα ὅτι οἱ ἐμπειρίες πού εἶχαν τούς ἔκαναν καλύτερους χριστιανούς. Προσέρχονται στά ἄχραντα μυστήρια πολύ πιό τακτικά ἀπό πρίν, ἐπισκέπτονται καί προσεύχονται γιά τούς ἀρρώστους, ἀσχολοῦνται μέ φιλανθρωπικά ἔργα καί ἔχουν πιό μεγάλο ἐνδιαφέρον γιά τήν Ἐκκλησία τους, γιά τή νηστεία, ἐξομολόγηση καί μελέτη πνευματικῶν βιβλίων· δέν διστάζουν νά μιλήσουν γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό σέ ὁποιονδήποτε. Προσεύχονται πιό συχνά καί μέ περισσότερο ζῆλο καί ἔχουν περισσότερη ὑπομονή καί ἀγάπη γιά τούς συνανθρώπους τους. Μέ δύο λόγια οἱ «Ὀρθόδοξοι Πεντηκοστιανοί» ὑποστηρίζουν ὅτι ἔχουν «ἀναγεννηθεῖ» ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐξ αἰτίας τῆς συμμετοχῆς τους στίς ὁμάδες προσευχῆς τῶν Πεντηκοστιανῶν. Τό πιό ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι ὄχι μόνο οἱ λαϊκοί ἀλλά καί κληρικοί ἔχουν ἐνταχθεῖ καί ὑποστηρίζουν αὐτό τό κίνημα.

Ποιό συμπέρασμα μπορεῖ λοιπόν νά ἐξαχθεῖ σ' αὐτό τό σημεῖο; Εἶναι πραγματικά τό κίνημα αὐτό ἕνας θετικός σπινθήρας γιά νά ξυπνήσει τίς νωθρές Ὀρθόδοξες ἐνορίες, σέ μιά ἀνανεωμένη πνευματικότητα; Ἤ εἶναι κάτι ἐντελῶς ξένο καί τελικά καταστροφικό στήν Ὀρθόδοξή μας πίστη;

Ἡ ἐρώτηση πρέπει νά ἀπαντηθεῖ μέ μιά σοβαρή ἀνάλυση τοῦ κινήματος.

Ἡ πιό μεγάλη ὁμάδα «Ὀρθόδοξων Πεντηκοστιανῶν» εἶναι σέ μιά Ἑλληνική Ἐκκλησία τοῦ Pittsburgh. Ὁ ἱερέας δέχθηκε τήν ἀλλαγή, στήν ἀρχή κάπως διστακτικά, ὑπό τήν πίεση τῶν ἐνοριακῶν του. Ὅμως θά πρέπει νά θιγοῦν ἐδῶ 3 σημεῖα:

α) Τά μέλη αὐτῆς τῆς ἐνορίας ἔμαθαν αὐτό τόν ἰδιόρρυθμο τρόπο προσευχῆς ἐκτός τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β) Ὅταν ἐπεβλήθηκε τό κίνημα στή δική τους Ἐκκλησία δέν ἔκαναν τροποποιήσεις σ' αὐτό.

γ) Ὅταν τό κίνημα ἁπλώθηκε καί σέ ἄλλες ἐνορίες ἦταν σέ κάθε λεπτομέρεια ὁ ἴδιος Πεντηκοστιανισμός.

Ὅταν μάλιστα τό θέμα τῆς Προτεσταντικῆς προελεύσεώς του συζητήθηκε σέ ἕνα Πανορθόδοξο συνέδριο κληρικῶν στήν Ἀμερική σηκώστηκε κάποιος καί εἶπε: «Μόνο καί μόνο ἐπειδή τό κίνημα ἔχει Προτεσταντική προέλευση δέν σημαίνει πώς εἶναι κάτι κακό!» Ὅμως ἄλλοι κληρικοί στό συνέδριο αὐτό ἀνυποχώρητα ἐπέμεναν στήν καταδίκη

αὐτοῦ τοῦ κινήματος.

3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ.

Ἕνα πολύ φανερό σημεῖο πού χαρακτηρίζει τόν Πεντηκοστιανισμό ἀπο τό ξεκίνημά του στό Λός Ἄντζελες εἶναι ἡ ὑπερβολική του συναισθηματικότητα.

Στίς πεντηκοστιανές ἐκκλησίες τῶν μαύρων ὁ ἀέρας εἶναι γεμᾶτος ἀπό τούς ἤχους τυμπάνων καί θορυβωδῶν πιάνων. Τό τραγούδι καί τό κήρυγμα εἶναι πολύ συναισθηματικά φορτισμένο καί ὅλη αὐτή ἡ ἀκραία κατάσταση φτάνει στό ἀποκορύφωμά της στήν ἔκχυση τῆς ἐκστατικῆς «γλωσσολαλιᾶς». Παρόμοια κατάσταση ὑπάρχει καί στίς πεντηκοστιανές ἐκκλησίες τῶν λευκῶν.

Μερικοί λέγουν ὅτι πρόκειται γιά νευρωτικά ἄτομα μέ αἴσθημα ἀνασφάλειας. Αὐτό ἔχει δόση ἀλήθειας, ὅμως διάφορες ἔρευνες ἔδειξαν ὅτι αὐτό δέν ἰσχύει γιά ὅλους. Τό ἐρώτημα ὅμως δέν εἶναι πρόβλημα ψυχοπαθολογικῆς ὑγείας ἀλλά γνήσιας Ὀρθόδοξης πνευματικότητας.

Στή «Φιλοκαλία» βρίσκει κανείς ὁδηγό γιά τούς κινδύνους τοῦ ἔντονου συναισθηματισμοῦ τήν ὥρα τῆς προσευχῆς. Ἡ ἐσωτερική ἡσυχία πού προέρχεται ἀπό τήν ἕνωση μέ τό Χριστό στήν προσευχή συνοδεύεται ἀπό μεγάλη πνευματική σοβαρότητα, μιά εἰλικρινῆ ἀναζήτηση καί αὐτο-ἀνάλυση, φόβο πνευματικῆς πλάνης. Ἄλλοι σύγχρονοι νηπτικοί πατέρες προειδοποιοῦν: «Ἰδιαίτερα μήν ἀφήσετε τίς πράξεις σας νά προκαταλαμβάνονται ἀπό συναισθηματισμούς καί ἐπιθυμίες, διότι τότε ἔρχεται ὁ διάβολος.

Ἡ σωφροσύνη εἶναι μιά ἀπόλυτη προϋπόθεση τῆς Ὀρθόδοξης πνευματικότητας ὅπως κατ' ἐπανάληψη μαρτυρεῖται ἀπό τούς Πατέρες.

Αὐτό ἰσχύει καί στήν κοινή καί στήν ἰδιωτική προσευχή – ἰδιαίτερα στήν κοινή.

Ἕνα δεύτερο χαρακτηριστικό τοῦ Πεντηκοστιανισμοῦ πού πρέπει νά ἐξεταστεῖ εἶναι στενά συνδεδεμένο μέ τά ἀνωτέρω: ἡ ἀκραία ὑποκειμενικότητα. Παρά τίς προσπάθειες πού γίνονται γιά κοινή προσευχή, πολύ λίγα εἶναι πράγματι κοινά – ἐκτός ἀπό μερικούς ὕμνους πού ψάλλουν ὅλοι μαζί. Δίδονται ὑποκειμενικές μαρτυρίες, κραυγάζουν ὑποκειμενικές προσευχές καί ἡ γλωσσολαλιά παρουσιάζεται εἴτε ξεχωριστά εἴτε ταυτόχρονα, ἀλλά ποτέ σ' ὅλους τούς παρευρισκομένους. Μιά ἔνδειξη ὅτι ἴσως καί οἱ ἴδιοι ὑποσυνείδητα ἀναγνωρίζουν τήν ἔλλειψη ἑνότητας εἶναι τό ὅτι πιάνουν τά χέρια τους σέ κύκλο κατά τή διάρκεια τῆς προσευχῆς.

Μέ ἄλλα λόγια οἱ λατρευτικές τους συνάξεις εἶναι ἀπελπιστικά μή λειτουργικές. Καθώς ἕνας κοιτάζει τήν παράδοση της Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διαμέσου τῶν αἰώνων, ἀνακαλύπτει τή διπλή καί ἐξ ἴσου ἔμφαση τόσο στήν κατ' ἰδίαν ὅσο και στήν κοινή προσευχή πού εἶναι πάντα

λειτουργική. Μέ τήν πληθώρα τῶν Ὀρθοδόξων Ἀκολουθιῶν πού ὑπάρχουν ποιά ἀνάγκη ὑπάρχει νά προσθέσουμε κάτι ἄλλο – ἤ ὅπως εἶπε ἕνας: «γιατί δέν ἀκολουθοῦν τόν καθημερινό κύκλο τῶν ἀκολουθιῶν στίς ὁποῖες ἑκατομμύρια Ὀρθοδόξων πιστῶν ἔχουν βρεῖ σωτηρία διαμέσου τῶν αἰώνων;» – νά μιά καλή ἀπορία.

Ὑπάρχουν πολλά ἐπακόλουθα ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ λατρεία τῶν «Ὀρθοδόξων» Πεντηκοστιανῶν εἶναι Προτεσταντικῆς καί ὄχι Ὀρθόδοξης ὑφῆς. Ἀπουσιάζει ἡ τιμή τῶν ἁγίων ἤ τῶν εἰκόνων τους, δέν ὑπάρχει θυσιαστήριο ἤ ἄμφια τῶν ἱερέων ἤ ὀρθόδοξη ὑμνολογία. Ψάλλονται διάφοροι Προτεσταντικοί ὕμνοι συχνά χωρίς κανένα θεολογικό περιεχόμενο καί σπανίως τροπάρια τῆς ὀρθόδοξης ὑμνολογίας ὅπως τό «Χριστός Ἀνέστη».

Ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικό τοῦ κινήματος εἶναι τό ἰσχυρό οἰκουμενικό στοιχεῖο. Ὁποιοσδήποτε, ὁποιασδήποτε ὁμολογίας μπορεῖ νά γίνει μέλος τοῦ χαρισματικοῦ κινήματος. «Τό Ἅγιο Πνεῦμα δέν ξέρει διαφορές, ἑνώνει τούς πάντες» – δικαιολογοῦνται οἱ ἴδιοι. Γίνονται ἀκόμη τοπικά συνέδρια ἀπό ὅλες τίς ὁμολογίες ἀκόμη καί μέ Ὀρθοδόξους. Διερωτᾶται κανείς τί θά γίνεται τήν ὥρα τῆς Θείας Κοινωνίας; Τήν μοιράζονται ὅλοι; – πολύ πιθανό. Ἡ Ἁγία Ὀρθοδοξία ὅμως, δέν εἶναι ὁμολογία ἀλλά κιβωτός σωτηρίας. Ἡ πνευματικότητα τῶν Πεντηκοστιανῶν εἶναι ἡ ἐπιφανειακή πνευματικότητα τῆς αἱρέσεως καί ὄχι τό βάθος τῆς Ὀρθοδοξίας.

4. ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ.

Ἐκτός ἀπό τά πράγματα πού λείπουν ἀπό τό κίνημα τῶν Πεντηκοστιανῶν εἶναι καί ἡ προσπάθεια νά εἰσαγάγουν μερικές ἐπιπρόσθετες καινοτομίες πού παρόλον πού λέγουν ὅτι στηρίζονται στήν Ἁγία Γραφή δέν ἔχουν στήν πραγματικότητα τίποτε τό Γραφικό ἤ ὀρθόδοξο.

Ἕνα τέτοιο παράδειγμα εἶναι τό «Βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Στόν Πεντηκοστιανισμό ἡ ἀντίληψη περί Θείας χάριτος εἶναι διπλή:

α) Ἡ νοητική καί συναισθηματική ἀποδοχή τοῦ Ἰησοῦ σάν προσωπικοῦ Σωτήρα.

β) Οἱ ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού πιστοποιοῦν τήν προσωπική αὐτή ἀποδοχή.

Γενικά ἦταν ἡ ἀπουσία τοῦ β΄ μέρους στόν Προτεσταντισμό πού ὁδήγησε στό Πεντηκοστιανικό κίνημα. Οἱ Μεθοδιστές καί Βαπτιστές σταματοῦσαν στό πρῶτο. Δέν ὑπῆρχε δηλαδή ὁρατό καί αἰσθητό σημεῖο τῆς χάριτος – κάτι πού ἄφηνε μερικούς ἀνικανοποίητους.

Στά μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος ὁ προτεστάντης Χ. Μποῦσνελ ἔθεσε τό ἐρώτημα: «Τί ἔχει συμβεῖ μέ τά θαύματα, τή γλωσσολαλιά, τά δῶρα τῆς θεραπείας καί προφητείας; Ἄν κάποτε γίνονταν γιατί ὄχι καί τώρα;» Τό ἐρώτημα αὐτό ἔμεινε στήν σκέψη πολλῶν Προτεσταντῶν καί 50 χρόνια

ἀργότερα ἀπαντήθηκε στήν ὁδό Azusa. Τήν ἐμπειρία τῆς μεταστροφῆς στό Χριστό ἀκολουθοῦσαν χειροπιαστά σημεῖα τῆς χάρης τοῦ Θεοῦ, τῆς χάρης τῆς Πεντηκοστῆς. Καί φυσικά αὐτά τά σημεῖα θά εἶναι τά ἴδια ἤ παρόμοια μ᾽ αὐτά πού δόθηκαν στούς Ἀποστόλους τήν πρώτη Πεντηκοστή: Γλωσσολαλιά, θαύματα – προφητεῖες.

Στίς Γραφές εἶναι ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής πού λέει: *...αὐτός ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καί πυρί* (Ματθ. γ΄ 11). Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πάντοτε διακήρυσσε τήν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σέ *ΟΛΑ* της τά μυστήρια. Καί ἡ συγκεκριμένη χάρη τῆς Πεντηκοστῆς ἄρχισε μέ τό μυστήριο τοῦ χρίσματος καί συνεχίζει στή ζωή τοῦ πιστοῦ καθώς ἐξελίσσεται πνευματικά. Μιά κατάλληλη ἐρώτηση πού θά μποροῦσε κάποιος νά θέσει ἐνώπιον τῶν ὀρθοδόξων Πεντηκοστιανῶν εἶναι ἡ ἑξῆς: «Ποιό τό νόημα τοῦ δικοῦ σας χρίσματος ἄν ἔπρεπε νά πᾶτε στούς Προτεστάντες γιά νά πάρετε τό βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;» Ἡ ἀπάντηση πού σίγουρα θά δώσουν εἶναι ὅτι τό χρῖσμα ἦταν μιά πραγματική πεντηκοστιανή ἐμπειρία, ἀλλά δοσμένη στήν παιδική ἡλικία ὅταν κάποιος δέν μπορεῖ νά ἐννοήσει τό μυστήριο. Ἔτσι αὐτό τό «δεύτερο πεντηκοστιανό βάπτισμα» θά ἦταν ἡ ὥριμη ἀποδοχή τοῦ τί συνέβηκε στό χρῖσμα. Ἀλλά τό ἐρώτημα παραμένει: Γιατί νά πᾶμε στούς Προτεστάντες γι᾽ αὐτό; Γιατί δέν ἀναπτύχθηκε κανονικά ὁ Σπόρος τοῦ Πνεύματος, ὥστε νά ὡριμάσει στά πλαίσια τῆς λειτουργικῆς ἐμπειρίας τῆς Πίστεως στήν Ὀρθοδοξία;

Σ᾽ αὐτό τό σημεῖο θά πρέπει νά δείξουμε κατανόηση γι᾽ αὐτούς πού παρ᾽ ὅλον πού ψάχνουν μέ εἰλικρίνεια, χάνουν τήν πραγματική πίστη ἀπό ἀποτυχημένους κληρικούς καί ποιμένες. Ὅμως, ἕνας εἰλικρινής Ὀρθόδοξος θά ψάξει πρῶτα μέσα στή δική του πίστη ἀσχέτως ἐπισκόπων ἤ ἱερέων. Καί οἱ «Ὀρθόδοξοι Πεντηκοστιανοί» στό Πίτσμπεργκ πού προαναφέρθησαν πῆγαν μέ δική τους πρωτοβουλία στούς Προτεστάντες Πεντηκοστιανούς. Γιατί δέν πῆγαν πρῶτα στόν ἱερέα τους καί στά Ὀρθόδοξα πνευματικά βιβλία;

5. ΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ.

Στήν Καινή Διαθήκη ὁ Ἅγιος Παῦλος ἐρωτᾶ: *«ἐάν ἔλθω πρός ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν τί ὑμᾶς ὠφελήσω...»* (Α΄ Κορ. ιδ΄ 6). Ὁ Παῦλος λέει ὅτι καί αὐτός μίλησε γλῶσσες καί εὐχαριστεῖ τό Θεό γι᾽ αὐτό ἀλλά προσθέτει: *«ἀλλ᾽ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διά τοῦ νοός μου λαλῆσαι, ἵνα καί ἄλλους κατηχήσω ἤ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ».* (Α΄ Κορ. ιδ΄ 19).

Παρά τήν προειδοποίηση αὐτή οἱ Πεντηκοστιανοί μιλοῦν γιά γλῶσσες σχεδόν σέ κάθε λατρευτική σύναξη. Οἱ γλῶσσες ὑποτίθεται πώς εἶναι ἔνδειξη τῆς Πεντηκοστιανῆς χάρης, ὅπως ἀναφέρεται στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ἔτσι ἡ πρώτη διαφορά πού βρίσκουμε μεταξύ τῆς ἀρχικῆς Πεντηκο-

στῆς καί τῆς σημερινῆς γλωσσολαλιᾶς εἶναι ὅτι στούς Ἀποστόλους εἶχε δοθεῖ τό χάρισμα ἀκριβῶς γιά νά γίνονται κατανοητοί, ὄχι γιά νά μιλοῦν ἀκαταλαβίστικα. Τήν ἐποχή τοῦ Ἀπ. Παύλου πρέπει προφανῶς ἡ «γλωσσολαλιά» νά ἦταν ξένες γλῶσσες πού δέν μποροῦσαν νά καταλάβουν οἱ πιστοί καί ἡ χρήση τους χειροτέρεψε σέ σημεῖο πού ἀνάγκασε τόν Ἅγιο Παῦλο νά στείλει τήν προειδοποίηση αὐτή.

Ἀκόμη στήν ἴδια πρός Κορινθίους Ἐπιστολή του λέει πώς οἱ γλῶσσες δέν εἶναι σημάδι γι' αὐτούς πού πιστεύουν ἀλλά γι' αὐτούς πού δέν πιστεύουν. Ἐπίσης ἀμφισβητεῖ τή χρήση τους σάν μέσο εὐαγγελισμοῦ διότι *«ἐάν οὖν συνέλθη ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπί τό αὐτό καί πάντες γλώσσαις λαλῶσιν, εἰσέλθωσι δέ ἰδιῶται ἤ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε;»* (Α΄ Κορ. ιδ΄ 23). Ἐάν ἡ γλώσσα – συμπεραίνει – δέν εἶναι κατανοητή, τότε εἶναι ἄχρηστη καί καλύτερα νά σιγοῦν στήν ἐκκλησία.

Γιατί οἱ Πεντηκοστιανοί παραγνωρίζουν ὅλα ὅσα ἔχει νά πεῖ ὁ Παῦλος; Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς προειδοποιεῖ νά μήν περιττολογοῦμε: *«Προσευχόμενοι δέ μή βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί...»* (Ματθ. στ΄ 7–10).

Ἔχει γίνει πολλή ἔρευνα στήν πεντηκοστιανή γλωσσολαλιά ἀπό τούς Δρ J. Kildahl καί P. Qualben τοῦ Ἰατρικοῦ Κέντρου τῶν Λουθηρανῶν. Τά κυριώτερα πορίσματα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

1) Ἡ γλωσσική ἀνάλυση τῆς μαγνητοφωνημένης γλωσσολαλιᾶς ἔδειξε ὅτι δέν ἦταν γλῶσσες πού ἔχουν σχέση ἤ τά χαρακτηριστικά ὁποιασδήποτε γλώσσας πού ὁμιλεῖται σήμερα στόν κόσμο.

2) Ἡ γλωσσολαλιά ἀποδείχτηκε νά ὑποβάλλεται καί νά ἐξαρτᾶται ἀπό τόν ἡγέτη τῆς ὁμάδας.

3) Τό εἶδος τῆς ὁμιλίας πού χρησιμοποιεῖται ἀπό τή συγκεκριμένη ὁμάδα ἐξαρτᾶται ἀπό τό διευθύνοντα. Τά μέλη ἔχουν τάση νά μιμοῦνται τό στύλ του.

Ὁ συγγραφέας ὑπῆρξε μάρτυρας γλωσσολαλιᾶς σέ δύο περιπτώσεις. Στήν πρώτη Βαπτιστές σέ Προτεσταντική Ἱερατική Σχολή μιλοῦσαν μιά παράξενη νεοελληνική (πού διδασκόταν στό σχολεῖο). Ὅλοι μιλοῦσαν διαφορετικά, φυσικά, ἀλλά ὑπῆρχε μιά ὁμοιότητα στό στύλ καί τό βασικό ἠχητικό σχῆμα. Τή δεύτερη στήν ἑλληνική Ἐκκλησία τοῦ Πίτσμπεργκ ὅπου οἱ γλῶσσες τραγουδιόνταν. Ἔμοιαζαν κάπως μέ Ἑβραϊκά. Ὅλα τά μέλη ἀκολουθοῦσαν τό ἠχητικό στύλ τοῦ διευθύνοντος ἱερέα. Φανταστεῖτε τί θά γινόταν σέ μιά φιλελεύθερη Ἑβραϊκή Συναγωγή ἄν οἱ Ἄγγλοι μιλοῦσαν Ἑλληνικά καί οἱ Ἕλληνες Ἑβραϊκά.

Μιά τελευταία παρατήρηση εἶναι ἡ ἑξῆς: μέ τήν πληθώρα τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν γλωσσῶν στήν Ἀμερική τί ἀνάγκη ὑπάρχει νά προστεθοῦν κι ἄλλες.

6. ΘΑΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ.

Οἱ Πεντηκοστιανοί διακηρύττουν πάντα μέ χαρά θαύματα πού συ-

νέβηκαν στή ζωή τους ἀφ' ὅτου πῆραν τό βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τούς ἀρέσει νά χρησιμοποιοῦν τά λόγια τοῦ Κυρίου: *«Γνώσεσθε τό δένδρον ἀπό τούς καρπούς του»*. Κανένας δέν θά μποροῦσε νά ἀποδώσει τά καλά ἔργα τῶν Πεντηκοστιανῶν σε ὁποιονδήποτε ἐκτός ἀπό τό Χριστό καί ὁπωσδήποτε δέν μποροῦν νά τά ἀποδώσουν στό διάβολο. Καί ὅμως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς εἶπε: *«ἐγερθήσονται γάρ ψευδόχριστοι καί ψευδοπροφῆται καί δώσουσι σημεῖα μεγάλα καί τέρατα, ὥστε πλανῆσαι εἰ δυνατόν, καί τούς ἐκλεκτούς»* (Ματθ. κδ΄ 24).

Ὅσον ἀφορᾶ τίς προφητεῖες καί τήν ἑρμηνεία τῶν γλωσσῶν, οἱ ἔρευνες τῶν Kildahl – Qualben ἔδειξαν ὅτι μιά μαγνητοφωνημένη περίπτωση γλωσσολαλιᾶς ἑρμηνεύτηκε ἐντελῶς διαφορετικά ἀπό τόν καθένα ἀπό τούς «φωτισμένους ἑρμηνευτές». Ἕνας ἔλεγε πώς ἦταν μιά προσευχή γιά τήν ὑγεία τῶν παιδιῶν κάποιου προσώπου ἐνῶ ἄλλος πώς ἦταν μιά εὐχαριστία στό Θεό γιά τήν ἐπιτυχία ἑνός φιλανθρωπικοῦ ἐράνου! Συχνά οἱ ἑρμηνεῖες εἶναι τόσο γενικές πού δέν ἔχουν ὁποιαδήποτε συγκεκριμένη ἀξία.

7. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.

Ὑπάρχουν πολλοί λόγοι γιά νά ἀρνηθεῖ κανείς τήν εἰσαγωγή τοῦ Πεντηκοστιανισμοῦ στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀλλά ἴσως ὁ πιό σημαντικός εἶναι τό ὅτι στήν Ὀρθοδοξία ὁ τρόπος καί ἡ ἐξάσκηση τῆς λατρείας εἶναι τόσο στενά συνδεδεμένη μέ τόν ἴδιο τόν Ὀρθοδοξο πιστό πού δέν μποροῦν νά χωριστοῦν. Ὁ π. Γ. Φλωρόφσκυ γράφει: «Ὁ κανόνας τῆς Πίστεως ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἐμπειρία τῆς ἀφοσιώσεως καί τή θεώρηση τῆς Ἐκκλησίας», πού ἀπουσιάζουν στόν Πεντηκοστιανό. Ποῦ θά βρεῖς ἐκεῖ τήν ἀγάπη γιά ἀγρυπνίες καί γιορτές; Ποῦ εἶναι οἱ ὁραματισμοί τοῦ μεγαλείου τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ; Ποῦ εἶναι ἡ εὐσέβεια, ὁ πλοῦτος καί ἡ ζεστασιά τῶν λειτουργικῶν τελετῶν πού ἔθρεψαν τούς πιστούς ὅλων τῶν ἡλικιῶν γιά τόσα χρόνια ὡς σήμερα; Ποῦ εἶναι ἡ ἄσκηση τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας πού διδάσκεται ἀπό τούς ἀσκητικούς Πατέρες; Καί ποῦ εἶναι ἡ θέα τοῦ Μεταμορφωτικοῦ φωτός τοῦ Ὄρους Θαβώρ; Αὐτά καί πολλά ἄλλα ἀπουσιάζουν ἀπό τήν Πεντηκοστιανή λατρεία καί εὐσέβεια αὐτῶν πού ἰσχυρίζονται ὅτι γίνονται καλύτεροι Ὀρθόδοξοι μέ τό νά εἶναι στό «χαρισματικό» κίνημα.

Στήν πραγματικότητα κάνουν μεγάλη ζημιά στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ προσπαθώντας νά εἰσαγάγουν μιά ξένη πνευματικότητα στήν ἀγνή πίστη τῆς Ὀρθοδοξίας. Καί ὅπως ὁ κανόνας τῆς Πίστεως ἐξαρτᾶται ἀπό τή λατρεία, ἔτσι ἐπίσης, λέει ὁ π. Γ. Φλωρόφσκυ: «ἡ πραγματική χριστιανική λατρεία εἶναι καθ' αὐτή Δογματική» – δοσμένη μέ ποιητικό τρόπο. Καί ὅμως αὐτή δέν τή χρησιμοποιοῦν οἱ Πεντηκοστιανοί – προτιμοῦν τραγούδια κοσμικά ὅπως τό Amazing Grace. Ὅταν ρωτήθηκε κάποιος γιατί δέν χρησιμοποιοῦν τήν Ὀρθόδοξη ὑμνολογία ἀπάντησε: «Ποτέ δέν τό σκεφτήκαμε! Δέν μᾶς τό συνέστησε ὁ Προϊστάμενος».

Μπορεῖ ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πού πάντοτε θεωροῦσε τόν ἑαυτό της – μέ ταπείνωση βέβαια – ὅτι διακηρύττει καί προσφέρει τήν ἀληθινή λατρεία καί τό ἀληθινό δόγμα, νά δεχθεῖ τώρα στούς κόλπους της ἕνα εἶδος λατρείας καί δόγματος πού δέν ἐκφράζει ὁτιδήποτε ἀπό τήν ἀρχαία παράδοση πού ὡς τώρα ἔμεινε ἀνέπαφη; Ἡ Ὀρθοδοξία δέν καταστράφηκε ἀπό ἀναρίθμητες ἄλλες ἐπιδρομές διαμέσου τῶν αἰώνων καί δέν πρόκειται νά ὑποκύψει στίς ἐπιθέσεις τοῦ παρόντος αἰῶνος – σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχουν πολλοί ἐχθροί τῆς Ὀρθοδοξίας σήμερα: ἐκκοσμίκευση, ἀγνωστικισμός, ἀδιαφορία ἀνάμεσα στούς πιστούς καί τώρα ὑπάρχει μιά ξένη καί διεστραμμένη πνευματικότητα μέ τό ὄνομα Πεντηκοστιανισμός πού προσπαθεῖ νά ἀλλάξει καί τροποποιήσει τήν Ὀρθοδοξία σέ κάτι πού δεν ἦταν πρίν.

Οἱ ἄνθρωποι βέβαια πού ἔχουν παρασυρθεῖ μπορεῖ νά εἶναι καλοπροαίρετοι. Δέν πολεμοῦν ἐνσυνείδητα τήν Ἐκκλησία. Ἀλλά χωρίς νά τό θέλουν ἐξυπηρετοῦν αὐτό τό σκοπό μέ τήν ψευδαίσθηση ὅτι ἡ Πεντηκοστιανή ἐμπειρία ἐναρμονίζεται μέ τήν Ἁγία Ὀρθοδοξία. Ὅμως *ΔΕΝ* ἐναρμονίζεται καί αὐτό τό γεγονός θά πρέπει νά τό διακηρύξουμε παντοῦ.

Μετάφραση: Πρεσβύτερος ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

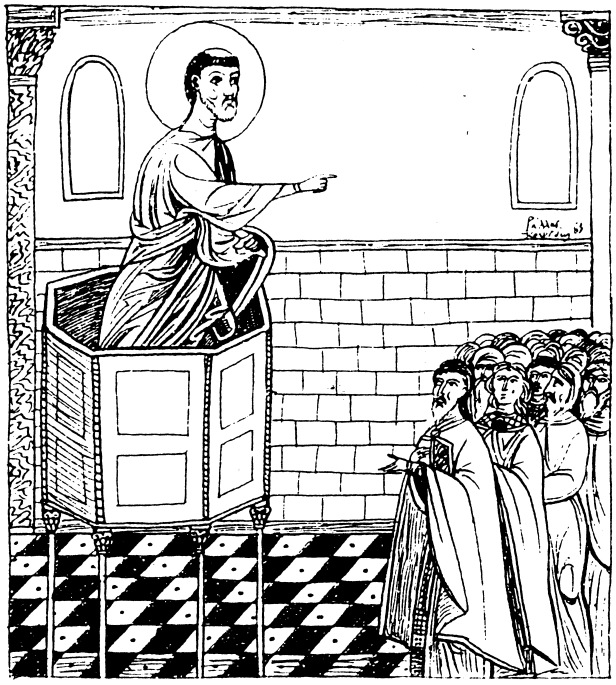

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

Ο ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΩΝ

Τό 1517, μιά ὁμάδα Γερμανῶν, μέ πρωτεργάτη τό θεολόγο Μαρτίνο Λούθηρο, ἀντιδρώντας στίς αὐθαιρεσίες τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς «Ἐκκλησίας» καί τοῦ Πάπα τοῦ μεσαίωνα (ὅπως γιά παράδειγμα ἡ ἀπαίτησή του γιά ἐπέμβαση στά πολιτικά καί κρατικά ζητήματα, ἔκδοση καί πώληση συγχωροχαρτιῶν, κυνήγι μαγισσῶν κλπ.) δημιούργησαν μιά θρησκευτική Μεταρρύθμιση, διαμαρτυρόμενοι γιά ὅλα αὐτά. Ἔκτοτε οἱ ὀπαδοί τῆς Μεταρρύθμισης καί τοῦ κινήματος αὐτοῦ πῆραν καί τό ὄνομα Προτεστάντες ἀπό τήν λατινική λέξη «Protestantismus» πού σημαίνει διαμαρτυρία. Στήν προσπάθειά τους ὅμως νά διορθώσουν τίς αὐθαιρεσίες τοῦ Πάπα (πού τά δικαιολογοῦσε ὅλα «φορτώνοντάς» τα στήν ἱερά παράδοση), φτάνουν στό ἀντίθετο ἄκρο, δημιουργώντας ἕνα δικό τους ἀνθρωποκεντρικό χριστιανισμό. Χαρακτηριστικά νά ἀναφέρουμε μερικά παραδείγματα: Πιστεύουν ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτυγχάνεται διά τῆς πίστεως ἤ τοῦ ἀπόλυτου προορισμοῦ. Ὅτι ἡ σωτηρία εἶναι ἀποτέλεσμα μόνο τῆς Θείας Χάριτος καί τῆς πίστης καί ἄρα ὁ προσωπικός ἀγώνας δέν ἔχει σημασία. Δέν ἀποδέχονται τήν τιμητική προσκύνηση τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἀρνοῦνται τόν νηπιοβαπτισμό. Θεωροῦν ὅτι ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι «συμβολική καί ἀναμνηστική τελετή». Γενικότερα, δέν ἀποδέχονται τή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καί τόν γάμο πού δέν ἀναγνωρίζουν ὅτι εἶναι μυστήριο ἀλλά τελετή διαβεβαίωσης συζυγίας. Δέν ἀναγνωρίζουν καί δέν ἀποδέχονται τιμή στούς ἁγίους, θεωρώντας «μόνο προσωπικό τους σωτήρα τόν Ἰησοῦ Χριστό». Ὑποτιμοῦν τήν Παναγία μας, ἀφοῦ δέν τήν ὀνομάζουν Θεοτόκο. Δέν δέχονται ὅτι ἡ ἱεροσύνη εἶναι μυστήριο, ἀλλά πιστεύουν ὅτι ὁ καθένας εἶναι ἱερέας.

Βασικό τους δόγμα εἶναι τό Sola Scriptura, δηλαδή Μόνο ἡ Γραφή. Ἀπορρίπτουν τοιουτοτρόπως τήν Ἱερά Παράδοση καί τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἀρνοῦνται ἔτσι ὅλο αὐτό τόν πλοῦτο κειμένων ἀπό θεόπνευστους Πατέρες, ἑρμηνεύοντας ἀποκλειστικά τήν Ἁγία Γραφή μέ βάση τόν ὀρθολογισμό. Πῶς μποροῦν ὅμως, χωρίς τή μετοχή στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς Θεία Κοινωνία, χωρίς τό Ἅγιο Πνεῦμα, νά φτάσουν σέ πνευματική καταξίωση; Ἀντίθετα, βασική θέση τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας εἶναι ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἦταν βιωματικοί θεολόγοι, θεόπτες κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ. Ζητοῦσαν μέ ταπείνωση, ἄσκηση, νηστεία καί προσευχή τή θεία φώτιση. Καί ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἡ ἀνθρώπινη ὑπέρβαση, πάντα ὑπάρχει καί ἡ

θεία συγκατάνευση. Γι' αὐτό καί μιλοῦσαν πραγματικά Ὀρθόδοξα, μιλοῦσαν θεόπνευστα, καί γι' αὐτό καί ἡ μεγάλη κληρονομιά πού μᾶς ἄφησαν δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ἡ βάση τῆς σημερινῆς Θεολογίας. Εἶναι γιά αὐτό πού καί οἱ Ὀρθόδοξοι θεολόγοι καλοῦνται νά θεολογοῦν «ἑπόμενοι τοῖς Ἁγίοις Πατράσι».

Καί ὁ Ὀρθόδοξος θεολόγος εἴτε ἀκολουθεῖ μέ ἔργα τούς «πεπειραμένους», εἴτε ἐμπιστεύεται στίς παραδειγματικές διατυπώσεις τους. Ὅταν δέν κάνει οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο, ἀλλά στηρίζεται στόν ἑαυτό του, τότε «φυσιοῦται», νομίζοντας ὅτι κατορθώνει κάτι σπουδαῖο καί θεωρεῖ τούς πεπειραμένους ὡς πεπλανημένους[1]. Ἄλλωστε, γράφει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «Οὐκ οὖν ἀσφαλές ὁμιλεῖν περί Θεοῦ τούς μή ὁμιλεῖν εἰδότας Θεῷ»[2].

Τό βασικό λάθος λοιπόν τῶν Προτεσταντῶν εἶναι ὅτι σάν ἄλλος Ἄρειος, ἑρμηνεύουν, ὅπως λέει ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἀναφερόμενος στόν Ἄρειο, τήν Ἁγία Γραφή «κατά τόν ἴδιον νοῦν»[3]. Γι' αὐτό καί δέν μποροῦν νά τήν καταλάβουν. Γι' αὐτό καί ὁ καθένας τήν καταλαβαίνει διαφορετικά, ἐξ οὗ καί οἱ ἑκατοντάδες Προτεσταντικές «ἐκκλησίες» πού ἔχουν προκύψει. Διότι γιά νά τά καταλάβει κανείς τά τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νά ἔχει *«νοῦν Χριστοῦ»*[4]. Τό νά θέλει κανείς νά γνωρίσει μέ τόν ἁμαρτωλό νοῦ του τόν Θεό, νά Τόν ἐξηγήσει, αὐτό δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ἔργο ἄρρωστης συνειδήσεως καί ἔργο τοῦ Σατανᾶ. Καί τό ἀποτέλεσμα τῆς αὐθαίρετης, χωρίς μιά γερή βάση νά πατήσουν - ἀναφέρομαι στούς θεόπνευστους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας - κατά τό δοκοῦν ἑρμηνείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, δέν εἶναι ἄλλο ἀπό τό νά πέσουν σέ αἵρεση.

Ἔτσι, χωρίς τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὁποῖο ὅπως ἀναφέρεται καί στόν ἑσπερινό τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς «ὅλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας»[5], ἐξηγεῖται καί τό φαινόμενο τοῦ κατακερματισμοῦ τῶν Προτεσταντῶν σέ πάμπολλες παραφυάδες, σέ ἐπί μέρους «ἐκκλησίες». Τήν ὕπαρξη τῶν ὁποίων δικαιολογοῦν μέ διάφορες σοφιστεῖες, κυρίως δέ, μέ τή «θεωρία τῶν κλάδων» καί τή «θεωρία περί ἰδανικῆς ἐκκλησίας». Σύμφωνα μέ τή θεωρία τῶν κλάδων, στόν κορμό τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχουν πολλά κλαδιά. Κάθε κλαδί ἀντιπροσωπεύει ἕνα τμῆμα τῆς Ἐκκλησίας νόμιμο, ἰσότιμο καί ἰσόκυρο μέ τά ἄλλα, χωρίς ὅμως νά ἐνσαρκώνει μονάχο του ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία, τήν ὁποία γιά νά βροῦμε πρέπει νά τή δοῦμε στό σύνολό της, ἀθροίζοντας τά ἐπί μέρους τμήματά της, ἔστω κι ἄν αὐτά διαφέρουν μεταξύ τους! Ἡ δέ περί ἰδανικῆς ἐκκλησίας θεωρία, ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἀληθινή Ἐκκλησία εἶναι κάτι ἰδανικό ἀλλά ἀνέφικτο καί ἐπειδή ἡ ἰδέα ἐκφράζεται στούς ἐπί μέρους τύπους καί τίς μορφές της, ἔτσι καί ἡ ἰδέα τῆς ἀληθινῆς ἐκκλησίας πληροῦται στίς κατά τόπους Ἐκκλησίες, κάθε μία ἀπό τίς ὁποῖες κατέχει τμῆμα μεγαλύτερο ἤ μικρότερο αὐτῆς. Καί ὅλες αὐτές οἱ Ἐκκλησίες μαζί, παρά τίς ἀντιθέσεις μεταξύ τους καί τίς ἀδυναμίες τους, πορεύονται ἡ μία κοντά στήν ἄλλη τελειοποιούμενες μέ τήν πάροδο τοῦ

χρόνου, ὥστε κάποτε νά ἀπομάξουν τόν τύπο τῆς τέλειας Ἐκκλησίας! δικαιολογώντας ἔτσι καί τόν κατακερματισμό τους. Γιατί μέσα ἀπό τά 500 χρόνια τοῦ Προτεσταντισμοῦ, οἱ ἐσωτερικές τους διαφωνίες ἐπεκτάθηκαν καί ὑπάρχουν σήμερα μερικές ἑκατοντάδες αὐτόνομες «ἐκκλησίες», πού ἡ κάθε μιά ἰσχυρίζεται ὅτι κατέχει τήν ἀλήθεια. Μερικές ἀπό αὐτές, οἱ γνωστότερες ἴσως σέ μας, εἶναι οἱ Εὐαγγελικοί, Λουθηρανοί, Ἀγγλικανοί, Μεθοδιστές, Μορμόνοι, Χιλιαστές (Ἰεχωβάδες), «Ἀποστολική ἐκκλησία» (Πεντηκοστιανοί), «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ» (ἄλλη ὁμάδα Πεντηκοστιανῶν) κλπ. Καί αὐτός ὁ κατακερματισμός, δέν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπό ἔνδειξη τόσο τῆς λανθασμένης θεολογίας τους μέ διδασκαλίες ἀσυμβίβαστες μέ τό γράμμα καί τό πνεῦμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅσο καί τῆς ἀπώλειας τῆς θείας χάριτος καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί μου ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἔχει δύο βασικά χαρακτηριστικά. Πρῶτο εἶναι θεοσύστατη. Ὁ ἴδιος ὁ Θεός τήν συνέστησε μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ προαιώνιου Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος προσέλαβε τήν ἀνθρώπινή του φύση ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως καί ἀχωρίστως, μέ σκοπό τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἵδρυσε τήν Ἐκκλησία Του καί τό Ἅγιο Πνεῦμα ἔβαλε τήν σφραγίδα ἱδρύσεώς της, τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Δεύτερο χαρακτηριστικό της εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ εἶναι θεοσυντήρητη. Ὁ Θεός τήν ἵδρυσε καί φροντίζει γιά τήν Ἐκκλησία Του, ἡ ὁποία θά ὑπάρχει μέχρι τό τέλος τοῦ κόσμου. Ἔτσι μπορεῖ ὅποιος θέλει νά φύγει ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀλλά ἡ Ἐκκλησία Του θά εἶναι ἐκεῖ, Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική. Καί αὐτή δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Καί ὅποτε θά ὑπάρχει ἕνας αἱρετικός Ἄρειος, θά στέλνει ὁ Θεός ἕνα Ἅγιο Ἀθανάσιο, ὅποτε ὑπάρχει ἕνας αἱρετικός Βαρλαάμ θά στέλνει ὁ Θεός ἕνα Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ, διατηρώντας καί φροντίζοντας γιά τήν Ἐκκλησία Του. Ἡ ὁποία εἶναι σίγουρο ὅτι θά ὑπάρχει μέχρι τό τέλος τοῦ κόσμου.

Αὐτό πού δέν εἶναι σίγουρο εἶναι ἄν ἐμεῖς θά εἴμαστε μέλη της. Ἐνῶ πρέπει νά εἴμαστε εὐγνώμονες πρός τόν Θεό πού γεννηθήκαμε Χριστιανοί Ὀρθόδοξοι, πρέπει ταυτόχρονα νά εἴμαστε πάντα προσεκτικοί νά μήν βρεθοῦμε ἐκτός Ἐκκλησίας. Καί εἶναι λυπηρό τό κατάντημα «ὀρθοδόξων» πού ἐνῶ κατέχουν τήν ἀλήθεια, φεύγουν ἀπό τίς τάξεις τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας γιά νά γίνουν Προτεστάντες, κυρίως Χιλιαστές (Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ). Μάλιστα, παρατηρεῖται τό φαινόμενο κάποιοι Ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ὅταν ἀνήκουν στίς τάξεις τῆς Ἐκκλησίας νά μήν ξέρουν κἄν τί πιστεύουν, νά μήν ἐκκλησιάζονται πέραν ἀπό τό τυπικό – κηδεία, μνημόσυνο, βαφτίσια κλπ. – νά ἔχουν ἐντελῶς λανθασμένη εἰκόνα περί τῆς πίστεως, καί ἄν τυχόν ἀργότερα προσχωρήσουν στίς τάξεις τῶν Χιλιαστῶν νά «μορφώνονται» μέ φοβερό ζῆλο καί νά προσπαθοῦν νά προσηλυτίσουν καί ἄλλους στήν πλάνη

τους. Πραγματικά τραγικό! Δύο χιλιάδες καί πλέον χρόνια Ἐκκλησίας. Ἀμέτρητοι θεόπνευστοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Τόμοι ὁλόκληροι συγγραμμάτων, ὁμιλιῶν, κηρυγμάτων. Πλῆθος Ἁγίων πού μαρτυροῦν τήν παρουσία τους μέ διάφορους τρόπους, ὅπως θαύματα, μύρο, ἄφθαρτα λείψανα κλπ. Ἀλλά ὁ διάβολος ξέρει νά κάνει καλά τήν δουλεία του. Καί πολεμάει αὐτούς ἀκριβῶς πού βρίσκονται στήν ὁδό τῆς σωτηρίας, προσπαθώντας νά τούς ἐκτροχιάσει! Ἔτσι ἀπορρίπτουν τήν ἀλήθεια, καί ἐμπιστεύονται τήν «ἐκκλησία» πού ἵδρυσε στίς ΗΠΑ ὁ Κάρολος Τέnz Ρώσσελ στή δεκαετία τοῦ 1870!!!

Ἄς προσέξουμε, λοιπόν, ἀγαπητοί μου ἐν Χριστῷ ἀδελφοί. Ἄς ἀγωνιστοῦμε νά καθαριστοῦμε ἀπό τά πάθη μας καί νά δεχτοῦμε τή θεία χάρη. Ἄς ἔχουμε, λοιπόν, νήψη, πνευματική δηλαδή ἐγρήγορση, πνευματικό ὁδηγό καί ταπείνωση νά ἀγωνιστοῦμε μέσα ἀπό τήν Ἐκκλησία μας, μέσα ἀπό τίς ἀλήθειες τῆς πίστης μας, μέ σκοπό τήν κατά χάρι θέωση, μέ σκοπό τήν ἁγιότητα. Καί αὐτό μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέσα στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δέν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπό ἕνα ἐργαστήρι παραγωγῆς Ἁγίων, πιστή στήν ἐντολή τοῦ Κυρίου *«Ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγώ ἅγιός εἰμι»*[6].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Βλ. Γεώργιου Ματζαρίδη, *Ἡ ἐμπειρική θεολογία στήν οἰκολογία καί τήν πολιτική*, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 45. Ἐπίσης, Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Ὑπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχαζόντων*, 3,1,32, *Συγγράμματα*, Τόμ. 1, σ. 644.

2. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Ἐπιστολή Α΄ πρός Βαρλαάμ 41*, ΕΠΕ τόμ. 1, σ. 492.

3. Μ. Ἀθανασίου, PG 26.88.29.

4. Α΄ Κορ. β΄ 9-16.

5. Τρίτο στιχηρό ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς: *Πάντα χορηγεῖ τό Πνεῦμα τό ἅγιον· βρύει προφητείας, ἱερέας τελειοῖ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἁλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν. Ὅλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁμοούσιε καί ὁμόθρονε, τῷ Πατρί καί τῷ Υἱῷ, Παράκλητε, δόξα σοι.*

6. Α΄ Πέτρ. α΄ 16.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Θεολόγος

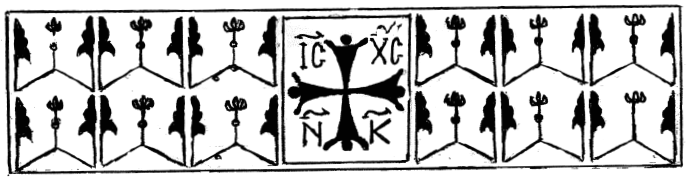

Βασίλειου Χαραλάμπους

ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ, ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΕΣ ΚΑΙ *ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΡΟΝΤΟ*

Τό καλούμενο «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.») ἀποτελεῖ τή σύγχρονη συγκρητιστική Βαβέλ, ὅπου τό μεγαλύτερο μέρος του ἀποτελεῖται ἀπό τίς σύγχρονες αἱρετικές προτεσταντικές παραφυάδες. Ὁ λόγος τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Γεώργιου Καψάνη γιά τό «Π.Σ.Ε.»: «Ἡ φωνή τῶν Ὀρθοδόξων (στό «Π.Σ.Ε.») χάνεται μέσα στή χοάνην τῶν πολυπληθῶν προτεσταντικῶν παραφυάδων», ἑρμηνεύει ἐπακριβῶς τήν Ὀρθόδοξη παρουσία στό «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.»), ἀλλά καί προδιαγράφει καί τούς συνεπακόλουθους καρπούς τῆς ἐκεῖ Ὀρθόδοξης παρουσίας.

Ἀντιλαμβάνεται κανείς τό ἀπαράδεκτο καί ἀνώφελο, ἀλλά καί ἐπιζήμιο τῆς συμμετοχῆς σέ αὐτή τή σύγχρονη συγκρητιστική Βαβέλ τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν». «Καλόν τό εἰρηνεύειν πρός πάντας, ἀλλ' ὁμονοοῦντας πρός τήν εὐσέβειαν» λέγει ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός.

Ἡ συμμετοχή Τοπικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στό «Π.Σ.Ε.», εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα πλῆθος ὀλισθημάτων. Θά σταθοῦμε στίς ἐκκλησιολογικές στρεβλώσεις, πού μέ τήν ὑπογραφή Ὀρθοδόξων εἶχαν ἐπισημοποιηθεῖ στό Τορόντο τοῦ Καναδᾶ. Ἡ δήλωση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.»), πού συνῆλθε στό Τορόντο τοῦ Καναδᾶ κατά τό ἔτος 1950 καί ἡ ὁποία ἔκτοτε παρέμεινε ἀναλλοίωτη, περιέχει ἐκκλησιολογικές στρεβλώσεις.

Ἡ «Δήλωση τοῦ Τορόντο», τιτλοφορεῖται «Ἡ Ἐκκλησία, οἱ Ἐκκλησίες καί τό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν». Στή «Δήλωση τοῦ Τορόντο», ἐνῶ περιέργως ἀναφέρεται ὅτι τό «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.»), δέν πρέπει νά γίνει ποτέ ὑπερ-εκκλησία, ἡ καταληκτική σημείωση, ἀλλά καί ἄλλα σημεῖα τῆς Δήλωσης εἶναι σαφῶς κακόδοξα.

Ἐνῶ ἀναφέρεται στή «Δήλωση τοῦ Τορόντο» ὅτι τό «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.»), δέν πρέπει νά γίνει ποτέ ὑπερεκκλησία, ὡς πρώτιστη θέση ἡ ὁποία ἐπεξηγεῖ, τί εἶναι τό «Π.Σ.Ε.», ἀναφέρει: «Οἱ ἐκκλησίες ἀναγνωρίζουν ὅτι τό νά ἀποτελεῖ κάποιος μέλος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι εὐρύ καί πιό περιεκτικό ἀπό τό νά ἀποτελεῖ μέλος τῆς ἴδιας του τῆς ἐκκλησίας», (churches are acknowledging that the membership of the church of Christ is wider and more inclusive

than the membership of their own church).

Αὐτό πού καταδεικνύεται σαφέστατα μέ τό «περιεκτικότερο» (more inclusive), ὑποβαθμίζει τό γεγονός νά ἀνήκεις στήν ἴδιά σου τήν ἐκκλησία. Μπορεῖ τό «Παγκόσμιο Σύμβολο Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.»), νά μήν ἀποτελεῖ ὑπερ-εκκλησία, σαφέστατα ὅμως ὑποδεικνύεται ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ (ὅπως φυσικά τήν ἐννοεῖ τό «Π.Σ.Ε.»), σάν μιά ἐκκλησία πού εἶναι πάνω ἀπό ὅλες τίς ἐκκλησίες – μέλη τοῦ «Π.Σ.Ε.». Μποροῦμε ὡς Ὀρθόδοξοι νά δεχθοῦμε κάτι τέτοιο;

Τό σημεῖο τοῦτο τῆς «Δήλωσης τοῦ Τορόντο», μᾶς ὑποβάλλει νά δεχθοῦμε ὅτι ἀνήκουμε στίς «ἐπί μέρους ἐκκλησίες» καί ὅτι ὑπάρχει μιά ἄλλη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ (μέ εὐρύτερη σημασία) στήν ὁποία εἶναι «περιεκτικότερο» (more inclusive) νά ἀνήκουμε. Δηλαδή ἀλλοτρόπως, σαφέστατα ὅμως, ὑποδεικνύεται μιά ὑπερ-εκκλησία, (θέλουν δέν θέλουν νά τό παραδεχθοῦν) πέραν τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Δέχθηκαν τέτοιο ὅρο οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Τοπικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μελῶν τοῦ «Π.Σ.Ε.», πού συμμετεῖχαν τότε στό Τορόντο τοῦ Καναδᾶ; Ἔκαναν τέτοια παραδοχή; Εἶναι αὐτή ἡ παραδοχή, ἐπόμενη «τοῖς Ἁγίοις Πατράσι;» Ἄπαγε τῆς βλασφημίας. Αὐτή ἡ παραδοχή εἶναι ἀπαράδεκτη καί κακόδοξη. Σαφέστατα ἀναγνωρίζεται μέ τήν παραδοχή αὐτή στή Δήλωση τοῦ Τορόντο, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία *δέν* εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ «ἐκκλησιολογικές προϋποθέσεις» τῆς Δήλωσης τοῦ Τορόντο εἰσχώρησαν δυστυχῶς καί στό τελικό κείμενο «Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν Χριστιανικόν κόσμον», τῆς δημοσιευθείσας ἀπόφασης τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης, στό ἄρθρο 19, στήν ὁποία ἀναφέρονται τά ἑξῆς: *«Ἔχουν δέ βαθείαν τήν πεποίθησιν (αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι), αἱ Ἐκκλησίαι καί τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας διά τήν Ὀρθόδοξον συμμετοχήν εἰς τό Συμβούλιον».*

Ὅταν ὁμιλοῦμε γιά «ἐκκλησιολογικές προϋποθέσεις τῆς Δήλωσης τοῦ Τορόντο» ἐννοοῦμε πάντοτε τό κείμενο στήν ὁλότητά του, καί ὁποιαδήποτε προσπάθεια νά ἐπιλεγοῦν κάποιες ἀναφορές πού «ὡραιοποιοῦν» τή Δήλωση, σέ καμιά περίπτωση δέν ἀντικατοπτρίζουν τή Δήλωση αὐτή. Ἡ δήλωση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν» («Π.Σ.Ε.»), πού συνῆλθε στό Τορόντο τοῦ Καναδᾶ κατά τό ἔτος 1950, παρέμεινε ἀπό τότε ἀναλλοίωτη, «κουβαλώντας» ἀπαράδεκτες καί κακόδοξες ἐκκλησιολογικές προϋποθέσεις.

Ἡ ἐκκλησιολογική οἰκουμενική συνείδηση τῶν Ὀρθοδόξων βρίσκεται σέ συνεχῆ ἀντιδιαστολή μέ τά οἰκουμενιστικά παιχνιδίσματα τῆς ἀνθρωπάρεσκης ἀγάπης καί τά κακόδοξα ὀλισθήματα τοῦ «Π.Σ.Ε.». Τό «Ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφώνηκεν», (Συνοδικό Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου), καταδεικνύει πῶς ὁρίζεται ὀρθοδόξως ἡ Οἰκουμένη, ὅπου οἱ πάντες τό αὐτό φρονοῦν. Στήν ἐκκλησιολογική οἰκουμενική συνείδηση

τῶν Ὀρθοδόξων ἀληθῶς ἁρμόζει, τό «ἀδελφικῶς» καί «πατροποθήτως».

Ὡς Ὀρθόδοξοι δέν μποροῦμε νά δεχθοῦμε τό σημεῖο τοῦτο τῆς «Δήλωσης τοῦ Τορόντο», μᾶς ὑποβάλλει νά δεχθοῦμε ὅτι ἀνήκουμε στίς «ἐπί μέρους ἐκκλησίες» καί ὅτι ὑπάρχει μιά ἄλλη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ (μέ εὐρύτερη σημασία) στήν ὁποία εἶναι «περιεκτικότερο» (more inclusive) νά ἀνήκουμε. Δηλαδή ἀλλοτρόπως, σαφέστατα ὅμως, ὑποδεικνύεται μιά ὑπερ-εκκλησία, (θέλουν δέν θέλουν νά τό παραδεχθοῦν) πέραν τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Στή γνωστή «Δήλωση τοῦ Τορόντο», πού τιτλοφορεῖται «Ἡ Ἐκκλησία, οἱ Ἐκκλησίες καί τό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν», ἀναφέρεται στήν παράγραφο 5 ὅτι «Οἱ ἐκκλησίες – μέλη τοῦ «Π.Σ.Ε.» ἀναγνωρίζουν στίς ἄλλες ἐκκλησίες στοιχεῖα τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας*». Ποιά ἀναγνώριση στοιχείων ἀληθοῦς ἐκκλησίας μποροῦμε νά ἀναγνωρίσουμε στούς αἱρετικούς Πεντηκοστιανούς, τούς Λουθηρανούς, στούς Μεθοδιστές καί στίς λοιπές αἱρετικές ὁμάδες;

Μπορεῖ νά ἀποτελέσει ἡ ἑρμηνευτική τοῦ ἐδάφιου 5 στή «Δήλωση τοῦ Τορόντο», ἑρμηνευτική ἀνάλογη μέ ἐκείνη πού ἀναφέρεται στή χάρη τοῦ ὅρου τύπου «terminus technicus», τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ ὅρου «Ἐκκλησίες;» Ἡ ἀναγνώριση στοιχείων ἀληθοῦς ἐκκλησίας στίς ὁμάδες καί κοινότητες ἀναιρεῖ ὁποιαδήποτε ἑρμηνευτική τύπου «terminus technicus». Γιατί ὑπογράφηκε τέτοια ἐκκλησιολογική στρέβλωση στή «Δήλωση τοῦ Τορόντο»; Σαφέστατα ἀναγνωρίζονται στοιχεῖα ἀληθοῦς ἐκκλησίας στίς αἱρετικές ὁμάδες καί κοινότητες.

Στήν παράγραφο 8 τῆς «Δήλωσης τοῦ Τορόντο», ἀναφέρεται ὅτι «Οἱ ἐκκλησίες – μέλη εἰσέρχονται σέ πνευματικές σχέσεις γιά νά οἰκοδομηθεῖ τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί νά ἀνακαινισθεῖ ἡ ζωή τῶν ἐκκλησιῶν*».

Πότε στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἔχει εἰπωθεῖ τέτοιος λόγος; Θά μποροῦσε ποτέ κανείς ἐκ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, νά ἀναφέρει ὅτι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ θά οἰκοδομηθεῖ ἀπό τίς πνευματικές σχέσεις μέ αἱρετικούς; Αὐτή εἶναι κακόδοξη θέση, πού ὄχι μόνο ἔχει ὑπογραφεῖ, ἀλλά καί ἐπίμονα τήν στηρίζουν ὅσοι ἐπιμένουν νά συμμετέχουν στό «Π.Σ.Ε.».

Ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς, ἑρμηνεύοντας τόν λόγον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου *«Μέχρι καταντήσωμεν... εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»* (Ἐφ. δ΄ 13) ἀναφέρει ὅτι «Τοῦτο σημαίνει νά αὐξηθῇ ὁ ἄνθρωπος καί νά εἰσέλθη εἰς ὅλας τάς θείας τελειότητας τοῦ Χριστοῦ, νά ἑνωθῇ πνευματικῶς καί κατά χάριν μέ Αὐτόν... Ἤ, νά ζῇ τόν Χριστόν, τό ἐν Αὐτῷ πλήρωμα τῆς Θεότητος, ὡς τήν ζωήν του, ὡς τήν ψυχήν του, ὡς τήν παναξίαν του, ὡς τήν αἰωνιότητά του, ὡς τόν τελικόν σκοπόν του καί τό τελικόν νόημά του, ὡς μοναδικόν ἀληθινόν Θεόν καί μοναδικόν ἀληθινόν ἄνθρωπον, τέλειον Θεόν καί τέλειον ἄνθρωπον. Μέ μία λέξιν, νά ζῇ Αὐτόν ὡς Θεάνθρωπον, ὡς τό καθολικόν νόημα ὅλων τῶν θεοκτίστων κόσμων... Καί τοῦτο γίνεται μόνον διά τῆς

᾽Εκκλησίας, καί ἐν τῇ ᾽Εκκλησίᾳ διά τῆς ὁποίας καί μόνον οἱ ἄνθρωποι φθάνουν εἰς τόν τελικόν σκοπόν καί τό τελικόν νόημα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως σέ ὅλους τούς κόσμους**».

Θά ἐπαναλάβομε τά λόγια τοῦ ῾Αγίου ᾽Ιουστίνου Πόποβιτς «Καί τοῦτο γίνεται μόνο διά τῆς ᾽Εκκλησίας, καί ἐν τῇ ᾽Εκκλησίᾳ, διά τῆς ὁποίας καί μόνον οἱ ἄνθρωποι φθάνουν εἰς τόν τελικόν σκοπόν καί τό τελικόν νόημα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως σέ ὅλους τούς κόσμους». Μποροῦμε λοιπόν νά δεχθοῦμε τήν ἀθεολόγητη ἐκκλησιολογική ἐκτροπή τῆς παραγράφου 8 τῆς «Δήλωσης τοῦ Τορόντο», πού λέγει ὅτι «οἱ ἐκκλησίες – μέλη εἰσέρχονται σέ πνευματικές σχέσεις γιά νά οἰκοδομηθεῖ τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί νά ἀνακαινισθεῖ ἡ ζωή τῶν ἐκκλησιῶν;» Καμιά ἀναγνώριση στοιχείων ἀληθοῦς ἐκκλησίας δέν πρέπει νά ἀναγνωρισθεῖ στούς αἱρετικούς. Εἶναι ἀντορθόδοξη τέτοια ἀναγνώριση καί ἀθεολόγητη ἐκκλησιολογική ἐκτροπή.

῾Η «Δήλωση τοῦ Τορόντο» σαφῶς περιέχει κακόδοξες ἐκκλησιολογικές στρεβλώσεις. Σαφέστατα ἀναγνωρίζεται μέ τήν παραδοχή αὐτή στή «Δήλωση τοῦ Τορόντο», ὅτι ἡ ᾽Ορθόδοξη ᾽Εκκλησία δέν εἶναι ἡ ᾽Εκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Σαφέστατα ἀναγνωρίζονται στοιχεῖα ἀληθοῦς ἐκκλησίας στίς αἱρετικές ὁμάδες καί κοινότητες. Σαφέστατα ἀναφέρει ὅτι οἱ ἐκκλησίες – μέλη εἰσέρχονται σέ πνευματικές σχέσεις γιά νά οἰκοδομηθεῖ τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί νά ἀνακαινισθεῖ ἡ ζωή τῶν ἐκκλησιῶν. Εἶναι κακόδοξες αὐτές οἱ ἐκκλησιολογικές στρεβλώσεις. ῾Η ᾽Ορθόδοξη ᾽Εκκλησία εἶναι ἡ Μία, ῾Αγία, Καθολική καί Αποστολική ᾽Εκκλησία καί πάντοτε αὐτό πρέπει νά ὁμολογεῖται ἀπό τούς ᾽Ορθόδοξους Χριστιανούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

* *«῾Η συμβολή τῆς ᾽Ορθόδοξης ᾽Εκκλησίας καί θεολογίας στό Παγκόσμιο Συμβούλιο ᾽Εκκλησιῶν»* (Στυλιανοῦ Χ. Τσομπανίδη).

** ῾Αγίου ᾽Ιουστίνου Πόποβιτς *«῎Ανθρωπος καί Θεάνθρωπος* – Μελετήματα ᾽Ορθοδόξου Θεολογίας».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ
Θεολόγος

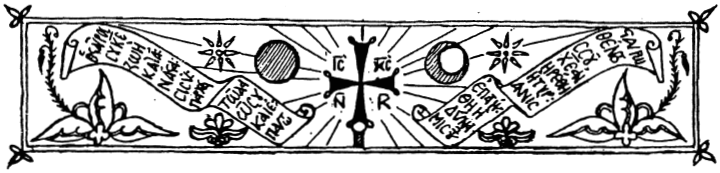

Πρωτοπρεσβύτερου Ἄγγελου Ἀγγελακόπουλου

Η ΘΕΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ «ΣΥΝΟΔΟΥ» ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΟ «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ»

Τό ἐπίσημο τελικό κείμενο τῆς «Συνόδου» τῆς Κρήτης (Ἰούνιος 2016) μέ τίτλο *«Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον»*[1], ὅπως φάνηκε ἀπό τήν ἀσκηθεῖσα καί ἀσκουμένη κριτική, εἶναι στό σύνολό του προβληματικό, ἀπαράδεκτο, αἱρετικό καί γι' αὐτό ἀπορριπτέο. Αὐτό ὀφείλεται, μεταξύ ἄλλων, καί στό ὅτι, ὄχι μόνο ἀγνοεῖ καί δέν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τήν ἀποκτηθεῖσα ἀρνητική ἐμπειρία ἀπό τούς διεξαχθέντες καί διεξαγομένους Θεολογικούς Διαλόγους μέ τούς ἑτεροδόξους – αἱρετικούς καί ἀπό τήν συμμετοχή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στό λεγόμενο «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» – αἱρέσεων, ἀλλά ἀντιθέτως ἐπαινεῖ τή συμμετοχή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σ' αὐτούς, ὅπως γράφεται στίς παραγράφους 16, 17, 18, 19 καί 21.

Ἡ συμμετοχή τῶν ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν στό «Π.Σ.Ε.» ἐξευτελίζει κατ' ἀρχήν τήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, ἐπειδή ἀποδέχονται τήν συγκατάλεξή Της ὡς ἕνα μικρό μέρος μέσα στό συνονθύλευμα αὐτό τῶν κατεγνωσμένων ἀπό Οἰκουμενικές Συνόδους ἑκατοντάδων προτεσταντικῶν αἱρέσεων μέ τίς ἀπίστευτες δογματικές ἐκτροπές καί διδασκαλίες, καί τῶν ἐπίσης κατεγνωσμένων αἱρετικῶν Μονοφυσιτῶν Ἀντιχαλκηδονίων, πράξη γιά τήν ὁποία θρηνοῦν οἱ ἐν οὐρανῷ παλαιοί καί νέοι Ἅγιοι.

Ὁ Ὅσιος Ἰουστῖνος Πόποβιτς σέ πολλά κείμενά του ἐπικρίνει τή συμμετοχή τῶν Ὀρθοδόξων στό παναιρετικό αὐτό Συμβούλιο. Σ' ἕνα ἀπ' αὐτά[2], ἀπευθυνόμενος στή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας τό 1974, γράφει μέ πολύ πόνο:

«Ἕως πότε θά ἐξευτελίζωμεν δουλικῶς τήν Ἁγίαν μας Ὀρθόδοξον Ἁγιοπατερικήν καί Ἁγιοσαββιτικήν Ἐκκλησίαν διά τῆς οἰκτρῶς καί φρικωδῶς ἀντιαγιοπαραδοσιακῆς στάσεώς μας ἔναντι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί τοῦ λεγομένου Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν; Ἐντροπή καταλαμβάνει πάντα εἰλικρινῆ ὀρθόδοξον, ἀνατραφέντα ὑπό τήν καθοδήγησιν τῶν ἁγίων Πατέρων, ὅταν ἀναγιγνώσκῃ ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι σύνεδροι τῆς 5ης Πανορθοδόξου διασκέψεως τῆς Γενεύης (8–16 Ἰουνίου 1968), σχετικῶς πρός τήν συμμετοχήν ὀρθοδόξων εἰς τό ἔργον τοῦ "Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν", ἔλαβον τότε τήν

ἀπόφασιν "ὅπως ἐκφρασθῇ ἡ κοινὴ ἐπίγνωσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ ὀργανικόν μέλος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν".

Αὐτή ἡ ἀπόφασις εἶναι κατά τήν ἀνορθοδοξίαν καί ἀντιορθοδοξίαν της ἀποκαλυπτικῶς φρικαλέα. Ἦτο ἆραγε ἀπαραίτητον ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, αὐτό τό πανάχραντον Θεανθρώπινον σῶμα καί ὀργανισμός τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ, νά ταπεινωθῇ τόσον τερατωδῶς, ὥστε οἱ ἀντιπρόσωποί της θεολόγοι, ἀκόμη καί ἱεράρχαι, μεταξύ τῶν ὁποίων καί Σέρβοι, νά ἐπιζητοῦν τήν "ὀργανικήν" μετοχήν καί συμπερίληψιν εἰς τό Παγκόμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, τό ὁποῖον, κατ' αὐτόν τόν τρόπον, γίνεται εἷς νέος ἐκκλησιαστικός "ὀργανισμός", μία "νέα Ἐκκλησία" ὑπεράνω τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς ὁποίας αἱ Ὀρθόδοξοι καί μή ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι ἀποτελοῦν μόνον "μέλη" ("ὀργανικῶς" μεταξύ τῶν συνδεδεμένα!); Ἀλλοίμονον, ἀνήκουστος προδοσία!

Ἀπορρίπτομεν τήν ὀρθόδοξον θεανθρωπίνην πίστιν, αὐτόν τόν ὀργανικόν δεσμόν μετά τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου Ἰησοῦ καί τοῦ Παναχράντου Του Σώματος — τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί Πατέρων καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων — καί θέλομεν νά γίνωμεν "ὀργανικά μέλη" τοῦ αἱρετικοῦ, οὐμανιστικοῦ, ἀνθρωποπαγοῦς καί ἀνθρωπολατρικοῦ συλλόγου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπό 263 αἱρέσεις, ἡ δέ κάθε μία ἀπό αὐτάς πνευματικός θάνατος!

Ὡς ὀρθόδοξοι, εἴμεθα "μέλη Χριστοῦ". "Ἆρα οὖν τά μέλη τοῦ Χριστοῦ, ποιήσω πόρνης μέλη; Μή γένοιτο!" *(Α΄ Κορ. ς΄ 15). Καί ἡμεῖς τοῦτο πράττομεν διά τῆς "ὀργανικῆς" συνδέσεώς μας μετά τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τό ὁποῖον οὐδέν ἄλλο εἶναι, εἰμή ἀναβίωσις τῆς ἀθέου ἀνθρωπολατρίας – εἰδωλολατρίας.*

Εἶναι πλέον ἔσχατος καιρός, Πανιερώτατοι Πατέρες, ὅπως ἡ Ὀρθόδοξος Ἁγιοπατερική καί Ἁγιοσαββαϊτική Ἐκκλησία μας, ἡ Ἐκκλησία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν ἁγίων Πατέρων, τῶν ἁγίων Ὁμολογητῶν, Μαρτύρων καί Νεομαρτύρων, παύσῃ νά ἀναμιγνύεται ἐκκλησιαστικῶς, ἱεραρχικῶς καί λατρευτικῶς μετά τοῦ οὕτω καλουμένου Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καί ὅπως ἀρνηθῇ διά παντός τήν οἱανδήποτε συμμετοχήν εἰς τάς κοινάς προσευχάς καί τήν λατρείαν (ἡ ὁποία λατρεία εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἶναι ὀργανικῶς συνδεδεμένη εἰς μίαν ὁλότητα καί συγκεφαλαιοῦται εἰς τήν θείαν Εὐχαριστίαν), καί γενικῶς τήν συμμετοχήν εἰς οἱανδήποτε ἐκκλησιαστικήν πρᾶξιν».

Ἔγινε προσπάθεια νά διορθωθεῖ τό φρικαλέο αὐτό ἐκκλησιαστικό λάθος μέ τήν ὑποβολή ξεχωριστῶν «Δηλώσεων» τῶν Ὀρθοδόξων στίς πρῶτες Γενικές Συνελεύσεις τοῦ «Π.Σ.Ε.» μέχρι τήν Γενική Συνέλευση τοῦ Νέου Δελχί (1961), ὅπου γιά τελευταία φορά οἱ Ὀρθόδοξοι ἐξέφρασαν τήν αὐτοσυνειδησία τους, λέγοντας ὅτι *«Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν εἶναι μία Ὁμολογία, μία ἐκ τῶν πολλῶν, μία μεταξύ τῶν πολλῶν. Διά τούς Ὀρθοδόξους ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι "ἡ" Ἐκ-*

κλησία». Αὐτή ἡ ἀξιέπαινη ὀρθόδοξη μαρτυρία κράτησε πολύ λίγο. Μετά τό Νέο Δελχί οἱ ἐκ τῶν ᾽Ορθοδόξων Οἰκουμενιστές, ὄχι μόνον ἔπαυσαν νά καταθέτουν ξεχωριστές «Δηλώσεις», ἀλλά σέ Γενικές Συνελεύσεις τοῦ «Π.Σ.Ε.», ὅπως στό Πόρτο ᾽Αλέγκρε τῆς Βραζιλίας (2006) καί στό Πουσάν τῆς Νοτίου Κορέας (2013) συνυπέγραψαν μέ τούς Προτεστάντες ἀπαράδεκτα κείμενα, στά ὁποῖα καταρρακώνουν φρικτά τήν ᾽Ορθόδοξη ᾽Εκκλησιολογία. ᾽Αρνοῦνται ὅτι ἡ ἑνότητα τῆς ᾽Εκκλησίας εἶναι δεδομένη καί ὅτι ὑπάρχει ἡ Μία, ῾Αγία, Καθολική καί ᾽Αποστολική ᾽Εκκλησία. ῞Ολες οἱ ᾽Εκκλησίες εἶναι ἐλλιπεῖς καί ὁλοκληρώνουν τήν καθολικότητά τους, μόνον ὅταν ἑνωθοῦν μέ τίς ἄλλες. Τό βάπτισμα, ὁπουδήποτε καί ἄν τελεῖται, εἶναι ἔγκυρο καί ὑποστατό καί αὐτό καθορίζει τά ὅρια τῆς ᾽Εκκλησίας· ὅσοι βαπτίζονται ἀνήκουν στήν ᾽Εκκλησία. Οἱ διαφορετικές διδασκαλίες δέν εἶναι πλάνες καί αἱρέσεις, ἀλλά διαφορετικοί τρόποι διατύπωσης τῆς Πίστης, πρᾶγμα πού θεωρεῖται θεμιτό. Οἱ πλάνες αὐτές, πού ἐπανελήφθησαν ἔντονα καί στό κείμενο τοῦ Πουσάν (2013), προκάλεσαν τήν ὀρθόδοξη αὐτοσυνειδησία, ξεσήκωσαν θύελλα διαμαρτυριῶν, μέ ἀποτέλεσμα ἕξι ἀρχιερεῖς τῆς ᾽Εκκλησίας τῆς ῾Ελλάδος, οἱ Σεβ. Μητρ. Δρυϊνουπόλεως κ. ᾽Ανδρέας, Γλυφάδας κ. Παῦλος, Κυθήρων κ. Σεραφείμ, Αἰτωλίας κ. Κοσμᾶς, Γόρτυνος κ. ᾽Ιερεμίας καί Πειραιῶς κ. Σεραφείμ ὑπέβαλαν πρός τήν ῾Ιερά Σύνοδο τῆς ᾽Εκκλησίας τῆς ῾Ελλάδος στίς 30 ᾽Απριλίου τοῦ 2014 *«῾Υπόμνημα κατά τῶν ἀποφάσεων τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Πουσάν»*, στό ὁποῖο ἐκφράζουν τήν λύπη τους γιά τήν ὑπογραφή τοῦ κειμένου ἀπό τούς ᾽Ορθοδόξους ἀντιπροσώπους καί ζητοῦν νά ἀποχωρήσει ἡ ᾽Εκκλησία τῆς ῾Ελλάδος ἀπό τό «Π.Σ.Ε.» καί νά παύσει νά συμμετέχει στούς Θεολογικούς Διαλόγους[3].

Νωρίτερα, τό 2007, τό ῞Αγιον ῞Ορος, μέ ἐκτενές ῾Υπόμνημα τῆς ῾Ιερᾶς Κοινότητος *«Περί τῆς συμμετοχῆς τῆς ᾽Ορθοδόξου ᾽Εκκλησίας στό Παγκόσμιο Συμβούλιο ᾽Εκκλησιῶν»*[4], προέβη σέ συντριπτική καί τεκμηριωμένη κριτική γιά τήν συμμετοχή τῶν ᾽Ορθοδόξων στό «Π.Σ.Ε.».

Στήν «Εἰσαγωγή» γράφεται: *«῾Ο προβληματισμός γιά τήν συμμετοχή τῆς ᾽Ορθοδόξου ᾽Εκκλησίας στό Παγκόσμιο Συμβούλιο ᾽Εκκλησιῶν (στό ἑξῆς Π.Σ.Ε.) εἶναι ἀπολύτως εὔλογος. Οἱ ᾽Ορθόδοξες ᾽Εκκλησίες ἀπό τῆς συστάσεως τοῦ Π.Σ.Ε. καί ἐντεῦθεν πολλές φορές ἐξέφρασαν τίς ἀνησυχίες τους γιά ποικίλες τάσεις καί ἐκδηλώσεις του. Τό 1997 ἀπεχώρησε ἡ ᾽Εκκλησία τῆς Γεωργίας καί τό 1998 ἡ ᾽Εκκλησία τῆς Βουλγαρίας. Στήν Διορθόδοξο Συνάντησι τῆς Θεσσαλονίκης τό 1998 διατυπώθηκε ἔντονα ἡ πιό πρόσφατη δυσαρέσκεια τῶν ᾽Ορθοδόξων ᾽Εκκλησιῶν γιά τόν τρόπο συμμετοχῆς τους στό Π.Σ.Ε., ὁπότε ἀπείλησαν μέ ἀποχώρησι οἱ ᾽Εκκλησίες τῆς Σερβίας καί τῆς Ρωσίας».*

Στά «Συμπεράσματα» ἐπίσης σημειώνεται: *«῾Η διακοπή τῶν σχέσεων τῶν ᾽Ορθοδόξων ᾽Εκκλησιῶν μέ τό Π.Σ.Ε. ἦταν ἕνα μόνιμο ἐρώτημα, πού συνεχίζει νά εἶναι ἐπίκαιρο, ὅσο οἱ προτεσταντικές ἐκκλησίες – μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. δέν φαίνεται νά ἀφίστανται τῶν ἐκκλησιολογικῶν τους προϋποθέσεων. Οἱ ᾽Ορθόδοξες ᾽Εκκλησίες μέ τήν συμμετοχή τους στό*

Π.Σ.Ε. δείχνουν στήν πρᾶξι ὅτι παραιτοῦνται ἀπό τήν ἐκκλησιολογική τους ταυτότητα. Στό σημεῖο αὐτό οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, ἀπέχοντες τυπικά ἀπό τό Π.Σ.Ε., εἶναι συνεπέστεροι στήν ἐκκλησιολογία τους ἀπό ὅ,τι εἴμαστε οἱ Ὀρθόδοξοι στήν δική μας.

Οἱ Ὀρθόδοξοι δέν κερδίζουμε τίποτε ἀπό τήν συμμετοχή μας στό Π.Σ.Ε. Ἀντίθετα, ἀποκομίζουμε ζημία καί φθορά. Ἡ ἀποστολή μας, νά κηρύξουμε τό μήνυμα τῆς Ὀρθοδοξίας πρός τούς ἑτεροδόξους, δέν εὐοδώνεται, ἐπειδή οἱ Προτεστάντες στό Π.Σ.Ε. δέν προσανατολίζονται πρός ἀποδοχή τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλά πρός συνύπαρξι μαζί της στό ἐπιδιωκόμενο μόρφωμα τῶν πλήρως ἀλληλοαναγνωριζομένων ἐκκλησιῶν. Ὁ προσανατολισμός τους αὐτός εἶναι σύμφωνος μέ τήν ἐκκλησιολογία τους. Οἱ Ὀρθόδοξοι, ὅμως, μποροῦμε νά συμμετέχουμε σέ ἕνα Ὀργανισμό (τό Π.Σ.Ε.), τοῦ ὁποίου ἡ σύστασις, ἡ δομή καί λειτουργία βασίζονται στήν προτεσταντική ἐκκλησιολογία, χωρίς ἡ συμμετοχή μας νά σημαίνῃ παραίτησι ἀπό τήν ἐκκλησιολογία μας»;

Μετά, λοιπόν, ἀπό αὐτήν τήν διαχρονική καί συγχρονική ἀποδοκιμασία τοῦ συμφυρμοῦ μέ τήν πολυποίκιλη αἱρετική πανσπερμία στό προτεσταντικό «Π.Σ.Ε.» καί τά ἀπαράδεκτα αἱρετικά κείμενα τοῦ Πόρτο Ἀλέγκρε καί τοῦ Πουσάν, τό τελικό ἐπίσημο κείμενο τῆς Συνάξεως τῆς Κρήτης, ἀντί νά θέσει τό θέμα τῆς ἀποχωρήσεως τῶν Ὀρθοδόξων ἀπό τό «Π.Σ.Ε.», πρόλαβε τήν ἀπόφαση, θεώρησε αὐτονόητη καί σημαντική τήν συμμετοχή στό «Π.Σ.Ε.», ἀφοῦ αὐτό καί ἄλλοι διαχριστιανικοί ὀργανισμοί *«πληροῦν σημαντικήν ἀποστολήν διά τήν προώθησιν τῆς ἑνότητος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου»* (παράγραφος 16). Χαρακτήρισε δέ ἁπλῶς ὡς *«ἰδίαν γνώμην»* τήν ἀποχώρηση τῶν Πατριαρχείων Γεωργίας καί Βουλγαρίας ἀπό τό «Π.Σ.Ε.», ἐνῶ αὐτή ἡ γνώμη ἐκφράζει τήν αὐτοσυνειδησία τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος καί συμφωνεῖ μέ τήν διαχρονική στάση τῶν Ἁγίων. Καί τό χειρότερο εἶναι ὅτι *«ἐκτιμᾶ θετικῶς τά ἐκδοθέντα θεολογικά κείμενα, τῇ σπουδαίᾳ συνεργίᾳ καί ὀρθοδόξων θεολόγων»* (παράγραφος 21) ἀπό τήν Ἐπιτροπή «Πίστις καί Τάξις» τοῦ «Π.Σ.Ε.», ἐνῶ σιωπᾶ ἐκκωφαντικά γιά τά ἀπαράδεκτα κείμενα τοῦ Πόρτο Ἀλέγκρε καί τοῦ Πουσάν. Τέλος, θεωρεῖ ὅτι ἡ συμμετοχή τῶν Τοπικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στό «Π.Σ.Ε.» θεμελιώνεται στήν «Δήλωση τοῦ Τορόντο»[5] τοῦ 1950 (παράγραφος 19), κείμενο τό ὁποῖο ἐκκλησιολογικῶς εἶναι πολύ προβληματικό.

Εἶναι, λοιπόν, δυνατόν μέ τέτοιες μεθοδεύσεις νά γίνει ἀποδεκτό ἀπό τήν γρηγοροῦσα συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας αὐτό τό ἀπαράδεκτο καί αἱρετικό κείμενο, τό ὁποῖο κλίνει γόνυ καί προσκυνᾶ τόν συγκρητιστικό παναιρετικό Οἰκουμενισμό;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. https://www.jolycouncil.org/-/rest-of-christian-world?inheritRediret=true&rediret=%2F&_101_INSTANCE_VA0WE2pZ4Y01_languageId=el_GR

2. Ἀρχιμ. Ἰουστίνος Πόποβιτς, «Ὀρθοδοξία καί Οἰκουμενισμός. Μιά Ὀρθόδοξος γνωμάτευσις καί μαρτυρία», Θεοδρομία ΙΔ[3] (Ἰούλιος – Σεπτέμβριος 2012) 425-432.

3. Ὑπόμνημα πέντε Μητροπολιτῶν κατά τῶν ἀποφάσεων τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Πουσάν, www.impantokratoros.gr/D416764F.el.aspx, Ὑπόμνημα Σεβ. Μητρ. Πειραιῶς κ. Σεραφείμ κατά τῶν ἀποφάσεων τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Πουσάν, www.impantokratoros.gr/A8092E5.el.aspx,

4. Ἱερά Κοινότης Ἁγίου Ὄρους, «Ὑπόμνημα περί τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν», Θεοδρομία Ι[2] (Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2008) 207-272.

5. https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/central-committee/1950/toronto-statement

Πρωτοπρεσβύτερος ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

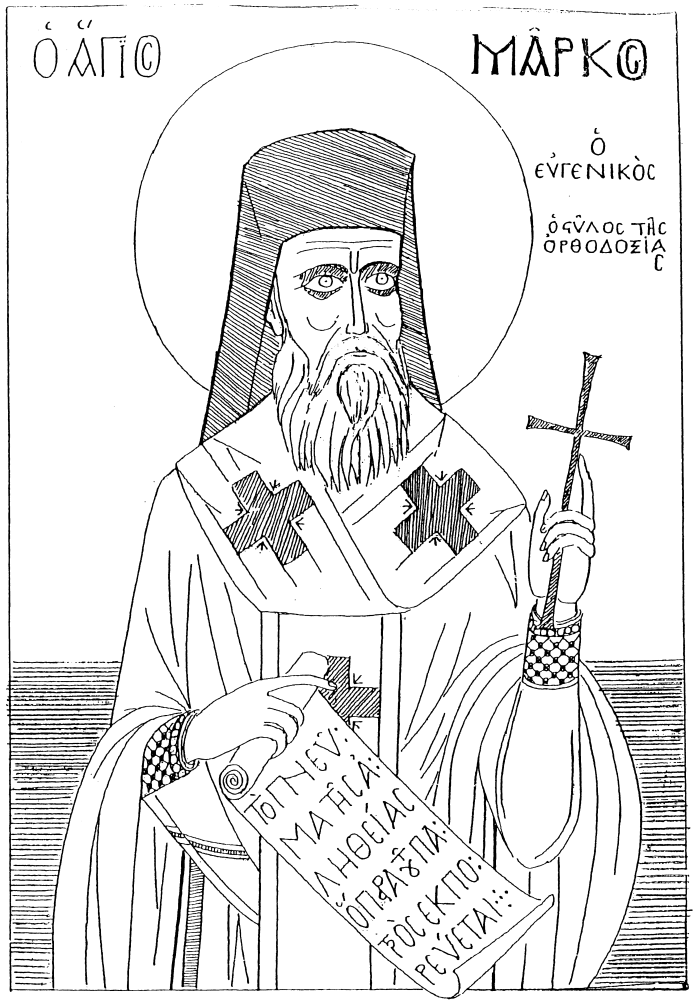

Ἀνδρέα Κυριακοῦ

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΚΟΛΛΗΣΗ ΣΕ ΠΑΠΙΚΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ

Ἐάχνοντας τίς διαφορές πού ὑφίστανται ἀνάμεσα στόν ἐσμό τῶν Προτεσταντικῶν αἱρέσεων ἀπό τή μιά καί τόν ἐκπεσόντα Παπισμό ἀπό τήν ἄλλη, ἀφήνουμε νά περάσει ἀπαρατήρητη καί νά «πέσει στά μαλακά» ἡ ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια, ὅτι οἱ Προτεστάντες ἔχουν «κληρονομήσει» βασικές αἱρέσεις, πού ἀποτελοῦν τή ραχοκοκκαλιά τοῦ Παπισμοῦ.

Α΄) Η ΑΙΡΕΣΗ ΤΟΥ FILIOQUE

Μιά ἀπό τίς βασικές παραχαράξεις τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἶναι ἡ αἵρεση τοῦ Filioque (καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ). Ἡ αἵρεση αὐτή ξεκίνησε στά 589 στό Τολέδο τῆς Ἱσπανίας, ὅταν στήν ὁμώνυμη σύνοδο οἱ ἐπίσκοποι, ἀγνοώντας τήν ἀπόλυτη ἀπαγόρευση τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, μιλώντας γιά τό Τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, τό Ἅγιο Πνεῦμα, δογμάτισαν, παρά τή σαφῆ ἀντίθεση τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Ἰωάν. ιε΄ 26) ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται «ἐκ τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ» (Filioque στά λατινικά). Ἡ αἱρετική φράση Filioque διαδόθηκε ἀπό τήν Ἱσπανία στούς Γερμανούς καί στούς Φράγκους, ἀλλά ἡ ἴδια ἡ Ρώμη δέν τή δέκτηκε καί τήν καταπολέμησε. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά τή στάση τοῦ Πάπα Λέοντος Γ΄. Τόν θ΄ αἰώνα οἱ Φράγκοι μισσιονάριοι πού φτάνουν στή Βουλγαρία διδάσκουν τήν αἱρετική προσθήκη μέ ἀποτέλεσμα νά τούς καταδικάσει ἡ Σύνοδος τοῦ 879 στήν Κωνσταντινούπολη, παρόντων μάλιστα καί τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων.

Παρά ταῦτα τελικά τό Filioque ἐπεβλήθηκε στή Ρώμη στά 1014 ὅταν οἱ Γερμανοί ἀνέβασαν Γερμανό στόν παπικό θρόνο κι ἀπό τότε ἀποτέλεσε ἐπίσημη διδασκαλία τῆς ἐκπεσούσης Ρώμης.

Ὅταν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἱερεμίας Β΄ ἐπικοινωνεῖ μέ ἐπιστολές μέ τούς Γερμανούς Προτεστάντες τῆς Τυβίγγης, ἕνα ἀπό τά σημεῖα τά ὁποῖα τούς καλεῖ νά ἀποπτύσουν εἶναι καί τό Filioque. Ὅμως αὐτοί «οὐκ ἠβουλήθησαν συνιέναι» μέ ἀποτέλεσμα ὁ Πατριάρχης νά διακόψει τόν ἀτελέφορο διάλογο μ᾽ αὐτούς. Σχολιάζοντας τίς προτεσταντικές θέσεις στό ζήτημα τοῦ Filioque ἔχουμε νά παρατηρήσουμε ὅτι αὐτές εἶναι αὐτόχρημα ἀντιφατικές, νοουμένου ὅτι αὐτοί ἰσχυρίζονται ὅτι στηρίζονται στήν Ἁγία Γραφή. Ὅμως στό ἱερό Εὐαγγέλιο σαφῶς ὁμολογεῖται *«τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὅ παρά τοῦ Πατρός*

ἐκπορεύεται» (Ἰωάν. ιε΄ 26). Ἀφοῦ παπικῷ τῷ τρόπῳ ἐπιμένουν στό Filioque, μήν περιμένετε οὔτε τήν ἀπόφαση τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά τό Ἅγιο Πνεῦμα νά λάβουν ὑπ᾽ ὄψιν, μήτε τήν ἀπαγόρευση τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά οἱεσδήποτε προσθῆκες ἤ ἀφαιρέσεις ἀπό τό Σύμβολο νά σεβαστοῦν. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἀρνοῦνται κι ἀπορρίπτουν τίς Οἰκουμενικές Συνόδους στό σύνολό τους.

Β΄) ΑΖΥΜΑ

Μιά ἄλλη παπική αἵρεση, πού υἱοθέτησαν οἱ Προτεσταντικές ὁμάδες, εἶναι αὐτή τῆς χρήσεως ἄζυμου ἄρτου. Ἐδῶ ὅμως πρέπει νά διευκρινίσουμε ὅτι οἱ Προτεστάντες δέν δέχονται ὅτι ἔχουμε μεταβολή τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Ἁπλῶς μιλᾶνε γιά σύμβολα, δηλαδή δέχονται ὅτι ἔχουμε κατ᾽ οὐσίαν συνηθισμένο ψωμί καί κρασί. Γιά νά ἀκριβολογοῦμε ἔχουν υἱοθετήσει πλήρως τά παπικά ἄζυμα ὑπό προτεσταντική ὅμως προοπτική. Μάλιστα ἡ χρήση τῶν ἀζύμων εἶναι ἄγνωστη στή Δύση μέχρι καί τόν ἕνατο αἰώνα. Αὐτό φαίνεται ἀπό τήν ἀπαρίθμηση τῶν παπικῶν αἱρέσεων ἀπό τόν Ἅγιο Φώτιο πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Ἐνῶ ὁ Ἅγιος στηλιτεύει τίς παπικές κακοδοξίες οὐδέν λέγει περί ἀζύμων.

Σχετικά μέ τή λέξη ἄρτος, αὐτό πού ἔχουμε νά παρατηρήσουμε εἶναι ὅτι στήν Καινή Διαθήκη οἱ Εὐαγγελιστές χρησιμοποιοῦν τή λέξη αὐτή ἐνῶ γνωρίζουν καί τή λέξη ἄζυμα. Ὁ Ματθαῖος σημειώνει: *«λαβών ὁ Ἰησοῦς τόν ἄρτον»* (Ματθ. κς΄ 26). Τό ἴδιο σημειώνει καί ὁ Μάρκος (Μαρκ. ιδ΄ 22). Ὁ Λουκᾶς γράφει: *«καί λαβών ἄρτον»* (Λουκ. κβ΄ 19). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πάλιν, ἀναφερόμενος στό μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας λέγει: *«ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτί ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον»* (Α΄ Κορ. ια΄ 23). Ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ λέξη ἄρτος στά ἑλληνικά παράγεται ἀπό τό ρῆμα αἴρω πού σημαίνει φουσκώνω (λόγῳ τῆς ζύμωσης), ἄρα μιλᾶμε γιά ἔνζυμο ἄρτο. Ἡ λέξη ἄρτος παράγεται ἐπίσης ἀπό τή λέξη ἄρτιος, πού σημαίνει πλήρης, πάλι διότι ἔχει ὑποστεῖ ζύμωση.

Γ΄) ΡΑΝΤΙΣΜΑ ΑΝΤΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

Μελετώντας τίς παπικές «κληρονομίες» πού δέχτηκαν ἀδιαμαρτύρητα οἱ ψευδοευαγγελικοί Προτεστάντες διαπιστώνουμε ἀκόμη ὅτι καί στό ζήτημα τοῦ Βαπτίσματος εἶναι πιστοί ἀκόλουθοι τοῦ αἱρετικοῦ Παπισμοῦ. Φυσικά πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι δέν ἀντικρύζουν τό ὅλο θέμα ὅπως οἱ Παπικοί, δηλαδή σάν Μυστήριο, ἀφοῦ στεροῦνται ἱερωσύνης, τήν ὁποία ἀρνοῦνται ἀλλά καί μυστηρίων, τά ὁποῖα περιφρονοῦν. Ἁπλῶς τό βάπτισμα τό θεωροῦν σάν μία τελετή εἰσαγωγική στήν πίστη καί τίποτε ἄλλο. Ἐπειδή κόπτονται γιά τό τί ἀναφέρεται στή Γραφή καί δή στό ἱερό Εὐαγγέλιο, τούς φέρνουμε μόνο στή μνήμη ὅτι τό βάπτισμα μετανοίας τῶν Ἰουδαίων γινόταν ἀπό τόν Ἰωάννη τόν Πρόδρομο καί Βαπτιστή στόν Ἰορδάνη ποταμό (Ματθ. γ΄ 5), (Μάρκ. α΄ 4–5), (Λουκ.

γ΄ 3, 7, 21). Γνωρίζουν ὅσοι ἔχουν ἀσχοληθεῖ ἔστω καί ἐπ᾽ ὀλίγον κι ἀκροθιγῶς μέ τή δημόσια δράση τοῦ Χριστοῦ, ὅτι αὐτός βαπτίστηκε στόν Ἰορδάνη ποταμό ἀπό τόν Πρόδρομο (Ματθ. γ΄ 15–17), (Μάρκ. α΄ 9–11), (Λουκ. γ΄ 21–23). Κορυφαῖο εὐαγγελικό γεγονός στό ὁποῖο ἀποκαλύπτεται πλήρως καί διαυγῶς τί σημαίνει βάπτισμα εἶναι ἡ Κυριακή ἐντολή *«πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς...»* (Ματθ. κη΄ 19). Κι ὁ Μάρκος (ις΄ 16) δηλώνει ἐμφαντικῶς: *«ὁ πιστεύσας καί βαπτισθείς σωθήσεται»*. Τώρα ὅσοι γνωρίζουν ἔστω καί στοιχειωδῶς τήν ἀρχαία ἑλληνική γλώσσα καταλαβαίνουν ὅτι βαπτίζειν σημαίνει νά βουτᾶ κανείς κάποιον ἤ κάτι ἐντελῶς ἐντός τοῦ ὕδατος, ὄχι νά τόν ραντίζει μέ ὀλίγες σταγόνες νεροῦ. Ἄν γυρίσουμε πάλι στή Γραφή θά ἐντοπίσουμε στήν πράξη τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας στήν περίπτωση τοῦ Αἰθίοπος, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος τόν βάπτισε, δέν τόν ράντισε (Πραξ. η΄ 36–39).

Δέν συντρέχει ὅμως λόγος νά παραλείψουμε ὅτι μιά προτεσταντική παραφυάδα, οἱ ἀποκαλούμενοι Βαπτιστές, δέχεται ὅτι τό βάπτισμα σημαίνει νά βουτᾶ κανείς κάποιον ἐντός τοῦ ὕδατος.

Δ΄) ΠΑΣΧΑ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΠΙΚΟΥΣ

Κάνει ἐντύπωση ὅτι οἱ Προτεσταντικές παραφυάδες ἔχουν υἱοθετήσει, σύν τοῖς ἄλλοις, καί τίς παπικές καινοτομίες ἀναφορικά μέ τήν ἡμερομηνία ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Ὅπως εἶναι γνωστό, στούς ἀρχαίους Χριστιανούς ὑφίστατο μιά ἀσυμφωνία ἀναφορικά μέ τήν ἡμερομηνία ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Στή διχογνωμία αὐτή ἔδωσε τέλος ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, ἡ ὁποία καθόρισε νά ἑορτάζεται τό Πάσχα τήν πρώτη Κυριακή μετά τήν πανσέληνο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἐκτός κι ἄν κατ᾽ αὐτήν ἑορτάζεται τό ἰουδαϊκό Πάσχα, ὁπότε τό Χριστιανικό Πάσχα μετατίθεται τήν ἑπομένη Κυριακή. Ὅταν ὁ Πάπας Γρηγόριος ΙΓ΄ διόρθωσε τό Ἰουλιανό ἡμερολόγιο στά 1582 προέβη καί σέ καινοτομίες στόν καθορισμό τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα, καταπατώντας τά κελεύσματα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τοιουτοτρόπως τό Πάσχα τῶν Λατίνων τίς περισσότερες φορές δέν συμπίπτει μέ τό Πάσχα τῶν Ὀρθοδόξων. Οἱ Προτεσταντικές παραφυάδες, πού φυσικά δέν γνοιάζονται γιά τά κελεύσματα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀκολούθησαν ἀσυζητητί γιά μιά ἀκόμη φορά τίς παπικές ἐπιταγές.

Εἶναι φανερό ἀπό τά ἀνωτέρω ὅτι ὁ Προτεσταντισμός δέν ἀπέρριψε κατ᾽ οὐσίαν τόν Παπισμό. Τό παπικό ἀλάθητο τό παρεχώρησε σέ κάθε Προτεστάντη, ἀλλά καί πλεῖστες ὅσες κακοδιδασκαλίες καί στρεβλώσεις τοῦ Παπισμοῦ δέν δίστασε νά τίς υἱοθετήσει, προσαρμόζοντάς τες στίς προτεσταντικές ἀπόψεις.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

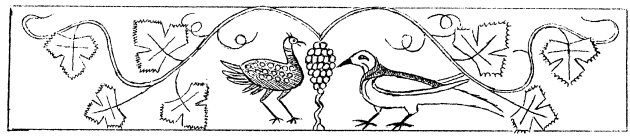

Παναγιώτη Τελεβάντου

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΩΩΣΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ

Μέ μεγάλη χαρά καί ἀνακούφιση οἱ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς πιστοί πληροφορήθηκαν τήν ἀθώωση τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Ἐφραίμ, Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπαιδίου, καί ὅλων ὅσοι ἐμπλέκονταν στό ὑποτιθέμενο σκάνδαλο Βατοπαιδίου.

Οὐδέποτε πιστέψαμε, ὅπως γράψαμε σέ δεκάδες ἄρθρα πού δημοσιεύσαμε κατά καιρούς, ὅτι ἡ Μονή ἦταν ἔνοχη γιά ὕποπτες ἀνταλλαγές μέ τό Δημόσιο.

Τώρα ἡ ἀθωωτική ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου δίνει τή δυνατότητα στόν Γέροντα Ἐφραίμ καί στή Μονή Βατοπαιδίου νά συνεχίσουν ἀπερίσπαστοι ἀπό τίς δικαστικές περιπέτειες τήν πορεία τους ἀπαλλαγμένοι ὁριστικά ἀπό τό βάρος τῶν ἀσύστατων κατηγοριῶν πού διατυπώθηκαν ἐναντίον τους. Ἕνας ἀπίστευτος διασυρμός τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ μοναχισμοῦ τώρα βρῆκε τό ἄδοξο τέλος του.

Ἡ ἱστορία φαινόταν ἀπό τήν ἀρχή ὅτι ἦταν μιά πολιτική σκευωρία γιά νά πέσει ἡ κυβέρνηση Καραμανλῆ. Ἡ ἀντιπολίτευση ἀλλά καί ἡ ἐσωκομματική ἀντιπολίτευση ἤ γιά νά εἴμαστε πιό δίκαιοι ἕνα τμῆμα αὐτῆς, βρῆκαν τήν εὐκαιρία μέ τό ὑποτιθέμενο σκάνδαλο Βατοπαιδίου νά πλήξουν τήν μέχρι ἐκείνη τή στιγμή ἰσχυρή κυβέρνηση Καραμανλῆ. Καί πέτυχαν τόν στόχο τους. Τά σπασμένα, ὅμως, δέν τά πλήρωσε μόνον ἡ τότε κυβέρνηση. Ὁ Γέροντας Ἐφραίμ, ἡ Μονή Βατοπαιδίου, τό Ἅγιον Ὄρος, ὁ Μοναχισμός καί ἡ Ἐκκλησία γενικά πλήρωσαν μεγάλο τίμημα.

Δόξα σοι ὁ Θεός πού ἡ ἱστορία τελεσιδίκησε μέ τήν ἀθώωση τῆς Μονῆς ἀλλά καί ὅσων κατηγορήθηκαν ἄδικα καί ὑπέστησαν τόσο μεγάλο διασυρμό γιά δέκα ὁλόκληρα χρόνια.

Ἐλεύθερη, λοιπόν, ἐπιτέλους ἡ Μονή ἀπό τά παντοειδῆ δεσμά τῆς δικαστικῆς της περιπέτειας. Γι' αὐτό ἐλπίζουμε διακαῶς ὅτι θά ἐπανεύρει τό ὁμολογιακό της φρόνημα. Εἶναι ἐπιτακτικό ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἐφραίμ νά ἀποσύρει τίς οἰκουμενιστικές του δηλώσεις ὅτι δῆθεν κατ' οἰκονομίαν ἐπιτρέπεται ἡ συμπροσευχή ὄχι μόνον μέ αἱρετικούς ἀλλά καί μέ ἀλλόθρησκους. Ἀλλά αὐτό ἀσφαλῶς δέν φτάνει. Ἀναμένουμε ἡ Μονή Βατοπαιδίου νά τεθεῖ ἐπικεφαλῆς τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους γιά νά ἀκυρωθεῖ ἡ οἰκουμενιστική Σύνοδος τῆς Κρήτης καί γιά νά καταπολεμηθεῖ ἡ παναίρεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ πού διαβρώνει τή συνείδηση τῶν ποιμένων καί τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τά τελευταῖα

ἑκατό χρόνια.

Σήμερα χειροκροτήσαμε τήν ἀθωώση τῆς Μονῆς ἀπό τά δικαστήρια. Μακάρι ὁ Θεός σύντομα νά μᾶς ἀξιώσει νά χειροκροτήσουμε τόν Γέροντα Ἐφραίμ καί τή Μονή Βατοπαιδίου ἐπειδή ἐπανεύραν τό ὁμολογιακό τους φρόνημα.

* * *

Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΦΟΒΗΘΗΚΕ ΝΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΕΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΜΠΑΡΙ

Τό ἱστολόγιο «Κατάνυξις» –ἰδιαίτερα τόν τελευταῖο καιρό– δημοσιεύει ὁρισμένα ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητας κείμενα πού διακρίνονται γιά τή νηφαλιότητά τους ἀλλά προπαντός γιά τό βαθυστόχαστο θεολογικό τους περιεχόμενο.

Ἕνα ἀπό αὐτά τά κείμενα εἶναι καί τό ἀκόλουθο:

«Ὅπως σᾶς εἴχαμε ἐνημερώσει, ἔλαβε χώρα στίς 30 Μαρτίου στό Πανεπιστήμιο Οἰκουμενικῆς Θεολογίας «San Nicola» τοῦ Μπάρι ὁ διάλογος μεταξύ Καθολικῶν καί Ὀρθοδόξων μέ θέμα «Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας». Μεγάλος ἀπών ἀπό τήν ἐκδήλωση γιά λόγους ὑγείας, σύμφωνα μέ τό δημοσίευμα πού ἀκολουθεῖ, ἦταν ὁ μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος Σαββάτος.

Ἀθρωπίνως εὐχόμαστε στόν Σεβασμιώτατο γρήγορη ἀνάρρωση, ἄν καί ἡ ἀπουσία του ἀπό τό συνέδριο δέν μᾶς λύπησε καθόλου. Φυσικά, ἀποδιώξαμε κάθε σκέψη ὅτι ἡ ἀσθένειά του μπορεῖ νά ὀφείλεται στίς ἀναρτήσεις τῆς "Κατάνυξης" παραμονές τῆς οἰκουμενιστικῆς ἐκδήλωσης στό Μπάρι. Εἴμαστε σίγουροι ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος θά εἶχε ἐνημερώσει, ὡς ὄφειλε, τήν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο γιά τόν σκοπό τῆς μετάβασής του στό ἐξωτερικό καί θά εἶχε λάβει τήν σχετική ἄδεια, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 56 πάρ. 1 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁπότε δέν θά εἶχε λόγο νά ἀκυρώσει τήν παρουσία του ἐξαιτίας τῶν δικῶν μας ἀναρτήσεων.

Ὅσον ἀφορᾶ στόν «διάλογο», ἀπόντος τοῦ μητροπολίτου Μεσσηνίας, αὐτός διεξήχθη μεταξύ τῶν παπικῶν συνέδρων καί μέ τήν παρουσία τῆς κοινότητας τῶν Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων καί Καθολικῶν τοῦ Μπάρι, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζονται ὡς νά ἔχουν πραγματώσει ἤδη τήν ἑνότητα μέσα στήν πολυμορφία.

Τελικά καί σέ αὐτό τό συνέδριο ἔγινε φανερό ποιά σημασία δίνουν οἱ παπικοί στήν Σύνοδο τῆς Κρήτης: Μέσα ἀπό τήν ἀοριστολογία τῆς ἀγαπολογίας καί τοῦ ἀδογματισμοῦ νά ὁμοιάζουμε στήν κοινότητα τῶν Ἑλλήνων τοῦ Μπάρι. Νά ὁδηγηθοῦμε δηλαδή σέ μιά οὐνιτικοῦ τύπου ἕνωση μέ τούς Παπικούς ὑποτασσόμενοι στόν Πάπα καί, ἔτσι, νά γίνουμε ἕνα σῶμα μέ τήν Πανθρησκεία τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἀλήθεια, οἱ δικοί μας ἀκόμα θά ἐπιμένουν ὅτι ὅλα στήν Κρήτη ἔγι-

ναν γιά τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας»;

Καίριες οἱ ἐπισημάνσεις τοῦ ἱστολογίου πού ἐλπίζουμε νά ἀφυπνίσουν ὅσους καλοπροαίρετους ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν ἀμφιβολία γιά τό τί ἀκριβῶς συνέβηκε στή Σύνοδο τῆς Κρήτης.

Ὅσο καί ἄν προσπάθησαν οἱ Οἰκουμενιστές νά τήν ὡραιοποιήσουν –ἰδιαίτερα μέ τό ἀχαρακτήριστο καί ψευδέστατο κείμενο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Πρός τό λαό»– κάθε μέρα γίνεται καί πιό σαφές ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Κρήτης θεσμοθέτησε τόν Οἰκουμενισμό ὡς πίστη τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό οἱ πιστοί ἀποστράφηκαν τήν οἰκουμενιστική αὐτή Σύνοδο καί ἀγωνίζονται γιά τή συνοδική της καταδίκη.

Ἄς μή μᾶς διαφεύγει, ὅμως, ὅτι ἡ διπλωματική ἀσθένεια τοῦ γνωστοῦ καί μή ἐξαιρετέου Μεσσηνίας κ. Σαββάτου, πού ἐφευρέθηκε γιά νά δικαιολογήσει τήν ἀπουσία του ἀπό τήν οἰκουμενιστική συνάντηση στό Μπάρι, ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἀντιδράσεις τῶν παραδοσιακῶν πιστῶν ἔχουν χειροπιαστό πρακτικό ἀποτέλεσμα καί ἀναγκάζουν τούς οἰκουμενιστές νά ἀναπροσαρμόσουν τούς σχεδιασμούς τους.

* * *

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΒΟΛΟΚΟΛΑΜΣΚ ΙΛΑΡΙΩΝΑΣ, Ο ΝΕΟΠΑΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ

Διαβάσαμε στή Romfea.gr:

«Ἡ Ρωσική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἀντιτίθεται στίς νέο-παγανιστικές αἱρέσεις καί λατρεῖες, καί θεωρεῖ ὅτι αὐτά τά φαινόμενα θέτουν σέ σοβαρό κίνδυνο τήν οἰκογενειακή ζωή καί τόν ψυχισμό τοῦ ἀνθρώπου» – δήλωσε ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ κ. Ἱλαρίωνας.

Ἐπίσης ὁ Σεβασμιώτατος ἀνέφερε ὅτι «ἐμεῖς δέν ἔχουμε ὁποιοδήποτε διάλογο μέ αἱρέσεις τοῦ λεγόμενου νεοπαγανισμοῦ, οἱ ὁποῖες ἔχουν δημιουργήσει τεράστια ζημιά στόν κόσμο.

Συνεργαζόμαστε μέ ἀνθρώπους πού ὑπῆρξαν θύματα τῶν αἱρέσεων, καί βλέπουμε μέ τά μάτια μας, πώς οἱ αἱρέσεις στρεβλώνουν τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἕνα πολύ ἐπικίνδυνο φαινόμενο καί κανείς δέν πρέπει νά τό βλέπει μέ ἐλαφρότητα καί χωρίς προσοχή» πρόσθεσε ὁ κ. Ἱλαρίωνας.

Ὀρθότατα ἀνησυχεῖ ὁ σεβ. Βολοκολάμσκ Ἱλαρίωνας γιά τήν ἐξάπλωση τοῦ Νεοπαγανισμοῦ ὁ ὁποῖος κάνει θραύση καί στήν Ἑλλάδα. Πρός μεγάλη μου θλίψη ἀναφέρω ὅτι αὐτή ἡ μάστιγα ἐπεξετάθη καί στήν Ὁμογένεια ἐδῶ στήν Ἀμερική ὡς εἰσαγόμενο φροῦτο ἀπό τήν Ἑλλάδα.

Εἶναι κυριολεκτικά ἀπίστευτο –καί ὁπωσδήποτε ἀποκαρδιωτικό– ὅτι

ὑπάρχουν τόσοι πολλοί ἄνθρωποι πού ἐρωτοτροποῦν μέ τήν παγανιστική θρησκεία δύο χιλιάδες χρόνια μετά τή Σταύρωση καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Καί ὄχι ἁπλά ἐρωτοτροποῦν μέ τόν Νεοπαγανισμό, ἀλλά καί ὀργανώνονται σέ θρησκευτικές ὁμάδες οἱ ὁποῖες ἀναβιώνουν δαιμονικές τελετές πού συνδέονται μέ τήν Νεοειδωλολατρία καί τή Νέα Ἐποχή.

Γι' αὐτό εἶναι ἄξιος κάθε ἐπαίνου ὁ σεβ. Βολοκολάμσκ ἐπειδή ἐπισύρει τήν προσοχή μας στό ἐπικίνδυνο αὐτό φαινόμενο, ἀλλά καί ἐπειδή προτείνει συγκεκριμένα ποιμαντικά μέτρα γιά τήν ἀντιμετώπισή του.

Αὐτό ἀναμένουμε ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας! Νά πολεμᾶ τίς κακοδοξίες καί νά προφυλάσσει τούς πιστούς ἀπό τήν ψυχοφθόρα λύμη τῶν αἱρέσεων.

Ἡ μεγαλύτερη, ὅμως, αἵρεση στίς μέρες μας δέν εἶναι ὁ Νεοπαγανισμός, ἡ Νέα Ἐποχή, ὁ Παπισμός ἤ ὁ Προτεσταντισμός, παρόλη τήν ἀδιαμφισβήτητη τεράστια ζημιά πού προκαλοῦν.

Ἡ μεγαλύτερη αἵρεση τοῦ 20οῦ καί τοῦ 21ου αἰῶνα εἶναι ἡ παναίρεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἡ ὁποία κατατρώει τά σπλάχνα τῆς Ἐκκλησίας τά τελευταῖα ἑκατό χρόνια.

Ἀναμένουμε, λοιπόν, τόν σεβ. Βολοκολάμσκ καί τήν μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας νά μποῦν μπροστάρηδες στόν ἀγώνα ἐναντίον τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας πρέπει νά τερματίσει πάραυτα τήν συμμετοχή της στό «Π.Σ.Ε.», νά σταματήσει τό πήγαινε – ἔλα τῶν ἀξιωματούχων της στό Βατικανό, νά μή δώσει συνέχεια στίς κοινές ποιμαντικές παραστάσεις καί στίς συμπροσευχές μέ τούς αἱρετικούς καί τούς ἀλλόθρησκους, νά ἀποκηρύξει τήν κυριολεκτικά κακόδοξη Κοινή Διακήρυξη τοῦ Πάπα Φραγκίσκου καί τοῦ Πατριάρχη Κύριλλου πού ὑπέγραψαν στήν Ἀβάνα. Προπαντός ἀναμένουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας θά καταδικάσει τήν Σύνοδο τῆς Κρήτης ὄχι γιά λόγους ὁμοφωνίας, λειτουργίας, καί διαδικασίας ἀλλά ἐπειδή εἶναι οἰκουμενιστική Σύνοδος.

Ἀλλά οὔτε αὐτό ἀρκεῖ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας πρέπει νά ἀπαιτήσει ἐπιτακτικά ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη νά συγκαλέσει Πανορθόδοξη Σύνοδο γιά νά καταδικάσει τόν Οἰκουμενισμό σάν παναίρεση καί νά ἀναθεματίσει τούς πρωτεργάτες του Μελέτιο Μεταξάκη, Ἀθηναγόρα καί τούς ὁμόφρονές τους. Μόνον τότε θά ἡσυχάσει ἡ Ὀρθόδοξη συνείδηση, ἄν καταδικαστεῖ ἀπό Οἰκουμενική Σύνοδο ὁ Οἰκουμενισμός σάν αἵρεση ἤ μᾶλλον παναίρεση καί ἄν στό Συνοδικό της Ὀρθοδοξίας προστεθοῦν τά ὀνόματα τοῦ Μεταξάκη, τοῦ Ἀθηναγόρα καί τῶν ὁμοφρόνων τους, ὁρισμένοι ἀπό τούς ὁποίους εἶναι Ρῶσοι, ὅπως λ.χ. αὐτοί πού ἐφάρμοσαν γιά πέντε χρόνια «διακοινωνία» μέ τούς Παπικούς.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

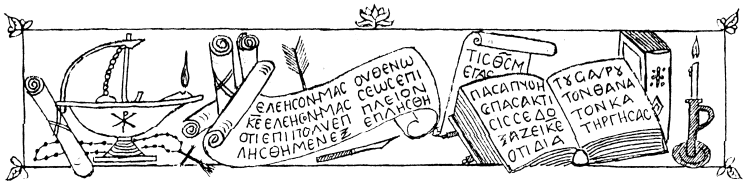

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ – ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

᾽Αρχιμ. ᾽Ιωάννου Κωστώφ, *Χριστιανισμός καί κόσμος,* Ἡ ᾽Εκκλησία εἶναι τό prospectus τοῦ Παραδείσου, ἔκδ. Ἅγ. ᾽Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός, Σταμάτα 2016, σσ. 288.

Μέ ὅπλο τή γνώριμή του φιλομάθεια καί εὐρυμάθεια ὁ π. ᾽Ιωάννης χρησιμοποιεῖ τόν κάλαμο ἀπολογητικῷ τῷ τρόπῳ στό παρόν του πόνημα. Ὅπως εἶναι γνωστό στίς μέρες μας ἀναβίωσε ὁ παγανισμός. Οἱ νεοειδωλολάτρες ξέθαψαν «τά εἴδωλα τῶν ἐθνῶν», τά γυάλισαν, τά εὐτρέπισαν καί προσπαθοῦν, σώνει καί καλά, νά μᾶς παρουσιάσουν... τά φύκια γιά μεταξωτές κορδέλες.

Ὁ πανοσιολογιώτατος συγγραφέας ἀπό ἀγάπη πρός τήν ἀλήθεια, ἀλλά καί πρός τά θύματα τῆς πλάνης, ξεσκεπάζει τόν παγανισμό στίς διάφορές του ἐκφάνσεις, παρουσιάζοντας τό βρώμικό του πρόσωπο, τίς σκιερές κι ἀποτρόπαιές του πλευρές, τίς ὁποῖες κρύβουν ἐπιμελῶς οἱ παγανιστές τοῦ καιροῦ μας. Φρίκη καταλαμβάνει τόν ἀναγνώστη ὅταν πληροφορεῖται μέ πόση εὐκολία θυσίαζαν ἀνθρώπους στούς θεούς των οἱ εἰδωλολάτρες σ᾽ ὅλα τά μήκη καί πλάτη τῆς ὑφηλίου γιά νά τούς ἐξευμενίσουν!!! Ὅλ᾽ αὐτά τά ὀνομάζει ὁ π. ᾽Ιωάννης μαῦρο βελοῦδο, πού κάνει νά φαίνονται πιό καθαρά τά λαμπερά διαμάντια. Διαμάντα εἶναι, ἐν προκειμένω, ἡ χριστιανική διδασκαλία καί ἡ ἐν Χριστῷ ζωή.

Δέν παρακάμπτει τίς προφητεῖες γιά τό Χριστό, οἱ ὁποῖες μποροῦν ν᾽ ἀνιχνευθοῦν στά βιβλία τῶν ᾽Ιουδαίων δηλ. τήν Παλαιά Διαθήκη. Αὐτές, κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, εἶναι τόσο ἰσχυρές πού «κολλοῦν στόν τοῖχο» τούς μή χριστιανούς, πού βλέπουν ὅτι πλῆθος λεπτομερειῶν τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναγγέλθηκαν αἰῶνες πρίν ἀπό τήν ἔλευσή του.

Προχωρεῖ κατόπιν στή συλλογή ἱστορικῶν μαρτυριῶν γιά τό Χριστό καί τή χριστιανική πίστη, βασιζόμενος σέ μή χριστιανικές πηγές. Τό κεφάλαιο αὐτό εἶναι πολύ ἐνδιαφέρον κι ἀπ᾽ αὐτό μαθαίνουμε καί γιά τόν αὐτοκράτορα Γαλέριο Βαλέριο Μαξιμίνο πού, ἐνῶ εὐνοοῦσε τούς χριστιανούς, ὁ Λικίνιος χάλκευσε διατάγματά του ὥστε νά ἐμφανίζεται διώκτης τῶν χριστιανῶν!

᾽Αναφέρεται καί στόν Τάκιτο πού (ἐνῶ δέν συμπαθεῖ καθόλου τούς χριστιανούς) στό ἔργο του Annales σημειώνει ὅτι ὁ Νέρων ὅταν ἔκαψε τή Ρώμη κατηγόρησε γι᾽ αὐτό τούς χριστιανούς. Αὐτοί ἦσαν ὀπαδοί τοῦ Χριστοῦ, πού θανατώθηκε στήν ᾽Ιουδαία ἀπό τόν Πόντιο Πιλάτο, ὅταν βασίλευε ὁ Τιβέριος!

Κοντολογίς ὁ π. ᾽Ιωάννης κινεῖ ἀπολογητικά πάντα λίθον κι ἐνισχύει τή φαρέτρα τῶν πιστῶν πού ἀντιλαμβάνονται ὅτι, ὄχι μόνο ἡ Πίστη μας δέν ὑστερεῖ ἔναντι τοῦ παγανισμοῦ, ἀλλά μιά πρόχειρη ματιά στήν ἱστορία μᾶς βοηθάει νά ἐννοήσουμε πώς ἡ φράση τοῦ Πιστεύω «σταυρωθέντα τέ ὑπέρ ἡμῶν ἐπί Ποντίου Πιλάτου» κυριολεκτικά τοποθετεῖ τόν Χριστό στό κέντρο τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, ἐνῶ οἱ παγανιστές χάνονται στά πολύ παλιά τά χρόνια... καί στό ἦταν κάποιος, κάπου, κάποτε.

Εὐχαριστοῦμε τόν ἀκάματο συγγραφέα καί γι᾽ αὐτό τόν εὔχυμο καρπό πού μᾶς προσέφερε κι εὐχόμαστε νά τόν ἐνισχύει στό ἔργο του ὁ καλός Θεός.

* * *

Δημήτριου Χ. Καππαῆ, *῾Ιερός Ναός Παναγίας τοῦ Κάμπου ᾽Ακαπνοῦς,* Ἔκδοση ῾Ιεροῦ Ναοῦ ῾Αγίου Γεωργίου ᾽Ακαπνοῦς. Λεμεσός 2016, σσ. 48.

---

* Στό παρόν τεῦχος δημοσιεύουμε ὅλα τά βιβλία πού μᾶς στάληκαν μεταξύ 1.1.2017 καί 30.4.2017.

᾽Ακαταπόνητος, παρά τίς πολλαπλές δυσχέρειες πού χαρακτηρίζουν τήν ἐποχή μας, συνεχίζει τό ἔργο τῆς συγγραφῆς ὁ καλός θεολόγος Δημήτρης Καππαής, προσθέτοντας ἀκόμη ἕνα βιβλίο στήν ὄχι εὐκαταφρόνητη συγγραφική του παραγωγή.

Στήν προκειμένη περίπτωση, συνεχίζοντας τή σειρά πού ἐγκαινίασε ὑπό τόν τίτλο «᾽Εκκλησιαστικά μνημεῖα τῆς Κύπρου», ἀσχολεῖται μ᾽ ἕνα μικρό κι ἀσήμαντο, ἐκ πρώτης ὄψεως, χωριό τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ, τήν ᾽Ακαπνοῦ. Τό βιβλίο ἔχει ὡς ἀφετηρία θερμό Χαιρετισμό τοῦ ἐπιχωρίου ἐπισκόπου, δηλ. τοῦ ᾽Αμαθοῦντος Νικολάου, ὁ ὁποῖος σημειώνει, σύν τοῖς ἄλλοις: «῞Οπως οἱ Πατέρες μας σέ καιρούς πολύ πιό δύσκολους ἄντεξαν καί κράτησαν τήν ὀρθόδοξη πίστη τους καί τήν ἐθνική τους ταυτότητα, ἔτσι καί σήμερα γνωρίζοντας καί μελετώντας τήν πλούσια ἱστορία καί παράδοσή μας καλλιεργοῦμε τήν ὑπομονή καί τήν ἐλπίδα μας στό Θεό».

Τό ἐνδιαφέρον τοῦ συγγραφέα ἐστιάζεται στή μικρῶν διαστάσεων ξυλόστεγη ἐκκλησία τῆς Παναγίας τοῦ Κάμπου, πού καλύπτεται μέ ἀγκιστρωτά κεραμίδια κι εἶναι κτισμένη μέ τήν παραδοσιακή τοιχοδομή τοῦ Τροόδους, δηλαδή ἀκατέργαστους λίθους μαζί μέ σπασμένο κεραμίδι. Μετροφυλλώντας τό μετά χείρας ἔργο μαθαίνουμε ὅτι τό κτίσμα αὐτό τοῦ 16ου αἰῶνος διαθέτει τοιχογραφίες, πού κοσμοῦν, ἀποσπασματικά δυστυχῶς σήμερα, τό ἐσωτερικό του. Στίς τόσες δηώσεις ἦλθε νά προστεθεῖ κι ἡ μεγάλη πυρκαγιά τοῦ 1973, ἀπό τήν ὁποία ἡ μέν στέγη ἀποτεφρώθηκε ὅπως καί οἱ φορητές εἰκόνες καί τά λοιπά κειμήλια, ἐνῶ οἱ τοιχογραφίες ὑπέστησαν ἐκτεταμένες φθορές. Τό κτίσμα ἀναπαλαιώθηκε μέ πολλή καλαισθησία ἀπό τό Τμῆμα ᾽Αρχαιοτήτων.

῾Ο συγγραφέας μᾶς παρουσιάζει ἀκόμα θρύλους καί ἱστορίες τοῦ μικροῦ αὐτοῦ συνοικισμοῦ, ὅπως κι ἕνα πλῆθος φωτογραφίες τοῦ χωριοῦ καί τοῦ περιβάλλοντος χώρου. Μέ τήν εὐκαιρία παρουσιάζεται καί ὁ ἐνοριακός ναός τοῦ χωριοῦ, τοῦ ῾Αγίου Γεωργίου, μέ τόν ἴδιο γλαφυρό τρόπο. Θά ἦταν παράλειψη νά μήν ἀναφερθοῦμε στό ὡραιότατο ἐξώφυλλο πού ἀπεικονίζει τήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας τοῦ Κάμπου.

Κλείνω μέ μιά φιλική παραίνεση: Εἶναι κρίμα νά χρησιμοποιεῖται σέ τέτοιες ὡραῖες παραδοσιακές ἐκδόσεις, ἀντί τοῦ πατροπαράδοτου συστήματος τονισμοῦ, ἤγουν τοῦ πολυτονικοῦ, τό ἄχαρο, μονότονο κι ἐτσιθελικῶς ἐπιβληθέν μονοτονικό, πού τόσο ἔχει συντείνει στόν εὐτελισμό τῆς ῾Ελληνικῆς.

* * *

᾽Αρχιμ. ᾽Ιωάννου Κωστώφ, *Καλοί λιμένες,* διαχρονικό ἡμερολόγιο, Σταμάτα 2016, ἔκδ. «῞Αγιος ᾽Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός», σσ. 268.

῾Η παραλαβή τοῦ παρόντος δέν ἀποτελεῖ ἔκπληξη, οὔτε κεραυνόν ἐν αἰθρίᾳ. ῾Ο πανοσιολογιώτατος οὐ παύεται γράφων πρός οἰκοδομήν. Δέν τό κάνει γιά νά γεμίσει τίς ὧρες του, ἀλλά γιά νά ἐνισχύσει τούς ἀδελφούς του. ᾽Εν προκειμένῳ, τό κλειδί γιά τήν ἑρμηνεία καί κατανόηση τοῦ μετά χείρας πονήματος εἶναι ὁ ὑπότιτλος «Διαχρονικό ἡμερολόγιο». ᾽Ενῶ ἔψαχνα νά βρῶ τόν πίνακα περιεχομένων, στό τέλος τοῦ βιβλίου, δέν ἐντόπισα τίποτε. ῞Αντ᾽ αὐτοῦ διεπίστωσα ὅτι ὁ π. ᾽Ιωάννης εἶχε παραθέσει, ὡς ἐστιάτωρ πνευματικός, 366 μικρά θέματα, πού ἀντιστοιχοῦν στίς 366 μέρες, πού εἶναι ὁ μέγιστος ἀριθμός τῶν ἡμερῶν ἑνός ἔτους. Γιά ποιά θέματα μᾶς μιλάει ὁ συγγραφέας; Γιά πλεῖστα ὅσα ζητήματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς. ᾽Αναφέρεται λ.χ. στήν ἀνυπομονησία, στήν ἀξία τῆς σκέψεως καί τῶν λογισμῶν, σέ ἑρμηνεία βιβλικῶν γεγονότων, στήν ἐλεημοσύνη. ᾽Εδῶ ἐπιτρέψτε μου μιά διακοπή, γιά νά παραθέσω ὁλόκληρο τό κείμενο: «᾽Εκεῖνοι πού δέν ξέρουν νά δίνουν δέν ξέρουν τί χάνουν». ῞Οπως μᾶς πληροφοροῦν οἱ 11 σελίδες τῆς βιβλιογραφίας, ὁ ρέκτης συγγραφέας ἀποδελτίωσε πλεῖστα ὅσα πρός οἰκοδομήν καί οὕτωπως παρέθεσε ψυχοτρόφον τράπεζα στούς ἀναγνῶστες, ὄχι σάν τόν μαίτρ τῆς γαστριμαργίας Λούκουλλο, γιά νά καταπλήξει μέ τήν ποικιλία τῶν ἐδεσμάτων, ἀλλά σάν ἰατρός πνευματικός γιά νά πλήξει κατακέφαλα τήν κακοκέφαλον ἁμαρτίαν. Κλείνω τό παρόν μέ ἁπλή ἀναφορά στό συγκλονιστικό θαῦμα (ἄρ. 358) τῆς θεραπείας τοῦ ῾Εβραίου Γρηγκόρυ Μωυσέγιεβιτς Καλιμάνοβιτς, πού ὑποφέροντας γιά χρόνια ἀπό καρκίνο τοῦ οἰσοφάγου, στά 1927 προσευχήθηκε στόν ῞Αγιο Παντελεήμονα στήν ἐκκλησία του στή Μόσχα κι ἔγινε ἀμέσως καλά, μέ ἀποτέλεσμα νά βαπτισθεῖ πάραυτα. Τά κείμενα τοῦ π. ᾽Ιωάννου εἶναι μικρά καί εὔληπτα, τό μικρότερο εἶναι δύο γραμμές καί τό μεγαλύτερο τρεῖς σελίδες. Εἶναι ὅμως διαλεγμένα μέ προ-

σοχή, μέ στόχο τήν ψυχική ὠφέλεια, σάν τίς σταλαγματιές πού πέφτουν, ἐπίμονα καί μεθοδικά, πάνω στήν πέτρα μιά – μιά γιά νά τήν τρυπήσουν, νά τήν σπάσουν, νά τήν διαλύσουν καί νά τή μετατρέψουν σέ ἄμμο. Εὐχαριστοῦμε ἐκτενῶς τόν π. Ἰωάννη γιά τόν κόπο πού κατέβαλε, στούς δέ ἀγαπητούς ἀναγνῶστες ἡ εὐχή μας εἶναι: — καλό διάβασμα καί καρποφόρο.

* * *

Ἱερά Μονή Προφήτου Ἠλιοῦ Ὕδρας, Ἱστορία – Περιγραφή, Α΄ ἔκδοση 2016, σσ. 199.

Στούς δίσεκτους καιρούς μας, «φωνήν αὔρας λεπτῆς» ἀποτελεῖ τό παρόν. Σέ ἀναγκάζει νά ἀκολουθήσεις τά ἴχνη τοῦ φιλοκαλικοῦ κινήματος τῶν Κολυβάδων. Τό Α΄ Μέρος του εἶναι ἀφιερωμένο στήν ἱστορία τῆς Μονῆς, ἀπό τό 1772 καί ἐντεῦθεν. Παρακολουθοῦμε τήν πορεία τοῦ Γέροντα Ἱερόθεου, διαπρεποῦς Ἁγιορείτη, πού ἀναχώρησε ἀπό τό Ὄρος μέ τή συνοδεία του στά 1812, λόγω τῶν θέσεών του περί θείας μεταλήψεως καί μετά ἀπό περιπλάνηση ἑνός ἔτους κατέληξε στήν Ὕδρα, ὅπου ἔγινε φιλοφρόνως δεκτός. Οἱ πρόκριτοι ἐκθύμως τοῦ παραχώρησαν γιά ἐγκατάσταση τή Μονή τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ. Ἀμέσως μετά τήν κοίμηση τοῦ Γέροντος στά 1814, ἀναλαμβάνει ὡς ἡγούμενος ὁ ἱερομόναχος Εὐθύμιος πού συνεχίζει τό ἁγιορειτικό κοινοβιακό τυπικό. Ἐνδεικτικό εἶναι ὅτι κάτ' ἔτος ἐτελοῦνταν στή Μονή 25 ὁλονύκτιες ἀγρυπνίες. Ὁ ἀναγνώστης, φυλλομετρώντας τό παρόν ἐντοπίζει μορφές ἀσκητικές, πού τόν μεταφέρουν σέ παλαίσματα πού συναντῶνται στούς Βίους τῶν Ἁγίων. Ἀναφέρω μόνο τήν περίπτωση τοῦ γέροντος Ἀγάθωνος, κατόχου σπουδαίας μορφώσεως, πού παρουσιάστηκε στή Μονή ὡς τελείως ἀγράμματος καί τόν εἶχαν νά φροντίζει τά ζῶα καί νά κτίζει πεζοῦλες. Τελικῶς τόν ἐντόπισε κι ἀποκάλυψε τήν ταυτότητά του ὁ συμμαθητής του Θεόφιλος Καΐρης (ἀπό τόν ὁποῖο φυσικά τόν χώριζε ἄβυσσος). Ὅταν τελευταίως ἡ Μονή κινδύνευε μέ ἐρήμωση ὁ μητροπολίτης Ὕδρας Ἱερόθεος ἀπευθύνθηκε στόν ἀοίδιμο Γέροντα Γεώργιο Γρηγοριάτη, πού ἀπέστειλε στά 1999 ἐκεῖ τόν ἱερομόναχο Θεολόγο. Στό Β΄ Μέρος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ περιλαμβάνεται λεπτομερής περιγραφή τῆς Μονῆς καί τοῦ περιβάλλοντος χώρου, γίνεται ἀναφορά στήν ἀρχιτεκτονική τοῦ καθολικοῦ κ.ο.κ. καί προβάλλονται τά ὑπάρχοντα κειμήλια. Μαθαίνουμε ἐπίσης ὅτι ἐκεῖ φυλακίστηκε στά 1825 ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Τό ἐνδιαφέρον καί καλογραμμένο αὐτό βιβλίο, ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, κοσμεῖται μέ πλεῖστες ὅσες φωτογραφίες, ἀσπρόμαυρες ἀλλά κι ἔγχρωμες.

* * *

Μνήμη θανάτου πού εἶναι ὅλο ζωή, Δυό ὁμιλίες τοῦ π. Συμεών Κραγιόπουλου, πού δημοσιεύονται μέ ἀφορμή τό ἐτήσιο μνημόσυνό του (1 Ὀκτωβρίου 2016), ἔκδ. Ἱεροῦ Γυναικείου Ἡσυχαστηρίου «Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου», Πανόραμα Θεσσαλονίκης, σσ. 35.

Μέ τό πάντα ἐπίκαιρο θέμα τοῦ θανάτου, πού ὅλους τούς ἐνδιαφέρει κι ἅπαντας ἀνεξαιρέτως τούς ἀφορᾶ, ἀσχολεῖται τό παρόν πόνημα. Πρόκειται στήν πραγματικότητα γιά δύο ὁμιλίες τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιμανδρίτου, πού ἐκφωνήθηκαν σέ ἀντίστοιχες ἀγρυπνίες, κατά τό Δεκέμβριο τοῦ 2002. Τό πρῶτο πράγμα πού ἀναλύει ὁ π. Συμεών στήν α΄ του ὁμιλία, εἶναι τό αἰφνίδιον τοῦ θανάτου, ἐνθυμούμενος τήν παραβολή τοῦ ἄφρονος πλούσιου, τή διήγηση γιά τόν πλούσιο καί τό Λάζαρο, ἀλλά καί τό κυριακόν λόγιον «βλέπετε, προσέχετε, γρηγορεῖτε» (Ματθ. κδ΄ 42). Ἀναφέρει ἐπίσης, πολύ σωστά, ὅτι ἡ μνήμη τοῦ θανάτου μᾶς προσγειώνει. «Αὐτό» λέει ὁ π. Συμεών «δέν θά τό κάνουμε γιά νά κυριευθοῦμε ἀπό φόβο τέτοιο, πού νά γίνει ἐφιαλτική ἡ ζωή μας. Νά κυριευθοῦμε ἀπό τό φόβο τοῦ Θεοῦ, πού μᾶς κάνει καλό». Ὅσον ἀφορᾶ τό περιεχόμενο τῆς β΄ ὁμιλίας τοῦ π. Συμεών, σ' αὐτήν τονίζεται ἐμφαντικῶς τό στοιχεῖο τῆς ἑτοιμότητος, διότι ὁ Κύριος μᾶς παραγγέλλει: «γρηγορεῖτε ὅτι οὐκ οἴδατε τήν ἡμέραν, οὐδέ τήν ὥραν ἐν ᾗ ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» (Ματθ. κε΄ 13). Ὁ Χριστιανός δέν φρικιᾶ ἀπό ἀγωνία ἐνώπιον τοῦ ἐπερχομένου θανάτου, ἀλλά ἀντιμετωπίζει τό πράγμα, ὄχι ὅπως οἱ κοσμικοί «οἱ μή ἔχοντες ἐλπίδα», ἀλλά ἐν Χριστῷ, διότι βλέπει ὅτι «τελειώνει ἡ ἐδῶ ζωή, τελειώνουν ὅλα αὐτά τά πρόχειρά, τά ἐφήμερα, τά μάταια καί εἰσερχόμαστε στήν αἰώνια χαρά τοῦ Κυρίου». Περαίνει τήν περιεκτική του ὁμιλία ὁ μακαριστός Γέροντας μέ τούτη τή νουθεσία: «Ταπεινώσου, ταπεινώσου. Δές τήν κατάστασή σου καί δεῖξε την στό Χριστό. Ἀμέσως ἔρχεται ἡ χάρις καί σέ ἐνδυναμώνει, ἀμέσως ἔρχεται ἡ χάρις καί σέ ἀνάβει, σέ ζεσταίνει, σέ πυρακτώνει». Ὄντως περιεκτικό καί μεστό νοημάτων τό μικρό, σέ ἔκταση, βιβλιαράκι. Εὐχαριστοῦμε τήν καλή συνο-

δεία τοῦ «Γενεσίου τῆς Θεοτόκου» Πανοράματος γιά τήν Ἔκδοση, μέσω τῆς ὁποίας ἀκοῦμε τόν χειμαρρώδη πατερικό καί «ἅλατι ἠρτημένον» λόγο τοῦ μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου γέροντος Συμεών.

* * *

Δημήτριου Χ. Καππαῆ, Διδάκτορος Θεολογίας, *Ἱερός Ναός Ἁγίας Ἀναστασίας Φαρμακολυτρίας στά Πολεμίδια,* Ἔκδοση Ἱεροῦ Ναοῦ Παναγίας Εὐαγγελιστρίας Κάτω Πολεμιδιῶν, Λεμεσός 2017, σσ. 32.

Μέ προθυμία πολλή, καί ὁπλισμένος μέ τή γνωστή του ἐπάρκεια, ὁ συγγραφέας μᾶς παρουσιάζει ἕνα ἐκκλησιαστικό μνημεῖο πού εἶχε παραδοθεῖ στή λησμονιά, ξεχασμένο κάπου στά Κάτω Πολεμίδια τῆς Λεμεσοῦ.

Τό μετά χείρας βιβλίο ὁ κ. Καππαής τό ἔχει ἐντάξει στή σειρά «Ἐκκλησιαστικά μνημεῖα πόλης καί ἐπαρχίας Λεμεσοῦ». Εὐτυχῶς τά τελευταῖα χρόνια μέ πολλή ἐπιμέλεια καί καλαισθησία οὐ τήν τυχοῦσαν ἡ ἐκκλησία ἔχει ἀναπαλαιωθεῖ ἀπό τό Τμῆμα Ἀρχαιοτήτων. Ἀρκεῖ νά ρίξει ὁ ἀναγνώστης μιά ματιά στή φωτογραφία τῆς σελ. 18 γιά νά πιστοποιήσει τοῦ λόγου τό ἀσφαλές. Τό κτίσμα εἶχε παραδοθεῖ στόν πανδαμάτορα κυρίως διότι τό χωριό τό κατοικοῦσαν ὡς τό 1974 Τοῦρκοι κι ἡ πρόσβαση στούς Χριστιανούς δέν ἦταν καθόλου εὐχερής.

Στήν ἀρχή τοῦ βιβλίου παρατίθεται Χαιρετισμός τοῦ Μητροπολίτη Λεμεσοῦ Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος σημειώνει σύν τοῖς ἄλλοις: «Ἡ περιγραφή μέ γλαφυρό ὕφος καί σαφῆ τρόπο τῆς ἱστορίας, τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀξίας ἀλλά καί τῶν ὑψηλῆς τεχνοτροπίας βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ παρεκκλησίου στόν Δῆμο Πολεμιδιῶν καθιστᾶ τό βιβλίο ἰδιαίτερα χρήσιμο ἀνάγνωσμα γιά κάθε χριστιανό ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά γνωρίσει τό ἀξιόλογο μνημεῖο».

Ὁ συγγραφέας παραθέτει, σύν τοῖς ἄλλοις, σέ ἁδρές γραμμές καί τό Βίο τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας. Μυεῖ τοιουτρόπως τόν ἀναγνώστη στά ἐκκλησιαστικά δείχνοντας πώς δέν ἀσχολεῖται ἁπλῶς μ᾽ ἕνα κτίσμα τοῦ παρελθόντος μέ ὅρους ἀρχιτεκτονικούς, μιλώντας γιά ἁγιογραφίες καί παρουσιάζοντας τεχνοτροπίες, ἀλλά μᾶς μεταφέρει σ᾽ ἕνα χῶρο ἱερό, ἀφιερωμένο στή χριστιανική λατρεία εἰς τιμήν καί μνήμην μιᾶς γυναίκας πού θυσιάστηκε γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ὁ μικρῶν διαστάσεων ναός τοῦ 12ου αἰῶνος ἀποτελεῖ σήμερα χάρμα ὀφθαλμῶν μέ τούς δυό του τρούλους, τήν ἐπιμελημένη τοιχοδομή καί τόν φροντισμένο κῆπο πού τόν περιβάλλει. Ἐσωτερικά λίγες τοιχογραφίες ἔχουν διασωθεῖ, λόγω τῆς ὑγρασίας καί τῆς μακρόχρονης ἐγκατάλειψης. Ἀπ᾽ αὐτές μνημονεύουμε μόνο τήν Ἀποκαθήλωση πού διατηρεῖται σέ ἀρκετά καλή κατάσταση.

Οἱ ἐπισκέπτες, κι ὄχι μόνο, ἔχουν τήν εὐκαιρία νά τιμήσουν τήν Ἁγία Ἀναστασία καί νά τήν παρακαλέσουν νά πρεσβεύει γιά ὅλους κι ἐν πρώτοις γιά τόν πονήσαντα γιά τή συγγραφή τοῦ παρόντος.

* * *

Πνευματικό Ψαλτήρι, ἤγουν ἀπάνθισμα στοχασμῶν περί Θεοῦ ἀπό τά ἔργα τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Ἐπιλογή Ὁσίου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου, Μετάφραση–Ἐπιμέλεια Πέτρου Μπότση, Ἀθήνα 2017, σσ. 234.

Εὐκλεής ὁσονούπω καί εὔχυμος ὁ καρπός τῶν κόπων δύο Ἁγίων. Κι ἐξηγοῦμαι: Ὁ Ὅσιος Θεοφάνης, ὁ Ἔγκλειστος ἐν Ρωσσίᾳ ἐπίσκοπος, ἀνασκουμπώθηκε καί συνέλεξε σάν φιλόπονος μέλισσα τό πνευματικό μέλι τῶν προσευχῶν ἀπό τά συγγράμματα τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, τοῦ ξακουστοῦ ἐπ᾽ ἀρετῇ ἀσκητοῦ τοῦ Δ΄ αἰῶνος.

Ὁ Ἔγκλειστος Ὅσιος δέν περιορίστηκε ἁπλῶς στή συλλογή τῶν προσευχῶν πού ἐντόπισε στά ἔργα τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ. Προχώρησε καί στήν ταξινόμησή τους. Ὡς πρότυπο ἔλαβε τό κατ᾽ ἐξοχήν προσευχητικό βιβλίο τῆς Ἐκκλησίας, τό Ψαλτήριο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μέ τούς 150 του Ψαλμούς, καί δή τήν χρήση τοῦ ἐπ᾽ ἐκκλησίας. Τοιουτοτρόπως οἱ ἐκ βαθέων ἀναπεμπόμενες προσευχές τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ χωρίσθηκαν σέ 20 Καθίσματα καί κάθε Κάθισμα ὑποδιαιρέθηκε σέ τρεῖς Στάσεις. Ἄν ρίξουμε μιά ματιά τώρα στό περιεχόμενο τῶν προσευχῶν αὐτῶν, διακρίνουμε κατ᾽ ἀρχάς δογματικές προσευχές πού ἀναφέρονται στόν Τριαδικό Θεό ἀλλά καί στό πρόσωπο τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. Οἱ προσευχές πρός τή Θεοτόκο δέν μποροῦσαν

νά ἀπουσιάζουν. Οἱ παραινέσεις γιά τήν ἐν Χριστῷ ζωήν καταλαμβάνουν σεβαστό τμῆμα τῶν ὡς ἄνω προσευχῶν. Τονίζεται μεταξύ ἄλλων ἡ μετάνοια, ἡ ἐξομολόγηση τῶν ἁμαρτιῶν, τά καρδιακά δάκρυα, ἡ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων, ἡ μνήμη θανάτου.

Παραθέτουμε δειγματοληπτικῶς τό κατωτέρω ἀπόσπασμα: «Σήκω ψυχή, ἐσύ πού γέρασες στήν ἁμαρτία, γιά νά ἀναγεννηθεῖς μέ τή μετάνοια. Φτιάξε ἀλοιφή μέ συντριβή καί δάκρυα γιά νά γιατρέψεις τίς πληγές τῆς ἐκπεσμένης εἰκόνας σου. Κραύγασε ἀπό τήν καρδία σου καί ὁμολόγησε τίς ἀνομίες σου, γιά νά σέ λυπηθεῖ ὁ πανάγαθος Κύριος» (Κάθισμα 14ο, Στάση β΄). Στό τέλος τοῦ κειμένου ὁ Ἅγιος Θεοφάνης παραθέτει σάν Παράρτημα τό θαυμαστό Βίο τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ.

Εἰς τί ἔγκειται ἡ ἀξία τοῦ παρόντος; Στό γεγονός ὅτι φανερώνει τόν τρόπο ζωῆς, τή διαρκῆ μετάνοια καί αὐτομεμψία ἑνός ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, ἑνός «δούλου ἀγαθοῦ καί πιστοῦ». Ὅποιος τό φυλλομετρήσει καί κάνει τόν κόπο νά διαβάσει μόνο μερικές ἀράδες, ἄν παίρνει στά σοβαρά τήν ἐν Χριστῷ ζωήν, θά ἀναρωτηθεῖ εὐλόγως: «εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται κἀγώ ἁμαρτωλός ποῦ φαινοῦμαι;»

Χωρίς δισταγμό ἀπονέμουμε τά εὔσημα στόν καλό μεταφραστή κι ἐπιμελητή κ. Π. Μπότση. Γιά μιά ἀκόμη φορά μᾶς καλεῖ: «ἀντλήσατε ὕδωρ μετ᾽ εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου».

* * *

Ἀρχιμ. Ἰωήλ Νικολάου, *Ἐλπίδα, χαρά καί ἀγάπη,* Ἔκδοση Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, Πρέβεζα 2017, σσ. 114.

Ἐνώπιόν μου βρίσκεται κομψός τόμος μέ προσεγμένο ἐξώφυλλο πού σέ τραβάει μέ τήν πρώτη ματιά. Ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό ὁμιλίες τοῦ πανοσιολογιώτατου συγγραφέα σέ μνῆμες Ἁγίων.

Ἐν πρώτοις παρατίθεται Πρόλογος τοῦ ἐπιχωρίου Ἐπισκόπου, Μητροπολίτου Νικοπόλεως κ. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος ἐξαίρει καθηκόντως τήν ἀρετή τῆς ταπεινώσεως. Παρελαύνουν ἀκολούθως ἐνώπιόν μας πλεῖστοι ὅσοι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ «ἀπόστολοι, μάρτυρες καί προφῆται, ἱεράρχαι, ὅσιοι καί δίκαιοι». Γίνεται ἐπίσης ἐκτενής ἀναφορά στόν Τίμιο Σταυρό μέ ἀφορμή τήν Κυριακή τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Παρουσιάζονται γιά τό θέμα αὐτό γνῶμες Ἁγίων, ὅπως τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καί τοῦ ἰσαποστόλου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Σημειώνουμε ἐνδεικτικά τήν ἑξῆς γνώμη τοῦ συγγραφέως: «Ὁ σταυρός εἶναι ἡ παρηγοριά ἐκείνων πού πονοῦν, ἡ προστασία τῶν ἀδυνάτων, ἡ χαρά τῶν εὐσεβῶν, τό θάρρος τῶν ἀπογοητευμένων, ὁ γιατρός τῶν ἀρρώστων». Πόσο μακρυά ἀπό τήν ἀλήθεια, βρίσκονται οἱ αἱρετικοί Καλβινιστές πού σιχαίνονται τό σταυρό καί στά κωδωνοστάσια τῶν ναῶν τους τοποθετοῦν κάτι πού θυμίζει... γαϊδουράγκαθο. Ἀποτελοῦν τῷ ὄντι «ἑτερόδοξη Ἐκκλησία ἤ Ὁμολογία»; Αὐτῶν «τῶν ἐχθρῶν τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ» ἑτοιμάζονται πυρετωδῶς οἱ οἰκουμενιστές νά... γιορτάσουν τά 500 χρόνια.

Γίνεται ἐπίσης ἀναφορά στόν μακαριστό Μητροπολίτη Νικοπόλεως κ. Μελέτιο, πνευματικό πατέρα τοῦ π. Ἰωήλ, μέ ἀφορμή τό τετραετές μνημόσυνό του. Δέν λείπει ἐπίσης σχολιασμός ἀρετῶν ὅπως τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλεημοσύνης, ἀλλά καί τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου. Ὁ π. Ἰωήλ περαίνει τό βιβλίο του μέ ἐκτενῆ ἀναφορά στήν προσκυνηματική ἐκδρομή πού πραγματοποίησε ἡ ἐνορία του στή Ρωσσία τό περασμένο καλοκαίρι. Ὅπως πληροφορούμαστε, ἐπισκέφθηκαν τήν Ἁγία Πετρούπολη καί τή ρωσσική πρωτεύουσα, ὅπου μεταξύ ἄλλων ἐπισκέφθηκαν τή μονή Ποκρόφσκυ, ὅπου προσκύνησαν «τόν τάφο καί τό λείψανο τῆς νεοφανοῦς Ἁγίας Ματρώνας τῆς ἀόμματης». Ὁ π. Ἰωήλ μᾶς μεταφέρει ἐπίσης νοερά στό μοναστήρι τοῦ Ντιβέγιεβο στήν κεντρική Ρωσσία, ὅπου βρίσκονται τά λείψανα, ὁ σταυρός καί τό τσεκούρι τοῦ Ἁγίου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ.

Ἄξιος ὁ μισθός τοῦ συγγραφέα, πού μᾶς παρουσιάζει πλεῖστες ὄψεις τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς «πρός οἰκοδομήν». Ἐλπίζουμε ὅτι τό παρόν πόνημα θά συντελέσει, πρεσβείαις τοῦ Ἁγίου, στήν ἀνοικοδόμηση κι ἀποπεράτωση τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, ὅπου διακονεῖ ὁ πανοσιολογιώτατος π. Ἰωήλ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ